

TÜRKİYE-AZERBAYCAN İLİŞKİLERİNİN DİJİTAL HABERLERDEKİ YANSIMALARI:

KÜLTÜREL DİPLOMASİ PERSPEKTİFİNDEN
BİR MODEL ÖNERİSİ

DOÇ. DR. SELİN BİTİRİM OKMEYDAN

DOÇ. DR. PETEK DURGEÇ

DR. ÖĞR. ÜYESİ CUDİ KAAAN OKMEYDAN

DİJİTAL DÜNYA

HABER

İLETİŞİM

KÜLTÜR

DİPLOMASİ

TÜRKİYE-AZERBAYCAN İLİŞKİLERİNİN DİJİTAL HABERLERDEKİ YANSIMALARI: KÜLTÜREL DİPLOMASİ PERSPEKTİFİNDEN BİR MODEL ÖNERİSİ•

• Bu e-kitap, İzmir Azerbaycan Derneği (İZAZDER) ve Ege Üniversitesi İletişim Fakültesi arasında 2026 yılında imzalanan ikili iş birliği protokolü kapsamında yürütülen “Kültürel Diplomasi Ekseninde Türkiye-Azerbaycan İlişkilerinin Medyadaki Temsili: Dijital Haberler Üzerinden Stratejik İletişim Önerileri” başlıklı araştırma projesinin sonuç raporu olarak hazırlanmıştır.

Yayıncı : Global Academy Yayınevi
Kapak & Tasarım : Global Academy Yayınevi
ISBN Numarası : 978-625-6276-85-7
DOI Numarası : <https://doi.org/10.59740/academy.104>
Yayın Tarihi : 29.06.2026
Sertifika No : 64419
Adres : Konutkent Mah. 2955. Cadde. Oyak 1 No: 8/6
Çankaya / Ankara / TÜRKİYE
e-mail : globalyayinlari@gmail.com
<https://www.globalacademy.com.tr/>

©Copyright Haziran, 2026

Bu kitabın tüm hakları Global Academy Yayınevi'ne aittir.

Bu yayının hiçbir bölümü, Global Academy Yayınevi'nin yazılı izni olmadan hiçbir biçimde veya yöntemle çoğaltılamaz, saklanamaz. Bu yayınlı ilgili herhangi bir yetkisiz eylemde bulunan herhangi bir kişi, cezai kovuşturmayla ve tazminat taleplerine tabi tutulabilir.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	9
Giriş.....	11
1. KÜLTÜREL DİPLOMASİ KAVRAMI VE KURAMSAL ÇERÇEVE.....	16
1.1. Kültürel Diplomasi Kavramı ve Tarihsel Gelişimi.....	16
1.2. Kültürel Diplomasi ve Kamu Diplomasisi ile İlişkisi.....	21
1.3. Diplomaside Güç Kavramı ve Yumuşak Güç Unsuru Olarak Kültürel Diplomasi	24
1.4. Dijital Dönüşüm Ekseninde Kültürel Diplomasi.....	28
1.5. Uluslararası ve Stratejik İletişim Perspektifinden Kültürel Diplomasi	32
2. KÜLTÜREL DİPLOMASİ PERSPEKTİFİNDEN TÜRKİYE-AZERBAYCAN İLİŞKİLERİ	38
2.1. Tarihsel Arka Plan ve Ortak Kimlik Unsurları.....	38
2.2. Siyasal, Askerî, Ekonomik ve Kültürel İş Birliği Ekseninde Stratejik İlişkiler	42
2.2.1. <i>Siyasal ve Askerî İş Birliği Ekseninde Stratejik İlişkiler</i>	43
2.2.2. <i>Ekonomik ve Kültürel İş Birliği Ekseninde Stratejik İlişkiler</i>	46
2.3. Medya ve Kamuoyu Ekseninde İnşa Edilen İlişkiler	55
2.4. “Tek Millet, İki Devlet” Söyleminin İletişimsel Boyutu ve Stratejik Dayanakları	58
3. MEDYANIN DÖNÜŞÜMÜ, DİJİTAL HABERLER VE KAMUOYU ALGISI.....	64
3.1. Medyanın Dönüşümü ve Dijital Habercilik.....	64
3.2. Algı Yönetimi ve Medyada Haber Çerçeveleme.....	69
3.3. Algı Yönetiminde Haber Temsili ve Söylemi	74
3.4. Uluslararası İlişkilerde Medyanın Rolü.....	79
4. TÜRKİYE-AZERBAYCAN İLİŞKİLERİNİN DİJİTAL HABERLERDEKİ TEMSİLLERİ: ÖRNEK HABER ANALİZLERİ	84
4.1. Türk Haber Portalları	84
<i>Kategori 1: Savaş/Güvenlik</i>	84
HABER 1: Türkiye ile Azerbaycan arasında savunma sanayisinde iş birliği	84

HABER 2: Türkiye-Azerbaycan: Savunma iş birliğinden askerî ittifak.....	85
HABER 3: Azerbaycan Parlamentosu Türkiye ile Yapılan Savunma Anlaşmasını Onayladı: Bir Ülkeye Yapılan Saldırı Diğerine de Yapılmış Sayılacak	86
HABER 4: Aliyev'den Türk Devletleri Teşkilatı çerçevesinde askerî iş birliği açıklaması.....	87
HABER 5: Azerbaycan, Bayraktar TB2 SİHA'larla Ermeni topçularını vuruyor!	87
<i>Kategori 2: Stratejik İttifak</i>	88
HABER 6: Türk birliğinin küresel rolü ve medya iş birliği Ankara'da ele alındı	88
HABER 7: Karmaşık jeopolitik süreçler bağlamında derinleşen Türkiye-Azerbaycan ittifakı	89
HABER 8: Bakü'de TDT Zirvesi: Orta Koridor, Zengezur ve Ekonomik İş Birliği Öne Çıktı	90
HABER 9: Azerbaycan'ın Bağımsızlık Günü Türkiye başkentinde çifte gururla kutlandı.....	91
HABER 10: Bakü'de Türkiye-Azerbaycan teması: Cumhurbaşkanı Aliyev, Bakan Çiftçi'yi kabul etti	92
<i>Kategori 3: Ekonomi</i>	92
HABER 11: Bakü'de, 2. Azerbaycan-Türkiye Yatırım Forumu düzenlenecek	93
HABER 12: Türkiye ve Azerbaycan, Tercihli Ticaret Anlaşması çerçevesini daha da genişletiyor.....	93
HABER 13: Kars'ta Türkiye-Azerbaycan Ekonomik İş Birliği Güçleniyor	94
HABER 14: İzmir'de Azerbaycan ile Ekonomik İş Birliği Toplantısı.....	95
HABER 15: Türkiye ile Azerbaycan arasında 12. Dönem KEK Protokolü imzalandı	96
<i>Kategori 4: Doğal Afet</i>	97
HABER 16: Azerbaycan'dan Türkiye'ye yangın söndürme uçağı desteği: Muğla'daki çalışmalara katıldı	97
HABER 17: Kardeş ülke Azerbaycan'dan gelen yangın söndürme uçağı alevlere müdahale ediyor.....	98
HABER 18: AFAD'dan Türkiye ile Azerbaycan'ın afet ve acil durum yönetimi çalışmalarına ilişkin paylaşım	99
HABER 19: "Azerbaycan'dan Türkiye'ye destek ekip"	99

HABER 20: Azerbaycan'dan AFAD personeline iş birliği rozeti.....	100
<i>Kategori 5: Kültür/Sanat</i>	101
HABER 21: Kars'ta Azerbaycan'ın Bağımsızlık Günü “Kardeşlik Gecesi” ile kutlandı	101
HABER 22: TÜRKSOY Genel Sekreter Yardımcısı Sayit Yusuf, Bakü'de “Sanat Köprüsü... Azerbaycan-Türkiye” sergisinin açılışına katıldı	102
HABER 23: MKÜ'de “Dünden Bugüne Azerbaycan-Türkiye” Etkinlikleri Düzenlendi	103
HABER 24: Erzurum'da “Azerbaycan-Türkiye Kardeşlik Gecesi” düzenlendi.....	104
HABER 25: Bakü'de “Sanat Köprüsü... Azerbaycan-Türkiye” resim sergisi açıldı.....	104
4.2. Azerbaycan Haber Portalları	106
<i>Kategori 1: Savaş/Güvenlik</i>	106
HABER 26: Ankara ile askerî iş birliği genişliyor – Azerbaycan bu belgeyi Özbekistan ile de imzalayabilir.....	106
HABER 27: Milli Meclis Azerbaycan-Türkiye askerî iş birliği ile ilgili Memorandumu onayladı.....	107
HABER 28: Türkiye ile Azerbaycan arasında savunma sanayisinde stratejik iş birliği.....	108
HABER 29: Türkiye ve Azerbaycan askerlerinin ortak tatbikatları devam ediyor	108
<i>Kategori 2: Stratejik İttifak</i>	110
HABER 31: Zengezur Koridoru'nun temel bileşenlerinden biri olacak Kars-Iğdır-Aralık-Dilucu demiryolu hattının temel atma töreni 22 Ağustos'ta gerçekleştirilecek	110
HABER 32: Türkiye ile Azerbaycan arasında imzalanan doğal gaz anlaşması, Türkiye'nin Resmî Gazetesi'nde yayımlandı.....	111
HABER 33: Azerbaycan-Türkiye tandemi daha geniş bir coğrafyada – Kaspi'nin analizi	112
HABER 34: 5 Mart'ta Ankara'da Iğdır-Nahçıvan doğal gaz boru hattının video bağlantı yöntemiyle açılış töreni gerçekleştirildi.....	113
HABER 35: Turan Yolunda Şuşa Zirvesi – “Kaspi”nin Makalesi.....	114
<i>Kategori 3: Ekonomi</i>	115

HABER 36: Çifte Vergilendirme Kaldırılıyor: Türkiye’den Azerbaycan’a Gelen Ürünler Ucuzlayacak mı?	115
HABER 37: KOBİA, Türkiye’nin KOSGEB Kurumu ve Diğer Ortaklarla Belgeler İmzaladı.....	116
HABER 38: Türkiye Cumhurbaşkanı Yardımcısı Bakü’de Hangi Mesajı Verdi?	117
HABER 39: Bakü’de, Azerbaycan-Türkiye Dijital Dönüşüm İş Forumu düzenlendi.....	117
HABER 40: İhracatçılar Bakü’de 450’den Fazla İkili İş Görüşmesi Gerçekleştirdi.....	118
<i>Kategori 4: Doğal Afet</i>	119
HABER 41: Amfibi Uçak Türkiye’deki Orman Yangınlarıyla Mücadeleye Başladı.....	120
HABER 42: Cumhurbaşkanı’nın Talimatıyla Türkiye’ye Gönderilen Amfibi Uçak Kardeş Ülkeye Ulaştı.....	120
HABER 43: Türkiye’de Orman Yangınlarında Hayatını Kaybedenlere Şehit Statüsü Verilecek.....	121
HABER 44: Türkiye’de Orman Yangınları: Azerbaycan Türkiye’ye Ek Personel ve Ekipman Gönderiyor	122
HABER 45: Orman Yangınları Türkiye Turizmine Darbe Vuruyor	123
<i>Kategori 5: Kültür/Sanat</i>	124
HABER 46: Türk Filmlerinin Azerbaycan Türkçesine Dublajı Tepki Çekti.....	124
HABER 47: Kurtlar Vadisi Yeniden Azerbaycan’da: Türk Dizilerine Yönelik Yasak Kalkıyor mu?.....	125
HABER 48: Sıla Bakü’de Konser Verdi	126
HABER 49: Özcan Deniz Bakü’yü Yeniden Coşturdu.....	126
HABER 50: Yasemin Sakallıoğlu Bakü’de Gösteri Yapacak	127
4.3. Türkiye-Azerbaycan İlişkilerine Yönelik Örnek Haber Analizlerinin Genel Değerlendirilmesi.....	128
5. KÜLTÜREL DİPLOMASİ EKSENİNDE TÜRKİYE VE AZERBAIJAN İLİŞKİLERİNİN DİJİTAL HABERLERDEKİ YANSIMALARINA YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA	132
5.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi.....	132
5.2. Araştırmanın Kapsamı ve Sınırlılıkları	135
5.3. Araştırmanın Varsayımları ve Araştırma Soruları	138

5.4. Araştırmanın Yöntemi	142
5.5. Araştırma Deseni	144
5.6. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi	147
5.7. Veri Toplama Aracı, Yöntemi ve Süreci	151
5.8. Verilerin Analizi ve Değerlendirme	153
5.9. Geçerlik ve Güvenirlik	156
6. BULGULAR VE DEĞERLENDİRME	161
7. SONUÇ VE ÖNERİLER: KÜLTÜREL DİPLOMASİ EKSENİNDE ÖZGÜN BİR MODEL ÖNERİSİ	180
7.1. Tartışma ve Sonuç	180
7.2. Kültürel Diplomasi Ekseninde Stratejik İletişim Önerileri.....	193
7.3. Kültürel Diplomasinin Sürdürülebilirliğine Yönelik Özgün Bir Model Önerisi	204
KAYNAKÇA	211

TABLO, GRAFİK, ŞEKİL DİZİNİ

Tablo 1. Örneklem Dağılımı ve Detayları.....	150
Tablo 2. Türk Haber Portalları ve Yıllara Göre Haber Dağılımı	162
Tablo 3. Azerbaycan'daki Haber Portalları ve Yıllara Göre Haber Dağılımı	163
Grafik 1. Türkiye-Azerbaycan Haberlerinin Yıllara Göre Tematik Değişimi.....	165
Grafik 2. Haberlerde Adı Geçen Kurum ve Kuruluşlar.....	167
Şekil 1. Türk ve Azerbaycan Haber Portallarında Öne Çıkan Sözcük ve İfadeler	157
Şekil 2. Türkiye-Azerbaycan İlişkilerine Yönelik Söylem Ağ Haritası.....	171
Şekil 3. Aktör Ağ Haritası	174
Şekil 4. Sankey Diyagramı	177
Şekil 5. Türkiye-Azerbaycan İlişkileri Medya Etkileşimi Modeli	206

ÖNSÖZ

Ortak tarih, dil, kültür ve kolektif hafızanın şekillendirdiği güçlü bağlar üzerine inşa edilen Türkiye ile Azerbaycan arasındaki ilişkiler, günümüzde siyasal, ekonomik ve toplumsal alanlarda gelişerek varlığını sürdürmektedir. Kamuoyunda “Tek Millet, İki Devlet” anlayışıyla karşılık bulan bu ilişkiler, devletler arası iş birliğinin ötesinde ortak kimlik, kültürel yakınlık, karşılıklı dayanışma ve kardeşlik söylemleri aracılığıyla yeniden üretilmektedir. Özellikle İkinci Karabağ Savaşı sonrasında yaşanan bölgesel gelişmeler, iki ülke arasındaki ilişkilerin uluslararası alandaki görünürlüğünü artırırken dijital medya ortamlarının yaygınlaşması da bu ilişkilerin hedef kitlelere aktarılma biçimlerini dönüştürmektedir.

Hazırlanan çalışma, Türkiye ile Azerbaycan arasındaki ilişkilerin dijital haberlerdeki yansımalarını kültürel diplomasi çerçevesinde ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda haberlerde öne çıkan temalar ve söylemler belirlenerek yeniden üretilen stratejik anlatılar, kültürel diplomasi unsurları ve kamuoyu algısının şekillenmesine katkı sağlayan iletişimsel süreçler değerlendirilmiştir. Araştırma bulgularından hareketle Türkiye ile Azerbaycan arasındaki ilişkilerin medyadaki temsil boyutunu güçlendirmeye yönelik stratejik iletişim önerileri geliştirilmiş ve kültürel diplomasi süreçlerini destekleyecek uygulama alanları ortaya konulmuştur. Bununla birlikte elde edilen bulgular ışığında Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerinin dijital haberlerdeki yansımalarını kültürel diplomasi ekseninde açıklayan özgün bir model önerisi geliştirilmiştir.

Öte yandan bu çalışmanın, Türkiye Cumhuriyeti’nin Türk Dünyası perspektifi ve kültürel diplomasi hedefleri açısından da önemli bir anlam taşıdığı düşünülmektedir. Son yıllarda Türk Devletleri Teşkilatı başta olmak üzere Türk Dünyası’nda geliştirilen stratejik iş birlikleri, ortak tarih ve kültür mirasının korunmasına yönelik girişimler ile kültürel etkileşimi artırmayı amaçlayan faaliyetler giderek daha görünür hâle gelmektedir. Türkiye ile Azerbaycan arasındaki ilişkiler ise bu sürecin en güçlü ve en köklü örneklerinden birini oluşturmak-

tadır. Bu nedenle çalışmanın akademik literatüre katkı sunmakla birlikte iki ülke arasındaki kültürel ve iletişimsel bağların anlaşılmasına yönelik yeni değerlendirmelere de ışık tutması beklenmektedir.

Söz konusu çalışma, üniversiteler dışındaki özel kurum ve kuruluşlar tarafından desteklenen araştırma projesi kapsamında Ege Üniversitesi İletişim Fakültesi ile İzmir Azerbaycan Derneği (İZAZDER) arasında imzalanan ve 06 Nisan 2026 tarihinde onaylanarak yürürlüğe giren ikili iş birliği protokolü doğrultusunda hazırlanan “Kültürel Diplomasi Ekseninde Türkiye-Azerbaycan İlişkilerinin Medyadaki Temsili: Dijital Haberler Üzerinden Stratejik İletişim Önerileri” başlıklı projenin sonuç raporunu teşkil etmektedir. Üniversite ile sivil toplum deneyimini bir araya getiren çalışmaların, teorik ve pratik bilgiyi güçlendirdiğine inanılmaktadır. İki ülke arasındaki ilişkilerin yalnızca siyasal ve ekonomik göstergeler üzerinden değil; iletişim ve kültürel diplomasi boyutlarıyla birlikte ele alınması, bu iş birliğinin en önemli kazanımlarından biri olarak değerlendirilmektedir.

Bu çalışmanın ortaya çıkmasına vesile olan ve başlangıcından itibaren her aşamasında engin bilgi birikimi ve değerli katkılarıyla çalışmamıza yön veren kıymetli hocamız Ege Üniversitesi Türk Dünyası Araştırmaları Enstitüsü, Türk Tarihi Anabilim Dalı öğretim üyesi Sayın Prof. Dr. Abdullah TEMİZKAN’a içtenlikle teşekkür ederiz.

Sivil toplum alanında önemli faaliyetler yürüterek Türkiye ile Azerbaycan arasındaki çok yönlü ilişkilerin güçlenmesine katkıda bulunan ve proje süresince samimi desteklerini esirgemeyen başta İZAZDER Yönetim Kurulu Başkanı Sayın Perviz ALTAY ve Başkan Yardımcısı Sayın E. Orkun KILIÇ olmak üzere İZAZDER’in tüm değerli yöneticilerine ve çalışanlarına en içten teşekkürlerimizi sunarız. Bu çalışma sayesinde geliştirdiğimiz anlamlı iş birliği ve dayanışma için İZAZDER’e her zaman minnettar olacağız.

Türkiye ile Azerbaycan arasındaki kadim dostluğun, kardeşliğin ve stratejik ilişkilerin gelecekte de güçlenerek varlığını sürdürmesi ve Türk Dünyası 2040 Vizyonu perspektifinden ortak değerler etrafında şekillenen toplumsal ve iletişimsel bağların daha da gelişmesi temenisiyle bu çalışmanın kültürel diplomasi alanına ilgi duyan araştırmacılar, uygulayıcılar ve okuyucular için faydalı olmasını diliyoruz.

GİRİŞ

“Azerbaycan’ın sevinci bizim sevincimiz, kederi bizim kederimizdir.”

Mustafa Kemal ATATÜRK

Günümüzde uluslararası ilişkiler, yalnızca devletler arasında yürütülen diplomatik temaslar, askerî ittifaklar veya ekonomik iş birlikleri üzerinden açıklanabilecek bir alan olmaktan uzaklaşmaktadır. Küreselleşme, dijitalleşme ve iletişim teknolojilerinde yaşanan gelişmeler, Castells’in (2013) ağ toplumu yaklaşımında vurguladığı üzere uluslararası sistemdeki aktörlerin birbirleriyle kurdukları ilişkilerin niteliğini dönüştürmeye devam etmektedir. 21. yüzyılda devletler arasındaki etkileşimler, siyasal ve ekonomik boyutların ötesine geçerek kültürel, toplumsal ve iletişimsel süreçleri de kapsayan çok katmanlı bir görünüm sergilemektedir (Chadwick, 2017). Özellikle dijital medya platformlarının yaygınlaşmasıyla birlikte yaşanan gelişmelerin kamulara aktarılma biçimlerinin değişmesi sonucunda (Coouldry, 2012) medya, yalnızca bilgi aktaran bir araç olmaktan çıkarak küresel ilişkilerin anlamlandırıldığı, yorumlandığı ve yeniden üretildiği önemli bir iletişim alanına dönüşmüş durumdadır (Bossio, 2017; Matar, 2026).

Dijital haber platformlarının yükselişi, olayların farklı coğrafyalarda eş zamanlı, hızlı ve etkileşimli biçimde takip edilmesine olanak sağlarken; bu olayların hangi söylemler, temsiller ve çerçeveler aracılığıyla sunulduğu da giderek daha fazla önem kazanmaktadır (Pavlik, 2013; Yusnaini vd., 2025). Nitekim dijital medyada dolaşıma giren haberler, belirli gelişmeler hakkında bilgi vermekle birlikte olayların hangi bağlam içerisinde değerlendirileceğini, hangi aktörlerin görünür kılınacağını ve kamuoyunun söz konusu gelişmeleri nasıl anlamlandıracağını da etkilemektedir (Entman, 2007; Hall, 1997; Sitanggang vd., 2025). Bu nedenle medya içerikleri, toplumsal gerçekliğin algılanmasında ve anlam üretiminde aktif rol alan söylemsel yapılar olarak değerlendirilmektedir. Al-Kassimi vd.’ye (2026) göre haberlerde kullanılan temalar, söylemler, çerçeveler ve anlatılar, küresel ilişkilerin kamuoyu nezdindeki algılanışını şekillendirmekte ve belirli ilişki biçimlerinin meşrulaştırılıp toplumsal düzeyde kabul

görmesini sağlamaktadır. Uluslararası ilişkiler bağlamında değerlendirildiğinde medya, devletler arasındaki ilişkilerin kamuoyu tarafından nasıl algılandığını etkileyen önemli bir stratejik iletişim unsuru işlevi görmektedir.

Uluslararası ilişkilerde yaşanan bu dönüşüm, kültürel unsurların dış politika ve uluslararası iletişimdeki önemini de artırmaktadır. Günümüzde ülkelere yönelik değerlendirmeler, yalnızca askerî veya ekonomik kapasiteyle sınırlı kalmamakta ve ülkeler tarihsel mirasları, kültürel ve sanatsal birikimleri, eğitim olanakları, küresel imajları, yaşam pratikleri ve toplumsal anlatıları aracılığıyla da geniş çaplı görünürlük kazanmaya çalışmaktadır (Papaioannou, 2022; Putra, 2024; Sancar, 2012; Yağmurlu, 2019). Bu bağlamda kültürel diplomasi, geleneksel diplomasiden ayrılarak farklı toplumlar arasında karşılıklı anlayış geliştirilmesine, uzun vadeli ilişkilerin kurulmasına ve ülkelerin uluslararası imajlarının şekillendirilmesine katkı sağlayan önemli bir stratejik iletişim alanı olarak ön plana çıkmaktadır (Ang vd., 2015; Goff, 2020; Grincheva, 2023; Kurt, 2018).

Literatüre Nye (2004) tarafından kazandırılan yumuşak güce giderek daha fazla önem atfedildiği günümüzde kültürel diplomasi, devletlerin meşruiyet üretme ve hedef kitlelerle sürdürülebilir ilişkiler kurma süreçlerinde başvurdukları temel araçlardan birine dönüşmektedir (Hadi & Faqir, 2026). Günümüzde dijital medya ortamlarının yaygınlaşmasıyla birlikte kültürel diplomasi faaliyetleri daha görünür hâle gelmekte ve kültürel unsurların küresel dolaşımı hızlanırken bu unsurların dijital medya içeriklerinde temsil edilme biçimleri de belirginleşmektedir (Gümüş, 2022). Bu noktada Koçyiğit vd. (2024), kültürel diplomasinin, dış politika araçlarından biri olmanın yanı sıra dijital medya platformları aracılığıyla yeniden üretilen bir anlamlandırma süreci olarak değerlendirildiğine dikkat çekmektedir.

Öte yandan dijital iletişim teknolojilerindeki gelişmeler, kültürel diplomasi faaliyetlerinin yürütülme biçimlerini de önemli ölçüde dönüştürmektedir. İnternet, sosyal medya platformları, dijital haber mecraları ve çevrim içi iletişim ağları sayesinde kültürel içerikler ulusal sınırları aşarak çok daha geniş kitlelere ulaşabilmektedir (Frey, 2024; Manor, 2019). Bununla birlikte günümüzde devletler, kurum-

lar ve siyasal liderlerin yanı sıra sivil aktörler de uluslararası kamularla doğrudan etkileşim kurabilmektedir. Bu durum, kültürel diplomasiyi geleneksel devlet merkezli uygulamaların ötesine taşıyarak daha katılımcı, etkileşimli ve süreklilik içeren bir yapıya dönüştürmektedir (Bjola vd., 2019; Vickery, 2025; Yawar & Uçkaç, 2025). Dolayısıyla dijital medya ortamları, kültürel diplomasi faaliyetlerinin görünürlük kazanmasında ve küresel algıların şekillendirilmesinde stratejik bir rol üstlenmektedir.

Uluslararası ilişkilerin medya aracılığıyla yeniden üretildiği ve kültürel diplomasi çerçevesinde önem kazandığı örneklerden biri de Türkiye ile Azerbaycan arasındaki ilişkilerdir. Ortak tarihsel geçmiş, dil ve kültür yakınlığı, kolektif hafızada yer eden anlatılar ve uzun yıllara dayanan siyasal iş birlikleri, iki ülke arasındaki ilişkilerin klasik devletlerarası ilişkilerin ötesinde değerlendirilmesine neden olmaktadır (Aktürk, 2026; Amirbek vd., 2017; Selvi & Şahin, 2022). Türkiye ile Azerbaycan arasındaki ilişkiler, çoğu zaman ortak kimlik, kardeşlik, birlik ve dayanışma söylemleriyle açıklanmakta; bu yönüyle dış politikanın ötesinde toplumsal aidiyet ve kültürel yakınlık bağlamında anlam kazanmaktadır (Bedford, 2016; Ismayilov, 2026).

Kamuoyunda yaygın biçimde kullanılan “Can Azerbaycan” söylemi ile “Tek Millet, İki Devlet” anlayışı, iki ülke arasındaki ilişkilerin siyasal sınırları aşan sembolik ve kültürel boyutlarını görünür kılan güçlü ifadeler olarak öne çıkmaktadır (İme, 2026; Kartal, 2022; Rzaeva-Oktay, 2026). Bu noktada Türkiye Cumhuriyeti’nin kurucusu ve ebedi önderi Mustafa Kemal Atatürk tarafından “Azerbaycan’ın sevinci bizim sevincimiz, kederi bizim kederimizdir” sözünüyle dile getirilen derin sevgi, Türk Dünyası’na yönelik dış politika anlayışıyla birlikte iki ülke ilişkilerinde tarihsel ve kültürel bağlara atfedilen değeri yansıtmaktadır (Mevlütöğlu, 2019). Nitekim Şahin’in (2025) vurguladığı gibi günümüzde Türkiye ile Azerbaycan arasındaki iş birliğinin geliştirilmesine yönelik politikalar ile Türk Dünyası 2040 Vizyonu kapsamında belirlenen hedefleri de bu anlayışın güncel yansımaları olarak değerlendirmek mümkündür.

Türkiye ile Azerbaycan arasındaki ilişkilerin son yıllarda daha görünür hâle gelmesinde bölgesel ve uluslararası gelişmelerin etkili

olduğu söylenebilmektedir. Özellikle İkinci Karabağ Savaşı, Şuşa Beyannamesi, enerji ve ulaştırma projeleri, Türk Devletleri Teşkilatı kapsamında geliştirilen iş birlikleri ve karşılıklı dayanışma örnekleri, iki ülke arasındaki ilişkilerin farklı boyutlarını öne çıkaran önemli gelişmeler arasında yer almaktadır (Bakhshaliyeva, 2026; Bayrakdar & Temür, 2024; Eldar, 2026; Cornell, 2022; Yusibova, 2024). Bununla birlikte söz konusu gelişmeler yalnızca diplomatik belgeler, devlet açıklamaları veya resmî temaslar ile sınırlandırılmayarak medya içerikleri yoluyla da geniş kamu kitlelerine aktarılmakta ve belirli anlamlar etrafında yeniden yorumlanmaktadır (Egeresi, 2023; Kartal, 2022; Kırdemir, 2021; Parim & Çetin, 2021). Dolayısıyla Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerinin medyadaki temsil biçimlerini incelemek, her şeyden önce iki ülke arasındaki ilişkilerin nasıl anlamlandırıldığına ışık tutmaktadır.

Türkiye ile Azerbaycan ilişkileri, sahip olduğu ortak tarihsel ve kültürel bağlar nedeniyle kültürel diplomasi perspektifinden incelenmeye değer özgün bir örnek sunmaktadır. Emeklier ve Ulu (2026); ortak tarih, dil, kültür ve kolektif hafıza unsurlarıyla şekillenen ilişkilerin, siyasal ve ekonomik iş birliği boyutundan ziyade kültürel yakınlık ve ortak kimlik söylemleriyle dikkat çektiğini vurgulamaktadır. Dijital medya ortamlarında üretilen haber içerikleri ise bu kültürel ve sembolik bağların nasıl temsil edildiğini, hangi söylemler aracılığıyla yeniden üretildiğini ve uluslararası kamulara nasıl aktarıldığını görünür kılmaktadır (Afzal vd., 2026; Kırdemir, 2021). Bu nedenle çalışma, iki ülke ilişkilerinin dijital haberlerdeki temsillerini kültürel diplomasi ekseninde değerlendirerek ilgili literatürdeki boşluğu doldurmayı ve alana katkı sunmayı hedeflemektedir.

Türkiye ile Azerbaycan arasındaki ilişkilerin dijital haberlerdeki yansımalarına odaklanan çalışma, bu yansımaların kültürel diplomasi açısından önemini açıklamayı ve ilgili literatürdeki boşluğu gidermeyi amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda gerçekleştirilen araştırma, iki ülkenin dijital haber platformlarında yer alan haber içeriklerinin incelenmesine dayanmaktadır. Özellikle iki ülke arasındaki ilişkilerin daha da yoğunlaştığı ve stratejik yönden öneminin arttığı İkinci Karabağ Savaşı'nın başlangıcı olan 2020 yılı ile 2025 yılı arasındaki altı yıllık dönem, araştırmanın kapsamı olarak belirlenmiştir.

Bu kapsamda her iki ülkenin en fazla ziyaretçi sayısına sahip dijital haber platformları sıralanmış ve Türkiye’den beş, Azerbaycan’dan beş olmak üzere toplam 10 dijital haber platformu araştırmaya dâhil edilmiştir. Araştırmada Türkiye’den 581 haber ve Azerbaycan’dan 484 haber olmak üzere ulaşılan toplam 1.065 dijital haber, içerik analizine tabi tutularak incelenmiştir. İncelenen haberler doğrultusunda Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerinin dijital haberlere yansıma biçimleri söylemler, haber çerçeveleri, temsiller ve stratejik anlatılar üzerinden açığa çıkarılmıştır. Böylece ilk olarak iki ülke ilişkilerini daha da güçlendirip sürdürülebilir hâle getirmeye yönelik kültürel diplomasi önerilerine yer verilmiş ve ikinci olarak bu önerileri stratejik iletişim perspektifiyle birleştiren özgün bir model önerisi geliştirilmiştir.

Kültürel diplomasi perspektifinden Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerinin dijital haberlerdeki temsillerini ortaya koymayı, stratejik iletişim önerileri sunmayı ve bu önerilere dayalı özgün bir model geliştirmeyi amaçlayan çalışmanın hem ilgili literatüre katkıda bulunması hem de iki ülke arasındaki ilişkilerin gelecekte de güçlenerek sürdürülmesine yönelik akademik ve uygulamalı çalışmalara ışık tutması beklenmektedir. Bu doğrultuda çalışma yedi bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde kültürel diplomasi kavramı ve kuramsal temellerine yer verilmekte, ikinci bölümde Türkiye ile Azerbaycan ilişkileri kültürel diplomasi ekseninde ele alınmaktadır. Üçüncü bölümde medyanın dönüşümü dijital habercilik perspektifinden incelenmektedir. Dördüncü bölümde, kuramsal çerçevede ele alınan konuları uygulamadaki örneklerle ilişkilendirmek amacıyla Türkiye’den 25 haber, Azerbaycan’dan 25 haber olmak üzere toplam 50 haber içeriği çerçeveleme, temsil, söylem ve stratejik anlatı açısından değerlendirilmektedir. Böylece araştırmanın kavramsal temelleri ile uygulama alanı arasında bir köprü kurularak ilerleyen bölümlerde bulguların yorumlanmasına yönelik analitik bir zemin oluşturulmaktadır. Ardından beşinci bölümde araştırma yöntemi ve tasarımı açıklanmakta, altıncı bölümde araştırma bulguları analiz edilmektedir. Yedinci ve son bölümde ise araştırma bulgularından hareketle stratejik iletişim önerileri ve geliştirilen model önerisi sunulmaktadır.

1. KÜLTÜREL DİPLOMASİ KAVRAMI VE KURAMSAL ÇERÇEVE

Küreselleşme süreciyle birlikte uluslararası ilişkilerin doğası önemli ölçüde dönüşmüş, devletler arasındaki etkileşim yalnızca siyasi ve askerî araçlarla sınırlı kalmayarak kültürel ve iletişimsel boyutları da içeren çok katmanlı bir yapıya evrilmiştir. Bu dönüşüm içerisinde kültürel diplomasi, devletlerin algı yönetimi, imaj inşası ve karşılıklı anlayış geliştirme süreçlerinde başvurduğu stratejik bir araç olarak belirginlik kazanmaktadır. Dijitalleşme ve medya sistemlerindeki değişim, kültürel diplomasinin kapsamını genişletmekte ve bu alanı küresel iletişimin odağına taşımaktadır.

1.1. Kültürel Diplomasi Kavramı ve Tarihsel Gelişimi

Kültürel diplomasi, uluslararası ilişkiler literatüründe devletlerin ve diğer uluslararası aktörlerin kültürel unsurlar aracılığıyla küresel kamularla etkileşim kurma, karşılıklı anlayış geliştirme ve uzun vadeli ilişki inşası çabalarını ifade eden çok boyutlu bir kavramdır (Tibererwa, 2025). Bu çerçevede kültürel diplomasi dil, sanat, eğitim, gelenekler, değerler ve yaşam biçimleri gibi kültürel unsurların uluslararası düzeyde iletişimsel bir araç olarak kullanılmasını kapsamaktadır (Cull, 2008). Söz konusu kavram, yalnızca kültürel aktarımı değil; aynı zamanda anlam üretimi, kimlik inşası ve karşılıklı algıların şekillendirilmesi süreçlerini de içermekte ve bu niteliğiyle klasik diplomasiden farklılaşmaktadır (Ang vd., 2015).

Diplomasi, en genel anlamıyla devletlerin küresel sistemde kendi çıkarlarını korumak ve geliştirmek amacıyla diğer devletler ve uluslararası aktörlerle yürüttükleri resmî iletişim, müzakere ve temsil faaliyetlerini ifade etmektedir (Berridge, 2015). Bu bağlamda klasik diplomasi, büyük ölçüde devletler arası ilişkiler çerçevesinde şekillenen, resmî temsilciler aracılığıyla yürütülen ve kısa vadeli siyasal, ekonomik ve güvenlik odaklı hedeflere yönelen bir etkileşim biçimi olarak öne çıkmaktadır (Bull, 2002). Ayrıca klasik diplomasi, çoğunlukla kapalı kapılar ardında yürütülen müzakere süreçlerine dayan-

makta ve kamuoyundan ziyade karar alıcı elitler arasında gerçekleşen bir iletişim yapısını yansıtmaktadır (Melissen, 2005). Bu noktada kültürel diplomasi, klasik diplomasi anlayışından kapsamı, aktörleri ve işleyiş biçimi bakımından belirgin biçimde ayrılmaktadır.

Öncelikle kültürel diplomasi, yalnızca devletler arası resmî ilişkilerle sınırlı kalmamakta; sivil toplum kuruluşları (STK), kültürel kurumlar, medya ve bireyler gibi çoklu aktörlerin sürece dâhil olduğu daha yatay ve kapsayıcı bir iletişim yapısı ortaya koymaktadır (Ang vd., 2015; Melissen, 2005). Bununla birlikte kültürel diplomasi, kısa vadeli çıkar gözeten müzakerelerden ziyade uzun vadeli güven, karşılıklı anlayış ve olumlu ülke imajı inşasına odaklanmakta; bu yönüyle daha sürdürülebilir ve derinlemesine etki üretmeyi hedeflemektedir (Cull, 2008). Ayrıca klasik diplomasinin çoğunlukla kapalı ve bürokratlar arası gelişen yapısına karşılık kültürel diplomasi daha açık, katılımcı ve kamuları önceleyen bir iletişim süreci olarak işlev görmektedir; böylece kamuoyu algılarını şekillendirmede önemli bir rol üstlenmektedir (Nye, 2004). Dolayısıyla kültürel diplomasi, klasik diplomasinin araçsal ve kısa vadeli doğasını aşarak anlam üretimi, kimlik inşası ve karşılıklı algı yönetimi gibi daha derin ve sembolik mekanizmalar üzerinden uluslararası ilişkilerin yeniden tanımlanmasına katkı sunmaktadır (Yağmurlu, 2019). Bu özelliğiyle kültürel diplomasi, yalnızca devletler arası ilişkilerin yönetimini dikkate alan klasik diplomasi anlayışını aşmakta; küresel iletişimde anlam üretimi ve algı inşasını merkeze almaktadır.

Kültürel diplomasiye ilişkin tanımlamalar incelendiğinde kavramın farklı disiplinler tarafından çeşitli açılardan ele alındığı görüldüğü de bu kavrama yaklaşımda ortak noktalar ön plana çıkmaktadır. Literatürde öne çıkan genel yaklaşımlara göre kültürel diplomasi; bir ulusun fikirlerinin, değerlerinin ve kültürel ürünlerinin diğer toplumlarla paylaşılması yoluyla karşılıklı anlayışın geliştirilmesi süreci olarak tanımlanmaktadır (Cummings, 2003; Goff, 2020; Holden, 2013; Schneider, 2006; Tevdovski, 2009). Benzer şekilde kültürel diplomasiyi, devletlerin uluslararası alandaki varlıklarını ve dış politikalarını güçlendirmek amacıyla kültürel araçları sistematik biçimde kullanması olarak ele alan tanımlamalar da mevcuttur (Gienow-Hecht, 2010; Kimani, 2024; Mark, 2010; Zamorano, 2016). Bu yak-

laşım lar doğ rultusunda kü ltü rel dip lo ma si nin ya nız ca kü ltü r ak ta rı mı na odak la nın pa si f bir iş le yiş ol ma dı ğı nı, ak si ne stra te jik ve plan lı bir ile ti şim fa a li ye ti ni ifa de et ti ği ni so ÷ le mek mü m kü n d ü r.

Kü ltü rel dip lo ma si kav ra mı nın ta ri hsel kö ken le ri in ce len di ğin de ise bu tür fa a li ye t le rin mo dern ul us -dev let sis te mi den çok da ha ö n -ce ki dö ne m le re uz an dı ğı an la şıl ma k ta dır. An tik ça ğ lar da fark lı uy -gar lı k lar ar a sı n da ger çek le ş ti ri len kü ltü rel et ki le ş im le r, dip lo ma tik il i ş ki le rin ö ne m li bir par ça sı ol a rak de ğ er len di ri l mi ş tir. Bu ka ps am da An tik Yu nan 'da dü zen le nen ol im pi yat oy un la rı ve kü ltü rel fes ti val -le rin, fark lı ş e hir dev let le ri ar a sı n da ba rı ş çıl il i ş ki le rin ge li ş ti ri l me si ni ko lay la ş tı r dı ğı dü ş ü nü l mek te dir (Arndt, 2005).

Ben zer ş e kil de Ro ma İm pa ra to ru ğu dö ne mi nde dil, huk uk ve gü nde lik ya ş am pra tik le ri nin ya yıl ma sı sü re ç le ri nin de kü ltü rel bü -tün le ş me ar a cı ol a rak iş le v gö r d ü ğü ve bu sü re ç le rin, im pa ra to ru ğu n si ya sal ve so syal bü tün lü ğü nü de ste kle ye rek si ya sal o to ri te si nin pe -ki ş ti ri l me si ne kat kı sa ğ la yan kü ltü rel dip lo ma si nin ilk ö r ne k le ri ar a -sı n da yer al dı ğı il e ri sür ü l mek te dir (Jora, 2013). Or ta Ça ğ dö ne mi nde kü ltü rel dip lo ma si, da ha çok din tem e lli et ki le ş im le r ü ze ri den ş e kil -len mi ş tir. Bu dö ne m de mi syo ne rlik fa a li ye t le ri, kü ltü rel ve ide o lo jik ak ta rı mın tem e l ar a cı ları n dan bi ri ol a rak ö ne çı k mış tır. Ayn ı za man da ti ca ret yol la rı ar a cı lı ğı y la ger çek le ş en kü ltü rel et ki le ş im le r, fark lı to pl um lar ar a sı n da bil gi, sa nat ve ya ş am bi ç im le ri nin ak ta rıl ma sı na ol a nak ta nı m ı ş tır (Costa López, 2021). An tik ça ğ lar dan Or ta Ça ğ 'a uz an an bu et ki le ş im le r, kü ltü rel dip lo ma si nin er ken dö ne m ö r ne k le ri ol a rak kar şı m ı za çı k m a k ta dır.

Mo dern an la m da kü ltü rel dip lo ma si nin or ta ya çı kış ı ise 19. yü -z yıl ın son la rı ve 20. yü zyıl ın baş la rı na da yan m a k ta dır. Bu dö ne m de ul us -dev let le rin gü ç len me si ve ul us la ra ra sı re ka be tin art ma sı y la bir -lik te dev let le r, ya nız ca as ke ri ve ek o no mik ar a cı la ra de ğ il; ayn ı za -man da kü ltü rel un sur la ra da ö ne m ver me ye baş la m ı ş la r dır. Kü ltü rel fa a li ye t le r, ul us la ra ra sı pre sti j el de et me nin ve ul us al kim li ği ta nıt -ma nın ö ne m li bir yol u ol a rak gö r ü l m ü ş t ü r (Pa sch alidis, 2009). Bu ge li ş m e le r, kü ltü rel dip lo ma si nin sem bo lik et ki le ş im le r den çı ka rak da ha plan lı ve stra te jik bir ya pı ya ev ri l me si nin ze mi ni ni ha zı r la m ı ş -tır. Dü nya sa va ş la rı gi bi bü y ü k öl ç ek li çatış ma lar ın ar dı n dan me y-

dana gelen yeni uluslararası düzen arayışları, kültürel araçların devletlerarası ilişkilerde daha sistematik biçimde kullanılmasını teşvik etmiştir (Boyadjieva & Grozev, 2004). Böylece kültürel diplomasi, uluslararası ilişkilerde giderek daha fazla görünürlük ve önem kazanmıştır.

I. Dünya Savaşı'nın ardından kültürel diplomasi daha sistematik ve kurumsal bir yapıya kavuşmuştur. Bu dönemde devletler, uluslararası kamuoyunu etkilemek amacıyla kültürel programlar, dil enstitüleri ve eğitim faaliyetleri düzenlemeye başlamışlardır. Özellikle Avrupa ülkeleri, kültürel diplomasi alanında kurumsal yapılar oluşturarak bu faaliyetleri daha planlı bir şekilde yürütmüşlerdir. Örneğin, Fransız kültürünün yaygınlaştırılması amacıyla kurulan French Institute (Fransız Kültür Enstitüsü) ve İngiliz kültürünü tanıtmayı hedefleyen British Council (Birleşik Krallık Kültür Kurumu) gibi kuruluşlar, kültürel diplomasinin kurumsallaşmasının önemli örnekleri arasında yer almaktadır (Arndt, 2005; Zervaki, 2025).

II. Dünya Savaşı sonrasında ise kültürel diplomasi, uluslararası ilişkilerde daha belirgin bir rol üstlenmiştir. Bu dönemde devletler, uluslararası alanda meşruiyet kazanmak ve olumlu bir imaj oluşturmak amacıyla kültürel faaliyetlere daha fazla yatırım yapmışlardır. Eğitim değişim programları, sanat etkinlikleri ve akademik iş birlikleri, kültürel diplomasinin temel araçları arasında yer almıştır (Grinceva, 2023). Bu süreçte kültürel diplomasi, propaganda faaliyetlerinden farklı olarak daha uzun vadeli ve sürdürülebilir ilişkiler kurmayı hedefleyen bir yaklaşım olarak gelişmiştir. Kültürel diplomasi, II. Dünya Savaşı'nın ardından Soğuk Savaş bağlamında ideolojik rekabetin önemli araçlarından biri hâline gelmiştir. Bu dönemde ABD ve Sovyetler Birliği arasında yürütülen rekabet, kültürel diplomasinin stratejik önemini artırmıştır. Voice of America yayın ağı, Amerikan popüler kültürünü ve müziğini Soğuk Savaş döneminde Demir Perde ülkelerinin ötesine taşıyarak geniş kitlelere ulaştırmış; böylece Amerika Birleşik Devletleri'nin (ABD) ulusötesi popüler kültür ve yükselen gençlik kültürü üzerindeki küresel etkisini pekiştirmesinde önemli bir rol oynamıştır (Clarke, 2014).

20. yüzyılın ikinci yarısında, özellikle Soğuk Savaş döneminde kültürel diplomasi, ideolojik rekabetin yoğunlaşmasıyla birlikte devletler tarafından karşıt bloklar üzerinde etki oluşturmak amacıyla stratejik bir araç olarak kullanılmaya başlanmıştır. Bu dönemde kültür, dış politika gündeminin bir parçası hâline gelmiş ve yalnızca ülkelerin tanıtımına değil; aynı zamanda siyasal değerlerin, yaşam tarzlarının ve ideolojik üstünlüğün aktarılmasına hizmet etmiştir (Zervaki, 2025). Soğuk Savaş sonrası dönemde ise kültürel diplomasi, daha kapsayıcı ve çok boyutlu bir yapıya kavuşmuştur. Küreselleşme, iletişim teknolojilerindeki gelişmeler ve ulusötesi aktörlerin artan etkisi, kültürel diplomasinin yalnızca devlet merkezli bir faaliyet olmaktan çıkmasını beraberinde getirmiştir. Üniversiteler, sivil toplum kuruluşları ve kültürel kurumlar, kültürel diplomasi sürecinde aktif rol oynamışlardır (Melissen, 2005). Böylece kültürel diplomasi, çok katmanlı ve etkileşim temelli bir yapıya bürünmüştür.

Kültürel diplomasi günümüzde yalnızca ulusal çıkarların korunmasına hizmet eden bir araç değil, aynı zamanda uluslararası iş birliği ve kültürlerarası diyalogun geliştirilmesine katkıda bulunan dinamik bir süreç olarak önem kazanmaktadır. Kültürel diplomasinin tarihsel gelişim sürecinde UNESCO gibi uluslararası kuruluşlar; kültürel mirasın korunması, kültürel çeşitliliğin desteklenmesi ve kültürlerarası diyalogun teşvik edilmesi konularında önemli katkılar sağlamıştır (Vickery, 2025). Bu tür girişimler, kültürel diplomasinin yalnızca ulusal düzeyde değil; aynı zamanda küresel ölçekte de kurumsallaşmasına zemin hazırlamıştır. Günümüzde kültürel diplomasi, çok boyutlu ve dinamik bir yapıya sahiptir. Kültürel etkileşimler artık yalnızca devletler arası ilişkilerle sınırlı kalmamakta, bireyler, topluluklar ve farklı sosyal aktörler arasında da gerçekleşmektedir (Ang vd., 2015; İsfendiyaroğlu & Akkaya, 2020).

Tarihsel perspektif göz önüne alındığında kültürel diplomasinin, zaman içerisinde önemli bir dönüşüm geçirdiği görülmektedir. Antik dönemlerdeki kültürel etkileşimlerden modern ulus-devletlerin kurumsal uygulamalarına, oradan da günümüzün çok aktörlü küresel iletişim ağına evrilen bu devingen yapı, kültürel diplomasinin uluslararası ilişkilerdeki önemini giderek artırmaktadır. Yağmurlu'ya (2019) göre kamu diplomasisinin başta gelen uygulama alanlarından

biri olan kültürel diplomasi, günümüzde kültür aktarımının ötesine geçerek uluslararası ilişkiler açısından önem kazanan anlam üretimi, kimlik inşası ve ülke imajı gibi soyut ve sembolik boyutların şekillendirilmesiyle birlikte uluslararası ilişkilerin sürdürülebilirliğine doğrudan katkıda bulunmaktadır.

1.2. Kültürel Diplomasi ve Kamu Diplomasisi ile İlişkisi

Kültürel diplomasiinin tarihsel gelişimi, bu alanın günümüzde yalnızca kültürel aktarım süreçleriyle sınırlı kalmadığını, aynı zamanda uluslararası ilişkilerde anlam üretimi ve algı yönetimi bağlamında stratejik bir işlev üstlendiğini de göstermektedir (Al-Qataneh, 2024). Bu dönüşüm, kültürel diplomasiinin kamu diplomasisi ile olan ilişkisini daha tartışmalı hâle getirmektedir. Nitekim çağdaş literatürde kültürel diplomasi çoğu zaman kamu diplomasisinin bir alt bileşeni, bir aracı ya da uygulama alanı olarak ele alınmakta; ancak bu ilişkinin yönü ve kapsamı konusunda farklı yaklaşımlar bulunmaktadır (Ang vd., 2015; Cull, 2008; Melissen, 2005; Pajtinka, 2014; Papaioannou, 2022; Zamorano, 2016; Zanella vd., 2024; Zhu, 2025). Dolayısıyla kültürel diplomasi ile kamu diplomasisi arasındaki ilişkiyi tek yönlü bir ağ içerisinde değerlendirmek yerine, karşılıklı etkileşim ve tamamlayıcılık temelinde analiz etmek daha bütüncül bir yaklaşım sunmaktadır.

En genel tanımıyla kamu diplomasisi, devletlerin ve günümüzde giderek artan biçimde devlet dışı aktörlerin yabancı kamu gruplarını etkilemek, anlamak ve onlarla ilişki kurup sürdürmek amacıyla yürüttükleri iletişim faaliyetlerini ifade etmektedir (Cull, 2008). Geleneksel diplomatik pratiklerden farklı olarak kamu diplomasisi, yalnızca hükümetler arası ilişkilerle sınırlı değildir ve doğrudan hedef kitlelerle temasa geçmeyi, onların algılarını şekillendirmeyi ve uzun vadeli güven ilişkisi inşa etmeyi amaçlamaktadır. Bu yönüyle kamu diplomasisi, uluslararası ilişkilerde iletişimsel boyutun giderek önem kazanmasıyla birlikte daha stratejik bir role bürünmektedir (Pament, 2013; Zaharna, 2010).

Kültürel diplomasi ise bu geniş iletişim alanı içerisinde özgün bir konuma sahiptir. Tibererwa'ya (2025) göre kültür, değerler, sanat, dil, eğitim ve yaşam tarzı gibi unsurlar üzerinden yürütülen etkileşim

süreçleri, kamu diplomasisinin en etkili araçlarından biri olarak değerlendirilmektedir. Ancak burada dikkat edilmesi gereken önemli noktalardan biri, kültürel diplomasinin yalnızca bir iletişim aracına indirgenemeyecek kadar çok katmanlı yapıya sahip olmasıdır. Kültürel diplomasi, bir yandan kamu diplomasisinin hedeflerine hizmet eden bir uygulama alanı olarak işlev görürken diğer yandan kendi dinamikleri, aktörleri ve etki mekanizmaları olan özerk bir işleyiş niteliği taşımaktadır (Ang vd., 2015; Goff, 2020).

Bu bağlamda literatürde üç temel yaklaşım öne çıkmaktadır. İlk yaklaşım, kültürel diplomasiyi kamu diplomasisinin bir alt kategorisi olarak konumlandırmaktadır. Bu perspektife göre kamu diplomasisi, daha geniş bir çerçeveyi ifade ederken kültürel diplomasi, bu çerçeve içerisinde yer alan spesifik bir uygulama alanıdır (Cull, 2008; Zamorano, 2016). İkinci yaklaşım, kültürel diplomasiyi kamu diplomasisinin temel araçlarından biri olarak ele almakta ve özellikle imaj inşası, marka değeri oluşturma ve karşılıklı anlayış geliştirme süreçlerinde belirleyici rolüne odaklanmaktadır (Melissen, 2005; Papaioannou, 2022). Üçüncü ve daha güncel yaklaşım ise bu iki kavram arasında yatay bir ilişki kurarak kültürel diplomasinin, yalnızca kamu diplomasisinin bir bileşeni değil; aynı zamanda onu şekillendiren ve dönüştüren bir güç alanı olduğunu ileri sürmektedir (Goff, 2020; Zannella vd., 2024). Günümüzün karmaşık ve dinamik uluslararası iletişim ortamında, bu üçüncü yaklaşımın daha açıklayıcı olduğu söylenebilmektedir.

Manor'a (2019) göre dijitalleşme, küreselleşme ve çok aktörlü iletişim yapılarının yaygınlaşması, kültürel diplomasinin de kapsamını genişletmekte ve bu kavramı daha esnek, çok yönlü ve etkileşim odaklı bir yapıya kavuşturmaktadır. Bu noktada kültürel diplomasinin kamu diplomasisi içerisindeki rolü, artık yalnızca uluslararası mesaj iletimiyle sınırlandırılmamakta; daha derinlikli bir anlam üretimi olarak kabul edilmektedir (Bukina & Perminova, 2021; Zhu, 2025). Modern ve rekabetçi uluslararası çevrelerde kültürel içerikler aracılığıyla iletilen mesajlar, doğrudan ideolojik iknaya yönelik olmaktan ziyade, farklı kamularda belirli bir algı oluşturmaya ve zaman içerisinde bu algının sürdürülmesini amaçlamaktadır. Bu süreç, açık propaganda tekniklerinden farklı olarak daha örtük, daha uzun vadeli

ve daha duygusal bir etki yaratmaktadır (Papaioannou, 2022; Zanella vd., 2024).

Kültürel diplomasının kamu diplomasisi ile olan ilişkisinde karşılıklı iletişim ve diyalog süreci de belirleyici rol oynamaktadır (Bukina & Perminova, 2021). Geleneksel diplomasi yaklaşımlarında iletişim, çoğu zaman tek yönlü olarak kurgulanırken çağdaş kamu diplomasisi anlayışı çift yönlü iletişim ve etkileşim üzerine inşa edilmektedir (Saliu, 2020). Bu bağlamda kültürel diplomasi, yalnızca bir ülkenin kendi kültürel unsurlarını tanıtmaması değil, aynı zamanda diğer kültürlerle etkileşime girmesi, onları anlaması ve bu etkileşimden yeni anlamlar üretmesi sürecini de kapsamaktadır (Istad, 2020; Snow, 2015). Bu niteliğiyle kültürel diplomasi, kamu diplomasisinin ilişki kurma ve güven inşası boyutunu güçlendiren temel bir bileşen olarak öne çıkmaktadır.

Öte yandan Sancar (2012), kültürel diplomasının kamu diplomasisi içerisindeki konumunu, uluslararası rekabet ve imaj yönetimi bağlamında değerlendirmekte ve devletlerin, uluslararası alanda olumlu bir imaj oluşturmak ve bu imajı sürdürülebilir kılmak amacıyla kültürel unsurları uluslararası halkla ilişkiler bağlamında stratejik biçimde kullandığına dikkat çekmektedir. Benzer şekilde Kim'e (2017) göre çağdaş kamu diplomasisi faaliyetleri büyük ölçüde kültürel diplomasiye dayanmaktadır. Bunun temel nedeni, kamu diplomasisinin ağırlıklı olarak dış politikayı desteklemek ve karşılıklı anlayış geliştirmek amacıyla kültürel unsurların kullanılmasını gerektirmesidir. Nitekim günümüzde spor, edebiyat, müzik ya da bilim gibi alanlarda gerçekleşen kültürel etkileşimler, bu sürecin başlıca araçları arasında yer almaktadır. Ancak bu kullanımın etkili olabilmesi için yalnızca görünürlük değil, aynı zamanda inandırıcılık ve tutarlılık da gereklidir. Aksi takdirde kültürel diplomasi faaliyetleri yüzeysel kalmakta ve hedef kitleler üzerinde niyet edilen kalıcı etkiyi yaratamamaktadır (Goff, 2020). Bu doğrultuda kültürel diplomasi, kamu diplomasisinin iletişimsel hedeflerini desteklemekte ve uluslararası ilişkilerin şekillenmesine katkıda bulunmaktadır.

Kültürel diplomasi ile kamu diplomasisi arasındaki ilişki, bütüncül bir ilişki çerçevesinde ele alınmaktadır (Melissen, 2005; Zanella

vd., 2024). Kültürel diplomasi, kamu diplomasisinin hedeflerine ulaşmasında önemli bir araç olmanın ötesinde, bu hedeflerin niteliğini ve uygulanma biçimini de belirleyen stratejik bir alan olarak konumlanmaktadır (Kim, 2017). Bu noktada Pamment'a (2020) göre kültürel diplomasi, kamu diplomasisi içerisindeki yerini anlamak, aynı zamanda uluslararası ilişkilerde iletişimin ve algı yönetiminin nasıl işlediğini kavramayı mümkün kılmaktadır. Kültürel diplomasi, kamu diplomasisi içerisindeki konumu, bu iletişim pratiğinin aynı zamanda uluslararası ilişkilerde etki üretme kapasitesine sahip bir güç unsuru olarak değerlendirilmesini gerektirmektedir. Dolayısıyla kültürel diplomasi, uluslararası meşruiyeti inşa edecek yumuşak gücün üretilmesi ve kamu diplomasisi aracılığıyla dolaşıma sokulmasında temel bir stratejik iletişim aracı olarak karşımıza çıkmaktadır. Kamu diplomasisi ile kültürel diplomasi arasındaki bu bütünleşik ilişki, diplomaside güç kavramına ışık tutmayı zorunlu hâle getirmektedir.

1.3. Diplomaside Güç Kavramı ve Yumuşak Güç Unsuru Olarak Kültürel Diplomasi

Diplomatik iletişimin şekillendirdiği uluslararası ilişkilerde güç kavramı, devletlerin uluslararası sistem içerisindeki konumlarını, etki kapasitelerini ve diğer aktörler üzerindeki yönlendirici rollerini anlamada önemli bir kavramsal kategori olarak değerlendirilmektedir (Barnett & Duvall, 2005). Ancak uluslararası siyasette yaşanan gelişmeler gücün anlamında, biçimlerinde ve onu oluşturan unsurlarda değişime yol açmakla birlikte güç ilişkilerinin dönüşümüne de zemin hazırlamaktadır (Hadi & Faqir, 2026). Diplomasiye yönelik geleneksel yaklaşımlarda güç kavramı, büyük ölçüde askerî kapasite ve ekonomik kaynaklar üzerinden tanımlanmakta ve devletlerin uluslararası sistemdeki davranışlarını bu somut güç unsurlarıyla sınıflandırmaktadır. Bu perspektife göre güç, bir aktörün diğer aktörlerin davranışlarını kendi çıkarları doğrultusunda değiştirebilme yeteneği olarak görülmektedir (Bloor, 2022). Ancak küreselleşme, iletişim teknolojilerindeki dönüşüm ve uluslararası sistemin giderek daha karmaşık hâle gelmesi, gücün yalnızca maddi unsurlarla açıklanamayacağını açık biçimde ortaya koymaktadır.

Bu bağlamda güç kavramı, zaman içerisinde çok boyutlu bir yapıya kavuşmuş ve “sert güç”, “yumuşak güç” ve “akıllı güç” gibi farklı kategoriler altında yeniden tanımlanmıştır. Arslan’a (2025) göre *sert güç*, bir devletin askerî ve ekonomik araçlar yoluyla diğer aktörler üzerinde zorlayıcı etki kurma kapasitesini ifade etmektedir. Bu tür güç kullanımı yaptırımlar, askerî müdahaleler veya ekonomik baskılar gibi doğrudan ve zorlayıcı araçlar üzerinden gerçekleşmektedir. Sert güç, özellikle kriz ve çatışma durumlarında hızlı sonuç üretme kapasitesine sahip olmakla birlikte uzun vadede meşruiyet sorunları ve direnç geliştirme riski taşımaktadır (Keohane & Nye, 2012). Sert gücün meşruiyet ve rıza üretimi üzerindeki belirgin ters etkisinin anlaşılmasıyla birlikte uluslararası ilişkiler literatüründe alternatif güç biçimlerine yönelik ilgi artmıştır.

Uluslararası ilişkiler literatürüne ilk kez Joseph S. Nye (1990) tarafından kazandırılmış olan *yumuşak güç* kavramı, gücün dolaylı ve ikna edici biçimlerine işaret eden önemli bir teorik çerçeve sunmaktadır. Uluslararası bir aktörün, diğer aktörlerin tercihlerini cazibe ve ikna yoluyla şekillendirme kapasitesini ifade eden yumuşak güç, daha az para harcayarak sert gücün amaçlarına sürdürülebilirlik kazandırması yönünden dikkat çekmektedir (Bukina & Perminova, 2021). Kültürel diplomasinin temeli olan yumuşak güç kavramına odaklanmadan önce, çalışmanın bütüncül bir zemine inşa edilebilmesi için bu iki güç türünün birlikte nasıl işlediğini anlamak açısından akıllı güç kavramına da yer verilmesi gerekli görülmektedir.

Sert ve yumuşak güç unsurlarının stratejik ve dengeli biçimde bir arada kullanılması olarak tanımlanan *akıllı güç* yaklaşımı ise uluslararası ilişkilerde tek bir güç türüne dayanmanın yetersiz olduğunu, etkili bir dış politikanın farklı güç araçlarının doğru kombinasyonu ile mümkün olabileceğini savunmaktadır (Armitage & Nye, 2007). Uluslararası bağlama duyarlı bir yaklaşım sunan ve farklı durumlarda farklı araçların baskın hâle getirilmesini öngören akıllı güç, bu yönüyle hem zorlayıcı hem de ikna edici araçların birlikte kullanıldığı hibrit bir strateji olarak yorumlanmaktadır (Ayeni & Halidu, 2026). Akıllı güç yaklaşımı, 21. yüzyılın çok kutuplu ve ağ temelli uluslararası sisteminde giderek daha fazla önem kazanmaktadır. Devletler, artık yalnızca askerî ve ekonomik kapasiteleriyle değil; aynı

zamanda kültürel çekicilikleri, değer sistemleri, kültürleri ve iletişim stratejileriyle de rekabet etmektedir. Bu durum, gücün doğasının daha karmaşık ve çok katmanlı bir hâl almasına yol açmaktadır (Erdil, 2022). Dolayısıyla günümüzün çağdaş diplomasi pratikleri sert, yumuşak ve akıllı güç unsurlarının birlikte değerlendirilmesini gerektirmektedir.

Ancak uluslararası ilişkiler stratejileri göz önüne alındığında bu üç güç içerisinde yumuşak güç; iletişim, kültür ve değerler üzerinden işleyen bir etkileşim süreci sunması bakımından ön plana çıkmaktadır. Nitekim yumuşak güç, hedef aktörlerin zorlanmadan, rızaya dayalı ve gönüllü olarak belirli bir kültüre olumlu duygu ve düşünceler geliştirmesini amaçlamaktadır. Bu süreçte çekicilik, ikna, güven ve meşruiyet gibi unsurlar etkili olmaktadır (Nye, 2011). Yumuşak güç, bireylerin ve toplumların algılarını dönüştürerek uzun vadeli kalıcı etki yaratmayı hedeflemektedir.

Mattern (2005), yumuşak gücün çoğu zaman temsili güç üzerinden işlediğini; diğer deyişle söylemler, semboller ve anlatılar aracılığıyla hedef grupların gerçeklik tanımlarını etkilediğini vurgulamaktadır. Bu çerçevede yumuşak güç; çekicilik ve ideolojik ikna üzerinden açıklanmaktadır. Dolayısıyla yumuşak güç, yalnızca beğeni yaratmakla kalmamakta; değerlerin ve söylemlerin meşruiyet üretmesini de beraberinde getirmektedir. Yumuşak güç; kültürel üretim, eğitim ağları, bilimsel iş birlikleri ve değer temelli anlatılar üzerinden hedef kitlelerde uzun vadeli algı birikimi oluşturmaktadır (Bader & Loughlin, 2026; Nye, 2004). Bu nedenle yumuşak güç, kısa vadeli etkileşimlerden ziyade, süreklilik ve tutarlılık gerektirmektedir.

Nye'ye (2004) göre bir ülkenin yumuşak gücü; kültürü, politik değerleri ve dış politikası olmak üzere üç temel sütuna dayanmaktadır. Bu üç sütunu oluşturan unsurların daha ayrıntılı analizinde ise dil, akademik eğitimin kalitesi, sportif başarılar, tarihsel anıtlar, siyasi istikrar, demokrasinin niteliği, özgürlük algısı, ekonomik refah, teknoloji seviyesi, yolsuzluk düzeyi, barış, sanat, turistik potansiyel ve toplumsal normlar gibi birçok faktöre odaklanması gerekmektedir. Bu faktörler, bir ülkenin uluslararası alandaki çekiciliğini belirleyen temel nitelikler arasında yer almaktadır (Al-Qatarneh, 2024;

Papaioannou, 2018). Yumuşak gücün en önemli taşıyıcı unsurlarından birinin kültür olduğu görülmektedir. Bu durum, yumuşak güç ile kültürel diplomasi arasında doğrudan bir ilişki kurulmasını beraberinde getirmektedir.

Söz konusu ilişki, kültürel diplomasinin uluslararası ilişkilerdeki stratejik önemini daha görünür kılmaktadır. Yumuşak gücün üretiminde kültürel unsurların belirleyici rolü, kültürel diplomasiyi uluslararası ilişkilerde yalnızca bir iletişim pratiği olmaktan çıkararak stratejik bir etki mekanizmasına dönüştürmektedir. Yawar ve Uçkaç'a (2025) göre uluslararası ilişkiler literatüründe pek çok kuramcı, kültürel diplomasiyi yumuşak gücün en görünür ve işlevsel araçlarından biri olarak ele almakta; zorlama ve ekonomik baskı unsurlarına dayanan sert güçten farklı olarak yumuşak güç, ülkelerin kültürel birikimleri, değer sistemleri, fikir dünyaları ve paylaşılan kimlik unsurları üzerinden diğer aktörler üzerinde etki kurmalarını, cazibe yaratmalarını ve sürdürülebilir iş birliği oluşturmalarını mümkün kılmaktadır.

Kültürel diplomasi, yumuşak gücün somutlaştığı ve uygulamaya geçtiği temel alanlardan biri olarak değerlendirilmektedir. Nitekim kültürel diplomasi, bir ülkenin kültürel kaynaklarını kullanarak yabancı kamularla iletişim kurmasını ve bu yolla onlar üzerinde olumlu algılar geliştirmesini sağlayan bir süreçtir. Bu özelliğiyle kültürel diplomasi, yumuşak gücün pratikteki en görünür uygulama alanlarından biri olarak kabul edilmektedir (Holden, 2013). Yumuşak güce dayalı kültürel etkileşimler aracılığıyla kurulan ilişkiler, diğer güç biçimlerine kıyasla daha kalıcı ve sürdürülebilir bir etki yaratma potansiyeli taşımaktadır. Uluslararası hedef gruplar arasında karşılıklı anlayış geliştirmeyi amaçlayan kültürel diplomasi; hedef kitlelerde olumlu bir ülke imajı oluşturmak, karşılıklı ilişkileri güçlendirmek, çift yönlü iletişim inşa etmek ve uzun vadeli etkileşim kurmayı içermektedir (Koçyiğit vd., 2024; Melissen, 2005). Kültürel etkileşimi içeren bu yapı, devletlerin uluslararası alanda algı üretimi ve yönetimi açısından önemli bir avantaj elde etmesine olanak tanımaktadır.

Eğitim programları, kültürel etkinlikler, spor organizasyonları, uluslararası değişim programları ve medya gibi çeşitli araçlar kulla-

nan kültürel diplomasi, yumuşak gücün dış kamulara yöneltilmesini sağlamakta ve yumuşak güç potansiyelinin somut çıktılara dönüşmesine olanak tanımaktadır. Dolayısıyla kültürel diplomasının ulusal imaj, markalaşma ve uluslararası uyum gibi yumuşak güç unsurları üzerindeki olumlu katkıları konusunda genel bir uzlaşısı bulunmaktadır (Kim, 2017). Bu çerçevede kültürel diplomasi, yumuşak gücün stratejik iletişim pratikleri aracılığıyla somut çıktılar üreten dinamik bir mekanizma olduğunu ortaya koymaktadır. Bununla birlikte iletişim teknolojilerindeki dönüşüm ve dijitalleşmenin hız kazanması kültürel diplomasının araçlarını, aktörlerini ve etki alanlarını yeniden şekillendirmektedir. Bir sonraki başlıkta dijitalleşme sürecinin kültürel diplomasiye olan etkileri ele alınmaktadır.

1.4. Dijital Dönüşüm Ekseninde Kültürel Diplomasi

Kültürel diplomasının dijital dönüşüm süreci içerisinde yeniden yapılandırılması, güncel uluslararası iletişim dinamiklerinin anlaşılması açısından önemli bir gereklilik olarak ortaya çıkmaktadır. Bu dönüşüm, yalnızca iletişim araçlarının değişimiyle sınırlı olmayan ve diplomatik pratiklerin doğasını da yeniden tanımlayan çok katmanlı bir yeniden yapılanmaya işaret etmektedir. Küreselleşme ve dijitalleşme ekseninde yaşanan gelişmeler, kültürel diplomasiyi geleneksel devlet merkezli yaklaşımlardan ağ temelli dijital kültürel diplomasiye doğru şekillendirmektedir (Rahman, 2025). Küreselleşme çağında özellikle internetin yaygınlaşması, mobil teknolojilerin gelişimi ve dijital platformların küresel ölçekte yaygınlık kazanması, devletlerin uluslararası iletişim stratejilerini yeniden kurgulamasına neden olmaktadır. Bu bağlamda dijital diplomasi, yalnızca teknik bir yenilik olarak değil; diplomatik etkileşimin yapısal koşullarını değiştiren bir paradigma dönüşümü olarak değerlendirilmektedir (Hocking & Melissen, 2015; Holmes, 2015; Manor, 2019). Kültürel diplomasi ise bu değişim sürecinden doğrudan etkilenmekte ve dijitalleşme doğrultusunda hem araçsal hem de işlevsel açıdan yeniden şekillenmektedir (Cull, 2019; Manor, 2023).

Diplomasinin klasik biçimleri hem iç hem de dış politika alanlarında etkisini sürdürmeye devam etse de devletlerin, giderek artan biçimde teknolojiyi tamamlayıcı bir diplomatik iletişim aracı olarak be-

nimsediği görülmektedir. Bu doğrultuda dijital teknolojilerin kazandırdığı yeni olanaklar, kültürler hakkında bilgi edinme ve kültürel değerlerin farklı coğrafyalara aktarılmasını da mümkün kılan dinamik bir zemin oluşturmaktadır (Adesina, 2017). Klasik yaklaşım, diplomatik faaliyetlerin özünü temsilciler ve elçiler aracılığıyla yürütülen yüz yüze temaslara dayandırmaktadır. Bu temsilcilerin temel görevleri arasında devletini temsil etmek, ittifak görüşmeleri yürütmek, ticari iş birliği anlaşmaları oluşturmak ve çatışmaları savaş dışı yollarla önlemek ya da mümkün olan en erken aşamada çözmek yer almaktadır. Günümüzdeki modern yaklaşım, yüz yüze temaslara yerine dijital iletişim araçlarının küresel ölçekte eş zamanlı sağladığı etkileşimleri olağan bir uygulama hâline getirmektedir (Frey, 2024).

Günümüzde devletlerin uluslararası alandaki dış politika pratikleri, geleneksel diplomatik unsurlar ile dijitalleşme temelli yenilikçi yaklaşımların bir araya gelmesiyle yapısal bir dönüşüm geçirmektedir. İnternetin yaygınlaşması ve yeni teknolojilerin hızla diplomatik süreçlere entegre olmasıyla birlikte “dijital diplomasi”, “e-diplomasi”, “elektronik diplomasi”, “diplomasi 2.0”, “sosyal medya diplomasisi” ve “siber diplomasi” gibi kavramsallaştırmaların yanı sıra sosyal medya platformlarına özgü uygulamaları ifade eden “Twiplomacy” gibi yeni yaklaşımlar da ortaya atılmaktadır. Elektronik araçlar ve çevrim içi etkileşimler aracılığıyla yürütülen diplomatik faaliyetler için literatürde en yaygın kullanılan kavram *dijital diplomasi* olarak öne çıkmaktadır (Adesina, 2017; Bjola vd., 2019; Bukina & Perminova, 2021; Dumčiuvienė, 2016; Manor, 2023; Šimunjak, 2022).

Dijital diplomasi, en genel ifadeyle devletlerin dış politika hedefleri doğrultusunda dijital iletişim teknolojilerini stratejik biçimde kullanarak uluslararası kamuoyuyla etkileşim kurmasını tanımlamaktadır. Bu yaklaşım, geleneksel diplomatik pratikleri tamamlamakta ve iletişim süreçlerini daha hızlı, etkileşimli ve çok aktörlü bir yapıya dönüştürmektedir (Hassan & Battool, 2024). Diplomasinin dijitalleşmesiyle bilgi paylaşımı anında ve eş zamanlı olarak gerçekleşirken küresel düzeydeki etkileşimler de kesintisiz olarak yönetilebilmektedir. Klasik diplomasi anlayışından farklı olarak hükümetlerin yalnızca resmî kanallar üzerinden değil, doğrudan geniş kitlelerle temas kurabilmesine olanak tanıyan dijital diplomasi, hızlı bilgi akı-

şıyla dış politika alanında ön plana çıkmakta ve devletlere uluslararası arenada kendi imajlarını yönlendirme ve çıkarlarını koruma konusunda güçlü bir fırsat sunmaktadır (Demircioğlu, 2024). Bu yönüyle dijital diplomasi, devletlerin politika söylemlerini uluslararası alana aktarmasında ve dış kamuoyunun algısını yönlendirmesinde giderek daha belirleyici bir rol üstlenmektedir (Koçyiğit vd., 2024).

Bu çerçevede dijital dönüşüm, diplomasi pratiklerini zaman, mekân ve etkileşim biçimleri açısından etkilemektedir. Geleneksel diplomasi büyük ölçüde fiziksel mekânlara, resmî temaslara ve belirli zaman dilimlerine bağlı olarak yürütülürken dijital teknolojiler bu sınırlılıkları ortadan kaldırarak diplomatik etkileşimleri sürekli, akışkan, çift yönlü ve anlık bir yapıya dönüştürmektedir (Frey, 2024; Rachmawati vd., 2024). Bu dönüşüm, kültürel diplomasinin yalnızca daha hızlı yürütülmesini değil; aynı zamanda sürekli bir etkileşim içerisinde işlemlerini sağlamaktadır. Nitekim dijital ortamlar, diplomatik iletişimi kesintisiz bir işleyiş hâline getirerek kültürel mesajların belirli etkinliklerle sınırlı kalmadan sürekli olarak uluslararası dolaşıma girmesine olanak tanımaktadır (Bjola vd., 2019; Rahman, 2025).

Dijitalleşme süreci, diplomatik iletişimin doğasını tek yönlü iletimden çok yönlü etkileşime doğru kaydırmaktadır. Geleneksel modelde devletler çoğunlukla mesaj üreticisi konumundayken, dijital ortamda hedef kitleler de sürece aktif olarak katılmakta ve iletişim çift yönlü bir hâle bürünmektedir (Sevin & Ingenhoff, 2018; Zaharna, 2022). Söz konusu durum, kültürel diplomasinin ikna edici gücünü artırırken aynı zamanda daha karmaşık bir iletişim yönetimini zorunlu kılmaktadır. Ayrıca dijital ortamların sunduğu doğrudan erişim olanağı, devletlerin aracı kurumlara olan bağımlılığını azaltarak diplomatik iletişimi daha doğrudan ve esnek bir yapıya dönüştürmektedir (Manor, 2023). Bu dönüşüm, kültürel diplomasinin yalnızca hızını değil, aynı zamanda etkileşim mantığını da yeniden tanımlayan yapısal bir değişimi ifade etmektedir. Dijital dönüşüm süreci, kültürel diplomasinin aktör yapısını da genişletmektedir. Geleneksel diplomasi anlayışında devletler merkezi aktör konumundayken dijitalleşme ile bireyler, sivil toplum kuruluşları, ulusal ve uluslararası kuruluşlar, diasporalar ve dijital içerik üreticileri de uluslararası iletişim

süreçlerine dâhil olmaktadır (Bukina & Perminova, 2021; Cull, 2009; Frey, 2024). Bu durum, kültürel diplomasinin yalnızca devletler arası bir faaliyet olmaktan çıkarak çok aktörlü bir iletişim alanına dönüşmesine yol açmaktadır (Manor, 2019).

Kültürel diplomaside yaşanan bu dönüşüm, Manuel Castells tarafından geliştirilen “ağ toplumu” yaklaşımı çerçevesinde anlam kazanmaktadır. Castells (2013), dijital ağların iletişimi merkezi yapılarından kopararak çok sayıda aktör arasında dağıttığını belirtmektedir. Bu bağlamda kültürel diplomasi, hiyerarşik ve merkezî bir yapıdan ziyade ağ temelli, çok katmanlı, çok aktörlü ve etkileşim odaklı bir iletişim sistemi hâline gelmektedir (Sevin & Ingenhoff, 2018). Ağ toplumunda iletişim, yalnızca devletlerin kontrolünde gerçekleşen bir işleyiş olmaktan çıkmakta ve farklı aktörlerin katkılarıyla şekillenen dinamik bir yapıya dönüşmektedir. Bu durum, kültürel diplomasinin etki alanını genişletirken kontrolünü zorlaştırmaktadır (Kurt, 2018). Özellikle diasporalar ve sivil toplum aktörleri, kültürel anlatıların uluslararası alanda dolaşımında önemli rol oynamakta ve devlet merkezli diplomasi anlayışını yeniden yapılandırmaktadır. Bu nedenle dijital dönüşüm, kültürel diplomasiyi hem demokratikleştiren hem de karmaşıklaştıran dinamik bir süreç olarak kabul edilmektedir (Zaharna, 2024).

Dijitalleşme, kültürel diplomasinin içerik üretimi ve dolaşım süreçlerini doğrudan etkilemektedir. Kültürel içerikler, artık yalnızca fiziksel etkinlikler veya kurumsal programlar aracılığıyla değil; dijital platformlar üzerinden sürekli ve küresel ölçekte dolaşıma girmektedir. Bu durum, kültürel diplomasinin görünürlüğünü artırırken aynı zamanda kültürel etkileşimi de hızlandırmakta ve uluslararası hedef kitlelerle daha güçlü bağlar kurulmasını beraberinde getirmektedir (Frey, 2024; Hassan & Battool, 2024). Ayrıca dijital ortamların sağladığı erişilebilirlik, kültürel diplomasinin elit ve sınırlı kitlelere yönelik bir faaliyet olmaktan çıkarak daha geniş ve heterojen kamulara ulaşmasını da mümkün kılmaktadır. Bu bağlamda kültürel diplomasi, daha kapsayıcı ve katılımcı bir yapıya evrilmektedir. Bununla birlikte kültürel içeriklerin küresel ölçekte daha hızlı dolaşıma girmesi, farklı aktörler arasında görünürlük ve etki oluşturma açısından rekabetin artmasına zemin hazırlamaktadır (Bjola vd., 2019; Zaharna, 2024).

Dolayısıyla dijitalleşme, kültürel diplomasiyi yalnızca genişleten bir unsur değil, aynı zamanda yeniden yapılandıran bir güç olarak ortaya çıkmaktadır.

Öte yandan kültürel içeriklerin üretim, dolaşım ve tüketim süreçleri arasındaki sınırların giderek belirsizleşmesi, diğer bir ifadeyle bireylerin, aynı anda hem içerik üreticisi hem dağıtıcısı hem de tüketicisi hâline gelmesi, kültürel diplomasinin daha esnek ancak daha öngörülemez bir yapıya evrilmesine yol açmaktadır (Cull, 2019; Pamment, 2020). Dijital ortamların hızlı tüketim odaklı yapısı, iletişim süreçlerinin yüzeyselleşmesine yol açabilmekte ve kültürel içeriklerin derinliğini sınırlayabilmektedir. Bunun yanı sıra mesaj üzerindeki kontrolün azalması dezenformasyon riskini doğurmaktadır. İletişim kontrolünün zorlaşması, kültürel diplomasi faaliyetlerinin etkisini ve öngörülebilirliğini azaltmaktadır (Arslan, 2025; Ong vd., 2025). Dolayısıyla dijital dönüşüm, kültürel diplomasi açısından hem genişletici hem de sınırlandırıcı etkiler barındıran çift yönlü bir işleyiş olarak karşımıza çıkmaktadır. Ancak dijital dönüşüm süreci stratejik iletişim perspektifinden ele alınmadığı takdirde kültürel diplomasinin etkinliğini zayıflatma riski taşımaktadır. Bu bağlamda bir sonraki başlıkta kültürel diplomasi uluslararası ve stratejik iletişim perspektifinden ele alınmaktadır.

1.5. Uluslararası ve Stratejik İletişim Perspektifinden Kültürel Diplomasi

Uluslararası ilişkiler alanında iletişim, artık yalnızca bilgi aktarmakla sınırlı kalmayan ve devletlerin dış politika hedeflerini gerçekleştirmeye katkıda bulunan önemli bir unsur olarak işlev görmektedir. Bu bağlamda kültürel diplomasi, uluslararası ve stratejik iletişimin ayrılmaz parçası olarak yorumlanmaktadır (Sancar, 2012). Stratejik iletişim, belirli hedef kitleler üzerinde niyet edilen algı, tutum ve davranış oluşturmaya amaçlayan planlı ve koordineli iletişim faaliyetlerini ifade ederken uluslararası iletişim, bu faaliyetlerin küresel ölçekte yürütülmesini kapsamaktadır (Hallahan vd., 2007; Miskimmon vd., 2013). Bu çerçevede Cull'a (2019) göre kültürel diplomasi, yalnızca kültürel etkileşim yoluyla karşılıklı anlayış geliştiren bir araç değil; aynı zamanda devletlerin uluslararası alanda konumlarını

güçlendirmeye yönelik stratejik bir iletişim pratiği olarak öne çıkmaktadır.

Kültürel diplomasının uluslararası iletişim boyutu, farklı kültürel bağlamlar arasında anlam üretimi ve yorumlama süreçlerinin yönetilmesini gerektirmektedir. Uluslararası iletişim, mesajların iletilmesinin yanı sıra farklı toplumsal gruplar tarafından nasıl algılandığının ve yeniden yorumlandığının da dikkate alınmasını zorunlu kılmaktadır (Snow, 2015; Zaharna, 2022). Bu nedenle kültürel diplomasi; ülkelerin değerleri, normları, yaşam alışkanlıkları ve kültürel kodları doğrultusunda şekillenen çok katmanlı bir iletişim süreci olarak değerlendirilmektedir (Kimani, 2024). Bu durum, kültürel diplomasının karmaşık ve dinamik niteliğini güçlendirirken aynı zamanda yolunu stratejik iletişim ile kesiştirmektedir.

Stratejik iletişim; bireylerin anlamı psiko-sosyal ve kültürel düzeylerde nasıl oluşturduğunu, iletilerin nasıl algılanıp zihinde işlendiğini; belirsizliğin nasıl ortaya çıktığını ve nasıl giderilmesi gerektiğini kapsayan bir süreci ifade etmekte ve bir aktörün, kamusal alanda ve toplumsal tartışmalarda nasıl konumlandığına ve kendini kamulara nasıl sunduğuna odaklanmaktadır (Hallahan vd., 2007). Günümüzde başta ABD hükümeti olmak üzere birçok devlet, stratejik iletişimi kamu diplomasisinin temel unsurlarından biri olarak kabul etmekte ve stratejik iletişimin, küresel ölçekte etkili kültürel mesaj aktarımını içeren yumuşak güç kullanımındaki rolüne giderek daha fazla önem atfetmektedir (Roselle vd., 2014).

Stratejik iletişim perspektifinden bakıldığında “yeni kamu diplomasisi” olarak da adlandırılan kültürel diplomasi; planlı, hedef odaklı ve uzun vadeli etki üretmeyi amaçlayan dinamik bir süreç olarak ele alınmaktadır. Bu yaklaşım, iletişimin rastlantısal değil; belirli stratejik hedefler doğrultusunda tasarlanıp uygulanması gerektiğini vurgulamaktadır (Karagöz, 2024). Devletler, kültürel diplomasi faaliyetleri aracılığıyla yalnızca kültürel paylaşımlarda bulunmakla kalmamakta, aynı zamanda uluslararası kamuoyunda olumlu bir imaj yaratmayı, güven oluşturmayı ve meşruiyet sağlamayı da hedeflemektedir (Bader & Loughlin, 2026; Nye, 2004). Bu bağlamda stratejik iletişim, dış politikanın uygulanmasında merkezi bir rol üstlenmektedir. Yu-

muşak güç yaklaşımı çerçevesinde değerlendirildiğinde kültürel diplomasi, stratejik iletişim yoluyla çekicilik üretme ve bu çekiciliği sürdürülebilir etkiye dönüştürme işlevi görmektedir (Holden, 2013; Nye, 2011).

Kültürel diplomaside stratejik iletişimi gerektiren önemli alanlardan biri uluslararası anlatıların üretimi ve yönetimidir. Devletler, iç ve dış politikalarının yanı sıra bu politikaların anlamını ve meşruiyetini de iletişim yoluyla inşa etmektedir. Stratejik anlatı yaklaşımına göre uluslararası aktörler, belirli hikâyeler ve söylemler aracılığıyla kültürlerini aktarırken hedef kitlelerin algılarını şekillendirmektedir (Miskimmon vd., 2013; Roselle vd., 2014). Bu noktada kültürel diplomasi, devletlerin kendilerini uluslararası alanda nasıl konumlandırdıklarını ve hangi değerlerle özdeşleştirdiklerini belirleyen önemli bir araç hâline gelmektedir (Zhu, 2025). Böylece kültürel diplomasi, kültürel unsurların aktarımının ötesinde kimlik ve anlam üretimi süreçlerinin yönetimi olarak işlev görmektedir.

Uluslararası ve stratejik iletişim perspektifi, kültürel diplomasi-nin ilişki kurma kapasitesini de genişletip zenginleştirmektedir. Geleneksel diplomasi anlayışı çoğunlukla devletler arası ilişkiler üzerine kuruluyken çağdaş yaklaşımlar, uluslararası iletişimin çok aktörlü ve ağ temelli yapısına dikkat çekmektedir (Bukina & Perm-nova, 2021). Dolayısıyla bireyler, toplumlar ve kurumlar arasında etkileşim kurulmasını sağlayan iletişim alanı olarak karşımıza çıkan kültürel diplomasi-nin sürdürülebilir ilişkiler inşa etmeye yönelik stratejik bir süreç olduğu görülmektedir. Bu bağlamda Rahman (2025), stratejik iletişim yaklaşımına göre mesaj içeriklerinin doğru alıcılara, doğru zamanda ve uygun kanallar aracılığıyla ulaştırılması gerektiğine işaret etmekte ve iletişim sürecinin etkinliği için mesaj, kanal ve hedef kitleler arasındaki uyumun gözetilmesinin önemini vurgulamaktadır. Kültürel diplomasi faaliyetleri, stratejik iletişim yönetimi perspektifinden ele alındığında daha sistematik ve planlı bir yapıya kavuşmakta ve böylece daha etkili ve sürdürülebilir sonuçlar üretmektedir. Kültürel diplomasi-nin stratejik iletişim yaklaşımıyla ele alınmasını zorunlu kılması, bu kavramın yolunu uluslararası halkla ilişkiler disiplini ile kesiştirmektedir.

Hedeflenen dış politika amaçlarına ulaşılabilmesi için uluslararası ve stratejik iletişim bağlamında uygulanması zorunlu olan kültürel diplomasi, halkla ilişkiler disiplininin temel ilke ve uygulamalarının dikkate alınmasını gerektirmektedir. Grunig (2001), literatürde genel bir uzlaşıya varılan klasik tanımında halkla ilişkileri, kurumların hedef kitleleriyle karşılıklı anlayış ve güven temelinde ilişkiler kurmasını amaçlayan çift yönlü stratejik iletişim yönetimi olarak ifade etmektedir. Dolayısıyla iletişim yönetimi; anlam üretim sürecinin, itibarın, kamusal güvenin ve meşruiyetin inşa edilmesini açıklamada önemli bir çerçeve sunmaktadır. Günümüzde halkla ilişkilerde iletişimin rolü, karşılıklı anlayış geliştirmenin ötesinde ilişki yönetimini içermekte ve iletişim aktörünün farklı kamularla ilişki kurup sürdürmek için somut adımlar atmasını zorunlu kılmaktadır (Ki, 2015; van Ruler, 2016). Bu çerçevede devletler de birer iletişim aktörü olarak değerlendirildiğinde kültürel diplomasi faaliyetlerinin büyük ölçüde halkla ilişkiler sürecine uygun yürütülmesi gerektiği söylenebilmektedir. Farklı kamulara yönelik iletişim faaliyetleri, klasik kamu diplomasisi yaklaşımından ziyade uluslararası halkla ilişkiler perspektifini gerekli kılmaktadır (Sancar, 2012).

Uluslararası halkla ilişkiler en temel ifadeyle farklı kültürel, siyasal ve toplumsal bağlamlarda faaliyet gösteren aktörlerin iletişim süreçlerini yönetmesini tanımlamakta ve bu yönüyle kültürel diplomasiyle güçlü bir teorik ve pratik örtüşme göstermektedir. Dış politikada, güçlü devlet imajı ve itibarı oluşturmada, uluslararası tanıtımda, ulusal markalaşmada ve uluslararası halkla ilişkilerde başarılı sonuçlar elde etmek için kültürel diplomasi kilit rol oynamaktadır (Yıldırım, 2016). Kültürel diplomasi, yumuşak güç unsurlarının kullanımıyla devletleri uluslararası arenada cazibe merkezi olarak konumlandırmak amacıyla olumlu algı oluşturup sürdürmeyi gerektirirken uluslararası halkla ilişkiler de benzer şekilde alıcıların özelliklerine uygun mesaj üretimini esas almakta ve kültürel diplomasinin yönetilmesinde yol haritası işlevi görmektedir (Aktaş, 2024).

Kamu diplomasisinin uygulama alanlarından biri olan kültürel diplomasinin diyalogu teşvik etmeyi ve karşılıklı anlayışa ulaşmayı amaçlayan uluslararası iletişim olarak tanımlanması, potansiyel çatışmaların çözümünde ve diplomatik ilişkileri yürüten kurumlar ile

hedef gruplar arasında karşılıklı fayda odaklı ilişkilerin kurulmasında stratejik iletişimi zorunlu kılmaktadır (Jiang, 2015). Bu bağlamda kültürel diplomasi, yalnızca kültür aktarımına dayalı anlam üreten ve dağıtan bir süreç olmanın ötesinde hitap ettiği kitlelerle sürdürülebilir ilişki geliştirmeyi amaçlayan stratejik bir halkla ilişkiler pratiği olarak değerlendirilmektedir.

Stratejik iletişim yaklaşımıyla birlikte değerlendirildiğinde uluslararası halkla ilişkiler, kültürel diplomasinin planlanması ve uygulanmasında merkezi bir rol üstlenmektedir. Hallahan vd.'nin (2007) belirttiği üzere stratejik iletişim, belirli amaçlara ulaşmak için iletişimin bilinçli ve planlı biçimde kullanılmasını ifade etmektedir. Bu bağlamda kültürel diplomasi faaliyetleri, yalnızca mesaj üretimi değil; aynı zamanda uluslararası kamuların analizi, mesaj tasarımı, kanal seçimi ve ilişki yönetimi gibi halkla ilişkiler süreçlerini de içermektedir (Macnamara, 2012; Zhu, 2025). İlişki yönetimi yaklaşımı, halkla ilişkilerin temel amacının uzun vadeli ve karşılıklı fayda içeren ilişkiler kurmak olduğunu vurgulamakta ve uluslararası halkla ilişkiler perspektifi ise kültürel diplomasinin bu ilişkileri geliştirme ve sürdürme kapasitesini daha da görünür kılmaktadır (Petersone, 2013). Dolayısıyla kültürel diplomasiyi, stratejik halkla ilişkiler yönetiminin uluslararası düzlemdeki bir uzantısı olarak değerlendirmek mümkündür.

Bununla birlikte uluslararası halkla ilişkiler, kültürel diplomasinin meşruiyet üretimi boyutunu açıklamak için de önemli bir kavramsal çerçeve sunmaktadır. Devletler, uluslararası kamuoyunda güvenilirlik ve itibar kazanmak amacıyla iletişim stratejilerini planlamakta ve bu süreçte halkla ilişkiler tekniklerinden yararlanmaktadır (Bader & Loughlin, 2026; Snow, 2015). Bu bağlamda kültürel diplomasi, kültürel içeriklerin dolaşımını desteklerken aynı zamanda devletlerin uluslararası sistemdeki algısını ve güvenilirliğini belirleyen bir iletişim aracına dönüşmektedir (Fitzpatrick, 2017; Zhu, 2026). Yumuşak güç bağlamında değerlendirildiğinde uluslararası halkla ilişkiler ve kültürel diplomasi arasındaki ilişki daha da belirgin hâle gelmektedir (Nye, 2011).

Uluslararası halkla ilişkiler yaklaşımı, kültürel diplomasının etik boyutunu da gündeme getirmektedir. Farklı kültürler arasında iletişim kurarken kullanılan söylemler, temsil biçimleri ve stratejiler hem küresel etki oluşturmakta hem de güç ilişkilerini yeniden üretmektedir. Bu nedenle kültürel diplomasi, iletişim bağlamında etik sorumluluklar içeren uluslararası halkla ilişkiler pratiği olarak ele alınmalıdır (Jiang, 2015). Bu yaklaşım, bir ülkenin uluslararası politikalarını destekleyen kültürel diplomasının sürdürülebilir ve karşılıklı fayda odaklı stratejik iletişim süreci olarak yapılandırılmasını gerekli kılmaktadır. Nitekim kültürel diplomasi, ülkeler arasındaki ilişki dinamiklerinin şekillenmesinde de belirleyici bir rol üstlenmektedir. Bu çerçevede bir sonraki bölümde Türkiye ile Azerbaycan arasındaki ilişkiler kültürel diplomasi perspektifinden ele alınmaktadır.

2. KÜLTÜREL DİPLOMASİ PERSPEKTİFİNDEN TÜRKİYE-AZERBAYCAN İLİŞKİLERİ

Türkiye ile Azerbaycan arasındaki ilişkiler köklü tarihsel bağlar, ortak kültürel kodlar ve paylaşılan kimlik unsurlarına dayalı politik, kültürel ve ekonomik iş birlikleri üzerine inşa edilmiş derin bir yapı sergilemektedir. Bu bağlamda kültürel diplomasi, iki ülke arasındaki ilişkilerin sürdürülmesinde kilit unsurlardan biri olarak öne çıkmaktadır. Kültürel etkileşimler aracılığıyla şekillenen bu ilişkiler, toplumlar arası yakınlaşmayı güçlendirirken devletler arası iş birliğinin de daha sağlam bir zemine oturmasını kolaylaştırmaktadır. Kültürel diplomasi, Türkiye-Azerbaycan ilişkilerinin yalnızca resmî diplomatik kanallar üzerinden değil; aynı zamanda kültür, dil, eğitim, sanat ve ortak tarihsel anlatılar aracılığıyla da geliştiğini açıklamaktadır. Söz konusu ilişkiler, klasik diplomasi anlayışının ötesine geçerek toplumsal düzeyde karşılık bulan ve karşılıklı etkileşimle sürekli yeniden üretilen bir nitelik taşımaktadır.

2.1. Tarihsel Arka Plan ve Ortak Kimlik Unsurları

Türkiye ile Azerbaycan arasındaki ilişkiler, modern ulus-devletler arası diplomatik etkileşimlerin yanı sıra tarihsel ve kültürel derin bağlar üzerinden de şekillenmektedir. Bu ilişkilerin kökeni, Orta Asya'dan Anadolu ve Kafkasya coğrafyasına uzanan Türk göçleriyle birlikte şekillenen ortak tarihsel hafızaya dayanmaktadır. Söz konusu tarihsel süreç dil, din ve kültürel pratikler bakımından benzerliklerin oluşmasına zemin hazırlamış ve bu benzerlikler zamanla iki toplum arasında güçlü bir aidiyet duygusunun gelişmesine katkı sağlamıştır (Cornell, 2015).

Osmanlı Devleti ile Orta Asya hanlıkları arasında kurulan diplomatik ve kültürel ilişkiler, Türk dünyası içindeki güçlü tarihsel bağların ve ortaklıkların erken dönem örneklerini temsil etmektedir (Rakhmankulova vd., 2020). Bu ilişkiler yalnızca Orta Asya ile sınırlı kalmamış, Türk Dünyası'nın önemli bir parçası olan Azerbaycan ile Osmanlı Devleti arasında da tarihsel ve kültürel etkileşimlerin zemi-

nini oluşturmuştur. 19. yüzyılda Rus İmparatorluğu'nun Kafkasya üzerindeki hâkimiyetinin artmasıyla birlikte Azerbaycan'ın siyasi kaderi farklı bir yöne evrilmiş olsa da Osmanlı ve Azerbaycan elitleri arasında kültürel ve kimliksel bağlar varlığını sürdürmüştür (Aghayeva, 2023). Bu dönemde Azerbaycan aydınları arasında gelişen milliyetçilik hareketleri ve modernleşme çabaları, Osmanlı entelektüel çevreleriyle etkileşim içerisinde ilerlemiş ve ortak bir Türk kimliği fikrinin güçlenmesine katkıda bulunmuştur (Altstadt, 1992).

Bedford'a (2016) göre aydınların çabalarıyla 20. yüzyılın başlarında Müslüman dünyasının ilk parlamenter demokrasisi olarak kabul edilen Azerbaycan Demokratik Cumhuriyeti'nin 1918-1920 yılları arasındaki kısa süreli bağımsızlık deneyimi, Türkiye ile Azerbaycan arasındaki ilişkilerin tarihsel hafızasında önemli bir yer tutmaktadır. 28 Mayıs 1918'de Azerbaycan Demokratik Cumhuriyeti'nin bağımsızlığını ilân etmesiyle ilk diplomatik ilişkiler Osmanlı Devleti ile kurulmuş ve aynı yıl, bu diplomatik ilişkilerin bir uzantısı olarak siyasi, askerî ve ekonomik konularda dostane ilişkilere dayalı ilk anlaşma imzalanmıştır (Kartın, 2018; Sürmeli, 2001). Bu dönemde Mikail (2011), Osmanlı Devleti'nin Azerbaycan'a verdiği desteğin ve karşılıksız yardımların, iki toplum arasındaki dayanışmanın somut bir örneği olarak öne çıktığını belirtmektedir.

Ancak Sovyetler Birliği'nin Azerbaycan üzerinde kontrolü ele geçirmesiyle birlikte iki ülke arasındaki doğrudan siyasi ilişkiler uzun süre kesintiye uğramıştır. Buna rağmen Sovyet dönemi boyunca kültürel bağlar tamamen ortadan kalkmamış; özellikle dil ve edebiyat gibi kültürel pratikler aracılığıyla ortak kimlik unsurları korunmaya devam etmiştir (Altstadt, 2017; Swietochowski, 1995). Azerbaycan'ın 1920 yılında bağımsızlığını kaybetmesi ve Sovyetler Birliği'ne dâhil olmasından sonra SSCB'nin çöküşüne ve 1991 yılında yeniden bağımsızlığını kazanana kadar Türkiye ile iyi ilişkilerin sürdürülmesinde sanatçılar aktif rol oynamıştır (Kocatepe, 2022).

1923 yılında Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan Azerbaycan'ın 1991 yılında bağımsızlığını yeniden kazanmasına kadar geçen süreçte, iki ülke arasında doğrudan diplomatik ilişkilerin kurulamadığı bilinmektedir. Bunun temel nedeni, Azerbaycan'ın Sovyetler

Birliği'nin bir parçası olarak dış politika ve uluslararası ilişkiler bakımından Moskova'ya bağlı olmasıdır (Mikail, 2021). Ancak bu durum, Türkiye ile Azerbaycan arasında kültürel ilişkiler ve diplomatik etkileşimlerin hiç olmadığı anlamına gelmemektedir. Nitekim 19. yüzyılın sonlarından itibaren Rusya'daki birçok Türk aydını, Türk birliğini hayata geçirecek siyasal ve kültürel eylemlere duyulan gereksinim fikrini geliştirmeye başlamış; Azerbaycanlı ve Türk aydınlar ile siyasetçiler de 20. yüzyılın başlarında ulus-devlet inşası süreçlerinde birlikte hareket etmişlerdir (Egeresi, 2023).

Söz konusu dönemde ilişkiler daha çok dolaylı ve sınırlı kanallar üzerinden sürdürülse de Türkiye ile Azerbaycan arasındaki iletişim, kültürel ve entelektüel düzeyde bağların tamamen kopmasını engellemiştir (Cornell, 2015). Bu çerçevede Sovyetler Birliği'nin son dönemlerinde uygulanan görece yumuşama politikalarıyla birlikte sınırlı da olsa dil, edebiyat ve tarih alanında kültürel temasların arttığı ve karşılıklı farkındalığın yeniden güç kazandığı görülmektedir. Düzenlenen etkinliklerle iki ülke arasındaki kültürel etkileşimin canlandığı ve Türk aydınlarının Azerbaycan'ın kültürel yaşamını yakından tanıma olanağı bulunduğu ifade edilmektedir (Alimoğlu, 2014). Dolayısıyla Türkiye ile Azerbaycan arasındaki ilişkilerin tarihsel süreklilik içerisinde farklı biçimlerde varlığını sürdürmesi, bu ilişkilerin yalnızca siyasal düzeyde değil; kültürel ve toplumsal düzeylerde de köklü bir geçmişe dayandığını göstermektedir.

1991 yılında Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla Azerbaycan'ın nihai bağımsızlığını kazanması ise Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerinde yeni bir dönemin başlangıcını oluşturmuştur. Türkiye, Azerbaycan'ın bağımsızlığını tanıyan ilk ülke olmuş (Mikail, 2011) ve bu durum iki ülke arasındaki tarihsel bağların modern diplomatik ilişkilerle yeniden güçlendirilmesine olanak tanımıştır. Bu süreçte ortak kimlik unsurları sadece tarihsel bir referans noktası olarak kalmamış ve iki ülke arasındaki kültürel ilişkilerin yeniden inşa edilmesinde stratejik bir araç olarak kullanılmıştır (Aras, 2004).

Günümüzde Türkiye ile Azerbaycan, kardeşlik ve dostluk ilişkileri temelinde yakın bağlara sahip iki devlettir. Her iki ülkede yaşayan toplumlar, ortak bir etnik kökenden gelmektedir. Türkiye'de ya-

şayan Türkler ile Azerbaycan'da bulunan Türk topluluklarını birbirinden ayıran tek unsur, kimlik farklılığı ve buna bağlı olarak biraz da dilbilgisi düzeyinde ortaya çıkmaktadır (Mikail, 2011). Türkiye ve Azerbaycan arasındaki ortak kimlik unsurları incelendiğinde dilsel yakınlık en belirgin faktörlerden biri olarak öne çıkmaktadır. Türkiye Türkçesi ile Azerbaycan Türkçesi, Türk dillerinin Oğuz koluna ait olan, birbirine oldukça yakın ve büyük ölçüde karşılıklı anlaşılabilir iki dildir. Bu yüksek düzeydeki anlaşılabilirlik, iletişim süreçlerini kolaylaştırmakta ve kültürel etkileşimi güçlendirmektedir (Salehi & Neysani, 2017).

Tarihsel kaynaklar, Oğuz boylarının Kafkasya ve Anadolu'ya yerleşimi sürecinde dilsel birliğin, kimliğin temel unsurlarından biri olduğunu açıklamaktadır. Oğuz dillerinin çeşitli ağızlara ayrılmasına rağmen Azerbaycan ile Anadolu halkları arasındaki iletişim hiçbir zaman kesilmemiştir; aksine folklor ve âşık geleneği, destanlar, bayatılar, atasözleri, fıkralar ve sözlü kültüre ait diğer örnekler aracılığıyla daha da güçlenmiştir. Bu durum, dilin hem kültürel hem de etnik bütünleşmenin bir aracı olarak işlev gördüğünü ortaya koymaktadır (İsmayilov, 2026).

Bunun yanı sıra her iki toplumun büyük ölçüde İslam dinine mensup olması, ortak dini değerler üzerinden şekillenen kültürel pratiklerin benzerliğini de artırmaktadır. Ortak dil, din, değerler ve normlar gibi gündelik yaşamı belirleyen unsurlar, kolektif kimlik inşasında önemli bir rol oynamakta ve “biz” algısını pekiştirmektedir (Aktürk, 2026). Bu bağlamda din, bireysel inanç alanına ilişkin bir unsur olmaktan ziyade toplumsal aidiyetin ve ortak hafızanın şekillenmesinde belirleyici rol üstlenmektedir. Türkiye ile Azerbaycan arasında tarihsel olarak paylaşılan İslami değerler; dini pratikler, ritüeller ve semboller aracılığıyla kuşaktan kuşağa aktarılmıştır; böylece iki toplum arasında kültürel sürekliliğin korunmasına katkı sağlamıştır. Özellikle dini bayramlar, toplumsal dayanışma pratikleri, aile yapısına ilişkin normlar ve etik değerler gibi gündelik yaşamın temel bileşenlerinde gözlemlenen benzerlikler, ortak kimliğin somut göstergeleri olarak öne çıkmaktadır (Hamzayeva & Ibrahimova, 2024; Matibaeva vd., 2025).

Din temelli ortaklıklar, aynı zamanda etnik kimlik algısının güçlenmesine de zemin hazırlamaktadır. Nitekim bu ortak değerler etrafında şekillenen toplumsal pratikler, bireylerin kendilerini daha geniş bir topluluğun parçası olarak konumlandırmalarına olanak tanımakta ve kolektif aidiyet duygusunu derinleştirmektedir (Zedan, 2025). Türkiye ve Azerbaycan örneği göz önüne alındığında İslam dininin sağladığı ortak referans alanı, tarihsel süreçte yaşanan siyasal kopuşlara rağmen toplumsal bağların tamamen zayıflamasını engelleyen önemli bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır.

Ortak tarihsel deneyimler ve kültürel unsurlar, Türkiye ile Azerbaycan arasında benzerliklere dayalı ve karşılıklı etkileşim temelinde şekillenen bir kimlik inşası sürecine işaret etmektedir. Bu bağlamda kimlik, yalnızca geçmişten devralınan sabit bir yapı olmanın ötesine geçerek güncel siyasal ve toplumsal bağlamlarda dönüşen dinamik bir süreç niteliği taşımakta ve tarihsel anlatılar, kültürel semboller, değerler, idealler, normlar ve kolektif hafıza üzerinden sürekli olarak yeniden üretilmektedir (Günaydın, 2019). Bu çerçevede Türkiye ile Azerbaycan arasındaki ilişkilerin tarihsel geçmişi ve ortak kimlik vurgusu, iki ülke arasındaki etkileşimin geçmişten günümüze süregeldiğini ve günümüzdeki ilişkileri de şekillendiren belirleyici bir unsur olduğunu göstermektedir. Söz konusu değerlendirme, kültürel diplomasi bağlamında ortak kimlik unsurlarının stratejik iletişim süreçlerine dâhil edilmesinin, ülkeler arası çok boyutlu ilişkilerin güçlendirilmesindeki rolüne ışık tutmaktadır. Bu bağlamda bir sonraki başlıkta Türkiye ile Azerbaycan arasındaki iş birlikleri konu edilmektedir.

2.2. Siyasal, Askerî, Ekonomik ve Kültürel İş Birliği Ekseninde Stratejik İlişkiler

Türkiye ile Azerbaycan arasındaki ilişkiler, Azerbaycan'ın 1991 yılında bağımsızlığını kazanmasının ardından diplomatik tanıma ve yakın ilişkilerle başlamış ve sonrasında çok boyutlu stratejik iş birlikleriyle derinleşmiştir (Malikova & Kara, 2025). Bu süreç siyasal, ekonomik ve kültürel alanları şekillendiren iş birliği fırsatlarıyla bütüncül ve birbirini tamamlayan dinamik bir ilişki yapısının ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır. Cornell (2015), özellikle 1991 sonra-

sında şekillenen yeni uluslararası sistem içerisinde Türkiye'nin Azerbaycan'a yönelik dış politikasının hem bölgesel istikrarın sağlanması hem de tarihsel bağların güçlenmesi açısından stratejik bir nitelik kazandığını belirtmektedir.

2.2.1. Siyasal ve Askerî İş Birliği Ekseninde Stratejik İlişkiler

Türkiye ile Azerbaycan arasındaki ilişkilerin kısa sürede stratejik ortaklık seviyesine ulaşması, iki ülkenin siyasal arenadaki iş birliğinin gücünü gözler önüne sermektedir. Türkiye Cumhuriyeti'nin 9 Kasım 1991'de Azerbaycan Cumhuriyeti'nin bağımsızlığını tanıyan ilk devlet olması, iki ülke arasındaki diplomatik ilişkilerin güçlü bir başlangıç yapmasını sağlamış ve böylece ilk diplomatik ilişkiler, 14 Ocak 1992'de resmî olarak başlamıştır (Çevikel, 2023). Bu tarihten itibaren karşılıklı büyükelçiliklerin açılması, düzenli lider görüşmelerinin gerçekleştirilmesi ve uluslararası platformlarda karşılıklı destek politikalarının benimsenmesi, siyasal ilişkilerin sürdürülmesine katkıda bulunmuştur. 1991 sonrasında Azerbaycan'ın Birleşmiş Milletler (BM), Avrupa Güvenlik ve İş Birliği Teşkilatı (AGİT) ve İslam İş Birliği Teşkilatı (İİT) gibi çok taraflı platformlara dâhil olmasıyla sergilenen ortak tutumlar, iki ülke arasındaki siyasal uyumun önemli göstergeleri arasında yer almaktadır. Nitekim bu gelişmeler, Azerbaycan'ın Türkiye başta olmak üzere bölgedeki diğer Müslüman devletlerle siyaset, güvenlik, barış ve istikrar üzerine stratejik iş birliğini güçlendirme isteğini açıklığa kavuşturmaktadır (Yusibova, 2024).

Türkiye ile Azerbaycan arasındaki siyasal ilişkilerde savunma ve güvenlik alanındaki iş birlikleri öne çıkmakta ve Azerbaycan'ın bağımsızlığından hemen sonra Ebulfez Elçibey'in iktidarı döneminde 11 Ağustos 1992 tarihinde imzalanan *Askerî Eğitim İşbirliği Anlaşması* dikkat çekmektedir. Ardından 24 Ocak 1992'de imzalanan *Dostluk ve İşbirliği Anlaşması*, 2 Kasım 1992'de imzalanan *İşbirliği ve Dayanışma Anlaşması*, 9 Şubat 1994'te imzalanan *Dostluğun ve Çok Yönlü İşbirliğinin Geliştirilmesine İlişkin Anlaşma*, 5 Mayıs 1997'de imzalanan *Stratejik Ortaklığın Derinleştirilmesine İlişkin Deklarasyon* gibi siyasal, askerî, ekonomik ve kültürel alanlarda iş birliğini geliştirmeye yönelik çeşitli anlaşmalar ile stratejik ilişkiler derinleşmiştir (Kocatepe, 2022). Söz konusu anlaşmalar, iki ülkenin

mevcut dostluk ilişkilerini ve stratejik iş birliği zeminini güçlendirerek bölgesel ve uluslararası politikaları şekillendirmektedir.

Çevikel'e (2023) göre Elçibey'den sonra 1993-2003 yılları arasında Azerbaycan lideri olan Haydar Aliyev ve 2003 yılında vefatının ardından iktidara gelen oğlu İlham Aliyev, Türkiye ile siyasal ilişkilere öncelik vermiş ve iki ülke arasındaki stratejik ilişkiler yeni bir boyut kazanmıştır. 2003 yılından itibaren Azerbaycan ile Türkiye arasındaki siyasal iş birliği hem iki ülke açısından hem de daha geniş bölgesel çıkarlar bakımından büyük önem taşımaktadır. Bu süreçte iki ülke arasında özellikle askerî iş birliği, eğitim ve deneyim paylaşımı gibi karşılıklı savunma desteğine yönelik ortak iradeyi ortaya koyan anlaşmalar, üst düzey görüşmeler ve diplomatik temaslar, iki ülke arasındaki siyasal ilişkilerin güçlendirilmesinde etkin rol üstlenmektedir (Yusibova, 2024). Bu doğrultuda iki ülke arasında 2010 yılında imzalanan *Stratejik Ortaklık ve Karşılıklı Yardım Anlaşması*; siyaset, savunma, güvenlik, ekonomi ve kültür gibi çeşitli alanlarda Türkiye ile Azerbaycan arasındaki stratejik iş birliğinin temel çerçevesini oluştururken aynı yıl kurulan *Yüksek Düzeyli Stratejik İş Birliği Konseyi*, sözü edilen alanlardaki ortaklıkların hayata geçmesini sağlamakta ve iki ülkenin siyasal ilişkilerini pekiştirmektedir (Veliyev, 2020).

2010 yılında imzalanan bu anlaşma, iki ülke arasında yalnızca siyasal değil; aynı zamanda güvenlik ve savunma alanlarını da kapsayan geniş ölçekli bir iş birliği çerçevesi sunmakta ve diplomatik ilişkilerdeki önemli dönüm noktaları olarak değerlendirilmektedir. Nitekim söz konusu anlaşma, İkinci Karabağ Savaşı (2020) sırasında Azerbaycan'a verilen siyasi ve askerî desteğin temelini teşkil etmiş ve böylece Türkiye ile Azerbaycan arasındaki stratejik iş birliğinin daha görünür ve etkin şekilde güçlenmesine zemin hazırlamıştır (Yeşilot vd., 2024). Bu anlaşmaya dayanarak siyasi ve askerî düzeyin yanı sıra diplomatik iletişim çerçevesinde üzerine düşeni yerine getiren Türkiye Cumhuriyeti, Azerbaycan'ın nihai zaferinde önemli bir aktör olmuştur. Türk savunma sanayisinin temel ürünleri olan ve son yıllarda büyük atılım gösteren başta İnsansız Hava Araçları (İHA) ve Silahlı İnsansız Hava Araçları (SİHA) olmak üzere kullanılan yüksek teknolojlili askerî araçlar, Azerbaycan'ın hizmetine sunulmuş ve sa-

vaşın sonucunu belirleyen başat faktörler arasında yerini almıştır (Erarslan & Özdemir, 2021).

Yüksek Düzeyli Stratejik İş Birliği Konseyi aracılığıyla kurumsal bir çerçeveye kavuşan Türkiye ile Azerbaycan arasındaki ilişkiler, 15 Haziran 2021’de imzalanan *Türkiye Cumhuriyeti ile Azerbaycan Cumhuriyeti Arasında Müttefiklik İlişkileri Hakkında Şuşa Beyannamesi* ile üst düzeye taşınmıştır (Çevikel, 2023). Adını Ermenistan işgalinden kurtarılan Şuşa kentinden alan ve bu nedenle kısaca *Şuşa Beyannamesi* veya *Şuşa Deklarasyonu* olarak bilinen bu anlaşmaya göre Türkiye ile Azerbaycan, olası saldırı ve tehditlere karşı birlikte hareket edeceğini taahhüt etmiştir. Bu beyanname kapsamında “ARGE ve ortak üretim”, “Türkiye’den sistem alımı”, “modernizasyon projeleri” ve “personel eğitimi” olmak üzere dört eksenle şekillenen iş birliği süreci ile iki ülkenin “stratejik ortaklık” düzeyindeki ilişkileri “müttefiklik” düzeyine ulaşmıştır (Emeklier & Ulu, 2026; Özdemir & Kantar, 2023).

Bu çerçevede Türkiye ile Azerbaycan arasındaki çok boyutlu stratejik iş birliği sürecinde 27 Eylül 2020’de başlayan ve 44 gün sürmesinden dolayı literatürde “44 Gün Savaşı” olarak da yer alan İkinci Karabağ Savaşı sonrası yaşanan gelişmeler önemli bir dönüm noktası oluşturmaktadır. Bu dönemde Türkiye’nin Azerbaycan’a verdiği siyasal ve askerî destek ile nihayetinde Karabağ’ın Ermenistan işgalinden kurtarılmasıyla sonuçlanan İkinci Karabağ Savaşı’nın ardından Türkiye ile Azerbaycan arasında siyasal, askerî, ekonomik ve kültürel iş birliğinin yasal ve stratejik zemini 2021 yılındaki Şuşa Beyannamesi ile daha da güçlendirilmiştir (Emeklier & Ulu, 2026; Yolcu vd., 2025). İki ülkenin ortak çıkarlarını koruma amacı doğrultusunda imzalanan ve siyaset, ekonomi, güvenlik, savunma sanayi, eğitim, sağlık, insani yardım, gençlik, spor, sosyal ve kültürel etkinlikler gibi pek çok alanda her iki ülkenin olanaklarını ve potansiyellerini desteklemeyi hedefleyen Şuşa Beyannamesi, iki ülke arasındaki stratejik ilişkileri kalıcı hâle getiren önemli bir diplomatik çerçeve niteliği taşımaktadır (Özdemir & Kantar, 2023). Bu doğrultuda Türkiye ile Azerbaycan arasında enerji, savunma, ulaştırma, ticaret, dijital ekonomi ve kültürel diplomasi ekseninde imzalanan çeşitli anlaşmalar ve

iş birliği protokolleri, Şuşa Beyannamesi ile güçlenen stratejik ortaklık anlayışını pekiştirmektedir.

Özalp (2026), Şuşa Beyannamesi kapsamında vurgulanan ve Azerbaycan'ın ana karası ile Nahçıvan Özerk Cumhuriyeti arasında doğrudan bağlantı kurulmasını öngören Zengezur Koridoru'nun açılmasının, iki ülke arasında özellikle siyasi, ekonomik, askerî ve bölgesel güvenlik eksenli iş birliğini derinleştireceğini dile getirmektedir. Bölgenin jeopolitik ve jeoekonomik dengelerini yeniden şekillendirme potansiyeli taşıyan bu koridorun, Türkiye ve Azerbaycan arasındaki ulaşım ve ticaret ağlarını güçlendirmesi beklenmektedir. Bu yönüyle Zengezur Koridoru, Türkiye ile Azerbaycan arasındaki çok boyutlu stratejik iş birliğini güçlendirmenin ve ticaret ağını geliştirmenin ötesinde bölgesel entegrasyon süreçlerini hızlandırma potansiyeli taşıyan önemli bir girişim olarak öne çıkmaktadır (Yeşilot vd., 2024). Siyasi, askerî ve bölgesel iş birliklerinin bir uzantısı olarak gelişen ekonomik iş birliği süreçleri ise Türkiye ile Azerbaycan arasındaki stratejik ilişkilerin en somut ve sürdürülebilir boyutlarından birini oluşturmaktadır.

2.2.2. Ekonomik ve Kültürel İş Birliği Ekseninde Stratejik İlişkiler

Türkiye ile Azerbaycan arasındaki ekonomik ilişkiler de oldukça güçlü bir yapı sergilemektedir. Son yıllarda iki ülke arasındaki ticari iş birlikleri; enerji, altyapı ve tarım gibi alanlarda gerçekleştirilen karşılıklı yatırımlar ve ortak projeler doğrultusunda önemli ölçüde gelişim göstermektedir. İki ülke arasındaki ekonomik ilişkiler; enerji, yatırım ve ticaret olmak üzere üç kategoride toplanmaktadır (İsmayilov, 2025). Ancak Türkiye ile Azerbaycan arasındaki ekonomik iş birliği süreçleri yalnızca enerji ve yatırım alanlarıyla sınırlı kalmamakta, aynı zamanda Avrasya merkezli ulaştırma ve lojistik ağlarının gelişimi doğrultusunda yeni bir boyut kazanmaktadır. Bu doğrultuda Bakü-Tiflis-Kars Demiryolu Hattı ve Zengezur Koridoru gibi girişimler, Çin'den başlayarak Orta Asya, Hazar Havzası, Kafkasya ve Türkiye üzerinden Avrupa'ya uzanan Trans-Hazar ulaşım hattının önemli bileşenleri arasında yer almaktadır (Şahin, 2025).

Resmî adıyla “Trans-Hazar Doğu-Batı Orta Ulaştırma Koridoru” olan ve kısaltılmış yaygın ismiyle “Orta Koridor Girişimi”; ulaştırma

altyapısının bütünleştirilmesi, ticaret hacminin artırılması, lojistik maliyetlerin azaltılması ve bölgesel ekonomik entegrasyonun güçlendirilmesi açısından önemli görülmektedir (Bayrakdar & Temür, 2024; Cornell, 2022; Toprak, 2020). Bu niteliğiyle Türkiye ile Azerbaycan arasındaki ulaştırma ve lojistik iş birlikleri, iki ülke arasındaki ekonomik ilişkilerin ötesine geçerek Türk Dünyası eksenindeki bölgesel entegrasyonu da geliştirmektedir.

Winrow'a (2005) göre iki ülke arasındaki ekonomik ilişkilerin merkezinde konumlanan enerji sektörü, Azerbaycan'ın sahip olduğu zengin petrol kaynakları ile Türkiye'nin enerji geçiş koridoru olma potansiyelini birleştirmekte ve iki ülkeyi birbirini tamamlayan stratejik ortaklar hâline getirmektedir. Bu kapsamda enerji güvenliği ve bölgesel bağlantısallık ekseninde 2006'da hayata geçirilen Bakü-Tiflis-Ceyhan (BTC) Petrol Boru Hattı ve Bakü-Tiflis-Erzurum (BTE) Doğalgaz Boru Hattı, 2012'de imzalandıktan sonra 2018'de faaliyete geçen Trans-Anadolu Gaz Boru Hattı (TANAP) ile 2020'de gaz akışının başlamasıyla faaliyete geçen ve Azerbaycan'ın doğalgazını TANAP üzerinden Avrupa ülkelerine taşıyan Trans-Adriyatik Boru Hattı (TAP) gibi projeler, iki ülke arasındaki ekonomik iş birliğinin temel unsurları arasında yer almaktadır. Bununla birlikte 2017'de faaliyete geçen ve İpek Yolu'nun tekrar canlandırılmasını amaçlayan Bakü-Tiflis-Kars (BTK) Demiryolu Hattı ise Orta Koridor'un önemli bileşenlerinden biri olarak Türkiye ve Azerbaycan arasındaki lojistik ve ticari entegrasyonu güçlendirmektedir (Bayrakdar & Temür, 2024; Çevikel, 2023; Toprak, 2020; Yusibova, 2024).

Azerbaycan'ın Türkiye'de gerçekleştirdiği doğrudan yatırımlar ise iki ülke arasındaki ekonomik iş birliğinin yalnızca enerji transferiyle sınırlı olmadığını aynı zamanda sanayi, üretim ve yatırım temelli stratejik ortaklığa dönüştüğünü göstermektedir. Bu kapsamda Azerbaycan Devlet Petrol Şirketi SOCAR tarafından gerçekleştirilen Petkim, STAR Rafinerisi ve liman yatırımları, Türkiye ile Azerbaycan arasındaki ekonomik ortaklığı kurumsal ve sürdürülebilir bir yapıya kavuşturmaktadır. Özellikle İzmir Aliğa'da faaliyet gösteren STAR Rafinerisi, Türkiye'nin enerji güvenliğinin güçlendirilmesi, dışa bağımlılığın azaltılması ve petrokimya sektöründeki üretim kapasitesinin artırılması açısından stratejik önem taşımaktadır (Baba-

yev, 2025). Bununla birlikte SOCAR'ın Türkiye'de yenilenebilir enerji, petrokimya, depolama, rafinaj, ticaret ve lojistik alanlarında gerçekleştirdiği yatırımlar, Azerbaycan'ın Türkiye ekonomisindeki en büyük doğrudan yatırımcı aktörlerden biri hâline gelmesine öncülük etmiş ve 2024 yılına kadar SOCAR Türkiye, Türk enerji sektörüne 18,5 milyar ABD dolarını aşan yatırım gerçekleştirmiştir (Yıldız & Kakışım, 2025).

1992 yılından itibaren imzalanan anlaşmalar ve bu anlaşmalar çerçevesinde atılan sistematik adımlar sonucunda Türkiye ile Azerbaycan arasındaki stratejik iş birlikleri çok boyutlu bir yapı sergilemektedir. İki ülke arasındaki iş birliği ilişkileri geçmişten günümüze enerji, eğitim, ulaşım, gümrük, boru hatları, askerî ve güvenlik, tarım, turizm ve madencilik gibi alanlarda yoğunlaşmaktadır (Aras, 2004). Son yıllarda dijitalleşme, teknoloji, verimlilik, çevresel sürdürülebilirlik ve lojistik altyapı alanlarında geliştirilen iş birlikleri de Türkiye ile Azerbaycan arasındaki ekonomik ilişkilerin çeşitlenmesine katkı sağlamaktadır (Aykan vd., 2022). Dijitalleşme eksenli ulaştırma ağları, dijital ticaret, akıllı lojistik sistemleri, enerji altyapılarının dönüşümü, sanayi ve hizmet sektörlerinde bölgesel bağlantısallığı güçlendirmeye yönelik teknolojik yatırımlar, iki ülke arasındaki ekonomik entegrasyon süreçlerini desteklemektedir (Babayev, 2025). Bu süreç, yalnızca ekonomik ilişkilerin geliştirilmesine değil; aynı zamanda bölgesel stratejik iletişim ağlarının ve kültürel etkileşimin güçlendirilmesine de katkı sunmaktadır.

Türkiye ile Azerbaycan arasındaki kültürel iş birliği süreçleri siyasal, askerî ve ekonomik ilişkileri destekleyen tamamlayıcı bir unsur olarak öne çıkmaktadır. 1 Şubat 1949'da Ankara'da kurulan ve günümüzde Türkiye ile Azerbaycan arasındaki kültürel ilişkilerin geliştirilmesinde aktif rol oynayan Azerbaycan Kültür Derneği gibi kurumlar aracılığıyla yürütülen faaliyetler, kültürel diplomasinin önemli boyutunu temsil etmektedir. "Türk'ü Türk'e tanıtmak" misyonundan hareket eden Azerbaycan Kültür Derneği; kutlama ve anma günleri, bilimsel etkinlikler, kitap ve dergi gibi basılı yayınlar, dezavantajlı bireylere yardımlar, kamuya açık folklor etkinlikleri ve üniversite burslarını içeren çeşitli faaliyetlerle kültürel aktarımın yanı sıra iki ülke arasında karşılıklı anlayışın ve ortak kimlik algısının pe-

kiştirilmesine de hizmet etmektedir (Turan, 2016). Bu bağlamda kültürel iş birliği, Türkiye ile Azerbaycan arasındaki ilişkilerin toplumsal temellerini güçlendirmektedir.

Azerbaycan'ın 1991 yılında bağımsızlığını kazanmasının ardından Türkiye ile Azerbaycan arasındaki kültürel ilişkiler, sivil toplum kuruluşlarının yanı sıra devlet destekli kurumsal yapılar ve bölgesel iş birliği mekanizmaları üzerinden de daha sistematik ve çok boyutlu bir nitelik kazanmaya başlamıştır. 1992'de Türkistan'da bağımsızlığını yeni elde etmiş Türk devletleriyle ilişkileri geliştirmek için kurulan Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA) gibi kamu kurumları kültürel diplomasi çalışmalarını güçlendirmektedir (Aras, 2004). 12 Temmuz 1993'te Orta Asya Cumhuriyetleri'nin kültür bakanları ile Türkiye ve Azerbaycan'ın kültür bakanları tarafından da imzalanan anlaşmaya istinaden kurulan ve ilk adı "Türk Kültür ve Sanatları Ortak Yönetimi (TÜRKSOY)" olan yapı, günümüzde "Uluslararası Türk Kültürü Teşkilatı-TÜRKSOY" adıyla faaliyetlerini sürdürmektedir. Bu kapsamda anlaşmaya taraf olan ülkeler arasında gerçekleştirilecek kültürel iş birliklerinde yardımlaşmanın ve karşılıklı ilişkilerin daha sürdürülebilir hâle getirilmesi amaçlanmaktadır (Altymyshova & Omurova, 2025; Toprak, 2020).

TİKA ve TÜRKSOY gibi kurumlar, iki ülke arasındaki kültürel dayanışma ve iş birliği süreçlerinin kurumsallaşmasında önemli rol oynamaktadır. Bu tür kurumlar aracılığıyla yürütülen projeler; kültürel mirasın korunması, kültürel etkileşimin artırılması, ortak kimlik unsurlarının pekiştirilmesi, eğitim altyapısının geliştirilmesi ve sosyal projelerin hayata geçirilmesi gibi alanlarda somut katkılar sağlamaktadır. Türk Dünyası'nın ilk iş birliği teşkilatları olan bu yapılar, farklı toplumlar arasında karşılıklı etkileşimi sürdürmek amacıyla gerçekleştirdikleri çalışmalarla yumuşak güç unsurlarını destekleyerek kültürel diplomasiye katkıda bulunmaktadır (Çiçek vd., 2018; Kulenbekova & Boran, 2026).

Kültürel ilişkiler göz önüne alındığında 21 Kasım 2008 tarihinde Dolmabahçe Sarayı'nda imzalanan İstanbul Anlaşması doğrultusunda kurulan Türk Dili Konuşan Ülkeler Parlamenter Asamblesi (TÜRKPA), Türkiye ile Azerbaycan arasındaki parlamenter diplo-

masi süreçlerinin kurumsallaşmasına katkı sağlayan önemli bölgesel yapılanmalar arasında yer almaktadır. TÜRKPA; Türk dili konuşan ülkelerin parlamentoları arasında diyalog, ortak politika geliştirme süreçleri, kültürel iş birlikleri ve Türk Dünyası eksenindeki ortak değerlerin korunmasına yönelik faaliyetler aracılığıyla özellikle Türkiye ile Azerbaycan arasındaki siyasal ve kültürel ilişkilerin daha sürdürülebilir bir yapıya kavuşturulmasında etkili olmaktadır (Bayraktar & Temür, 2024).

Öte yandan 5 Mayıs 2007 tarihli ve 5653 sayılı Kanun kapsamında kurulan Yunus Emre Vakfı'na bağlı olarak faaliyet gösteren ve 2009 yılından itibaren çalışmalarına başlayan Ankara merkezli Yunus Emre Enstitüsü aracılığıyla günümüzde yürütülen faaliyetler, Türkiye'nin kültürel diplomasi çalışmalarının kurumsallaşan boyutunu temsil etmektedir. Dil öğretiminin yanı sıra sergiler, konserler, film haftaları, forumlar, bilimsel projeler, yaz okulları, Türkoloji projeleri ve kültürel miras çalışmaları gibi faaliyetler; ortak dil, tarih, kültür ve kimlik unsurlarına dayanan Türkiye-Azerbaycan ilişkilerinde uluslararası iş birliklerini kapsayan çok boyutlu bir yapı sergilemekte ve bu faaliyetlerin sayısı her geçen yıl artmaktadır (Demirkaya & Çelik, 2021). Türkiye'nin, Türk Dünyası'ndaki uluslararası görünürlüğünü artıran ve yumuşak güç unsuru olarak kullanılan bu faaliyetler, Türkiye ile Azerbaycan arasındaki kültürel diplomasiyi aktif ve sürdürülebilir kılmaktadır.

Bununla birlikte 13 Ekim 2009 tarihinde Nahçıvan'da imzalanan Nahçıvan Anlaşması doğrultusunda kurulan ve resmî adı “Türk Dili Konuşan Ülkeler İşbirliği Konseyi” olan, kamuoyunda ise “Türk Konseyi” olarak bilinen yapı; 12 Kasım 2021 tarihinde Türkiye’de gerçekleştirilen Türk Konseyi 8. Zirvesi sırasında kurumsal dönüşüm geçirerek günümüzdeki adıyla “Türk Devletleri Teşkilatı (TDT)” adını almıştır. Bu dönüşüm, Türk Dünyası eksenindeki siyasal, ekonomik ve kültürel iş birliklerinin kurumsallaşması açısından önemli bir gelişme olarak değerlendirilmektedir (Alizada, 2025). Siyasi, askerî ve ekonomik iş birliğinin ötesinde Türk kültürünün, ortak değerlerinin ve kültürel mirasının korunmasını amaçlayan TDT bünyesinde yürütülen çeşitli projeler ve diplomatik çalışmalar ise Türkiye ile Azerbaycan arasında tarihsel süreçte gelişen kültürel bağların ku-

rumasal düzeyde daha sürdürülebilir hâle gelmesine katkı sunmakta ve TDT'nin Türk Dünyası eksenindeki stratejik önemini artırmaktadır. Nitekim TDT tarafından ortaya konulan “Türk Dünyası 2040 Vizyon Belgesi”nde ortak kimliği oluşturan dil, tarih, kimlik, gelenek ve değerlerin korunmasına yönelik kültürel diplomasi alanında uluslararası iş birliğinin güçlendirilmesi temel hedefler arasında gösterilmektedir (Altymyshova & Omurova, 2025).

Türkiye ve Azerbaycan başta olmak üzere Türk Dünyası'na yönelik kültürel ilişkileri geliştirmede medya da 2000'li yıllarda stratejik bir araç olarak kullanılmıştır. Esasen medyaya odaklanan kültürel diplomasi faaliyetlerinin temeli 1990'lara uzanmaktadır. 1990'lı yıllarda TRT'nin uluslararası yayın kanalı olan TRT-INT'in adı ilk olarak TRT-INT Avrasya şeklinde değiştirilmiş; ilerleyen süreçte ise TRT-INT ve TRT Avrasya, bağımsız iki ayrı kanal hâline gelmiştir. 2001 yılına kadar TRT Avrasya adıyla yayın yapan kanal, 2009 yılına kadar TRT TÜRK adıyla yayıncılık hizmetini sürdürmüştü ve 21 Mart 2009 tarihinde TRT Avaz adını almıştır. TRT Avaz yayınlarında Türkiye ile Azerbaycan arasındaki “tek millet” söyleminin öne çıkarıldığı görülürken; Türk Dünyası'na yönelik ortak dil, din, tarih ve kültür unsurlarının vurgulandığı dikkat çekmektedir (Parim & Çetin, 2021). Bu doğrultuda Koçyiğit vd.'ye göre (2024) ortak tarihsel hafıza, kültürel miras, dil birliği ve geleneksel değerler ekseninde hazırlanan programlar aracılığıyla şekillenen medya ilişkileri, kültürel diplomasinin sembolik bir faaliyet olmaktan ziyade somut çıktılar üreten dinamik bir süreç olduğunu göstermektedir.

Türkiye ile Azerbaycan'ın ortak değerler ve tarihsel geçmiş gibi unsurları paylaşması, kültürel etkileşimi kolaylaştırmakta ve bu etkileşim, çeşitli kurumsal mekanizmalar aracılığıyla sürdürülebilir hâle getirilmektedir. Türkiye'nin, Türk Dünyası'na yönelik diplomatik girişimlerinin bir uzantısı olan ve medyada ortak kültürü, kimliği, aidiyeti, değerleri ve gelenekleri korumayı amaçlayan medya politikaları da bu bağlamda değerlendirilebilmektedir (Amirbek vd., 2017). Bu konudaki önemli gelişmelerden biri, 21 Ekim 2011 tarihinde Kazakistan'ın Almatı kentinde gerçekleştirilen Türk Konseyi 1. Zirvesi sırasında “Türk Dili Konuşan Ülkeler Medya Platformu”nun kurulmasına ilişkin kararın alınması olmuştur. Söz konusu platform aracılı-

ğıyla Türkiye ile Azerbaycan arasında ortak dil, tarih, kültür ve kimlik unsurlarına dayalı medya iş birliklerinin geliştirilmesi, Türk Dünyası eksenindeki kültürel etkileşimin güçlendirilmesi ve ortak kültürel değerlerin uluslararası kamulara daha görünür şekilde aktarılması amaçlanmaktadır (Ayparçası, 2022; Bayrakdar & Temür, 2024). Kültürel iş birlikleri söz konusu olduğunda uluslararası hedef gruplara yönelik etkinlikler, akademik iş birlikleri ve ziyaretler, medya projeleri ve farklı ülkeleri kapsayan eğitim programları başat rol oynamaktadır (Kulenbekova & Boran, 2026).

Türkiye ile Azerbaycan arasındaki kültürel ilişkilerin geliştirilmesinde eğitim ve gençlik odaklı iş birliği faaliyetleri önemli bir işleve sahiptir. 2010 yılında kurulan Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB) tarafından Türk topluluklarına yönelik diaspora diplomasisi kapsamında yürütülen Türkiye Bursları, akademik iş birliği programları ve gençlik projeleri gibi eğitsel ve kültürel faaliyetler aracılığıyla öğrencilerin Türkiye’de eğitim almaları teşvik edilmektedir. Böylece iki ülke arasındaki toplumsal, kültürel ve akademik etkileşim süreçleri daha sürdürülebilir bir boyut kazanmaktadır (Çelik & Akgün, 2023). Benzer şekilde Türk dili konuşan ülke halkları arasındaki ortak dil deneyiminin, tarihsel bağların, kültürel mirasın ve geleneklerin sürdürülmesini temel alan ve 23 Ağustos 2012 tarihinde merkezi Bakü’de kurulan Türk Kültür ve Mirası Vakfı, Türk kültürel mirasının korunmasını ve bu alandaki çalışmaların desteklenmesini amaçlamaktadır. Aynı tarihte kurulan Türk Akademisi Uluslararası Teşkilatı ise resmî adıyla Uluslararası Türk Akademisi olarak bilinmekte ve Türk dili konuşan ülkeler arasında Türk kültürüne yönelik bilimsel ve akademik iş birliklerinin geliştirilmesine katkı sunmaktadır (Bıyıklı, 2019; Bölükbaşı vd., 2025).

Sözü edilen gelişmelerin bir uzantısı olarak 29 Mart 2013 tarihinde kurulan, resmî adı Türk Üniversiteler Birliği olan ve kamuoyunda “Orhun Süreci” olarak bilinen yapı ise TDT üyesi olan ülkeler arasında yükseköğretim alanındaki öğrenci ve akademik hareketliliği teşvik etmekte, böylece Türk kültürünün yaygınlaştırılmasına yönelik iş birliklerini güçlendirmektedir (Bıyıklı, 2019). Bunun yanı sıra Türkiye’nin yükseköğretim alanındaki uluslararasılaşma politikalarının bir parçası olan ve Türk Dünyası içerisindeki akademik hareket-

lilik mekanizmalarından biri olarak değerlendirilen Mevlâna Değişim Programı da Azerbaycan başta olmak üzere Türk dili konuşan ülkelerle akademik ve kültürel etkileşimi geliştirmektedir. Bu gibi uluslararası programlar aracılığıyla öğrenci ve akademisyen hareketliliği her geçen yıl giderek artmaktadır (Ayparçası, 2022; İsmayilov, 2025).

Öğrenci değişim programları, üniversiteler arası iş birlikleri, ortak akademik projeler ve kültürel etkinlikler, genç nesiller arasında kültürel bağları pekiştirmekte ve iki ülkenin etkileşimini güçlendirmektedir. Bu kapsamda Türk Konseyi'nin (günümüzdeki adıyla Türk Devletleri Teşkilatı) eğitim alanındaki iş birliklerine ilişkin kararları çerçevesinde 2016 yılında Türkiye'nin, 2018 yılında ise Azerbaycan'ın ev sahipliğinde üye devletlerin ortaokul ve lise öğrencileri arasında değişim programları düzenlenmiştir. Söz konusu programlar aracılığıyla Türk Dünyası içerisindeki genç kuşaklar arasında kültürel etkileşimin, ortak kimlik bilincinin ve toplumsal yakınlaşmanın geliştirilmesi hedeflenmiştir (Bayrakdar & Temür, 2024).

2020 yılında gerçekleşen İkinci Karabağ Savaşı sonrasında ise Türkiye ile Azerbaycan arasındaki kültürel diplomasi faaliyetleri yeni bir boyut kazanmıştır. Özellikle Şuşa kentinin yeniden Azerbaycan kontrolüne geçmesi sonrasında kültürel mirasın korunması ve ortak kültürel etkinliklerin düzenlenmesine yönelik çalışmalar hız kazanmıştır. Şuşa'nın 2023 yılında TÜRKSOY tarafından "Türk Dünyası Kültür Başkenti" ilan edilmesi de bu süreçte öne çıkan önemli gelişmeler arasında yer almaktadır. Bu kapsamda Türk Dünyası içerisindeki kültürel yakınlaşmayı güçlendirmek amacıyla katılımcı üye ülke temsilcilerinin ortak kararı doğrultusunda "Türk Dünyası Kültür Başkentleri Birliği"nin (TÜRKBİR) kurulması, Türk Dünyası Kültür Başkenti uygulamasının sürdürülebilir bir yapıya dönüşeceğinin önemli göstergelerinden biri olarak kabul edilmektedir (Arioğlu, 2025). Sözü edilen uygulama, Türkiye ile Azerbaycan arasındaki kültürel iş birliklerinin kurumsallaşmasına ve Türk Dünyası ekseninde daha görünür hâle gelmesine katkı sağlamaktadır.

Güncel gelişmelerden biri olarak 27-28 Mart 2026 tarihleri arasında İstanbul'da T.C. Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı tarafın-

dan düzenlenen Uluslararası Stratejik İletişim Zirvesi'nde (STRAT-COM 2026), “Türkiye-Azerbaycan Ortak Medya Platformu” kapsamında yeni bir iş birliği adımı atılmıştır. Bu iş birliği çerçevesinde Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı ile Azerbaycan Medya Kalkınma Ajansı arasında “Türkiye-Azerbaycan Ortak Medya Platformu Kapsamında Ortak Çalışma Komisyonu ve Komitelerinin Kurulmasına İlişkin Mutabakat Zaptı” imzalanmıştır. İlk olarak 10 Aralık 2020 tarihinde imzalanan “Türkiye ile Azerbaycan Arasında Medya Alanında Stratejik İş Birliğine İlişkin Mutabakat Zaptı” doğrultusunda tesis edilen bu platform aracılığıyla iki ülkenin medya alanındaki entegrasyonunun güçlendirilmesi, kamuların doğru bilgilendirilmesi, dezenformasyonla ortak mücadele edilmesi ve uluslararası kamuoyunda yürütülen algı operasyonlarına karşı ortak stratejik iletişim politikalarının geliştirilmesi amaçlanmaktadır (T.C. Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı, 2026; Selvi & Şahin, 2022).

Bununla birlikte 28 Nisan 1986 tarihinde İzmir ile Bakü arasında imzalanan ve 2026'da 40. yılı kutlanan “Kardeş Şehir Anlaşması” Türkiye ile Azerbaycan arasındaki kültürel diplomasi faaliyetlerinin yerel yönetimler düzeyindeki önemli örneklerinden biri olarak değerlendirilmektedir. 40 yıllık geçmişe sahip olan bu ilişki çerçevesinde iki şehir arasında kültürel etkinlikler, karşılıklı ziyaretler, eğitim ve gençlik projeleri ile turizm, sanayi ve yatırım ilişkilerini de kapsayan çeşitli faaliyetler yürütülmekte ve toplumsal etkileşim güçlendirilmektedir (İzmir Büyükşehir Belediyesi, 2026). İzmir ve Bakü arasında Kardeş Şehir Protokolü kapsamında İzmir Milli Eğitim Müdürlüğü, Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı ve Bakü Tahsil İdaresi iş birliğinde gerçekleştirilen çeşitli projeler ve çalıştaylar, eğitim alanındaki faaliyetlere güçlü bir örnek oluşturmaktadır (Ekşi, 2018). Bu örnek, kültürel diplomasının merkezi yönetimin yanı sıra yerel yönetimler ve sivil toplum kuruluşları aracılığıyla işlevsel ve sürdürülebilir bir nitelik kazandığını göstermektedir.

Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerinin kültürel diplomasi boyutu yalnızca devletler arası resmî iş birlikleriyle sınırlı kalmamakta, sivil toplum kuruluşları aracılığıyla toplumsal düzeyde yeniden üretilmektedir. Literatürde sivil toplum aktörlerinin kültürel diplomasi süreçlerinde tamamlayıcı ve derinleştirici bir rol üstlendiği vurgulanmak-

tadır (Cull, 2019; Melissen, 2005). Bu bağlamda 2024 yılında kurulan İzmir Azerbaycan Derneği (İZAZDER), iki ülke arasındaki kültürel etkileşimin sürdürülmesi ve toplumsal farkındalığın artırılması yönünde faaliyet gösteren önemli sivil toplum aktörlerinden biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Dernek tarafından gerçekleştirilen kültürel ve sanatsal etkinlikler, anma programları, akademik ve toplumsal içerikli organizasyonlar, Türkiye ile Azerbaycan arasındaki ortak tarih, dil, kültür ve kimlik unsurlarının görünür kılınmasına katkı sağlamaktadır (İZAZDER, 2026).

Nitekim İZAZDER ile Sinema ve Televizyoncular Meslek Birliği (ASİTEM) iş birliğinde hazırlanan “Aynı Güneşin İki Yüzü: İzmir-Bakü” adlı belgesel projesi aracılığıyla iki ülke arasındaki ortak tarihsel hafızanın, toplumsal bağların ve kardeş şehir ilişkilerinin kültürel diplomasi ekseninde görünür kılınması amaçlanmaktadır. Böylece Türkiye ile Azerbaycan arasındaki kültürel yakınlaşmanın görsel medya aracılığıyla daha geniş hedef kitlelere aktarılması hedeflenmektedir (İHA, 2026). Literatürde vurgulandığı gibi bu tür faaliyetler, kültürel diplomasinin devlet merkezli bir süreç olmanın ötesine geçtiğini ve kamusal alanda toplumsal aktörler aracılığıyla sürdürülen dinamik bir iletişim pratiğine dönüştüğünü açıklığa kavuşturmaktadır (Demirkaya & Çelik, 2021). Bu noktada İZAZDER örneği, kültürel diplomasi süreçlerinin yerel ölçekte nasıl somutlaştığını göstermesi bakımından dikkat çekici bir örnek teşkil etmektedir.

2.3. Medya ve Kamuoyu Ekseninde İnşa Edilen İlişkiler

Kültürel diplomasi açısından medya ilişkileri, kamuoyu algısını yönlendirme ve gündem belirlemede etkin rol oynamaktadır. Türkiye ile Azerbaycan arasındaki ilişkilerin yalnızca diplomatik ve kurumsal düzeyde değil, aynı zamanda medya ve kamuoyu aracılığıyla da inşa edilip yeniden üretildiği görülmektedir. Modern uluslararası ilişkilerde medya, artık yalnızca pasif bilgi aktarım aracı olmaktan çıkmış; kimlik üretimi, gündem yönetimi ve kamuoyu oluşturma süreçlerinin merkezinde yer alan aktif bir aktör hâline gelmiştir (Sahana, 2025). Bu bağlamda medya, Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerinin kamusal temsillerini biçimlendiren ve toplumsal algının oluşumunda etkili olan bir iletişim aracı olarak öne çıkmaktadır.

Medyanın uluslararası ilişkilerdeki rolüne odaklanan kuramsal yaklaşımlar, bu alanın çok boyutlu yapısını ortaya koymaktadır. İlk kez Maxwell McCombs ve Donald Shaw tarafından 1972 yılında literatüre kazandırılan gündem belirleme yaklaşımına göre medya, hangi konuların önemli olduğuna karar vererek kamuoyunun dikkatini belirli alanlara yönlendirmektedir (Valenzuela & McCombs, 2019). Bu çerçevede Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerine dair haberlerin sıklığı, kapsamı ve önceliklendirilmesi, kamuların bu ilişkileri nasıl algıladığını doğrudan etkilemektedir. Medyada yoğun biçimde yer alan konular, kamuoyunda daha önemli ve öncelikli olarak algılanmaktadır. Bu yaklaşımın devamı niteliğinde değerlendirilen gündem kurma modeli ise gündemin yalnızca medya tarafından tek yönlü biçimde oluşturulmadığını; siyasal aktörler, kurumlar ve medya arasında karşılıklı etkileşime dayalı bir süreç içerisinde şekillendiğini ileri sürmektedir. G. Engel Lang ve Kurt Lang tarafından ilk kez 1981 yılında Watergate sürecinin ele alındığı çalışmada ortaya atılan gündem kurma modeli, medya gündeminin siyasal aktörler, kamuoyu ve medya kurumları arasındaki karşılıklı etkileşimler doğrultusunda şekillendiğine dikkat çekmektedir (Vu, 2020). Dolayısıyla her iki yaklaşım, kültürel diplomasi çalışmalarındaki önemini korumaktadır.

Günümüzde gündem belirleme ve gündem kurma kavramları, dijital medya ve sosyal medya platformlarında gündemin hangi aktörler tarafından nasıl şekillendirildiğini açıklamada birbiriyle bağlantılı biçimde kullanılmaktadır. Buna göre medya, yalnızca kamuoyunu etkilemekle kalmamakta; siyasal ve toplumsal aktörlerle karşılıklı etkileşim içerisinde gündem inşa eden stratejik bir iletişim alanı olarak değerlendirilmektedir (Pedro-Carañana vd., 2020). Türkiye ile Azerbaycan ilişkileri bağlamı göz önüne alındığında bu etkileşim; medya, kamuoyu ve siyasal aktörler arasında karşılıklı bir ilişki ağı oluşturmaktadır. Medyada yer bulan politik kararlar belirli çerçeveler içinde sunulmakta ve kamuoyu da bu doğrultuda şekillenmektedir. Kültürel diplomasi çalışmaları ise ortaya çıkan karşılıklı etkileşime uygun biçimde yönlendirilmektedir.

Bununla birlikte çerçeveleme yaklaşımı da gündem belirleme ve kurma süreçleriyle bağlantılı olarak haber temsillerinin nasıl inşa edildiğini anlamada önemli bir bakış açısı sunmaktadır. Robert M.

Entman (1993) tarafından sistematik biçimde kavramsallaştırılan çerçeveleme yaklaşımı, bir olayın veya konunun belirli bir perspektiften, belirli anlamlarının ön plana çıkarılması sürecini ifade etmektedir. Türkiye ile Azerbaycan ilişkileri bağlamında medya içerikleri, bu ilişkileri çoğunlukla ortak kimlik, kardeşlik, dayanışma, iş birliği, güven ve ortaklık üzerinden çerçevelemekte ve bu çerçeveyi güçlendiren söylemler aracılığıyla belirli bir algı yaratmaktadır (Karayel, 2024). Bu durum, kamuoyunda iki ülke arasındaki ilişkilerin olumlu ve güçlü bağlara dayandığı yönünde bir algının oluşmasını kolaylaştırmaktadır. Sahana'ya (2025) göre kamuoyunun uluslararası ilişkilerdeki rolü, özellikle demokratik sistemlerde daha belirgin hâle gelmekte ve kamuoyu algısı, dış politika kararlarının meşruiyetini etkilemektedir. Bu bağlamda her iki ülkenin birbirine yönelik algıları, iki ülke arasındaki ilişkilerin ve diplomatik temasların sürdürülebilirliği açısından önemli bir unsur olarak ortaya çıkmaktadır. Medya ise bu algıların oluşumunda ve dönüşümünde belirleyici bir rol sergilemektedir.

Öte yandan medya ve kamuoyu arasındaki ilişki, dijitalleşme süreciyle birlikte daha da karmaşık bir hâle bürünmüştür. Nitekim sosyal medya platformlarının yaygınlaşması, bireylerin içerik tüketicisi olmasının yanı sıra içerik üreticisi hâline gelmesine yol açmıştır. Sosyal medya, kullanıcıların görüşlerini paylaşmasına, tartışmalara katılmasına ve kamuoyu oluşturma süreçlerine doğrudan katkı sağlamasına olanak tanımaktadır (Eren & Özdemir, 2023). Geleneksel medyadan sosyal medyaya geçiş süreci, Türkiye ile Azerbaycan arasındaki ilişkilerin yalnızca geleneksel medya aracılığıyla değil; dijital platformlar üzerinden de şekillendiğini ve yeniden üretildiğini göstermektedir. Dolayısıyla sosyal medya, kültürel diplomasının önemli araçlarından biri olarak karşımıza çıkmaktadır.

Günümüzde medyanın, dijitalleşmenin etkisiyle geleneksel tek yönlü iletişim yapısından uzaklaşarak çok yönlü ve etkileşimli bir iletişim alanına dönüştüğünü söylemek mümkündür. Sosyal medya platformlarının yaygınlaşması, farklı kamuların daha aktif bir rol üstlenmesini ve medya içeriklerinin daha geniş kitlelere ulaşmasını beraberinde getirmektedir (Pavlik, 2013; Yusnaini vd., 2025). Medya teknolojileri alanında yaşanan gelişmeler sayesinde bilginin zaman

ve mekân tanımadan yayılması, kamuoyu oluşturma süreçlerini hızlandırmakta ve medya içeriklerinin toplumsal algılar üzerindeki etkisini artırmaktadır (Derman, 2021). Türkiye ile Azerbaycan ilişkileri bağlamında sosyal medya platformları ise iki ülke arasındaki ilişkilerin desteklenmesi, tartışılması, yorumlanması ve yeniden şekillendirilmesi açısından önemli bir zemin oluşturmaktadır. Ulu'ya (2025) göre medyanın algı yönetimindeki göz ardı edilemez rolü, medyaya yansıyan haberlerde uluslararası kamuoyunun da dikkate alınmasını gerektirmektedir. Bu noktada uluslararası medyada yayılan haberlerin iç ve dış kamuoyu üzerindeki etkisi, stratejik bir önem taşımaktadır. Uluslararası medya kuruluşları, Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerini farklı perspektiflerden ele alarak bu ilişkilerin küresel ölçekte algılanmasını ve kültürel diplomasının işleyişini doğrudan etkilemektedir. Bu süreçlerin daha derinlemesine anlaşılabilmesi ve kültürel diplomasi açısından öneminin ortaya konulabilmesi için bir sonraki bölümde Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerinde öne çıkan “Tek Millet, İki Devlet” söyleminin iletişimsel boyutu ve temel dayanakları ele alınmaktadır.

2.4. “Tek Millet, İki Devlet” Söyleminin İletişimsel Boyutu ve Stratejik Dayanakları

Türkiye ile Azerbaycan arasındaki ilişkilerin en belirgin ve ayırt edici unsurlarından biri, bu ilişkilerin yalnızca politik ve ekonomik düzeyde değil; aynı zamanda güçlü bir söylemsel çerçeve üzerinden inşa edilmesidir. Bu durumun tarihsel kökeni, Osmanlı Devleti’nin son dönemlerine kadar uzanmaktadır. 28 Mayıs 1918’de bağımsızlığını ilân eden Azerbaycan Demokratik Cumhuriyeti, olası dış müdahalelere karşı destek sağlamak amacıyla Osmanlı Devleti ile 4 Haziran 1918 tarihinde Batum Antlaşması’nı imzalamış ve bu dostluk anlaşması, aynı zamanda “Tek Millet, İki Devlet” anlayışının tarihsel başlangıcı olmuştur (Yıldız & Kakışım, 2025). Söz konusu anlayış, Azerbaycan’ın 1991 yılında yeniden bağımsızlığını kazanmasının ardından Türkiye ile Azerbaycan arasındaki ilişkilere yön veren başat söylem olmaya devam etmiştir.

“Tek Millet, İki Devlet” söylemi, iki ülke arasındaki ilişkilerin sembolik ve iletişimsel boyutunun en önemli ifade biçimlerinden biri

olarak öne çıkmaktadır. Bu söylem üzerine temellenen dostluk, tarihsel süreç içerisinde öncelikle stratejik ortaklığa dönüşmüş ve günümüzde müttefiklik boyutuna ulaşmıştır (Bayrakdar & Temür, 2024). Her ne kadar iki ülke yalnızca yaklaşık 11 kilometrelik kısa bir sınırı paylaşırsa da Türkiye ile Azerbaycan arasındaki ilişkiler, basit bir komşuluk ilişkisinin çok ötesine geçmiştir. Azerbaycan'ın eski Cumhurbaşkanı Haydar Aliyev'in "Tek Millet, İki Devlet" söylemi, bu yakınlığı güçlü biçimde yansıtan bir ifade olarak güncelliğini korumaktadır (Beilinson, 2019). Haydar Aliyev'e ithaf edilen bu söylemin, esasen ilk olarak Bahtiyar Vahapzade tarafından 1991 yılında yazılan "Azerbaycan-Türkiye" isimli şiirin "bir milletiz, iki devlet"* dizelerinde geçtiği ve iki Türk devletinin Turan ülküsüne dayalı kardeşlik anlayışını ifade ettiği bilinmektedir (Çetin, 2010). Dolayısıyla Azerbaycan'ın bağımsızlığını kazandığı 1991 yılından sonra iktidara gelen her siyasi aktörün dile getirdiği bu söylem, yalnızca retorik bir araç olmanın ötesine geçerek kimlik, ortak hafıza, aidiyet ve kolektif anlam üretimi süreçlerinin merkezinde konumlanan dış politikanın sembolik bir temsili olarak değerlendirilmektedir (İme, 2026).

Bu bağlamda söz konusu söylemin, aynı zamanda kimlik inşası süreçleriyle doğrudan ilişkili olduğu görülmektedir. Sosyal kimlik teorisine göre bireyler, kendilerini belirli gruplarla özdeşleştirerek kimliklerini şekillendirmekte ve bu süreçte "biz" ve "öteki" ayrımı önemli bir rol oynamaktadır (Mete, 2023). Dolayısıyla bu söylem, Türkiye ve Azerbaycan'ı ortak zeminde buluşturan "biz" kategorisi altında birleştirmekte ve bu birlikteliği gurur duyulan doğal bir durum olarak sunmaktadır. Bu durum, iki ülke arasındaki ilişkilerin rasyonel çıkarılardan ziyade duygusal ve kimlik temelli bağlar üzerinden de şekillendiğini açıklamaktadır (Emeklier & Ulu, 2026). Bu noktada "Tek Millet, İki Devlet" söylemi, stratejik anlatılar çerçevesine göre önemli referanslara da işaret etmektedir. Rızanaj'a (2023) göre stratejik anlatılar, uluslararası aktörlerin kendilerini ve diğer aktörlerle

* "Bir millətlik, iki dövlət Eyni arzu, eyni niyyət. Hər ikisi cümhuriyyət Azərbaycan-Türkiyə." Şiirin tamamı için bkz: Mahmud, A. (2026). Bakhtiyar Vahabzadeh in the literary relations between Azerbaijan and Türkiye. In Ş. Aktürk & A. Balcı (Eds.). *Azerbaijan and Türkiye in world politics* (pp. 41-58). Turkish Academy of Sciences Publications.

olan ilişkilerini nasıl tanımladıklarını ortaya koyan anlam yapılarına ışık tutmakta ve bu anlamlara uygun hikâye süreçlerini içermektedir. Söz konusu söylem çerçevesinde şekillenen stratejik anlatılar, Türkiye ile Azerbaycan arasındaki ilişkilerin yalnızca tarihsel ve kültürel yakınlık üzerinden değil; aynı zamanda bölgesel güvenlik, jeopolitik iş birliği ve ortak dış politika hedefleri doğrultusunda çok boyutluluk ekseninde inşa edildiğini göstermektedir (Arynov & Abi, 2026).

“Tek Millet, İki Devlet” söylemini önemli kılan bir diğer boyut ise tarihsel referanslar üzerinden meşrulaştırılmasıdır. Nitekim Türkiye ile Azerbaycan arasındaki ortak tarih, kültür, dil ve din unsurları, söz konusu söylemin temel dayanak noktalarını oluşturmaktadır. Tarihsel referanslar, söylemin yalnızca güncel bir politik ifade değil; aynı zamanda geçmişten günümüze uzanan Türkçülük fikrine ilişkin süreklilik zemininin bir parçası olarak algılanmasını sağlamaktadır (Selvi & Şahin, 2022). Böylece söylemin meşruiyeti artmakta ve hedef kitleler üzerindeki etkisi güçlenmektedir. Ulusal kamuoyunun ötesine geçerek uluslararası kamuoyu açısından da önem kazanan bu söylem, iki ülke arasındaki ilişkilerin güçlü ve istikrarlı olduğu yönünde sembolik anlam oluşturarak dış aktörlere karşı belirli bir algı yaratmaktadır (Rzayeva-Oktay, 2026).

Bu nedenle söz konusu söylem, iç politikanın yanı sıra dış politikayı da şekillendiren kültürel diplomasinin stratejik bir parçası olarak kullanılmaktadır. Bu söylemin iletişimsel gücü, büyük ölçüde stratejik anlamından kaynaklanmaktadır. Duygusal ve rasyonel yönden güçlü bir anlam taşıyan söylem, geniş kitleler tarafından benimsenebilmektedir. Böylece söz konusu söylemin, siyasal aktörler dışında her iki devletin kamuoyu tarafından içselleştirilmesi ve söylemin eyleme dönüşmesi mümkün olmaktadır (Abilov, 2015; Çelik & Aslanlı, 2024). Dolayısıyla bu söylem, yalnızca siyasal düzeyde işleyen sembolik iletişim aracı olmanın ötesine geçerek anlamın toplumsal düzeyde yeniden üretilmesini sağlamakta ve dış politikaya yön veren bir retorik hâlini almaktadır.

Bu söylemin dış politika bağlamındaki en önemli iletişimsel işlevlerinden biri de kriz dönemlerinde ortaya çıkmaktadır. Türkiye ve Azerbaycan, güçlü ulusal kimliklerini korurken aynı zamanda Türk

Dünyası bütünleşmesine yönelik girişimlerde liderlik rolleri üstlenmektedir (Cornell, 2015). Türkiye, stratejik konumu gereği bölgesel güvenlik dinamiklerinin merkezinde yer almaktadır. Orta Doğu, Balkanlar, Kafkasya ve Doğu Akdeniz'e olan yakınlığı, NATO üyesi olan Türkiye'yi barış inşası ve kriz yönetimi süreçlerinde vazgeçilmez bir aktör hâline getirmektedir (Eldar, 2026). Özellikle Karabağ gibi tarihsel süreçte büyük gerilimlere sahne olan ve kriz zamanlarında yeniden üretilen “Tek Millet, İki Devlet” söylemi, duygusal bir retorik olmasının yanı sıra iki ülke arasında karşılıklı güvenlik ilişkisinin ve stratejik dayanışmanın açık bir göstergesine dönüşmektedir (Murinson, 2010). Nitekim Türkiye, İkinci Karabağ Savaşı'nda Azerbaycan'a verdiği destekle yaşanan krizin kısa sürede çözülmesine katkıda bulunmuştur (Heyet, 2026). Azerbaycan ve Ermenistan ile sınırlı kalmayarak bölgesel krize dönüşen İkinci Karabağ Savaşı, “Tek Millet, İki Devlet” söylemini benimseyen Türkiye ile Azerbaycan arasındaki ilişkilerin her yönden daha da gelişmesini sağlamış ve ortak dil, kültür, tarih ve kimlikten beslenen sembolik dayanışmanın kurumsal hâle gelmesine zemin hazırlamıştır (İme, 2026).

Buna ilaveten, Azerbaycan liderlerinin Türk liderlerle kurduğu kişisel ilişkiler de “Tek Millet, İki Devlet” söylemi ekseninde ilerleyen diplomatik iletişimde önemli bir etki yaratmıştır. Haydar Aliyev'in Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel ile olan yakın dostluğu, kriz dönemlerinde iletişimi kolaylaştırarak enerji güzergâhları ile güvenlik gibi karmaşık meselelerin yönetilmesine yardımcı olmuştur. Üst düzeyde inşa edilen bu güven ortamı, yaşanan diplomatik gerilimlerin kısa sürede çözülmesine katkı sağlamış ve kişisel ilişkilerin uluslararası krizlerde tamamlayıcı bir rol üstlenebileceğini göstermiştir (Andriyanov & Mirelenov, 2008; Sarı, 2026). Uluslararası kriz anlarında kullanılan söylemler, kamuoyunun tepkisini yönlendirme ve toplumsal dayanışmayı artırma açısından stratejik bir rol oynamaktadır. Karayel'e (2024) göre “Tek Millet, İki Devlet” söylemi, uluslararası çatışma ve bölgesel kriz durumlarında birlik, beraberlik ve dayanışma mesajı vererek Türkiye ile Azerbaycan arasındaki bağların güçlendirilmesine katkıda bulunmaktadır. Bu durum, söz konusu söylemin kriz dışı dönemlerle sınırlı kalmadığını ve kriz anlarında da etkili bir siyasi iletişim aracı olduğunu göstermektedir.

“Tek Millet, İki Devlet” söylemi, Türkiye ile Azerbaycan arasındaki ilişkileri tanımlayan bir ifade olmanın ötesinde bu ilişkilerin nasıl algılanması gerektiğine dair bir çerçeve de sunmaktadır. Keller’a (2019) göre söylemler, yalnızca dilsel ifadeler değil; aynı zamanda toplumsal gerçekliği inşa eden ve yeniden üreten anlam sistemleri olarak kabul edilmektedir. Bu doğrultuda söz konusu söylem, iki ülke arasındaki bağı stratejik ortaklığın ötesinde doğal, tarihsel olarak köklü, duygusal ve kader ortaklığına dayalı bir birliktelik çizgisinde konumlandırmaktadır (İme, 2026). Dolayısıyla bu söylem, Türkiye ile Azerbaycan’ın birbiriyle olan ilişkisini tanımlayan ve iki ülke arasındaki ilişkiyi en derinde kardeşlik ve çok boyutlu iş birliği çerçevesinde sunan stratejik bir anlam üretmektedir.

Öte yandan söylemlerin eleştirel perspektiften değerlendirilmesi de önem taşımaktadır. Söylemler, belirli gerçeklikleri yüzeye çıkarırken diğerlerini geri planda bırakabilmektedir. Nitekim siyasal söylem ile dilsel anlam inşası arasında güçlü bir bağ bulunmaktadır. Siyaset, farklılıkların tartışma ve ikna yoluyla uzlaştırılmasını içermektedir. Bu nedenle iletişim, siyasetin merkezinde yer almakta ve söylemler aracılığıyla toplumsal algıları ve siyasal anlamları şekillendirmektedir (Chilton, 2004).

Dolayısıyla “Tek Millet, İki Devlet” söylemi, Türkiye ile Azerbaycan arasındaki farklılıkları görünmez kılma potansiyeline de sahiptir. Zira iki ülke arasındaki ilişki, büyük ölçüde iki devletin kendi coğrafyalarına ve jeopolitik konumlarına ilişkin değişen öz algısı, bu durumun ortaya çıkardığı devlet kapasitesi, devlet yapısı ve kimliğinin bir yansıması olan siyasal hedefler çerçevesinde dönüşüm geçirmektedir. Bu dönüşüm, her iki devletin zaman zaman birbirinden farklılaşan iç ve dış politika yönelimlerine yansımaktadır (İsmayilov, 2016). Aynı zamanda geleneksel “Tek Millet, İki Devlet” söylemi, Türkiye’nin hegemonik olduğu varsayımına dayalı asimetrik “büyük kardeş ve küçük kardeş” kalıplarını aşmayı ve küresel dinamikler çerçevesinde Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerinin dönüşen doğasını anlamayı gerektirmektedir (Hovsepyan & Davtyan, 2026). Bu durum, söylemin idealize edici bir işlev üstlenmesine rağmen ilişkilerin karmaşık doğasını basitleştirerek sunduğunu, hatta bazı durumlarda göz ardı edebildiğini göstermektedir.

Ancak bu eleştirel boyut, söylemin işlevsel önemini ortadan kaldırmamaktadır. İme (2026), “Tek Millet, İki Devlet” olarak ifade edilen sembolik söylemin uluslararası ilişkilerde ortak kimlik, kolektif hafıza, aidiyet ve anlam üretimi süreçlerinin nasıl işlediğini anlamak açısından büyük rol oynadığına dikkat çekerek bu söylemin, iki ülke arasındaki diplomatik ilişkilerin temel dayanaklarını anlamak için güçlü bir örnek olduğunu belirtmektedir. Söz konusu söylem, Türkiye ile Azerbaycan arasındaki ilişkilerin uygulamadaki karşılığı olarak öne çıkmakta ve siyasal, askerî, ekonomik, toplumsal ve kültürel boyutları da içeren çok katmanlı stratejik bir anlam yaratmaktadır (Bakhshaliyeva, 2026). Bu anlam, ulusal ve uluslararası kamuoyunda iki ülke arasındaki ilişkilerin nasıl algılandığını şekillendiren ve diplomatik ilişkilerin sürdürülebilirliğini destekleyen önemli bir iletişimsel zemin oluşturmaktadır.

Bu çerçevede “Tek Millet, İki Devlet” söylemi hem diplomatik ilişkileri tanımlayan sembolik bir ifade hem de medya ve iletişim süreçleri aracılığıyla sürekli yeniden üretilen stratejik bir anlatı niteliği taşımaktadır. Dijitalleşmenin hız kazandığı günümüzde söz konusu söylem, medya içerikleri ve dijital haberler aracılığıyla ulusal ve uluslararası kamuoyuna aktarılmakta ve Türkiye ile Azerbaycan arasındaki ilişkilerin temsil edilme biçimini doğrudan etkilemektedir. Bu durum, Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerinin medya, dijital haberler ve kamuoyu algısı bağlamında değerlendirilmesini gerekli hâle getirmektedir.

3. MEDYANIN DÖNÜŞÜMÜ, DİJİTAL HABERLER VE KAMUOYU ALGISI

Bilgi ve iletişim teknolojilerinde yaşanan dijital dönüşüm, medya sistemlerinin yapısını radikal biçimde değiştirirken habercilik anlayışı ile haber üretimi ve tüketimi süreçlerini de yeniden şekillendirmektedir. Geleneksel medyaya entegre olan sosyal medya pratikleri aracılığıyla medya, bilgi aktarımının yanı sıra toplumsal olayların, siyasal gelişmelerin ve uluslararası ilişkilerin algılanıp anlamlandırılmasında etkili rol üstlenen bütüncül ve dinamik bir iletişim alanı hâline gelmektedir. Günümüzde dijital haber içerikleri ve haber temsil biçimleri, bireylerin gündelik yaşamdan küresel gelişmelere kadar uzanan geniş bir çerçevede olayları değerlendirme biçimlerini doğrudan etkilemeye devam etmektedir. Medyanın dijitalleşmesi, haberlerin dolaşım hızını artırırken aynı zamanda kamuoyunun medya ile kurduğu ilişkiyi de dönüştürmektedir. Dijital haberler ve sosyal medya platformları, teknik dönüşümün ötesinde; habercilik anlayışından söylemlere, kamuoyu oluşumundan uluslararası iletişim süreçlerine kadar uzanan çok boyutlu bir değişim sürecini ifade etmektedir. Bu bağlamda medya, dijitalleşmeyle birlikte küresel ölçekte anlam üretimi, algı yönetimi ve stratejik iletişim süreçlerinde etkili rol üstlenen güçlü bir aktör olarak karşımıza çıkmaktadır.

3.1. Medyanın Dönüşümü ve Dijital Habercilik

Bilişim teknolojilerinde yaşanan hızlı gelişmeler, medya sektörünün yapısal dönüşüm geçirmesine neden olmuş ve bu süreç, habercilik anlayışını da köklü biçimde değiştirmiştir. Özellikle internet teknolojileri ve dijital platformların yaygınlaşması, geleneksel medya yapılarının sosyal medya gibi etkileşimli iletişim ortamlarıyla bütünleşmesini sağlayarak medyayı daha hızlı, etkileşimli ve çok boyutlu bir yapıya dönüştürmüştür (Pavlik, 2013). Bu dönüşüm, yalnızca teknik altyapıyı değil; medya ekosisteminde haberin üretim ve dağıtım mantığını, gazetecilik pratiklerini, medyanın demokratik rolünü ve politik ekonomisini yeniden yapılandıran çok boyutlu bir etkiye işaret etmektedir (Bossio, 2017; Salamon, 2024). Dijital haber-

cilik, zaman ve mekân sınırlılığını büyük ölçüde ortadan kaldırarak haber dolaşımını hızlandırmakta ve küresel ölçekte anlık iletişim süreçlerinin yaygınlaşmasına zemin hazırlamaktadır.

Geleneksel medyada haber üretim süreçleri, büyük ölçüde merkezî medya kuruluşlarının ve editörler gibi eşik bekçilerinin kontrolünde ilerlemektedirken gazeteler, televizyon kanalları ve radyo kuruluşları, haberin üretimi ve kamuoyuna sunulmasında belirleyici aktörler olarak öne çıkmaktaydı. Ancak internet teknolojilerinin gelişmesiyle birlikte haber üretim süreçleri daha esnek, merkezlessiz, hızlı ve etkileşimli bir yapıya dönüşmüştür (Yusnaini vd., 2025). Özellikle çevrim içi haber platformlarının yaygınlaşması, haber içeriklerinin anlık olarak güncellenebilmesine olanak tanımış ve bu durum, geleneksel haberciliğin zaman odaklı üretim anlayışını değiştirmiştir (Nuzuli, 2024). Böylece dijital habercilik, dinamik bir medya pratiği hâline gelmiştir.

Dijital habercilikte Web 2.0 teknolojilerinin gelişmesi önemli bir dönüm noktası olarak karşımıza çıkmaktadır. Fuchs (2017), web teknolojilerindeki ilerlemelerin sosyal medyanın gelişiminde öncü olduğunu vurgulayarak sosyal medyanın temelinde Web 2.0 teknolojilerinin yer aldığını belirtmekte ve sosyal medyanın bir terim olarak ilk kez Tim O'Reilly tarafından 2005 yılında kullanıldığını dile getirmektedir. Web 2.0 teknolojilerine dayalı sosyal medyanın gelişmesiyle kullanıcı yorumları, bloglar, forumlar ve sosyal medya platformları, haber dolaşımının önemli bileşenleri arasında yer almaya başlamış ve böylece kullanıcıların yalnızca içerik tüketicisi değil; aynı zamanda içerik üreticisi hâline gelmesi, habercilik süreçlerini doğrudan etkilemiştir (O'Reilly, 2007). Böylece medya alanında tek yönlü iletişim modeli zayıflarken çok yönlü ve etkileşimli iletişim yapıları güç kazanmıştır. Kato-Nabirye'ye (2025) göre kullanıcıların haber süreçlerine aktif biçimde katılması, dijital haberciliğin demokratikleşmesine katkı sağlamakla birlikte bilgi doğrulama, etik, sahte haber, mezenformasyon, dezenformasyon ve güvenilirlik gibi yeni tartışmaları da beraberinde getirmiştir.

Dijital haberciliğin temel özelliklerinden biri hız faktörüdür. Geleneksel gazetecilik anlayışında haber üretimi daha uzun araştırma

süreçlerine dayanırken dijital habercilikte hız, görünürlük ve etkileşim oranları öncelikli hâle gelmiştir (Deuze & Witschge, 2018). Geleneksel habercilikte belirli yayın saatleri ve baskı süreçleri bulunurken dijital medya ortamlarında haberler anlık olarak dolaşıma sokulabilmektedir. Bu durum, haber rekabetine neden olmakta ve medya kuruluşlarını sürekli içerik üretmeye yönlendirmektedir (Yıldızgörür, 2021). Ancak hızlı habercilik anlayışı, çoğu zaman doğrulama süreçlerinin zayıflamasına ve yanlış bilgilerin daha kolay yayılmasına neden olmaktadır. Sosyal medya platformlarında yayılan doğrulanmamış içerikler ve clickbait (tıklama tuzağı) başlıklar gibi etik açıdan tartışmalı uygulamalar, dezenformasyon ve manipülasyon sorunları ile haberlere güven kaybını dijital haberciliğin temel problemleri arasına taşımaktadır (Kato-Nabirye, 2025).

Sosyal medya platformlarının habercilik üzerindeki etkisi, dijital medya dönüşümünün en dikkat çekici boyutlarından biridir. Facebook, X (Twitter), Instagram, YouTube ve TikTok gibi platformlar, haber içeriklerinin dolaşıma girdiği başlıca iletişim alanlarına dönüşmüştür. Reuters Institute tarafından 2025 yılında hazırlanan Dijital Haber Raporuna göre genç kuşaklar, haber tüketiminde geleneksel medya yerine sosyal medya platformlarını tercih etmektedir (Newman vd., 2025). Bu durum, medya kuruluşlarının dijital platformlara uyum sağlamasını zorunlu hâle getirmektedir. Günümüzde birçok haber kuruluşu, sosyal medya stratejileri geliştirerek hedef kitlelerle doğrudan etkileşim kurmaya çalışmaktadır (Yusnaini vd., 2025). Böylece dijital habercilik, yalnızca internet ortamına taşınan geleneksel gazetecilikten ibaret olmaktan çıkmakta ve platform merkezli yeni bir medya düzenini içermektedir.

Medyanın dönüşümü ve dijital haberciliğin gelişiminde mobil iletişim teknolojileri de önemli rol oynamaktadır. Özellikle akıllı telefonların yaygınlaşmasıyla birlikte bireyler dijital mecralara istedikleri anda erişebilmekte ve haber tüketimi gündelik yaşamın sürekli bir parçası hâline gelmektedir. Günümüzde bir muhabirin haber toplamaya ilaveten farklı teknolojik araçları etkin biçimde kullanması ve haber üreticisi, editör ve sunucu rollerini de eş zamanlı olarak üstlenmesi beklenmektedir. Bu durum, akıllı telefonların dijital habercilikteki yerine işaret etmektedir (Abubakar vd., 2021). Mobil habercilik

uygulamaları, anlık bildirim sistemleri ve canlı yayın teknolojileri sayesinde haber dolaşımı hızlanmakta ve kullanıcı deneyimi daha kişiselleştirilmiş bir yapıya dönüşmektedir (Kitsa & Mudra, 2019). Bu süreç, haber tüketim alışkanlıklarını değiştirirken medya kuruluşlarının içerik üretim stratejilerini de yeniden şekillendirmektedir.

Dijital haberciliğin hız kazanmasıyla birlikte yurttaş gazeteciliği kavramı da ön plana çıkmaktadır. Mobil teknolojilerin gelişmesi ve sosyal medya platformlarının yaygınlaşması, bireylerin olay yerinden anlık görüntü ve bilgi paylaşabilmesine olanak tanımaktadır. Böylece profesyonel gazetecilik kurumlarının dışında kalan bireyler de haber üretim süreçlerine dâhil olmaktadır. Aynı zamanda yurttaş gazeteciliği, geleneksel gazetecilik pratiklerinin sosyal medya ekseninde nasıl dönüştüğünü gözler önüne sermektedir (Okandeji & Sanusi, 2024). Kriz dönemleri, doğal afetler, savaşlar ve toplumsal olaylar sırasında yurttaş gazeteciliği önemli bir bilgi kaynağı hâline gelmektedir. Ancak profesyonel editoryal denetim mekanizmalarının bulunmaması, yanlış bilgi ve manipülatif içeriklerin yayılma riskini de artırmaktadır (Loveth & Igwenagu, 2025).

Bununla birlikte dijital habercilik süreçlerinin güncel pratikteki en önemli boyutlarından biri de yapay zekâ teknolojilerinin habercilik alanında kullanılmaya başlanmasıdır. Günümüzde çoğu medya kuruluşu, van Dalen (2012) tarafından “robot gazetecilik” olarak adlandırılan dönüşüm sürecinden geçmekte ve böylece veri gazeteciliği, otomatik haber yazımı, içerik öneri sistemleri ve kullanıcı analitiği gibi alanlarda sıklıkla yapay zekâ destekli sistemlerden yararlanarak haber üretimini hızlandırmaktadır. Buna rağmen editoryal denetimin zayıflaması ve kişiselleştirilmiş içerik dağıtımı sonucunda ortaya çıkan filtre balonlarının yaygınlaşması gibi etik sorunlar ve otomatik içerik üretimini yapay zekâ sistemlerine devreden uygulamalar sonucunda doğruluk, tarafsızlık ve hesap verebilirlik açısından geleneksel gazetecilik standartlarını zorlayan tartışmalar da dijital haberciliğin yeni problem alanları arasında yer almaktadır (Palani-murugan & Shanthi, 2025).

Bu çerçevede dijital habercilik süreçlerinde algoritmaların etkisi de giderek artmaktadır. Günümüzde haber içerikleri, büyük ölçüde

algoritmik sistemler aracılığıyla kullanıcıların karşısına çıkarılmaktadır (Parratt-Fernández vd., 2024). Yapay zekâ teknolojilerini içeren algoritmalar, içeriklerin kişiselleştirilmesini mümkün kılmaktadır. Yapay zekâ destekli haber uygulamalarına dayalı dijital haber ekosistemi, haber otomasyonunu artırırken kullanıcı davranışlarını analiz ederek kişiselleştirilmiş içerik akışları oluşturmakta ve hedef kitle etkileşimini şekillendirmektedir (Yeste-Piquer vd., 2025). Bu durum, kullanıcıların ilgi alanlarına uygun içerikler sunarak kullanıcı deneyimini geliştirse de bireylerin yalnızca mevcut görüş ve inançlarıyla uyumlu bakış açılarına maruz kalmasına neden olan “filtre balonları” ve “yankı odaları”nın oluşumuna katkıda bulunmaktadır (Pariser, 2011). Aynı zamanda Erdoğan ve Gürbüz’e (2025) göre algoritmaların belirli içerikleri görünür kılarken bazılarını gizleyerek manipülasyona yol açması, medya gündeminin şekillenmesinde teknoloji şirketlerinin etkisine de dikkat çekmektedir. Dolayısıyla dijital habercilik, gazetecilik pratiklerini dönüştürmenin yanı sıra veri ekonomisi ve platform kapitalizmiyle de ilişkili hâle gelmektedir (Widodo vd., 2026).

Öte yandan dijital habercilik, ekonomik açıdan da medya sektöründe dönüşüm yaratmaktadır. Geleneksel medya kuruluşlarının reklam gelirleri azalırken; dijital reklamcılık modelleri baskın hâle gelmektedir. Ancak dijital reklam gelirlerinin büyük bölümünün teknoloji şirketlerine yönelmesi, haber kuruluşlarının ekonomik sürdürülebilirliği açısından ciddi sorunlara yol açmaktadır. Platform temelli dijital ekonomi içerisinde değişen rekabet koşulları, gazeteciliğin geleneksel gelir modellerini zayıflatmakta ve haber kuruluşlarını yeni finansman arayışlarına yöneltmektedir (Sjøvaag, 2024). Bu durumun sonucu olarak birçok medya kuruluşu abonelik sistemleri, sponsorlu içerikler ve veri temelli reklamcılık modellerine geçmektedir. Böylece dijital habercilik, yalnızca iletişim teknolojilerindeki dönüşümle değil; aynı zamanda medyanın politik ekonomisinin de yeniden yapılandırılmasıyla ilişkilendirilmektedir (Salamon, 2022; Swaroop, 2024).

Dijital habercilik, medya sektöründe teknik bir dönüşümün ötesinde haber üretim süreçlerinden medyanın politik ekonomisine, gazetecilik pratiklerinden kamuoyu oluşumuna kadar uzanan kapsamlı

bir değişimi ifade etmektedir. Dijitalleşmeyle birlikte haber dolaşımı hızlanmakta, kullanıcıların habercilik süreçlerine katılımı artmakta ve medya ortamları daha etkileşimli hâle gelmektedir (Deuze & Witschge, 2018; Salamon, 2022). Ancak bu dönüşüm; dezenformasyon, algoritmik yönlendirme, etik sorunlar ve medya güvenilirliği gibi yeni tartışmaları da beraberinde getirmektedir (Kato-Nabirye, 2025; Palanimurugan & Shanthi, 2025). Medyanın dönüşümü ve dijital haberciliğin yaygınlaşması, medya içeriklerinin kamuoyu üzerindeki etkisine daha stratejik bir boyut kazandırmakta ve uluslararası süreçlerde algı yönetiminin önemini artırmaktadır. Bu nedenle bir sonraki başlıkta algı yönetimi ve medyada haber çerçeveleme konusu ele alınmaktadır.

3.2. Algı Yönetimi ve Medyada Haber Çerçeveleme

İletişim teknolojilerindeki gelişmeler ve dijital medya ortamlarının yaygınlaşmasıyla birlikte medya, bilgi aktaran araç olmanın yanı sıra toplumsal algıların şekillendirilmesinde stratejik rol üstlenen güçlü bir söylem üretim alanına dönüşmüştür. Günümüzde siyasal aktörler, devletler, uluslararası kuruluşlar ve medya kurumları; farklı kamuların düşünce, tutum ve davranışlarını yönlendirebilmek amacıyla medya içeriklerinden yoğun biçimde yararlanmaktadır (Neudert & Marchal, 2019). Dolayısıyla küresel ölçekte hız kazanan dijital iletişim süreçleri, kamusal olayların nasıl değerlendirildiğini doğrudan etkileyen algı yönetimi faaliyetlerinin önemini artırmaktadır. Bu bağlamda algı yönetimi; belirli olaylar, aktörler veya toplumsal süreçler hakkında kamuoyunda istenen anlamların oluşturulmasına yönelik stratejik iletişim faaliyetlerini ifade etmektedir (Derman, 2021). Bu noktada Tunç ve Atılgan (2017), algı yönetiminde kamuoyunun rızasını üretmek ve belirlenen hedefler doğrultusunda ikna edilmesini sağlamak için zor veya güç kullanılmaması gerektiğine vurgu yapmaktadır.

Algı yönetiminde medyanın etkili olmasının en temel nedeni, bireylerin toplumsal gerçekliği büyük ölçüde medya aracılığıyla deneyimlemesine dayanmaktadır. Walter Lippmann'ın (1922) öncü eseri "Public Opinion" (Kamuoyu) isimli çalışmasına göre bireyler, dış dünyayı doğrudan deneyimlemek yerine medya tarafından sunulan

imgeler ve semboller aracılığıyla anlamlandırmaktadır. Bu nedenle medya içerikleri, olaylara ilişkin düşünce biçimlerinin oluşturulup şekillendirilmesinde önemli bir rol üstlenmektedir (Mansoor, 2024). Özellikle uluslararası krizler, savaşlar, diplomatik gerilimler ve siyasal çatışmalar sırasında medyaya yansıyan söylemler, hedef kitlelerin olayları nasıl yorumlayacağını doğrudan etkilemektedir. Böylece medya, toplumsal algı üretimini içeren stratejik bir araca ve güce dönüşmektedir (Abdelaziz, 2025).

Algı yönetiminin medya üzerindeki etkisi göz önüne alındığında bu etkiyi açıklamak için öncelikle çerçeveleme yaklaşımına yer vermek gerekmektedir. Kuramsal temelleri Erving Goffman'ın (1974) çalışmalarına dayanan çerçeveleme yaklaşımı, daha sonra medya ve iletişim araştırmalarında birçok kuramcı tarafından geliştirilmiş ve nihayetinde Entman'ın (1993) katkılarıyla medya çalışmalarında yaygın olarak kullanılan sistematik bir analiz çerçevesi hâline gelmiştir. Genel olarak çerçeveleme yaklaşımı, bireylerin toplumsal gerçekliği belirli zihinsel çerçeveler (şemalar) aracılığıyla anlamlandır-
dığına ortaya koymaktadır (Linström & Marais, 2012).

Bu bağlamda Entman'ın (2007) yaygın biçimde atıf yapılan tanımına göre çerçeveleme, algılanan gerçekliğin belirli unsurlarının seçilmesi ve bunlar arasındaki ilişkileri vurgulayan bir anlatı içerisinde düzenlenmesi yoluyla olaylara veya konulara ilişkin belirli bir yorumun ön plana çıkarılmasını ifade etmektedir. Entman'ın yaklaşımı; sorunların tanımlanması, nedenlerin teşhis edilmesi, ahlaki değerlendirmelerde bulunulması ve çözüm önerilerinin sunulması olmak üzere çerçevelemenin dört temel unsurunu açıklığa kavuştur-
maktadır. Bu dört unsurun incelenmesi yoluyla haber içeriklerinin olayları ve aktörleri hangi biçimde sunduğu ve söz konusu sunumların, kamuların olayları algılama ve yorumlama süreçlerini nasıl etkilediği ortaya konulabilmektedir (Sitanggang vd., 2025).

Çerçeveleme kuramı, olayların medya tarafından belirli anlam kalıpları içerisinde sunulduğunu ve bu sunum biçiminin kamuoyu algısını şekillendirdiğini ileri sürmektedir. Medya, olayları belirli bağ-
lamlar içerisinde sunarak hangi unsurların öne çıkarılacağına ve hangi anlamların geri planda bırakılacağına karar vermektedir (Zak-

lama, 2025). Bu süreç, kamuoyunun olayları tarafsız biçimde değil; medya tarafından oluşturulan anlam çerçeveleri doğrultusunda değerlendirilmesine neden olmaktadır. Dolayısıyla bireylerin gerçeklik algısının oluşmasında önemli rol oynayan medya içerikleri, yalnızca bilgi aktarmamakta; aynı zamanda kamuoyunda olayların nasıl değerlendirilmesi gerektiğine ilişkin yönlendirici anlam sistemleri üretmektedir. Özellikle haber metinlerinde kullanılan başlıklar, görseller, sözcük tercihleri, ifadeler, kaynak seçimleri, sunum ve vurgu biçimleri, medya çerçevelerinin oluşumunda belirleyici rol oynamaktadır (Collins, 2021). Bu nedenle kamuoyu, medyadan aktarılan haber çerçevelerine maruz kalmakta ve medyanın sunduğu gerçeklik algısını kendi fikri gibi kabul edip benimsemektedir. Böylece medyadaki haber çerçeveleri, toplumsal düşünce ve algıları şekillendirmektedir.

Haber çerçevelemeleri, kamuoyunun belirli olaylara yönelik bilişsel ve duygusal tepkilerini doğrudan etkilemektedir. Shanto Iyengar'a (1991) göre haberlerin epizodik veya tematik çerçevelenme biçimi, bireylerin sorumluluğu kime atfettiğini etkilemektedir. Haberlerde siyasal olay ve olguları kategorize etmeye yönelik kullanılan iki farklı çerçeveleme türü, bireylerin sorumluluğa ilişkin algılarını değiştirerek toplumsal olayları farklı şekillerde değerlendirmesine neden olmaktadır. Bu doğrultuda epizodik çerçeveleme, izleyicilerin sorumluluğu bireylerde aramasına neden olan bireysel olay ve olgulara odaklanmaktadır. Tematik çerçeveleme ise olay ve olguları sisteme ve yapısal nedenlere dayandırarak daha genel ve bütüncül bir yorum yapmaya olanak tanımaktadır (Gross, 2008).

Epizodik çerçeveleme, kamusal meselelerde belirli olayları veya vakaları somut örnekler üzerinden ele alan bireysel hikâyelere dayalı bir anlatım tarzını tanımlamaktadır. Bu çerçeveye hazırlanan haberler, toplumsal sorunları açıklamak amacıyla belirli örnekleri, çoğunlukla sıradan ve kamuoyu tarafından tanınmayan bireyleri gündeme getirmektedir (Boukes, 2022). Gazeteciler, toplumsal meseleleri bireysel örneklerle kişiselleştirmek ve dramatik anlatılar üzerinden insani bir boyut kazandırarak anlatabilmek için epizodik çerçeveleri kullanmaktadır (De Swert & Kuypers, 2020).

Buna karşılık *tematik çerçeveleme* ise bilgiyi, genel bir politika konusu bağlamında ve yapısal nedenlerle eşleştirerek sunmaktadır. Tematik çerçeveler, olayların kurumsal ve yapısal etkenlerini ele alarak olgulara daha geniş açıdan yaklaşılmasını ve toplumsal sorunlara ilişkin sorumluluğun, bireylerden ziyade kurumsal ve yapısal faktörler çerçevesinde değerlendirilmesini teşvik etmektedir (Yang & Li, 2025). Benzer şekilde Iyengar’a (1991) göre bu tür haberler, çoğu zaman daha derin bilişsel değerlendirme gerektiren bir arka plan haberi niteliği taşımaktadır. Ancak tematik çerçeveler, ilk bakışta dikkat çekme açısından epizodik çerçeveler kadar etkili olmayabilmektedir (Geise & Maubach, 2024). Epizodik çerçeveleme, sorumluluğu bireylere yükleme eğilimi gösterirken tematik çerçevelemede sorumluluk ise toplumsal yapılara, kurumlara ve sistemlere yüklenmektedir (Gross, 2008).

Bu bağlamda yoksulluk konulu bir haber, epizodik çerçeveleme kapsamında belirli bir kişinin yaşadığı ekonomik zorluklara odaklanırken tematik çerçeveleme, yoksulluk oranlarındaki güncel eğilimleri ele alarak yoksulluğun nedenlerini ekonomik politikalar, toplumsal yapılar ve yapısal eşitsizlikler bağlamında değerlendirmektedir (Yang & Li, 2025). Her iki çerçeveleme türüne de kamuoyunun harekete geçirilmesi açısından önem atfedilmektedir. Ancak epizodik çerçeveler, hedef kitlelerde daha yoğun duygusal tepkiler yaratmasına rağmen; herhangi bir duygusal tepkinin oluşmadığı veya sorumluluğun daha çok kamu otoritelerine atfedildiği durumlarda tematik çerçeveler daha etkili olmaktadır (Aarøe, 2011; Gross, 2008; Hart, 2011). Haberlerde epizodik veya tematik çerçeveleme kullanımına ilişkin bu ayrım, özellikle siyasal iletişim ve uluslararası haberlerde önem kazanmaktadır. Zira medya kuruluşları, olayları hangi çerçeve içerisinde sunduklarına bağlı olarak kamuoyunun sorumluluğu belirli bireylere, kurumlara veya daha geniş toplumsal yapılara atfetmesini etkileyebilmektedir (Yang & Li, 2025). Bu durum, sorunlara ilişkin çözüm beklentilerinin yönünü de değiştirebilmektedir.

Güran ve Özarslan’a (2022) göre dijital mecralarda çerçeveleme süreçleri daha karmaşık ve etkileşimli bir yapı kazanmıştır. Geleneksel medyada haber çerçevelemeleri, büyük ölçüde medya çalışanları ve eşik bekçileri tarafından belirlenirken dijital medya çağında yalnızca

gazeteciler ve editörler tarafından değil; sosyal medya kullanıcıları, izleyiciler, platform algoritmaları, fenomenler (influencer'lar) ve bot hesaplar da çerçeveleme süreçlerine dâhil olmaktadır (Bhatia, 2025). Sosyal medyada içeriklerin aktörler, algoritmalar ve izleyici davranışlarından oluşan karmaşık bir yapı içerisinde yayıldığı bu tablo, “hibrit medya” olarak adlandırılmakta ve hibrit medyada haber çerçeveleri sürekli olarak yeniden üretilmekte, paylaşılmakta ve dolaşıma sokulmaktadır (Chadwick, 2017). Bu süreç; yeniden paylaşımlar, viral dijital içerikler (memler), kullanıcı yorumları ve etiketler (hashtagler) biçiminde ortaya çıkmakta ve söz konusu unsurların her biri, haberin anlamının farklı biçimlerde çerçevelenmesine veya belirli bir boyutunun daha fazla öne çıkarılmasına katkı sağlamaktadır (Nieborg & Poell, 2018). Böylece haber çerçevelemeleri ile yeniden üretilen anlamlar daha dinamik, etkileşimli ve hızlı biçimde yayılmaktadır.

Dijital haber ortamlarının yaygınlaşması, medyada üretilen içeriklerin ve bu içeriklerde kullanılan çerçevelerin kamuoyu algısı üzerindeki etkisini artırmaktadır. Buna göre haberlerin hangi temsiller aracılığıyla sunulduğu ve hangi söylemlerle anlamlandırıldığı da kamuoyu algısının şekillenmesinde ve toplumsal gerçekliğin iletişimsel olarak inşa edilmesinde önem kazanmaktadır (Kramp vd., 2015). Medyada yaşanan dijital dönüşüm, hedef kitleleri içerik üretiminin aktif öznelere olarak konumlandırmaktadır. Aynı zamanda bu süreç, medya ile kamuoyu arasındaki ilişkiyi yeniden şekillendirirken haber içeriklerinin üretim, dolaşım ve anlamlandırılma biçimlerini de doğrudan etkilemektedir. Yang ve Li'ye (2025) göre medyadaki haber çerçeveleri, yalnızca gerçekliğin yansımaları değil; aynı zamanda belirli perspektifler doğrultusunda yapılandırılmış anlamlar olarak değerlendirilmektedir. Bu nedenle haber içeriklerinin hangi çerçevelerle kurgulandığı ve hangi anlamları görünür kıldığı, medya araştırmalarında önemli bir inceleme alanı oluşturmaktadır. Haber çerçeveleri ve söylemleri, medyada algı yönetiminin temel araçları arasında yer almakta ve kamusal olayların belirli anlam dizgeleri içerisinde değerlendirilmesini kolaylaştırmaktadır. Bu doğrultuda medyanın algı yönetimindeki rolünü bütüncül bir zeminde ele alabilmek için bir sonraki başlıkta haber temsili ve söylemi konularına yer verilmektedir.

3.3. Algı Yönetiminde Haber Temsili ve Söylemi

Günümüzde medya, bilgi aktaran teknik bir araç olmanın ötesinde toplumsal gerçekliğin nasıl algılanacağını belirleyen temel anlam üretim mekanizmalarından biri olarak değerlendirilmektedir. Özellikle küreselleşme, dijitalleşme ve iletişim teknolojilerindeki dönüşümle birlikte medya içeriklerinin toplumsal algılar, kimlikler, ideolojiler ve uluslararası ilişkiler üzerindeki etkisi daha görünür hâle gelmiştir (Gautam & Nainwal, 2025; Shehata & Strömbäck, 2022). Bu doğrultuda medya içerikleri, gerçekliğin doğrudan ve tarafsız bir yansıması olmaktan ziyade belirli ideolojik, kültürel ve söylemsel çerçeveler doğrultusunda yeniden üretilen anlam sistemleri olarak ele alınmaktadır. Medya aracılığıyla üretilen ve dolaşıma giren temsiller; bireylerin olayları, toplumları, kimlikleri ve uluslararası gelişmeleri nasıl anlamlandırdığını doğrudan etkilemektedir (Hall, 1997). Dolayısıyla medya, kamusal algının inşasında merkezi bir rol üstlenmektedir.

Temsil kavramı, kültürel çalışmalar literatüründe Stuart Hall'un çalışmalarıyla sistematik bir kuramsal çerçeveye kavuşmuştur. Hall'a (1997) göre nesnelerin, olayların veya toplumsal aktörlerin dil, görseller, semboller ve söylemler aracılığıyla anlamlandırılması sürecini ifade eden temsiller, mevcut gerçekliği aktaran pasif bir süreç olmanın ötesine geçerek gerçekliği belirli kodlar ve anlam sistemleri çerçevesinde yeniden kuran aktif bir üretim pratiği olarak işlev görmektedir. Medya içeriklerinde yer alan haberler, haber çerçevelemeleri, görseller, hikâyeler, anlatılar ve bu unsurların hepsini içeren söylemler, toplumsal gerçekliği olduğu gibi sunmamakta; belirli ideolojik ve kültürel filtreler doğrultusunda yeniden üretmektedir (Reese & Lee, 2012). Bu noktada algı yönetimi açısından medyadaki temsil süreçlerinin anlaşılabilmesi, söz konusu süreçleri üreten ve anlamlandıran söylemlerin incelenmesini gerekli kılmaktadır.

Medyadaki temsil biçimlerinin anlaşılmasında söylemler, önemli bir açıklama zemini sunmaktadır. Bu temsil biçimleri, toplumsal gerçekliğin nasıl anlamlandırılacağını ve kamuoyu algısının hangi anlam çerçeveleri doğrultusunda şekilleneceğini belirleyen söylemler aracılığıyla üretilmekte ve dolaşıma sokulmaktadır. Söylem kavramı, dilsel ifadelerin yanı sıra bilgi biçimlerini, ideolojik ya-

pıları, güç ilişkilerini ve toplumsal anlam sistemlerini de kapsayan geniş bir çerçeveye işaret etmekte ve belirli bir bağlamdaki dilsel tercihlerin anlamların inşasında etkili olduğu varsayımına dayanmaktadır (Fulton, 2005). Benzer şekilde Michel Foucault'ya göre söylemler, toplumsal gerçekliğin nasıl algılanacağını ve hangi bilgilerin meşru kabul edileceğini belirleyen bilgi ve iktidar ilişkilerinin bir ürünü olarak işlev görmektedir. Bu doğrultuda medyadaki söylemler; hangi olayların önemli kabul edileceğini, hangi aktörlerin görünür kılınacağını ve olayların hangi perspektiften değerlendirileceğini belirleyerek toplumsal gerçekliğin inşasında önemli bir rol üstlenmektedir (Nwadinihu, 2025). Medya, olay ve olguları aktarırken bunların nasıl yorumlanması gerektiğine ilişkin anlam çerçeveleri yaratmakta ve toplumsal algıları yönlendirmektedir.

Foucault'nun ortaya koyduğu bu çerçeve, söylemin eleştirel boyutuna dikkat çekmektedir. Zira haber metinlerinde üretilen söylemler, olayların ve aktörlerin nasıl anlamlandırılacağını şekillendirerek toplumsal gerçekliği yeniden kurmakta; bu nedenle tarafsız ve nesnel bilgi aktarımları olarak değerlendirilmemektedir (Reese & Lee, 2012). Bu noktada Norman Fairclough'a (1995) göre söylemler, toplumsal pratiklerin bir parçası olarak değerlendirilmekte ve dilsel yapıların toplumsal güç ilişkileriyle bağlantılı olduğu kabul edilmektedir. Medyadaki haber içerikleri, toplumsal iktidar ilişkilerinin yeniden üretildiği ideolojik alanlar olarak görülmektedir (Izzahurrohman vd., 2025).

Söylemlerin eleştirel analizi ise haber metinlerinde hangi aktörlerin olumlu veya olumsuz temsil edildiğini, hangi söylemlerin görünür kılındığını ve hangi anlamların geri planda bırakıldığını incelemektedir. Böylece dilde gömülü bulunan örtük güç ilişkileri ile ideolojik yapılara ışık tutularak medya içeriklerinin görünürdeki tarafsız yapısının altında yer alan ideolojik yönelimler açığa çıkarılmaktadır (Afzal vd., 2026; Xie, 2018). Nitekim van Dijk'e (2013) göre haber söylemi, belirli ideolojik yapıların ve güç ilişkilerinin yeniden üretildiği stratejik bir iletişim alanıdır. Haberlerde kullanılan başlıklar, görseller, sözcük seçimleri, vurgu biçimleri ve aktör temsilleri; izleyicilerin olayları belirli bir bakış açısıyla değerlendirmesinde etkili olmaktadır. Bu nedenle medyaya yansıyan söylemler, toplumsal ger-

çekliği yansıtmının yanı sıra şekillendiren ideolojik bir yapı olarak karşımıza çıkmaktadır.

Öte yandan medyada haber temsil biçimleri, hangi aktörlerin görünür kılındığının yanı sıra hangi unsurların görünmez bırakıldığıyla da ilişkilidir. Hall'a (1997) göre temsil, seçme ve dışlama süreçlerini de içermektedir. Bu nedenle medya içeriklerinde belirli aktörler olumlu söylemlerle öne çıkarılırken diğerleri olumsuz stereotipler üzerinden yansıtılmaktadır. Algı yönetimi söz konusu olduğunda belirli toplumların marjinalleştirilerek dışlanması ve "öteki" şeklinde sunulması, söylemlerin ideolojik yönünü görünür hâle getirmektedir. Medyadaki söylemlerde "biz" ve "öteki" ayrımının belirginleşmesi, söylemin kimlik inşası süreçleriyle de doğrudan ilişkili olduğunu açıklamaktadır (Coleman & Ross, 2010). Medyadaki temsil biçimleri ile söylemler arasındaki ilişki, ulusal kimliklerin ve kolektif hafızanın inşasında daha görünür hâle gelmektedir. Bunun temel nedeni, medyanın tarihsel olayları ve toplumsal anlatıları belirli söylemsel kalıplar içerisinde sunarak kolektif anlam üretimine katkı sağlamasıdır (Gautam & Nainwal, 2025).

Medyada yer alan haber temsilleri ve söylemlerinin en önemli etkisi, ulusal kimlik ve kolektif hafızanın inşasında görülmektedir. Kültürel olarak paylaşılan ve kolektif anlayışımızı yansıtarak bugüne ve geleceğe yönelik düşünce ve davranışlarımıza yön veren anlatılar, doğası gereği dinamik ve değişken bir yapıya sahip olan kimliklerin görünürlüğünü güçlendirmekte ve bu sayede ilişkileri canlı tutan kolektif hafızayı şekillendirmektedir (Lopez vd., 2025). Türkiye ile Azerbaycan arasındaki ilişkilerde ortak tarihsel anlatılar, medya aracılığıyla sürekli olarak yeniden üretilmekte ve iki ülke arasındaki bağları güçlendirmektedir. Bu süreç, her iki kamuoyunda ortak kimlik algısının geliştirilmesine ve toplumsal hafızanın inşa edilmesine olanak tanımaktadır (Amirbek vd., 2017; Özdemir & Avcıoğlu, 2026). Buna göre medya, her iki ülkeyi etkileyen güncel olayları aktarmanın yanı sıra iki ülke arasındaki geçmişe ilişkin anlatıları da ortak kimliğin bir parçası hâline getirmekte ve böylece kolektif hafızayı temsiller ve söylemler üzerinden inşa ederek toplumsal algıları yönlendirmektedir.

Algı yönetimi açısından medya içerikleri, yalnızca güncel gelişmeleri aktarmamakta; aynı zamanda geçmişe ilişkin anlatıları da yeniden üreterek toplumsal hafızanın şekillenmesinde etkin rol oynamaktadır. Ortak tarihsel deneyimlere sahip toplumlar açısından medyadaki haberlerin temsil biçimleri, aidiyet duygusunun güçlendirilmesinde ve ortak kimlik algısının sürdürülmesinde önemli bir işlev görmektedir (Gautam & Nainwal, 2025). Bu durum, medyanın olayları aktarırken objektif görünmesine rağmen tarafsız olmadığına ve toplumsal gerçekliği belirli güç ilişkileri doğrultusunda yeniden üreten stratejik bir alan olduğuna işaret etmektedir (van Dijk, 1995). Bu yönüyle medya, ortak tarihsel ve kültürel bağlara sahip toplumlar arasında paylaşılan kimlik unsurlarının yeniden üretilmesinde ve kolektif aidiyet duygusunun güçlendirilmesinde stratejik bir rol üstlenmektedir.

Çiftçi'ye (2019) göre kültürel ve siyasal söylemin merkezi bileşenlerinden biri olan kolektif hafızada yer eden ortak kimlik unsurları ve bu unsurların medyadaki yansıma biçimi arasındaki karşılıklı etkileşim, uluslararası ilişkilerin ötesinde toplumsal ve iletişimsel bir süreç olarak değerlendirilmektedir. Bu değerlendirme, kültürel diyalogların sürdürülmesinde ve kamuoyunda hedeflenen algıların oluşturulmasında medyaya önemli bir aracı rolü yüklemektedir. Medya, Türkiye ile Azerbaycan arasındaki ilişkilerin hangi söylemlerle nasıl çerçeveleneceğini belirlerken; kamuoyunda aktarılan anlamlar üzerinden algı oluşmakta ve bu algılar, dış politikaya yansyarak siyasal aktörleri ve süreçleri etkilemektedir (Selvi & Şahin, 2022). Medyada yer bulan temsil biçimleri, güncel bilgi aktarımının ötesinde anlam üretimi ve algı inşası süreçlerini de içermektedir.

Bununla birlikte algı yönetimi süreçlerinde haberin nasıl temsil edildiğini gösteren duygusal söylemler de önemli bir rol üstlenmektedir. Dijital medya ortamlarında kullanıcı dikkatini çekebilmek amacıyla korku, tehdit, kriz, mağduriyet veya milliyetçilik gibi duygusal unsurların yoğun biçimde kullanıldığı görülmektedir (Wodak, 2015). Siyasal iletişim haberlerini çerçeveyeleyen medya içerikleri, hedef kitlelerin duygusal tepkilerini yönlendirmek amacıyla stratejik biçimde tasarlanmaktadır. Dolayısıyla söylemler, çoğu zaman toplumsal kutuplaşmaya da zemin hazırlayabilmektedir. Belirli olayları kriz, tehdit, gü-

venlik sorunu veya ulusal mesele şeklinde çerçeveleyen söylemler, kamuoyunun olaylara yönelik tutumları üzerinde etkili olmaktadır (Richter & Safra, 2026). Bu nedenle medya, olayları yalnızca aktarmakla kalmamakta; aynı zamanda iletişimi yöneterek toplumsal duyguları stratejik şekilde yönlendirmektedir. Dijital medya ortamlarında belirli çerçeveler ile hızla dolaşıma giren söylemler, kısa sürede geniş kitleler üzerinde etkili olabilmektedir (Sahana, 2025). Bu durum, medya içeriklerinin bilgilendirici olmasının yanı sıra ikna edici ve yönlendirici özellik taşıdığını da göstermektedir.

Haber temsilleri ve söylemler, uluslararası ilişkilerde algı yönetimi bağlamında stratejik önem taşımaktadır. Nitekim medya; devletler, toplumlar ve kültürler hakkında belirli imgeler oluşturarak kamuoyu algısını şekillendirmektedir (Couldry, 2012). Medya aracılığıyla üretilen anlamlar, bireylerin belirli ülkelere, kültürlere veya siyasal aktörlere yönelik düşünce biçimlerini doğrudan etkilemekte ve uluslararası kamuoyu oluşumunda belirleyici rol oynamaktadır (Polowni-kow, 2015). Günümüzde dijital medya ortamlarında dolaşıma giren haber içerikleri, kısa sürede geniş kitlelere ulaşmakta ve haber temsil biçimlerinin ve söylemlerin etkisini daha da artırmaktadır. Ancak bu söylemlerin dijital medya ortamlarında hızla yayılması, dezenformasyon ve manipülasyon süreçlerini de beraberinde getirmektedir. Post-truth olarak tanımlanan yeni medya düzeninde duygusal söylemler, doğrulanmış bilgilerin önüne geçmekte ve medya içerikleri toplumsal algıları yönlendirmede daha güçlü hâle gelmektedir (McIntyre, 2018; Sadirova vd., 2025). Bu bağlamda medyada belirginlik kazanan temsil biçimleri ve söylemler, farklı kamuların algılarını ve duygusal tepkilerini şekillendiren stratejik araçlar olarak işlev görmektedir.

Algı yönetimi söz konusu olduğunda haber temsilleri ve söylemler, gelenekselden dijitalleşen medyadaki iletişim sürecinin en belirleyici unsurları arasında yer almaktadır. Medya; olayları, aktörleri ve toplumsal gerçekliği belirli anlam sistemleri çerçevesinde yeniden üretirken kamuoyunun algısını yönlendirmektedir. Medyada üretilen temsil ve söylemler ise medya içeriklerinin görünürdeki tarafsız yapısının ötesine geçerek bu içeriklerde yer alan ideolojik, kültürel ve siyasal anlam katmanlarının açığa çıkarılmasına olanak tanı-

maktadır (Afzal vd., 2026; Samadbayli & Hasanguliyev, 2026). Dijitalleşme, ulusal sınırları aşan bir iletişim ortamını beraberinde getirmektedir. Bu durum, medyanın uluslararası ilişkiler bağlamındaki rolünü de güçlendirmekte ve devletler arası ilişkilerin diplomatik kanallarla birlikte medya içerikleri ve söylemler aracılığıyla da şekillendiğini göstermektedir. Bu doğrultuda konunun daha kapsamlı biçimde değerlendirilebilmesi için bir sonraki başlıkta medyanın kamuoyu oluşturma süreçleri üzerindeki etkisine odaklanılmaktadır.

3.4. Uluslararası İlişkilerde Medyanın Rolü

Uluslararası olaylara ilişkin medyada öne çıkan temsiller ve söylemler; devletlerin, toplumların ve aktörlerin birbirlerini nasıl algıladıkları üzerinde etkili olmaktadır. Söz konusu algıların inşasında medya, uluslararası gelişmelere ve imajlara ilişkin bilgi akışını yönlendirerek olayların anlamlandırılması, yorumlanması ve kamuoyuna sunulmasında önemli bir aktör olarak önem kazanmaktadır (Putra, 2024). Dijitalleşme süreciyle birlikte medyanın dönüşümü, haber temsilleri ve söylemlerinin de daha hızlı, çok yönlü ve etkileşimli biçimde yeniden üretilmesini beraberinde getirmektedir. Sahana (2025), medyadaki bu dönüşümün hem ulusal hem de uluslararası kamuoyu oluşumu süreçlerini hızlandığını ve medyaya, küresel ölçekli siyasal süreçleri etkileyen stratejik bir nitelik kazandırdığını vurgulamaktadır. Bu noktada dijital iletişim ağlarının yaygınlaşması, haber dolaşımının hızlanması ve medya kuruluşlarının küresel çapta etkili hâle gelmesi, medyanın devletler arası ilişkiler üzerindeki etkisini daha görünür kılmaktadır.

Günümüzde medya; uluslararası krizlerin yönetiminden kamu diplomasisine, dış politika süreçlerinden küresel kamuoyu oluşumuna kadar geniş bir alanda belirleyici rol üstlenmektedir (Gilboa, 2002). Bu doğrultuda medya, uluslararası ilişkiler literatüründe iletişimsel bir unsur olmasının yanı sıra küresel güç ilişkilerinin önemli bileşenlerinden biri olarak değerlendirilmektedir. Uluslararası ilişkilerde medyanın önem kazanmasının önde gelen nedenlerinden biri, bireylerin küresel gelişmeleri büyük ölçüde medya aracılığıyla öğrenmesine dayanmaktadır. Televizyon yayıncılığının küreselleşmesiyle birlikte savaşlar, diplomatik krizler, insani felaketler, doğal afet-

ler ve siyasal gelişmeler dünya kamuoyuna eş zamanlı biçimde aktarılmaya başlanmıştır (Al-Kassimi vd., 2026; Cottle, 2009). CNN International gibi küresel haber kanallarının yükselişi, medya ile dış politika arasındaki ilişkinin daha yoğun biçimde tartışılmasına yol açmıştır (Robinson, 2002). Bu süreçte medya, uluslararası olayları aktaran pasif bir gözlemci olmanın ötesine geçerek devletlerin dış politika kararlarını etkileyen aktif bir küresel aktör hâline gelmiştir.

Uluslararası ilişkiler literatüründe medyanın dış politika üzerindeki etkisini açıklayan en önemli yaklaşımlardan biri “CNN Etkisi” yaklaşımıdır. İlk kez 1990’lı yılların başında gerçekleşen Körfez Savaşı ve sonrasındaki gelişmeler üzerinden tartışılan bu yaklaşım; 24 saat kesintisiz haber yayınlarının, devletlerin dış politikaya ilişkin karar alma süreçleri üzerinde doğrudan etkili olabileceğini ileri sürmektedir (Tomja, 2023). Canlı yayın teknolojileri sayesinde savaş görüntülerinin ve insani krizlerin küresel izleyicilere gerçek zamanlı olarak aktarılması, siyasal aktörler üzerinde yoğun kamuoyu baskısı oluşturabilmektedir (Livingston, 1997; Palloshi, 2016). Böylece medya, kriz dönemlerinde uluslararası müdahale süreçlerini hızlandırabilen stratejik bir unsura dönüşmektedir. Tomja’ya (2023) göre CNN Etkisi yaklaşımı, medyanın uluslararası kamuoyu oluşturma kapasitesine de dikkat çekmektedir. Buna göre medya içerikleri, belirli krizlerin görünür hâle gelmesini sağlarken bazı olayların uluslararası gündemde daha fazla yer bulmasına neden olmaktadır. Böylece medya, kamuoyu ilgisini belirli konular üzerinde yoğunlaştırabilmektedir (Papadopoulos, 2009; Scott vd., 2022). Bu durum, karar alıcıların gündemini ve dış politika önceliklerini doğrudan etkilemektedir.

Uluslararası medya kuruluşlarının küresel siyasal süreçlerdeki etkisi, haber akışındaki güç ilişkileriyle de bağlantılıdır. Edward S. Herman ve Noam Chomsky’nin (1988) propaganda modeli, medya sistemlerinin ekonomik ve siyasal güç yapılarıyla ilişkili olduğunu ileri sürmektedir. Bu yaklaşıma göre küresel medya kuruluşları, belirli siyasal ve ekonomik çıkarlar doğrultusunda haber üretimi gerçekleştirerek rıza üretebilmekte ve böylece propaganda içeriklerinin dolaşıma girmesini sağlayarak uluslararası kamuoyunun algısını yönlendirebilmektedir (Woolley, 2023). Özellikle savaşlar, diplomatik krizler ve jeopolitik gerilimler sırasında medyadaki söylemlerin ide-

olojik yönü daha görünür hâle gelmektedir. Bu durum, uluslararası haber akışının tarafsız ve nesnel gerçeklikten ziyade güç ilişkileri ve hegemonik yapılar doğrultusunda şekillendiğine işaret etmektedir (Samadbayli & Hasanguliyev, 2026). Uluslararası ilişkilerde medyanın rolü, kriz dönemlerinde daha belirgin hâle gelmektedir. Savaşlar ve çatışma dönemlerinde medya, tarafların söylemlerini uluslararası kamuoyuna aktaran stratejik bir araç işlevi görmektedir. Bu süreçte haberlerdeki temsil biçimleri ve çerçeveler, çatışmaların nasıl algılanacağı ve hangi aktörlerin meşru kabul edileceği üzerinde doğrudan etkili olmaktadır (Matar, 2026).

Samadbayli ve Hasanguliyev'e (2026) göre dijital medya çağında bilgi savaşları, dezenformasyon süreçleri ve stratejik anlatılar üzerinden yürütülen rekabetin giderek daha fazla önem kazanması, medyanın uluslararası ilişkilerdeki önemini bir kez daha gözler önüne sermektedir. Dijitalleşmeyle birlikte propagandayı kolaylaştıran dezenformasyon faaliyetleri, uluslararası ilişkiler açısından ciddi güvenlik sorunları yaratmaktadır. Sahte haberler, bot hesaplar, deepfake içerikler ve algoritma müdahaleleri, uluslararası kamuoyunun manipüle edilmesine neden olmaktadır (Almitamy vd., 2026). Dijital medya platformları özellikle seçim süreçlerinde manipülatif içeriklerin ve dezenformasyon faaliyetlerinin yayılması açısından stratejik araçlar hâline gelmekte ve bu durum, demokratik kurumların meşruiyetine zarar vermektedir (Bennett & Livingston, 2018).

Öte yandan sosyal medya platformları, uluslararası krizler sırasında bilgi dolaşımını hızlandırmakta ve toplumsal tepkilerin anlık olarak ortaya çıkmasına olanak tanımaktadır. Hibrit medya sistemi içerisinde sosyal medya platformları, diplomatik krizler, savaşlar ve toplumsal hareketler sırasında önemli iletişim alanları hâline gelmektedir (Chadwick, 2017). Medyanın dijitalleşmesi, uluslararası ilişkilerde yeni diplomatik iletişim biçimlerinin ortaya çıkmasına da zemin hazırlamaktadır. Günümüzde siyasal liderler ve devlet kurumları, sosyal medya platformlarını doğrudan diplomatik iletişim aracı olarak kullanabilmektedir. Dijital medya çağında kamuoyu oluşturma süreçlerinin hızlanması, uluslararası ilişkilerde medya stratejilerinin önemini artırmaktadır. Devletler, uluslararası kamuoyunu etkilemek amacıyla dijital diplomasi faaliyetlerine daha fazla yatırım yapmak-

tadır (Frey, 2024; Putra, 2024). Bu noktada Manor'a (2019) göre sosyal medya ve dijital iletişim teknolojileri aracılığıyla yürütülen yeni nesil diplomatik iletişim süreçlerini ifade eden dijital diplomasi; devletlerin küresel görünürlüğünü artıran, ülke imajına katkıda bulunan, kamusal etkileşimini güçlendiren ve algı yönetimini destekleyen stratejik araçlara dönüşmektedir.

Uluslararası ilişkilerde medyanın rolü, kamu diplomasisi süreçleri açısından da büyük önem taşımaktadır. Kamu diplomasisi, devletlerin uluslararası hedef kitlelerle iletişim kurarak olumlu ülke imajı oluşturma ve uluslararası algıyı yönlendirme faaliyetlerini ifade etmektedir (Karagöz, 2024; Koçyiğit vd., 2024; Sancar, 2012). Dolayısıyla medya, günümüzde devletlerin kültürel, siyasal ve ideolojik mesajlarını küresel kamulara ulaştırmada temel araçlardan biri olarak ön plana çıkmaktadır. Uluslararası yayın yapan televizyon kanalları, dijital haber platformları ve sosyal medya ağları, devletlerin kamu diplomasisi ve yumuşak güç stratejilerinin önemli bileşenleri arasında yer almaktadır (Cull, 2019). Bu noktada Joseph Nye'nin (2004) geliştirdiği yumuşak güç yaklaşımı, medya ile uluslararası ilişkiler arasındaki bağlantıyı açıklamada önemli bir kuramsal çerçeve sunmaktadır. Buna göre devletler, askerî ve ekonomik güç unsurlarından ziyade kültürel çekicilik, değerler ve iletişim stratejileri aracılığıyla uluslararası çapta uzun soluklu etki oluşturmaktadır (Papaioannou, 2018; Rahman, 2025). Böylece medya, yumuşak gücün küresel ölçekte dolaşıma sokulmasını sağlayan stratejik araçlardan biri olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bununla birlikte medya, kültürel diplomasi süreçlerinde önemli bir rol üstlenmektedir. Dijital medya ortamlarında yayılan kültürel içerikler, haber söylemleri ve uluslararası görünürlüğün niteliği, devletlerin küresel imajını doğrudan etkilemektedir. Uluslararası medya kuruluşları, belirli ülkelere ilişkin olumlu veya olumsuz imajların oluşumunda etkili olmaktadır (Putra, 2024). Uluslararası medya içerikleri aracılığıyla yayılan filmler, diziler, belgeseller, haberler ve dijital içerikler; toplumların birbirine yönelik algılarını şekillendirmektedir. Bu doğrultuda medya, devletler arasındaki kültürel diplomasi-nin taşıyıcısı ve etkileşimin temel araçlarından biri olarak değerlendirilmektedir (Gümüş, 2022). Medyanın uluslararası ilişkilerde üst-

lendiği işlevler, devletlerin uluslararası kamuoyu üzerindeki etkisini güçlendirmenin yanı sıra kültürel diplomasi ve stratejik iletişim faaliyetlerinin görünürlüğünü de artırmaktadır.

Sahana'ya (2025) göre dijitalleşen medya, uluslararası ilişkilerde bilgi akışını sağlama, kamuoyu oluşturma, politika süreçlerini etkileme ve uluslararası algıları şekillendirme gibi işlevleriyle çok boyutlu stratejik bir rol oynamakta ve günümüzde modern uluslararası sistemin vazgeçilmez bir parçası niteliği taşımaktadır. Dijitalleşme ile bu rol daha da güçlenmekte ve medya, uluslararası ilişkileri şekillendiren temsil ve söylemlerin yansıtıldığı, hatta yeniden üretildiği bir alan olarak öne çıkmaktadır (Samadbayli & Hasanguliyev, 2026). Medyanın bu stratejik konumu, kültürel diplomasi faaliyetlerinde yumuşak güç unsurlarının dolaşıma sokulmasında önemli fırsatlar sunmaktadır. Bu bağlamda medya, çağdaş uluslararası ilişkiler süreçlerinde ve kültürel diplomasi araştırmalarında merkezi bir konuma sahip olmaya devam etmektedir.

Çalışmanın araştırma bölümüne geçmeden önce bu bölümde ele alınan kuramsal yaklaşımların dijital haber içeriklerine nasıl yansıdığını göstermek amacıyla örnek haber analizlerine yer verilmiştir. Bu doğrultuda Türkiye ve Azerbaycan'da belirlenen dijital haber platformlarında yayımlanan ve araştırma konusu ile ilişkili olan son bir yıla ait haberlerden örnekler seçilmiştir. Türkiye'den 25 haber, Azerbaycan'dan 25 haber olmak üzere 2025 yılında yayımlanmış toplam 50 dijital haber içeriği kategorize edilerek temsil, çerçeveleme, söylem ve stratejik anlatı açısından incelenmiştir. Böylece araştırmanın kuramsal altyapısı ile dijital haberlerdeki güncel yansımaları arasında ilişki kurulması ve araştırmanın kapsamına ilişkin genel görünüme ışık tutulması amaçlanmıştır. Bir sonraki başlıkta seçilen haber içeriklerine ilişkin örnek analizler sunulmaktadır.

4. TÜRKİYE-AZERBAYCAN İLİŞKİLERİNİN DİJİTAL HABERLERDEKİ TEMSİLLERİ: ÖRNEK HABER ANALİZLERİ

Bu bölümde, Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerinin dijital haberlerde nasıl temsil edildiğini ortaya koymak amacıyla 2025 yılında yayımlanmış toplam 50 dijital haber içeriğine yer verilmektedir. Haberler, araştırma kapsamında gerçekleştirilen analizler sonucunda ortaya çıkan “Savaş/Güvenlik”, “Stratejik İttifak”, “Ekonomi”, “Doğal Afet” ve “Kültür/Sanat” olmak üzere beş tematik kategori altında değerlendirilmektedir. Her bir kategoriye örnek olarak seçilen beş haber içeriği; temsil, çerçeveleme, söylem ve stratejik anlatı açısından analiz edilmektedir. İlk olarak Türk haber portallarında yayımlanan 25 haber içeriği, ardından Azerbaycan haber portallarında yer alan 25 haber içeriği örnek olarak incelenmektedir.

4.1. Türk Haber Portalları

Türk haber portallarında yayımlanan haber içerikleri, araştırma kapsamında belirlenen tematik kategoriler doğrultusunda ele alınmaktadır. Bu kapsamda saptanan beş kategoriye ilişkin örnek haber analizlerine yer verilmektedir.

Kategori 1: Savaş/Güvenlik

Bu kategori altında yer alan haberler incelendiğinde Türkiye ile Azerbaycan arasındaki ilişkilerin büyük ölçüde savunma sanayisi iş birliği, askerî dayanışma, ortak güvenlik politikaları ve stratejik müttefiklik çerçevesinde temsil edildiği görülmektedir. Söz konusu kategoriye ait örnek haber içerikleri; temsil, çerçeveleme, söylem ve stratejik anlatı açısından aşağıda analiz edilmektedir.

HABER 1: Türkiye ile Azerbaycan arasında savunma sanayisinde iş birliği

“Türkiye ile Azerbaycan arasında savunma sanayisinde iş birliği” başlıklı haber, Türkiye ve Azerbaycan ilişkilerini savaş, güvenlik ve savunma temaları çerçevesinde temsil etmektedir. Metinde sa-

vunma sanayisi alanında imzalanan iş birliği sözleşmesi, yalnızca teknik bir anlaşma olarak değil, iki ülke arasındaki uzun vadeli stratejik ortaklığın yeni bir aşaması olarak temsil edilmektedir. Özellikle “dost ve kardeş ülkeler”, “stratejik yetkinlik gelişimi”, “ekosistem dönüşümü” ve “bilgi transferi” gibi ifadeler, haber söyleminde karşılıklı güvene dayalı kurumsal bir ortaklık anlatısının öne çıktığını göstermektedir. Böylece savunma sanayisi alanındaki iş birliği, askerî kapasite artırımıyla birlikte ortak kalkınma ve kurumsal bütünleşme süreci olarak çerçevelendirilmektedir. Haber, Türkiye’nin savunma sanayisindeki başarılarını Azerbaycan ile paylaştığı bir “bilgi ve teknoloji transferi modeli” olarak sunmakta ve iki ülke arasındaki kardeşlik söylemini yeniden üretmektedir. Bu çerçevede savunma sanayisi, güvenlik alanına ilişkin bir unsur olmanın ötesinde kültürel diplomasi ve uluslararası prestij aracı olarak konumlandırılmaktadır. Haberde kullanılan söylem, Türkiye’nin bölgesel liderlik kapasitesini ve Azerbaycan ile olan özel ilişkisini görünür kılarak “stratejik ortaklık” anlatısını güçlendirmekte; iki ülke arasındaki iş birliğinin kurumsal ve sürdürülebilir bir zeminde ilerlediği mesajını vermektedir.

HABER 2: Türkiye-Azerbaycan: Savunma iş birliğinden askerî ittifaka

Bu haber, Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerini savunma iş birliği, askerî entegrasyon ve stratejik müttefiklik çerçevesinde temsil etmektedir. Haberde iki ülke arasındaki ilişkilerin yalnızca tarihsel ve kültürel kardeşlik söylemiyle açıklanamayacağı, son yıllarda kurumsallaşan savunma iş birlikleri sayesinde bölgesel güç dengelerini etkileyen bir askerî ittifaka dönüştüğü vurgulanmaktadır. 2010 yılında imzalanan Stratejik Ortaklık ve Karşılıklı Yardım Anlaşması’nın uluslararası hukuk temelinde değerlendirilmesi, Türkiye ve Azerbaycan arasındaki ilişkilerin duygusal bağların ötesinde güvenlik merkezli stratejik bir ortaklık olarak konumlandırıldığını göstermektedir. Haberde, Birleşmiş Milletler Şartı’nın 51. maddesine yapılan atıf ve NATO’nun kolektif savunma anlayışıyla kurulan benzerlikler, iki ülke arasındaki askerî iş birliğinin kurumsal ve hukuki boyutlarını ön plana çıkarmaktadır. Söylemsel açıdan haber, Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerini Güney Kafkasya’nın güvenlik mimarisini yeniden şekillendiren bir güç merkezi olarak sunmaktadır. Ortak askerî tatbikatlar, komuta-kontrol ko-

ordinasyonu ve müşterek harekât kapasitesine ilişkin değerlendirmeler, iki ülke arasındaki savunma iş birliğinin giderek derinleştiği ve stratejik düzeyde bütünleşmeye doğru ilerlediği anlatısını yansıtmaktadır. Haberde Türk savunma sanayisinin gelişimi ile Azerbaycan ordusunun askerî başarıları birlikte değerlendirilerek ortak güvenlik kapasitesinin güçlendiği vurgulanmaktadır. Bu yönüyle haber içeriği, Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerini yalnızca ikili bir ortaklık olarak değil, bölgesel caydırıcılık ve güvenlik istikrarı sağlayan stratejik bir ittifak modeli olarak temsil etmektedir.

HABER 3: Azerbaycan Parlamentosu Türkiye ile Yapılan Savunma Anlaşmasını Onayladı: Bir Ülkeye Yapılan Saldırı Diğerine de Yapılmış Sayılacak

“Azerbaycan Parlamentosu Türkiye ile Yapılan Savunma Anlaşmasını Onayladı: Bir Ülkeye Yapılan Saldırı Diğerine de Yapılmış Sayılacak” başlıklı haber, Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerini kolektif güvenlik çerçevesinde temsil etmektedir. Haber metninde Azerbaycan Parlamentosu tarafından onaylanan mutabakat muhtırası, iki ülke arasındaki savunma iş birliğinin kurumsal ve hukuki boyutunu güçlendiren bir gelişme olarak sunulmaktadır. Özellikle “birine yapılan saldırının diğerine yapılmış sayılması”, “karşılıklı savunma”, “güvenlik tehdidi” ve “kolektif savunma mekanizmaları” gibi ifadeler, haber söyleminde ilişkilerin sıradan bir diplomatik ortaklığın ötesinde yüksek düzeyli bir güvenlik ittifakı olarak çerçevelendirildiğini göstermektedir. Bu bağlamda haber, Türkiye ile Azerbaycan arasındaki ilişkileri ortak tehdit algısı ve karşılıklı güven ekseninde yeniden üreterek stratejik ortaklık söylemini güçlendirmektedir. Haber, iki ülke arasındaki askerî dayanışmayı meşrulaştıran ve kamuoyunda ortak güvenlik bilinci oluşturan bir stratejik anlatı üretmektedir. Haberde yer alan ortak tatbikatlar, eğitim faaliyetleri ve savunma alanındaki koordinasyon vurguları, Türkiye ile Azerbaycan’ın yalnızca siyasi müttefik değil, aynı zamanda ortak savunma anlayışına sahip iki kardeş ülke olarak temsil edilmesine katkı sağlamaktadır. Bu yönüyle haber, “Tek Millet, İki Devlet” anlatısının güvenlik politikaları üzerinden yeniden üretildiği bir örnek niteliğindedir. Ayrıca savunma iş birliğinin hukuki zemine oturtulması, iki ülke arasındaki stratejik ilişkilerin kalıcılığına yönelik güçlü bir mesaj vererek kültürel diplomasi ve stratejik iletişim hedeflerini desteklemektedir.

HABER 4: Aliyev'den Türk Devletleri Teşkilatı çerçevesinde askerî iş birliği açıklaması

“Aliyev'den Türk Devletleri Teşkilatı çerçevesinde askerî iş birliği açıklaması” başlıklı haber, Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerini güvenlik, iş birliği ve Türk Dünyası bütünleşmesi ekseninde temsil etmektedir. Metinde Cumhurbaşkanı İlham Aliyev'in açıklamaları aracılığıyla Türkiye ile Azerbaycan arasındaki askerî iş birliği modeli, Türk Devletleri Teşkilatı (TDT) düzeyine taşınabilecek örnek bir ortaklık olarak sunulmaktadır. Özellikle “karşılıklı askerî yardım”, “müttefiklik”, “ortak askerî tatbikatlar”, “karşılıklı destek” ve “ailemiz olan Türk devletleri” gibi ifadeler, haberin temel söylemsel çerçevesini oluşturmaktadır. Böylece Türkiye ile Azerbaycan ilişkileri, ikili bir ortaklığın ötesinde Türk Dünyası içinde daha geniş bir güvenlik ve dayanışma ağının merkezinde konumlandırılmaktadır. Haberde ayrıca Zengezur Koridoru ve ulaşım projelerine yer verilmesi, güvenlik temalı iş birliğinin ekonomik ve jeopolitik entegrasyon hedefleriyle birlikte ele alındığını ifade etmektedir. Haber; ortak tarih, kültür ve kimlik vurgularını güvenlik politikalarıyla birleştiren bir stratejik anlatı üretmektedir. Aliyev'in Türk devletlerini “aile” olarak tanımlaması, ortak kimlik inşasını güçlendiren sembolik bir söylem olarak öne çıkmaktadır. Bu söylem, Türkiye ile Azerbaycan arasındaki müttefiklik ilişkisinin yalnızca askerî çıkarlar temelinde değil, kültürel yakınlık ve ortak aidiyet duygusu üzerinden de meşrulaştırıldığını göstermektedir. Haber, aynı zamanda TDT'yi bölgesel iş birliğinin stratejik platformu olarak sunarak Türkiye ile Azerbaycan ortaklığını Türk Dünyası ölçeğinde genişleyen bir kültürel diplomasi ve stratejik iletişim modeli şeklinde temsil etmektedir. Bu yönüyle haber, “Tek Millet, İki Devlet” anlatısını daha geniş bir “Türk Dünyası dayanışması” söylemiyle ilişkilendirmektedir.

HABER 5: Azerbaycan, Bayraktar TB2 SİHA'larla Ermeni topçularını vuruyor!

“Azerbaycan, Bayraktar TB2 SİHA'larla Ermeni topçularını vuruyor!” başlıklı haber, Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerini savaş, güvenlik ve savunma teknolojileri çerçevesinde temsil etmektedir. Metinde Azerbaycan ile Ermenistan arasında yaşanan çatışmalar, Azerbaycan'ın meşru müdafaa hakkı ve askerî kapasitesi çerçevesinde sunulurken; Bayraktar TB2 SİHA'ları ve diğer insansız sistemler, ça-

tışmanın belirleyici unsurları olarak belirginlik kazanmaktadır. Haber söyleminde Azerbaycan'ın askerî operasyonları “provokasyonlara karşı alınan tedbirler” ve “meşru askerî hedeflere yönelik müdahale” şeklinde çerçevelendirilmekte, böylece Azerbaycan'ın güvenlik politikaları meşrulaştırılmaktadır. Aynı zamanda Bayraktar TB2'nin ve Türk savunma sanayisinin görünürlüğü artırılarak Türkiye'nin Azerbaycan'ın savunma kapasitesine katkısı vurgulanmaktadır. Stratejik anlatı açısından değerlendirildiğinde haber, Türkiye ile Azerbaycan savunma iş birliğini teknoloji transferi ve askerî başarı söylemi üzerinden yansıtmaktadır. Bayraktar TB2 SİHA'larının çatışma sahasındaki etkinliğinin öne çıkarılması, Türkiye'nin savunma sanayisindeki teknolojik kapasitesini ve Azerbaycan ile olan stratejik ortaklığını görünür kılan bir stratejik anlatı oluşturmaktadır. Haberde yer verilen ABD Temsilciler Meclisi'nin inceleme kararı ise uluslararası boyutu gündeme taşımakta ve çatışmanın yalnızca bölgesel değil, küresel aktörlerin de dâhil olduğu bir güvenlik meselesi olarak sunulmasına katkı sağlamaktadır. Bu yönüyle haber, Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerini ortak güvenlik çıkarları, askerî dayanışma ve savunma teknolojileri üzerinden temsil ederek stratejik ittifak söylemini güçlendirmektedir.

Kategori 2: Stratejik İttifak

Bu kategori altında yer alan haberler incelendiğinde Türkiye ile Azerbaycan arasındaki ilişkilerin büyük ölçüde stratejik ortaklık, siyasal iş birliği, kurumsal dayanışma, bölgesel entegrasyon, Türk Dünyası vizyonu ve “Tek Millet, İki Devlet” anlayışı çerçevesinde temsil edildiği görülmektedir. Söz konusu kategoriye ait örnek haber içerikleri; temsil, çerçeveleme, söylem ve stratejik anlatı açısından aşağıda analiz edilmektedir.

HABER 6: Türk birliğinin küresel rolü ve medya iş birliği Ankara'da ele alındı

“Türk birliğinin küresel rolü ve medya iş birliği Ankara'da ele alındı” başlıklı haber, Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerini stratejik ittifak, medya iş birliği ve Türk Dünyası dayanışması çerçevesinde temsil etmektedir. Metinde Türkiye, Azerbaycan ve Özbekistan arasında geliştirilmeye çalışılan medya iş birliği; yalnızca iletişim alanına yönelik

teknik bir ortaklık olarak değil; ortak kimlik, ortak değerler ve ortak gelecek vizyonu temelinde şekillenen stratejik bir birliklilik olarak sunulmaktadır. “Türk birliği”, “ortak medya stratejileri”, “enformasyon güvenliği”, “dezenformasyonla mücadele” ve “Türk Devletleri Teşkilatı” gibi kavramlar, haberin temel söylemsel çerçevesini oluşturmaktadır. Ayrıca İkinci Karabağ Savaşı sırasında Türk ve Azerbaycan medyasının birlikte hareket ettiğine yapılan vurgu, medya alanındaki iş birliğinin stratejik başarı ve dayanışma anlatısıyla ilişkilendirildiğini yansıtmaktadır. Haber, medya kurumlarını Türk Dünyası’nın ortak hafızasını, kültürel değerlerini ve kimliğini koruyan aktörler olarak konumlandırmaktadır. Ortak dil, ortak kültür ve ortak gelecek vurguları, kültürel diplomasi söyleminin belirgin şekilde öne çıktığını göstermektedir. Haberde medya, kardeş ülkeler arasında toplumsal bağları güçlendiren, ortak aidiyet duygusunu pekiştiren ve uluslararası kamuoyuna ortak bir anlatı sunan stratejik bir unsur olarak temsil edilmektedir. Bu yönüyle haber, Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerini güvenlik veya ekonomi merkezli bir çerçeveden ziyade, kültürel yakınlık ve iletişim temelli stratejik ortaklık perspektifiyle ele almakta ve Türk Dünyası bütünleşmesi söylemini yeniden üretmektedir.

HABER 7: Karmaşık jeopolitik süreçler bağlamında derinleşen Türkiye-Azerbaycan ittifakı

“Karmaşık jeopolitik süreçler bağlamında derinleşen Türkiye-Azerbaycan ittifakı” başlıklı haber, Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerini stratejik ittifak, bölgesel güvenlik ve jeopolitik iş birliği çerçevesinde temsil etmektedir. Metinde Azerbaycan ile Türkiye ilişkileri, yalnızca tarihsel ve kültürel bağlara dayanan bir yakınlık olarak değil, aynı zamanda ortak güvenlik, enerji, ulaştırma ve dış politika hedefleri doğrultusunda kurumsallaşmış bir müttefiklik modeli olarak sunulmaktadır. Şuşa Beyannamesi, Stratejik Ortaklık ve Karşılıklı Yardım Anlaşması, TANAP, Bakü-Tiflis-Kars Demiryolu ve Zengezur Koridoru gibi unsurlar, ilişkilerin çok boyutlu niteliğini vurgulayan stratejik anlatılar olarak sergilenmektedir. Haber söyleminde Türkiye ile Azerbaycan, birbirini tamamlayan jeopolitik aktörler olarak konumlandırılmakta; ortak tehdit algısı, karşılıklı güven ve koordinasyon kavramları üzerinden güçlü bir ittifak anlatısı inşa edilmektedir. Haber, Türkiye ile Azerbaycan ortaklığını Güney Kafkasya’da

istikrar, barış ve ekonomik entegrasyonu destekleyen bir model olarak çerçevelenmektedir. Haberde dikkat çeken unsur, ittifakın yalnızca askerî iş birliğiyle sınırlandırılmaması; enerji güvenliği, ulaştırma koridorları, ekonomik bağlantısallık ve Türk Devletleri Teşkilatı eksenindeki bölgesel entegrasyon süreçleriyle ilişkilendirilmesidir. Ayrıca ilişkilerin hem ortak jeopolitik çıkarlar hem de tarihsel-kültürel yakınlık üzerine kurulduğunun vurgulanması, “Tek Millet, İki Devlet” söyleminin rasyonel stratejik çıkarlarla bütünleştirildiğini göstermektedir. Bu yönüyle haber, Azerbaycan ile Türkiye ittifakını yalnızca iki ülke arasındaki bir ortaklık olarak değil, bölgesel güvenlik mimarisini şekillendiren ve Türk Dünyası entegrasyonuna katkı sağlayan stratejik bir güç merkezi olarak temsil etmektedir.

HABER 8: Bakü’de TDT Zirvesi: Orta Koridor, Zengezur ve Ekonomik İş Birliği Öne Çıktı

“Bakü’de TDT Zirvesi: Orta Koridor, Zengezur ve Ekonomik İş Birliği Öne Çıktı” başlıklı haber, Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerini stratejik ittifak, ekonomik entegrasyon ve Türk Dünyası iş birliği çerçevesinde temsil etmektedir. Metinde Türk Devletleri Teşkilatı (TDT) bünyesinde gerçekleştirilen toplantı, yalnızca ekonomik ve ulaştırma konularının görüşüldüğü bir platform olarak değil, Türk devletleri arasındaki kurumsal dayanışmayı güçlendiren stratejik bir mekanizma olarak sunulmaktadır. Orta Koridor, Zengezur, ticaret, yatırım ve ulaşım ağlarının geliştirilmesine yönelik vurgular, Türkiye ile Azerbaycan’ın bölgesel entegrasyon süreçlerinin merkezinde konumlandırıldığını ifade etmektedir. Haber söyleminde Zengezur Koridoru, bir ulaşım projesi olmanın ötesinde “Türk Dünyası’nın birleştirilmesi” amacına hizmet eden stratejik bir girişim olarak çerçevelendirilmekte; böylece ekonomik iş birliği ortak kimlik ve bölgesel bütünleşme söylemleriyle ilişkilendirilmektedir. Haber, Türkiye ile Azerbaycan’ın TDT içerisindeki liderlik rolünü belirginleştirerek bölgesel iş birliği ve ortak gelecek vizyonuna ilişkin stratejik anlatıları güçlendirmektedir. Metinde sıkça vurgulanan koordinasyon, ortak kapasite geliştirme, enerji güvenliği ve ulaştırma bağlantıları gibi kavramlar, ilişkilerin yalnızca ikili düzeyde değil, çok taraflı bir Türk Dünyası perspektifi içerisinde ele alındığını göstermektedir. Ayrıca tarihî ve kültürel bağların ekonomik ve jeostratejik hedeflerle birlikte

sunulması, kültürel diplomasi ile stratejik çıkarların bütünleştiği bir söylem yaratmaktadır. Bu yönüyle haber, Türkiye ile Azerbaycan ortaklığını Türk Dünyası entegrasyonunun itici gücü olarak temsil etmekte ve “Tek Millet, İki Devlet” anlayışını daha geniş bir bölgesel dayanışma ve iş birliği çerçevesine taşımaktadır.

HABER 9: Azerbaycan’ın Bağımsızlık Günü Türkiye başkentinde çifte gururla kutlandı

“Azerbaycan’ın Bağımsızlık Günü Türkiye başkentinde çifte gururla kutlandı” başlıklı haber, Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerini stratejik ittifak, ortak kimlik ve Türk Dünyası dayanışması çerçevesinde temsil etmektedir. Azerbaycan’ın Bağımsızlık Günü kutlamaları ve silesiyle düzenlenen etkinlik, iki ülke arasındaki ilişkileri diplomatik ve siyasi iş birliğinin ötesinde ortak tarih, ortak hafıza ve kardeşlik söylemleri üzerinden anlamlandırmaktadır. Haberde sıkça tekrarlanan “iki kardeş ülke”, “tek yürek”, “ebedi kardeşlik” ve “Türk Dünyası’nın ortak çıkarları” gibi ifadeler, Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerinin kültürel ve duygusal boyutunu ön plana çıkarmaktadır. Bunun yanında savunma sanayisi, enerji, ticaret, ulaştırma koridorları ve Karabağ’ın yeniden imarı gibi alanlara yapılan vurgu, kardeşlik söyleminin somut stratejik iş birliği mekanizmalarıyla desteklendiğini göstermektedir. Böylece haber, ilişkileri hem tarihsel ve kültürel hem de jeopolitik ve ekonomik temeller üzerinde yükselen çok boyutlu bir stratejik anlatıyla çerçevelemektedir. Kültürel diplomasi ve stratejik iletişim açısından değerlendirildiğinde haber, Türkiye ile Azerbaycan arasındaki ortak kimlik inşasını güçlendiren sembolik unsurları yoğun biçimde kullanmaktadır. Şehitlerin birlikte anılması, ortak tarih anlatıları, kültürel etkinlikler, konserler ve fotoğraf sergileri aracılığıyla iki toplum arasındaki duygusal bağların yeniden üretildiği görülmektedir. Özellikle Karabağ’ın yeniden inşasının “Türk Dünyası’nın ortak gururu” olarak sunulması ve Ankara ile Bakü’nün Türk Dünyası’nın çıkarları doğrultusunda hareket ettiğinin vurgulanması, kültürel diplomasi açısından güçlü bir birlik ve dayanışma mesajı oluşturmaktadır. Bu yönüyle haber, “Tek Millet, İki Devlet” anlatısını kültürel diplomasi araçlarıyla pekiştirmekte ve Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerini Türk Dünyası bütünleşmesinin öncü modeli olarak temsil etmektedir.

HABER 10: Bakü’de Türkiye-Azerbaycan teması: Cumhurbaşkanı Aliyev, Bakan Çiftçi’yi kabul etti

“Bakü’de Türkiye-Azerbaycan teması: Cumhurbaşkanı Aliyev, Bakan Çiftçi’yi kabul etti” başlıklı haber, Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerini stratejik ittifak ve kurumsal iş birliği çerçevesinde temsil etmektedir. Metinde, Cumhurbaşkanı İlham Aliyev ile Türkiye İçişleri Bakanı Mustafa Çiftçi arasında gerçekleşen görüşme, iki ülke arasındaki ilişkilerin sürekliliğini ve kurumsal düzeydeki derinleşmesini vurgulayan bir diplomatik temas olarak sunulmaktadır. Özellikle “kardeşlik”, “stratejik müttefiklik”, “iş birliğinin her alanda genişlemesi” ve “kurumlar arası ortaklık” ifadeleri, haberin temel söylemsel çerçevesini oluşturmaktadır. Böylece Türkiye ile Azerbaycan ilişkileri liderler arasındaki siyasi yakınlıkla birlikte devlet kurumları arasında gelişen koordinasyon ve iş birliği mekanizmaları üzerinden de tanımlanmaktadır. Haber, iki ülke arasındaki ortaklığın kurumsallaşmış ve sürdürülebilir bir niteliğe sahip olduğu mesajını vermekte ve Türkiye ile Azerbaycan arasındaki ilişkilerin, güvene dayalı ve çok boyutlu bir ortaklık olarak kamuoyuna sunulmasına hizmet etmektedir. Liderler arasında karşılıklı selamların iletilmesi ve ilişkilerin kardeşlik temelinde tanımlanması, kültürel diplomasi unsurları aracılığıyla ortak kimlik ve yakınlık stratejik anlatısını güçlendirmektedir. Bunun yanında iki ülkenin İçişleri Bakanlıkları arasındaki başarılı iş birliğinin vurgulanması, stratejik ortaklığın yalnızca siyasi söylem düzeyinde kalmadığını, güvenlik ve kamu yönetimi alanlarında da somut karşılık bulunduğunu göstermektedir. Bu yönüyle haber, “Tek Millet, İki Devlet” anlatısını kurumsal iş birliği ve karşılıklı güven söylemleriyle destekleyerek Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerinin istikrarlı ve kalıcı bir stratejik ittifak olarak temsil edilmesine katkı sağlamaktadır.

Kategori 3: Ekonomi

Bu kategori altında yer alan haberler incelendiğinde Türkiye ile Azerbaycan arasındaki ilişkilerin büyük ölçüde ekonomik iş birliği, enerji ortaklıkları, ticaret ilişkileri, ulaştırma koridorları ve bölgesel kalkınma hedefleri çerçevesinde temsil edildiği görülmektedir. Söz konusu kategoriye ait örnek haber içerikleri; temsil, çerçeveleme, söylem ve stratejik anlatı açısından aşağıda analiz edilmektedir.

HABER 11: Bakü’de, 2. Azerbaycan-Türkiye Yatırım Forumu düzenlenecek

Haber, Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerini ekonomik iş birliği, yatırım ortaklığı ve bölgesel kalkınma çerçevesinde temsil etmektedir. Haber metninde, düzenlenecek olan 2. Azerbaycan-Türkiye Yatırım Forumu, iki ülke arasındaki ekonomik ilişkilerin geliştirilmesine yönelik stratejik bir platform olarak sunulmaktadır. Ticaret, lojistik koridorları, tarımsal iş birliği, enerji dönüşümü, sürdürülebilir kalkınma ve altyapı yatırımları gibi konuların öne çıkarılması, ilişkilerin ekonomik boyutunun çok yönlü bir şekilde ele alındığını göstermektedir. Haber söyleminde Azerbaycan, Karabağ Zaferi sonrasında bölgesel ekonomik merkez ve yatırım çekim noktası olarak konumlandırılırken; Türkiye ise bu dönüşüm sürecinin en önemli ortaklarından biri olarak temsil edilmektedir. Böylece ikili ilişkiler, ekonomik iş birliği, ortak kalkınma ve bölgesel entegrasyon hedefleriyle ilişkilendirilmektedir. Haber, ekonomik ilişkileri “Tek Millet, İki Devlet” söylemiyle bütünleştirerek ekonomik ortaklığı kültürel ve siyasi yakınlık üzerinden meşrulaştırmaktadır. Forumun üst düzey devlet temsilcileri, iş dünyası aktörleri ve kurumların katılımıyla gerçekleştirilmesinin vurgulanması, ekonomik iş birliğinin yalnızca ticari değil; aynı zamanda stratejik bir nitelik taşıdığı yönündeki stratejik anlatıyı güçlendirmektedir. Azerbaycan’ın “bölgenin parlayan yıldızı” ve “kilit noktası” olarak tanımlanması ise ülkenin yatırım potansiyelini ön plana çıkaran olumlu bir imaj inşasına hizmet etmektedir. Bu yönüyle haber, Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerini karşılıklı ekonomik fayda, ortak refah ve bölgesel kalkınma hedefleri ekseninde temsil ederek stratejik ortaklık söylemini ekonomik boyutta yeniden üretmektedir.

HABER 12: Türkiye ve Azerbaycan, Tercihli Ticaret Anlaşması çerçevesini daha da genişletiyor

“Türkiye ve Azerbaycan, Tercihli Ticaret Anlaşması çerçevesini daha da genişletiyor” başlıklı haber, Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerini ekonomik entegrasyon, yatırım iş birliği ve bölgesel ekonomik kalkınma çerçevesinde temsil etmektedir. Metinde iki ülke arasındaki ticaret hacminin rekor seviyeye ulaşması, karşılıklı yatırımların bü-

yüklüğü ve Tercihli Ticaret Anlaşması'nın genişletilmesine yönelik çalışmalar, stratejik ortaklığın ekonomik boyutunu öne çıkaran unsurlar olarak sunulmaktadır. Özellikle “Tek Millet, İki Devlet” söyleminin ekonomik göstergelerle desteklendiğinin vurgulanması, ekonomik ilişkilerin ticari çıkarlarla sınırlandırılmayarak kardeşlik ve ortak gelecek anlayışı temelinde anlamlandırıldığını ifade etmektedir. Bunun yanında Zengezur Koridoru, Türk Devletleri Teşkilatı ile ticaret hacminin artırılması ve Karabağ'ın yeniden imarı gibi konular, ekonomik iş birliğinin bölgesel entegrasyon ve kalkınma hedefleriyle ilişkilendirildiğini ortaya koymaktadır. Haber, Türkiye ile Azerbaycan'ın ekonomik ortaklığını başarı, büyüme ve ortak refah odaklı stratejik anlatılar üzerinden yeniden üretmektedir. Haberde ticaret hacmi, yatırım rakamları ve altyapı projelerine ilişkin sayısal verilerin yer alması, iki ülke arasındaki iş birliğinin somut çıktılarının görünür kılınmasına hizmet etmektedir. Ayrıca Türk şirketlerinin Karabağ'ın yeniden inşasındaki rolünün vurgulanması, ekonomik faaliyetlerin aynı zamanda sembolik ve stratejik bir anlam taşıdığını göstermektedir. Bu yönüyle haber, Türkiye ile Azerbaycan'ın ekonomik ilişkilerini yalnızca ikili ticaret bağlamında değil; Türk Dünyası'nın ekonomik bütünleşmesini destekleyen bir model olarak sunmakta; böylece ekonomik iş birliğini bölgesel güç, kalkınma ve stratejik dayanışma anlatılarıyla bütünleştirmektedir.

HABER 13: Kars'ta Türkiye-Azerbaycan Ekonomik İş Birliği Güçleniyor

“Kars'ta Türkiye-Azerbaycan Ekonomik İş Birliği Güçleniyor” başlıklı haber, Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerini ekonomik iş birliği, bölgesel kalkınma ve ulaştırma entegrasyonu çerçevesinde temsil etmektedir. Metinde Kars Ticaret ve Sanayi Odası ile Azerbaycan heyeti arasında gerçekleştirilen görüşme, iki ülke arasındaki ekonomik ilişkilerin yerel ve bölgesel düzeyde geliştirilmesine yönelik somut bir girişim olarak sunulmaktadır. Ticaret hacminin artırılması, yeni yatırım fırsatlarının oluşturulması, Bakü-Kars arasında doğrudan uçak seferlerinin başlatılması ve Zengezur Koridoru'nun sağlayacağı ekonomik avantajlar gibi konular ön plana çıkarılmaktadır. Haber söyleminde Kars, Türkiye ile Azerbaycan arasındaki ekonomik ilişkilerin stratejik kavşak noktalarından biri olarak konumlandırılırken;

Zengezur Koridoru ise bölgesel ticaret ve lojistik ağlarını güçlendirecek önemli bir proje olarak temsil edilmektedir. Haber, ekonomik iş birliğini kardeşlik söylemiyle bütünleştirerek iki ülke arasındaki ilişkilerin toplumsal ve ekonomik boyutlarını birlikte öne çıkarmaktadır. Kars ile Bakü arasında kurulması planlanan doğrudan ulaşım bağlantıları, yalnızca ticari hareketliliği artıracak projeler olarak değil, aynı zamanda iki ülke halkları arasındaki etkileşimi güçlendiren bir stratejik anlatıya dönüşmektedir. Bunun yanında Zengezur Koridoru'nun, Kars'ın stratejik önemini artıracığı yönündeki vurgu, Türkiye ile Azerbaycan ortaklığının bölgesel kalkınma ve bağlantısallık hedefleriyle ilişkilendirildiğini göstermektedir. Bu yönüyle haber, ekonomik iş birliğini ortak refah, bölgesel entegrasyon ve sürdürülebilir kalkınma söylemleri üzerinden yeniden üreterek stratejik ortaklık anlatısını ekonomik düzlemde pekiştirmektedir.

HABER 14: İzmir'de Azerbaycan ile Ekonomik İş Birliği Toplantısı

“İzmir’de Azerbaycan ile Ekonomik İş Birliği Toplantısı” başlıklı haber, Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerini ekonomik iş birliği, yatırım diplomasisi ve sivil toplum destekli ekonomik entegrasyon çerçevesinde temsil etmektedir. İzmir Azerbaycan Derneği (İZAZDER) ile Azerbaycan Ekonomi Bakanlığı Türkiye Temsilciliği iş birliğinde düzenlenen toplantı, iki ülke arasındaki ekonomik ilişkilerin geliştirilmesinde sivil toplum kuruluşlarının üstlendiği rolü görürür kılmaktadır. Haberde İZAZDER, Türkiye ile Azerbaycan arasında ekonomik ve ticari bağları güçlendiren önemli bir kurumsal aktör olarak konumlandırılmaktadır. Dernek tarafından organize edilen yatırım toplantısı, iş dünyası temsilcilerini bir araya getirerek yatırım fırsatlarının tanıtılmasını, yeni iş bağlantılarının kurulmasını ve ekonomik iş birliğinin yerel düzeyde geliştirilmesini amaçlamaktadır. Ayrıca Şuşa Beyannamesi, Türk Devletleri Teşkilatı, Orta Koridor ve Zengezur Koridoru gibi stratejik kavramlara yapılan vurgu, ekonomik ilişkilerin ticaretle sınırlı kalmadığını; jeopolitik ve bölgesel entegrasyon boyutlarıyla da ilişkilendirildiğini ifade etmektedir. Haber, İZAZDER’i Türkiye ile Azerbaycan arasında ekonomik diplomasi süreçlerinde köprü işlevi gören bir kurum olarak temsil etmektedir. Dernek yöneticilerinin açıklamalarında belirginleşen “Tek Millet, İki

Devlet” söylemi, ekonomik iş birliğinin ortak kimlik ve kardeşlik stratejik anlatısıyla desteklendiğini göstermektedir. Özellikle İzmirli iş insanlarıyla kurulan temaslar, Azerbaycan’a yönelik iş ziyaretleri ve yatırım fırsatlarının tanıtılması, İZAZDER’in ekonomik ilişkilerin tabana yayılmasında aktif rol üstlendiğine işaret etmektedir. Bu yönüyle haber, Türkiye ile Azerbaycan ekonomik ilişkilerini yalnızca devlet politikaları üzerinden değil; sivil toplum ve iş dünyası iş birlikleri aracılığıyla da güçlenen çok katmanlı bir ortaklık olarak temsil etmekte; İZAZDER’i bu sürecin önemli kolaylaştırıcı aktörlerinden biri olarak öne çıkarmaktadır.

HABER 15: Türkiye ile Azerbaycan arasında 12. Dönem KEK Protokolü imzalandı

“Türkiye ile Azerbaycan arasında 12. Dönem KEK Protokolü imzalandı” başlıklı haber, Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerini ekonomik iş birliği, stratejik ekonomik entegrasyon ve ortak kalkınma çerçevesinde temsil etmektedir. Metinde imzalanan 12. Dönem Karma Ekonomik Komisyonu (KEK) Protokolü ve 110 maddelik Eylem Planı, iki ülke arasındaki ekonomik ortaklığın kurumsal ve uzun vadeli bir yapıya dönüştüğünün göstergesi olarak sunulmaktadır. Haber söyleminde ekonomik ilişkiler yalnızca ticaret hacmi ve yatırımlarla sınırlandırılmamakta; enerji güvenliği, ulaştırma koridorları, eğitim, tarım, sağlık ve teknoloji gibi çok sayıda alanı kapsayan kapsamlı bir iş birliği modeli olarak da ele alınmaktadır. Şuşa Beyannamesi, Orta Koridor, TANAP, Nahçıvan Enerji Koridoru ve Türk Devletleri Teşkilatı’na yapılan göndermeler, ekonomik iş birliğinin bölgesel entegrasyon ve jeostratejik ortaklık perspektifiyle ilişkilendirildiğini göstermektedir. Böylece Türkiye ve Azerbaycan, Doğu ile Batı arasında ekonomik entegrasyon ve enerji iş birliği süreçlerinde merkezi rol üstlenen iki stratejik aktör olarak temsil edilmektedir. Haber, ekonomik iş birliğini “Tek Millet, İki Devlet” ve “ebedi kardeşlik” söylemleriyle bütünleştirerek ortak kimlik temelli stratejik anlatıyı ekonomik alana taşımaktadır. Ticaret hacminin artırılması, karşılıklı yatırımların büyüklüğü, üçüncü ülkelerde ortak projeler geliştirilmesi ve yeni iş birliği mekanizmalarının oluşturulması gibi unsurlar, ilişkilerin somut ve sürdürülebilir çıktılar üreten bir ortaklık olarak sunulmasına katkı sağlamaktadır. Ayrıca Türkiye Maarif Vakfı örneğinde

görüldüğü üzere eğitim alanına yapılan vurgu, ekonomik entegrasyonun kültürel ve toplumsal boyutlarla desteklendiğini yansıtmaktadır. Bu yönüyle haber, Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerini ekonomik çıkar birlikteliğinin ötesinde ortak tarih, ortak gelecek vizyonu ve bölgesel liderlik hedefleri etrafında şekillenen stratejik bir kalkınma ortaklığı olarak temsil etmektedir.

Kategori 4: Doğal Afet

Bu kategori altında yer alan haberler incelendiğinde Türkiye ile Azerbaycan arasındaki ilişkilerin büyük ölçüde dayanışma, insani yardım, kriz yönetimi, afet diplomasisi, toplumsal destek ve kardeşlik söylemleri çerçevesinde temsil edildiği görülmektedir. Söz konusu kategoriye ait örnek haber içerikleri; temsil, çerçeveleme, söylem ve stratejik anlatı açısından aşağıda analiz edilmektedir.

HABER 16: Azerbaycan’dan Türkiye’ye yangın söndürme uçağı desteğı: Muğla’daki çalışmalara katıldı

“Azerbaycan’dan Türkiye’ye yangın söndürme uçağı desteğı: Muğla’daki çalışmalara katıldı” başlıklı haber, Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerini doğal afet dayanışması ve insani destek çerçevesinde temsil etmektedir. Metinde Azerbaycan’ın, Türkiye’de meydana gelen orman yangınlarına müdahale amacıyla yangın söndürme uçağı göndermesi, iki ülke arasındaki kardeşlik ilişkilerinin kriz dönemlerinde somut destek mekanizmalarına dönüştüğünün bir göstergesi olarak sunulmaktadır. Özellikle “Cumhurbaşkanı İlham Aliyev’in talimatıyla” yardımın gerçekleştirilmesi ve Azerbaycan’ın “her türlü desteğı vermeye hazır olduğu” yönündeki ifadeler, afet yönetimi alanındaki dayanışmayı ve afet diplomasisinin somut adımlarına işaret etmektedir. Haber söyleminde teknik yardımın ötesine geçilerek afet karşısında sergilenen iş birliğı, ortak sorumluluk ve karşılıklı destek anlayışıyla ilişkilendirilmektedir. Böylece doğal afet teması, Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerinde kardeşlik ve dayanışma temelli stratejik anlatının yeniden üretildiğı önemli bir alan olarak temsil edilmektedir. Kültürel diplomasi açısından değerlendirildiğinde haber, iki ülke arasındaki ilişkilerin yalnızca siyasi, ekonomik veya askerî alanlarla sınırlı olmadığını; insani kriz ve afet dönemlerinde de güçlü bir dayanışma zemini üzerine kurulduğunu göstermektedir. Cumhurbaş-

kanları arasındaki telefon görüşmesinin ve karşılıklı destek mesajlarının haberde öne çıkarılması, liderler düzeyindeki yakınlığın toplumsal dayanışma söylemiyle bütünleştirildiğine ışık tutmaktadır. Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın "Türkiye ile Azerbaycan kardeşliğinin böylesi günlerde daha da perçinlendiği" yönündeki açıklaması, afet yardımını sembolik bir kardeşlik göstergesi hâline getirmektedir. Bu yönüyle haber, Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerini insani yardım, ortak sorumluluk ve karşılıklı destek ekseninde temsil ederek kültürel diplomasiyi güçlendiren bir söylem üretmektedir.

HABER 17: Kardeş ülke Azerbaycan'dan gelen yangın söndürme uçağı alevlere müdahale ediyor

"Kardeş ülke Azerbaycan'dan gelen yangın söndürme uçağı alevlere müdahale ediyor" başlıklı haber, Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerini afet diplomasisi, insani dayanışma ve kardeşlik çerçevesinde temsil etmektedir. Metinde Azerbaycan Cumhurbaşkanı İlham Aliyev'in talimatıyla Türkiye'ye gönderilen yangın söndürme uçağı ve mürettebatının Muğla'daki yangınla mücadele çalışmalarına katılması, iki ülke arasındaki çok boyutlu ilişkilerin kriz dönemlerinde artarak devam ettiğini göstermektedir. Haberde "kardeş ülke" ifadesinin kullanılması, teknik yardımın yalnızca afet müdahalesi olarak değil; tarihsel ve duygusal bağların bir yansıması olarak sunulduğunu ortaya koymaktadır. Yangın söndürme uçağının teknik kapasitesine ilişkin ayrıntılar ise Azerbaycan'ın desteğinin etkinliğini ve operasyonel katkısını görünür kılarak yardımın somut boyutunu ön plana çıkarmaktadır. Haber, afet dönemlerinde gerçekleştirilen yardımları kültürel diplomasinin önemli araçlarından biri olarak konumlandırmaktadır. Azerbaycan'ın hızlı müdahalesi ve yangın söndürme çalışmalarına aktif katılımı, iki ülke arasındaki kardeşlik söylemini güçlendiren sembolik dayanışma örneğini temsil etmektedir. Bu tür haberlerde insani yardım faaliyetleri, devletler arasındaki ilişkilerin toplumsal düzeyde meşruiyet kazanmasına katkı sağlamakta ve karşılıklı güven duygusunu pekiştirmektedir. Bu yönüyle haber, Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerini zor zamanlarda birbirine destek olan iki kardeş ülke stratejik anlatısı üzerinden yeniden üreterek afet diplomasisi ve kültürel diplomasi söylemlerini güçlendirmektedir.

HABER 18: AFAD'dan Türkiye ile Azerbaycan'ın afet ve acil durum yönetimi çalışmalarına ilişkin paylaşım

“AFAD’dan Türkiye ile Azerbaycan’ın afet ve acil durum yönetimi çalışmalarına ilişkin paylaşım” başlıklı haber, Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerini doğal afet yönetimi, kurumsal dayanışma ve afet diplomasisi çerçevesinde temsil etmektedir. Metinde AFAD ile Azerbaycan Fevkalade Hallar Nazırlığı arasında gerçekleştirilen görüşmeler ve bilgi paylaşımı faaliyetleri, iki ülke arasındaki iş birliğinin yalnızca afet anlarında yapılan yardımlarla sınırlı olmadığını, afet risklerinin azaltılması ve kriz yönetimi süreçlerinde de kurumsal düzeyde sürdürüldüğünü göstermektedir. Haberde afet yönetimi mevzuatı, stratejik planlama, arama-kurtarma kapasitesi, gönüllülük faaliyetleri ve eğitim programları gibi başlıkların öne çıkarılması, afet yönetiminin ortak bir uzmanlık ve kapasite geliştirme alanı olarak ele alındığını açıklamaktadır. Böylece haber, Türkiye ile Azerbaycan arasındaki ilişkileri teknik bilgi paylaşımı ve kurumsal koordinasyon temelinde derinleşen stratejik anlatı ekseninde temsil etmektedir. Afet yönetimi alanındaki iş birliğini kültürel diplomasi ve Türk Dünyası dayanışmasının önemli bir unsuru olarak sunan haberde sıkça vurgulanan bilgi ve tecrübe paylaşımı, ortak eğitim faaliyetleri ve uluslararası standartlara uygun kapasite geliştirme çalışmaları, iki ülkenin karşılıklı güvene dayalı kurumsal ilişkilerini görünür kılmaktadır. Ayrıca iş birliğinin yalnızca Türkiye ve Azerbaycan ile sınırlandırılmayıp “Türk Dünyası için hayırlı olması” temennisiyle sunulması, afet yönetimi alanındaki ortaklığın daha geniş bir bölgesel dayanışma vizyonu içerisinde değerlendirildiğini ifade etmektedir. Bu yönüyle haber, Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerini insani güvenlik, ortak sorumluluk ve kurumsal dayanışma ekseninde temsil ederek afet diplomasisi söylemini güçlendirmektedir.

HABER 19: “Azerbaycan’dan Türkiye’ye destek ekip”

“Azerbaycan’dan Türkiye’ye destek ekip” başlıklı haber, Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerini doğal afet dayanışması, insani yardım ve afet diplomasisi çerçevesinde temsil etmektedir. Metinde Azerbaycan Cumhurbaşkanı İlham Aliyev’in Türkiye’de meydana gelen orman yangınlarına destek amacıyla ekip gönderilmesi yönünde tali-

mat vermesi, iki ülke arasındaki ilişkilerin kriz dönemlerinde hızlı ve koordineli biçimde harekete geçen bir dayanışma mekanizmasına sahip olduğunu göstermektedir. Özellikle “kardeş ülke” vurgusu ve ilgili kurumların kısa sürede temas kurarak yardım sürecini başlatması, afet yönetimi alanındaki iş birliğinin kurumsal ve siyasi düzeyde güçlü bir zemine oturduğunu ortaya koymaktadır. Haber, afetlere yönelik desteği teknik bir yardım faaliyeti olmanın ötesinde, kardeşlik ilişkilerinin somut bir yansıması olarak sunmaktadır. Haber, Azerbaycan’ın Türkiye’ye yönelik desteğini kültürel diplomasi ve dayanışma söylemleri üzerinden görünür kılmaktadır. Yardım kararının doğrudan Cumhurbaşkanı Aliyev’in talimatıyla ilişkilendirilmesi, liderlik düzeyindeki yakınlığın ve karşılıklı sorumluluk anlayışının altını çizmektedir. Ayrıca yardım ekiplerinin hızlı şekilde organize edilmesi ve Türk makamlarıyla koordinasyon kurulmasının vurgulanması, iki ülke arasındaki güven ve iş birliği kapasitesini öne çıkarmaktadır. Bu yönüyle haber, Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerini ortak acıları paylaşan ve kriz anlarında birbirine destek veren iki kardeş ülke stratejik anlatısı üzerinden yeniden üretmekte; afet diplomasisini stratejik ortaklığın ve kültürel diplomasinin önemli bir boyutu olarak temsil etmektedir.

HABER 20: Azerbaycan’dan AFAD personeline iş birliği rozeti

“Azerbaycan’dan AFAD personeline iş birliği rozeti” başlıklı haber, Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerini doğal afet yönetimi, kurumsal iş birliği ve kapasite geliştirme çerçevesinde temsil etmektedir. Metinde Azerbaycan Olağanüstü Haller Bakanlığı tarafından AFAD personeline verilen iş birliği rozetleri, iki ülke arasında uzun yıllara dayanan afet yönetimi ortaklığının somut bir sonucu olarak sunulmaktadır. INSARAG standartları kapsamında Azerbaycan arama kurtarma ekiplerine verilen eğitimler, teknik danışmanlık faaliyetleri ve ortak akreditasyon süreçleri ön plana çıkarılarak afet yönetimi alanındaki iş birliğinin kurumsal ve profesyonel boyutu vurgulanmaktadır. Haber söyleminde Türkiye, afet yönetimi ve arama kurtarma alanındaki deneyimini kardeş ülke Azerbaycan ile paylaşan destekleyici bir aktör olarak temsil edilirken; Azerbaycan’ın uluslararası standartlara ulaşan kapasitesi ortak çalışmaların başarısı olarak dikkat çekmektedir. Haber, afet yönetimi alanındaki teknik iş birliğini, kardeşlik ve dayanışma söylemleriyle bütünleştirmekte-

dir. AFAD Başkanı Ali Hamza Pehlivan'ın "Tek Millet, İki Devlet" vurgusu ile Azerbaycan Büyükelçisi Reşad Memmedov'un "En zor zamanlarda ilk olarak birbirimizin yanında oluruz" ifadeleri, afet yönetimini yalnızca kurumsal bir faaliyet olmaktan çıkararak ortak kimlik ve karşılıklı güvene dayalı stratejik anlatının bir parçası hâline getirmektedir. Ayrıca eğitim, akreditasyon ve kapasite geliştirme süreçlerinin öne çıkarılması, Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerinin kriz anlarında gerçekleştirilen yardımların ötesine geçerek bilgi transferi ve sürdürülebilir iş birliği temelinde derinleştiğini göstermektedir. Bu yönüyle haber, afet diplomasisini iki ülke arasındaki stratejik ortaklığın ve Türk Dünyası dayanışmasının önemli bir unsuru olarak yeniden üretmekte; kültürel diplomasiyi destekleyen bir çerçeve inşa etmektedir.

Kategori 5: Kültür/Sanat

Bu kategori altında yer alan haberler incelendiğinde Türkiye ile Azerbaycan arasındaki ilişkilerin büyük ölçüde kültürel diplomasi, ortak tarih, ortak kimlik, kültürel etkileşim ve Türk Dünyası dayanışması çerçevesinde temsil edildiği görülmektedir. Söz konusu kategoriye ait örnek haber içerikleri; temsil, çerçeveleme, söylem ve stratejik anlatı açısından aşağıda analiz edilmektedir.

HABER 21: Kars'ta Azerbaycan'ın Bağımsızlık Günü "Kardeşlik Gecesi" ile kutlandı

"Kars'ta Azerbaycan'ın Bağımsızlık Günü 'Kardeşlik Gecesi' ile kutlandı" başlıklı haber, Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerini kültürel diplomasi, ortak kimlik ve kültürel mirasın paylaşımı çerçevesinde temsil etmektedir. Azerbaycan'ın Bağımsızlık Günü kapsamında Kars'ta düzenlenen "Azerbaycan-Türkiye Kardeşlik Gecesi", iki ülke arasındaki ilişkilerin yalnızca siyasi ve ekonomik düzeyde değil, kültürel ve toplumsal boyutta da güçlü şekilde sürdürüldüğünü göstermektedir. Haberde konser, halk müziği ve geleneksel dans gösterileri aracılığıyla Azerbaycan'ın kültürel mirasının tanıtılması ön plana çıkarılırken; etkinliğin üniversite, yerel yönetim, başkonsolosluk ve öğrenci derneği iş birliğiyle gerçekleştirilmesi kültürel ilişkilerin çok aktörlü bir yapıda yürütüldüğüne işaret etmektedir. Böylece kültürel etkinlikler, ortak tarih ve ortak hafıza anlatılarının görünür kılındığı sembolik alanlar olarak temsil edilmektedir. Haber, "Tek

Millet, İki Devlet” söyleminin sanat ve kültür aracılığıyla yeniden üretildiği güçlü bir stratejik anlatı örneği sunmaktadır. Geleneksel müzikler, halk dansları ve ortak kültürel değerlerin sahneye taşınması, iki toplum arasındaki aidiyet duygusunu güçlendiren kültürel diplomasi araçları olarak işlev görmektedir. Ayrıca etkinliğin Kars gibi Türkiye ile Azerbaycan arasında tarihsel ve kültürel bağların güçlü olduğu bir şehirde düzenlenmesi, kültürel yakınlık söylemini daha da pekiştirmektedir. Bu yönüyle haber, Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerini ortak kültürel miras, kardeşlik ve Türk Dünyası kimliği ekseninde temsil ederek kültürel diplomasi hedeflerine ve stratejik anlatıların güçlendirilmesine hizmet eden bir söylem üretmektedir.

HABER 22: TÜRKSOY Genel Sekreter Yardımcısı Sayit Yusuf, Bakü’de “Sanat Köprüsü... Azerbaycan-Türkiye” sergisinin açılışına katıldı

“TÜRKSOY Genel Sekreter Yardımcısı Sayit Yusuf, Bakü’de “Sanat Köprüsü... Azerbaycan-Türkiye” sergisinin açılışına katıldı” başlıklı haber, Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerini kültürel diplomasi, ortak tarihsel hafıza ve Türk Dünyası kimliği çerçevesinde temsil etmektedir. Bakü’de düzenlenen “Sanat Köprüsü... Azerbaycan-Türkiye” sergisi, sanatın iki ülke arasındaki kültürel bağları güçlendiren bir iletişim aracı olarak kullanıldığını göstermektedir. Haberde serginin yalnızca bireysel bir sanat etkinliği olarak değil; Azerbaycan ile Türkiye arasındaki kardeşlik ilişkilerini görünür kılan kurumsal bir kültürel diplomasi faaliyeti olarak sunulduğu görülmektedir. TÜRKSOY, Yunus Emre Enstitüsü, Azerbaycan Kültür Bakanlığı ve Türkiye Cumhuriyeti Kültür ve Turizm Bakanlığı gibi kurumların desteğiyle gerçekleştirilen organizasyon, kültürel iş birliğinin çok aktörlü ve kurumsal bir zeminde yürütüldüğünü ortaya koymaktadır. Ayrıca eserlerde Mustafa Kemal Atatürk, Haydar Aliyev ve Türk Dünyası tarihinin önemli isimlerine yer verilmesi, ortak tarih ve ortak hafıza söylemlerinin sanat aracılığıyla yeniden üretildiğini ifade etmektedir. Haber, sanatı iki kardeş ülke arasında “manevi köprü” kuran stratejik iletişim aracı olarak konumlandırmaktadır. Açılış konuşmalarında kültürel diyalogun ve ortak değerlerin vurgulanması, Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerinin siyasi ve ekonomik çıkarların ötesinde ortak kültürel miras ve tarihsel aidiyet üzerinden de güçlendiği mesajını

vermektedir. Özellikle serginin 19 Mayıs Atatürk'ü Anma, Gençlik ve Spor Bayramı'nda açılması, iki ülkenin tarihsel hafızaları arasında sembolik bir bağ kurulmasına hizmet etmektedir. Bu yönüyle haber, Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerini kültürel etkileşim, ortak kimlik ve Türk Dünyası dayanışması ekseninde temsil ederek stratejik anlatıları destekleyen bir bağlamı öne çıkarmaktadır.

HABER 23: MKÜ'de “Dünden Bugüne Azerbaycan-Türkiye” Etkinlikleri Düzenlendi

“MKÜ'de “Dünden Bugüne Azerbaycan-Türkiye” Etkinlikleri Düzenlendi” başlıklı haber, Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerini kültürel diplomasi, ortak tarihsel hafıza ve eğitim temelli kültürel iş birliği çerçevesinde temsil etmektedir. Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi ile Azerbaycan Kültür Merkezi iş birliğinde gerçekleştirilen etkinlikler, iki ülke arasındaki ilişkilerin akademik, kültürel ve sanatsal boyutlarını görünür kılan önemli bir kültürel diplomasi faaliyeti olarak sunulmaktadır. Haberde 28 Mayıs Azerbaycan Bağımsızlık Günü, yalnızca Azerbaycan'ın ulusal tarihi açısından değil; tüm Türk Dünyası için ortak bir hafıza unsuru olarak ele alınmaktadır. Türkiye ile Azerbaycan ilişkileri çoğunlukla ortak dil, ortak tarih ve ortak kader vurguları üzerinden açıklanırken; “Tek Millet, İki Devlet” söylemi, iki ülke arasındaki bağların temel referans noktası olarak yeniden üretilmektedir. Panel, konser ve dans gösterileri gibi etkinlikler ise ortak kültürel mirasın farklı boyutlarını görünür kılan stratejik iletişim araçları olarak dikkat çekmektedir. Haber, üniversiteler ve kültür kurumlarını iki ülke arasındaki toplumsal ve kültürel yakınlaşmayı destekleyen önemli aktörler olarak konumlandırmaktadır. Azerbaycan Kültür Merkezi'nin organizasyondaki aktif rolü, kültürel etkileşimin kurumsal düzeyde sürdürüldüğüne işaret etmektedir. Ayrıca üniversite kütüphanesinde Azerbaycan Bölümü açılması ve Azerbaycan'a ilişkin eserlerin bağışlanması, kültürel diplomasiinin yalnızca etkinliklerle sınırlı kalmayıp bilgi üretimi ve akademik iş birliği alanlarına da yayıldığına ışık tutmaktadır. Bu yönüyle haber, Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerini ortak kültürel miras, eğitim iş birliği ve Türk Dünyası kimliği ekseninde temsil ederek kültürel diplomasiyi güçlendirmekte ve iki toplum arasındaki aidiyet duygusuna odaklanan

stratejik anlatıların kurumsal mekanizmalar aracılığıyla pekiştirildiğini göstermektedir.

HABER 24: Erzurum’da “Azerbaycan-Türkiye Kardeşlik Gecesi” düzenlendi

“Erzurum’da “Azerbaycan-Türkiye Kardeşlik Gecesi” düzenlendi” başlıklı haber, Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerini kültürel diplomasi, gençlik etkileşimi ve ortak kimlik inşası çerçevesinde temsil etmektedir. Azerbaycan’ın Bağımsızlık Günü dolayısıyla Erzurum’da öğrenim gören Azerbaycanlı öğrenciler tarafından düzenlenen “Azerbaycan-Türkiye Kardeşlik Gecesi”, iki ülke arasındaki kardeşlik bağlarının genç kuşaklar aracılığıyla yeniden üretildiği bir kültürel diplomasi etkinliği olarak sunulmaktadır. Haberde millî marşlar, halk oyunları, şiirler ve ortak kültürel değerleri yansıtan müzik performansları ön plana çıkarılarak Türkiye ve Azerbaycan arasındaki tarihsel ve kültürel yakınlığın sanatsal araçlarla görünür kılındığı vurgulanmaktadır. Özellikle “Tek Millet, İki Devlet” söylemi, etkinliğin temel teması olarak öne çıkmakta ve iki ülke arasındaki ilişkilerin ortak dil, kültür ve tarih temelinde şekillendiği stratejik anlatısını güçlendirmektedir. Haber, öğrencileri ve gençleri iki ülke arasındaki toplumsal bağların taşıyıcıları olarak konumlandırmaktadır. Kars Başkonsolosu Zamin Aliyev’in Azerbaycanlı öğrencileri “iki ülke arasında birer gönül köprüsü” olarak tanımlaması, gençlik hareketliliğinin ve eğitim temelli ilişkilerin kültürel diplomasi açısından önemini ortaya koymaktadır. Ayrıca etkinliğin üniversite ortamında gerçekleştirilmesi, kültürel etkileşimin akademik alanla bütünleştiğini göstermektedir. Bu yönüyle haber, Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerini yalnızca devletler arası bir ortaklık olarak değil; genç kuşaklar arasında aktarılan ortak kimlik ve kardeşlik bilinci üzerinden sürdürülen toplumsal bir birliktelik olarak temsil etmekte ve kültürel diplomasi hedeflerine katkı sağlayan bir söylem üretmektedir.

HABER 25: Bakü’de “Sanat Köprüsü... Azerbaycan-Türkiye” resim sergisi açıldı

“Bakü’de “Sanat Köprüsü... Azerbaycan-Türkiye” resim sergisi açıldı” başlıklı haber, Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerini kültürel diplomasi, kolektif hafıza ve sanat yoluyla kimlik inşası çerçevesinde

temsil etmektedir. Bakü’de açılan “Sanat Köprüsü... Azerbaycan-Türkiye” sergisi, iki ülke arasındaki kültürel bağların sanat aracılığıyla görünür kılındığı önemli bir kültürel diplomasi etkinliği olarak sunulmaktadır. Haberde sanatın halklar arasında “manevi köprü” işlevi gördüğünün vurgulanması, kültürel etkileşimin diplomatik ilişkilerin tamamlayıcı unsuru olarak değerlendirildiğini göstermektedir. Sergide Mustafa Kemal Atatürk, Haydar Aliyev ve iki ülkenin bağımsızlık mücadelelerinde öne çıkan tarihî şahsiyetlerin portrelerine yer verilmesi, aidiyet duygusu ile kolektif hafızanın nesiller arasında aktarımına hizmet etmektedir. Ayrıca etkinliğin Yunus Emre Enstitüsü, TÜRKSOY, Azerbaycan Kültür Bakanlığı ve Türkiye’nin Bakü Büyükelçiliği gibi kurumların himayesinde gerçekleştirilmesi, kültürel iş birliğinin güçlü bir kurumsal zemine dayandığını ortaya koymaktadır. Haber, Türkiye ve Azerbaycan arasındaki kardeşlik söylemini sanatsal üretim üzerinden pekiştiren bir anlatı sunmaktadır. Eserlerin ortak tarihî değerlerin korunmasına ve Türk Dünyası içerisindeki iş birliğinin güçlendirilmesine katkı sağladığı yönündeki vurgular, kültür ve sanatın ortak kimlik oluşturma süreçlerindeki rolünü ön plana çıkarmaktadır. Aynı zamanda TÜRKSOY ve Yunus Emre Enstitüsü gibi kültürel diplomasi aktörlerinin görünürlüğü, Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerinin yalnızca devletler arası diplomatik temaslarla değil, kamu kurumları ve sivil toplum aracılığıyla da sürdürüldüğünü açıklığa kavuşturmaktadır. Bu yönüyle haber, Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerini kültürel etkileşim, tarihsel aidiyet ve Türk Dünyası dayanışması ekseninde temsil ederek kültürel diplomasinin stratejik iletişim boyutunu güçlendirmektedir.

Türk haber portallarında yer alan örnek haber içerikleri genel olarak değerlendirildiğinde Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerinin çok boyutlu bir perspektifle ele alındığı, bununla birlikte ortak kimlik ve dayanışma vurguları etrafında bütünleştiği dikkat çekmektedir. Bir sonraki başlıkta Azerbaycan haber portallarında yayımlanan örnek haber içerikleri aynı kategoriler çerçevesinde incelenerek iki ülke medyasındaki temsillerin benzer ve farklı yönlerine ışık tutulmaktadır.

4.2. Azerbaycan Haber Portalları

Azerbaycan haber portallarında yayımlanan haber içerikleri, araştırma kapsamında belirlenen tematik kategoriler doğrultusunda ele alınmaktadır. Bu kapsamda saptanan beş kategoriye ilişkin örnek haber analizlerine yer verilmektedir.

Kategori 1: Savaş/Güvenlik

Bu kategori altında yer alan haberler incelendiğinde Türkiye ile Azerbaycan arasındaki ilişkilerin büyük ölçüde askerî iş birliği, savunma sanayisi ortaklıkları, ortak tatbikatlar, karşılıklı güvenlik mekanizmaları ve stratejik müttefiklik çerçevesinde temsil edildiği görülmektedir. Söz konusu kategoriye ait örnek haber içerikleri; temsil, çerçeveleme, söylem ve stratejik anlatı açısından aşağıda analiz edilmektedir.

HABER 26: Ankara ile askerî iş birliği genişliyor – Azerbaycan bu belgeyi Özbekistan ile de imzalayabilir

“Ankara ile askerî iş birliği genişliyor – Azerbaycan bu belgeyi Özbekistan ile de imzalayabilir” başlıklı haber, Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerini stratejik askerî ittifak, bölgesel güvenlik ve Türk Devletleri entegrasyonu çerçevesinde temsil etmektedir. Azerbaycan medyasında yer alan bu haberde dikkat çeken unsur, Türkiye ile Azerbaycan arasında imzalanan askerî mutabakat zaptının yalnızca ikili bir güvenlik anlaşması olarak değil; Türk Devletleri Teşkilatı bünyesinde gelişebilecek daha geniş ölçekli bir güvenlik mimarisinin başlangıcı olarak değerlendirilmesidir. Haberde Şuşa Beyannamesi sık sık referans gösterilerek Türkiye ile Azerbaycan askerî ortaklığının Türk Dünyası için model teşkil ettiği vurgulanmaktadır. Ayrıca Gabala Zirvesi, ortak askerî tatbikatlar, savunma sanayisi iş birliği ve karşılıklı askerî yardım mekanizmaları üzerinden Azerbaycan ile Türkiye ilişkileri, bölgesel güvenliğin temel dayanaklarından biri olarak sunulmaktadır. Haber söylemi, Azerbaycan ve Türkiye’nin oluşturduğu ittifakın gelecekte Özbekistan, Kazakistan ve diğer Türk devletlerini de kapsayabilecek bir güvenlik iş birliği ağına dönüşebileceği fikri etrafında çerçevenilmektedir. Haberde Türkiye ile Azerbaycan ortaklığı, Türk Dünyası’nın güvenlik alanındaki öncü modeli olarak konumlandırılmaktadır. Türk medyasındaki benzer haberlerden farklı olarak burada yal-

nızca “kardeşlik” vurgusu değil, aynı zamanda Azerbaycan’ın Türk devletleri arasındaki entegrasyonu yönlendiren ve teşvik eden aktör rolü de öne çıkarılmaktadır. Şuşa Beyannamesi’nin diğer Türk devletleri için örnek gösterilmesi, Azerbaycan’ın bölgesel liderlik ve norm oluşturuca kapasitesine yönelik bir stratejik anlatı üretmektedir. Bununla birlikte haberde yer alan açıklamalarda askerî iş birliğinin herhangi bir üçüncü ülkeye karşı olmadığı, uluslararası hukuk ve bölgesel istikrar temelinde geliştirildiği vurgulanmaktadır. Bu yönüyle haber, Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerini ikili müttefikliğin ötesinde, Türk Dünyası’nın gelecekteki güvenlik ve savunma iş birliğinin çekirdeğini oluşturan stratejik bir model olarak temsil etmektedir.

HABER 27: Millî Meclis Azerbaycan-Türkiye askerî iş birliği ile ilgili Memorandumu onayladı

“Millî Meclis Azerbaycan-Türkiye askerî iş birliği ile ilgili Memorandumu onayladı” başlıklı haber, Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerini askerî ittifak, karşılıklı güvenlik ve kurumsallaşmış savunma iş birliği çerçevesinde temsil etmektedir. Azerbaycan Millî Meclisi tarafından Türkiye ile imzalanan “Karşılıklı Askerî Güvenliğin Güçlendirilmesine Dair Anlaşma Muhtırası”nın onaylanması, iki ülke arasındaki savunma ilişkilerinin hukuki ve kurumsal boyutunun güçlendirilmesi olarak sunulmaktadır. Haberin kısa ve doğrudan yapısına rağmen, kullanılan “karşılıklı askerî güvenliğin güçlendirilmesi” ifadesi, ilişkilerin yalnızca siyasi dayanışma düzeyinde kalmadığını, somut güvenlik mekanizmalarıyla desteklenen stratejik bir müttefiklik niteliği taşıdığını göstermektedir. Böylece Türkiye ile Azerbaycan, ortak güvenlik çıkarları doğrultusunda hareket eden ve savunma alanındaki iş birliğini sürekli derinleştiren iki müttefik devlet olarak temsil edilmektedir. Haber, askerî iş birliğinin devlet kurumları aracılığıyla resmîyet kazandığını ve kamuoyuna güçlü bir birlik mesajı verildiğini açıklığa kavuşturmaktadır. Anlaşmanın Millî Meclis tarafından onaylanması, Türkiye ile Azerbaycan savunma ortaklığının yürütme organlarının girişiminin ötesinde, devlet politikası line gelmiş kalıcı bir stratejik yönelim olduğunu ortaya koymaktadır. Azerbaycan medyasında bu tür haberlerin ön plana çıkarılması, iki ülke arasındaki güvenlik ortaklığının meşruiyetini ve sürdürülebilirliğini pekiştiren bir stratejik anlatı işlevi görmektedir. Bu yönüyle haber,

iki ülke arasındaki savunma ortaklığını bölgesel güvenliğin korunması ve ortak tehditlere karşı kurumsallaşmış dayanışmanın bir göstergesi olarak temsil etmektedir.

HABER 28: Türkiye ile Azerbaycan arasında savunma sanayisinde stratejik iş birliği

“Türkiye ile Azerbaycan arasında savunma sanayisinde stratejik iş birliği” başlıklı haber, Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerini teknoloji transferi ve stratejik kapasite geliştirme gibi savunma sanayisi iş birliği çerçevesinde temsil etmektedir. Haberde Türkiye ile Azerbaycan arasında imzalanan iş birliği sözleşmesi, yalnızca savunma ürünlerinin tedarikine yönelik bir anlaşma olarak değil; kurumsal bilgi birikimi, yönetim modeli ve savunma sanayisi ekosisteminin paylaşılmasını hedefleyen kapsamlı bir ortaklık olarak sunulmaktadır. Özellikle “stratejik yetkinlik gelişimi”, “ekosistem dönüşümü”, “sürdürülebilir sanayileşme” ve “sistem mimarisi” gibi kavramlar, iş birliğinin teknik ve kurumsal boyutlarını sergilemektedir. Azerbaycan medyasında Türkiye’nin savunma sanayisindeki tecrübesi ve teknolojik kapasitesi, Azerbaycan’ın savunma altyapısının güçlendirilmesine katkı sağlayan stratejik anlatı olarak temsil edilmektedir. Haber, Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerini ortak güvenlik hedefleri doğrultusunda gelişen uzun vadeli ve kurumsallaşmış bir ortaklık modeli olarak sunmaktadır. Haberde Türkiye’nin savunma sanayisinde uluslararası ölçekte referans gösterilen bir konuma ulaştığının vurgulanması, aynı zamanda Türkiye’nin bölgesel teknoloji ve savunma üretim merkezi olarak konumlandırılmasına hizmet etmektedir. Azerbaycan’ın bu modele duyduğu ilginin öne çıkarılması ise iki ülke arasındaki güven ilişkisini ve stratejik uyumu güçlendiren bir söylem oluşturmaktadır. Bu yönüyle haber, Türkiye ile Azerbaycan savunma iş birliğini askerî ihtiyaçlarla birlikte ortak bilgi üretimi, teknoloji paylaşımı ve kurumsal kapasite geliştirme ekseninde temsil ederek stratejik ittifak anlatısını derinleştirmektedir.

HABER 29: Türkiye ve Azerbaycan askerlerinin ortak tatbikatları devam ediyor

“Türkiye ve Azerbaycan askerlerinin ortak tatbikatları devam ediyor” başlıklı haber, Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerini ortak askerî

kapasite geliştirme, operasyonel uyumluluk ve stratejik savunma ortaklığı çerçevesinde temsil etmektedir. Türk ve Azerbaycan askerlerinin birlikte gerçekleştirdiği “Sualtı Taarruzu”, “Arama-Kurtarma”, “Meskûn Mahallerde Muharebe” ve “Kıyıya Hücum” eğitimleri, iki ülke arasındaki askerî iş birliğinin yalnızca siyasi veya diplomatik düzeyde kalmadığını, sahada uygulanan ortak eğitim faaliyetleriyle sürekli geliştirildiğini göstermektedir. Haberde ön plana çıkan söylem, iki ordunun farklı operasyonel alanlarda birlikte hareket edebilme yeteneğinin artırılmasıdır. Haber, Türkiye ile Azerbaycan’ı ortak tehdit algısı doğrultusunda hareket eden ve savunma alanında yüksek düzeyde koordinasyon sağlayan müttefik ülkeler olarak temsil etmektedir. Stratejik anlatı açısından değerlendirildiğinde ise haber, ortak tatbikatları iki ülke arasındaki güvenlik entegrasyonunun somut göstergesi olarak sunmaktadır. Bu yönüyle haber, iki ülke ilişkilerini özel kuvvetler, amfibi harekât ve arama-kurtarma gibi farklı askerî uzmanlık alanlarını kapsayan eğitim faaliyetleri üzerinden çerçevelenmektedir. Böylece Türkiye ile Azerbaycan savunma ortaklığının kapsamlı ve çok boyutlu yapısına dikkat çekilmektedir.

HABER 30: Azerbaycan, Türkiye ile ortak “SİVRİSİNEK” adlı insansız hava aracı (İHA) üretecek.

“Azerbaycan, Türkiye ile ortak “SİVRİSİNEK” adlı insansız hava aracı (İHA) üretecek” başlıklı haber, Türkiye-Azerbaycan ilişkilerini savunma sanayisinde ortak üretim, teknoloji transferi ve stratejik askerî entegrasyon çerçevesinde temsil etmektedir. Azerbaycan medyasında yer alan haberde, “SİVRİSİNEK” adlı insansız hava aracının Azerbaycan ve Türkiye iş birliğiyle üretilecek olması, iki ülke arasındaki savunma ortaklığının yeni bir aşamaya geçtiğinin göstergesi olarak sunulmaktadır. Haberde, ürünün teknik özelliklerine yer verilmeyle birlikte İHA’nın Azerbaycan’daki fabrikalarda üretileceğinin vurgulanmasıyla Azerbaycan’ın savunma sanayisinde üretici ve teknoloji geliştiren bir aktör hâline gelme söylemi ağırlık kazanmaktadır. Böylece Türkiye, ileri savunma teknolojileri ve bilgi birikimi sağlayan stratejik ortak olarak temsil edilirken; Azerbaycan ise bu teknolojileri, yerel üretim kapasitesiyle bütünleştiren ve savunma sanayisi altyapısını güçlendiren bir ülke olarak konumlandırılmaktadır. Haber, Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerini klasik askerî iş birliğinin ötesinde, or-

tak savunma ekosistemi oluşturan bir stratejik ortaklık modeli olarak sunmaktadır. Baykar ve Azerbaycan'daki üretim tesislerine yapılan vurgu, iki ülke arasındaki iş birliğinin teknoloji paylaşımı, ortak üretim ve savunma sanayisinde sürdürülebilir kapasite oluşturma hedeflerine dayandığını göstermektedir. Azerbaycan medyasında bu tür haberlerin görünür kılınması, ülkenin savunma alanındaki teknolojik modernleşmesinin yanı sıra Türkiye ile kurulan stratejik ittifakın somut çıktılarına ilişkin stratejik anlatıları da yeniden üretmektedir. Bu yönüyle haber, Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerini ortak savunma teknolojileri geliştiren, bölgesel güvenlik kapasitesini artıran ve Türk Dünyası'nda savunma sanayisi iş birliğine örnek oluşturan ileri düzey bir stratejik ortaklık olarak temsil etmektedir.

Kategori 2: Stratejik İttifak

Bu kategori altında yer alan haberler incelendiğinde Türkiye ile Azerbaycan arasındaki ilişkilerin büyük ölçüde bölgesel entegrasyon, enerji diplomasisi, ulaştırma iş birliği, Türk Dünyası bütünleşmesi ve stratejik ortaklık çerçevesinde temsil edildiği görülmektedir. Söz konusu kategoriye ait örnek haber içerikleri; temsil, çerçeveleme, söylem ve stratejik anlatı açısından aşağıda analiz edilmektedir.

HABER 31: Zengezur Koridoru'nun temel bileşenlerinden biri olacak Kars-Iğdır-Aralık-Dilucu demiryolu hattının temel atma töreni 22 Ağustos'ta gerçekleştirilecek

“Zengezur Koridoru'nun temel bileşenlerinden biri olacak Kars-Iğdır-Aralık-Dilucu demiryolu hattının temel atma töreni 22 Ağustos'ta gerçekleştirilecek” başlıklı haber, Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerini bölgesel entegrasyon, ulaşım diplomasisi ve stratejik bağlantısallık çerçevesinde temsil etmektedir. Azerbaycan medyasında Kars-Iğdır-Aralık-Dilucu demiryolu hattı, bir ulaştırma projesi olmanın ötesinde, Zengezur Koridoru'nun temel bileşenlerinden biri ve Türk Dünyası'nı birbirine bağlayacak stratejik bir altyapı yatırımı olarak sunulmaktadır. Haberde projenin Türkiye ile Azerbaycan arasında yeni ve kesintisiz bir demiryolu bağlantısı oluşturacağı vurgulanmaktadır. Hattın yük ve yolcu taşımacılığı kapasitesine ilişkin veriler ise ekonomik ve lojistik boyutun ön plana çıkarılmasına hizmet etmektedir. Böylece ulaşım altyapısı, iki ülke arasındaki stratejik or-

taklığın somut ve sürdürülebilir çıktılarından biri olarak temsil edilmektedir. Haber, Zengezur Koridoru’nu yalnızca Azerbaycan ve Türkiye arasında bir ulaşım hattı değil, Asya ile Avrupa arasındaki ticaret ağlarını yeniden şekillendirebilecek jeostratejik bir proje söylemini yansıtmaktadır. Türkiye Cumhuriyeti Ulaştırma ve Altyapı Bakanı Abdulkadir Uraloğlu’nun açıklamalarında yer alan “güvenilir köprü” ve “jeostratejik konumun güçlendirilmesi” söylemleri, projenin ekonomik faydalarının ötesinde bölgesel güç ve bağlantısallık stratejik anlatılarıyla ilişkilendirildiğini göstermektedir. Azerbaycan medyasında bu tür projelerin sıklıkla Zengezur Koridoru ve Türk Dünyası entegrasyonu ile çerçevelenerek ele alınması, Türkiye ile Azerbaycan ortaklığını bölgesel ulaşım ve ticaret mimarisinin merkezinde konumlandıran bir stratejik anlatı üretmektedir. Bu yönüyle haber, iki ülke arasındaki stratejik ittifakı ulaştırma diplomasisi ve bölgesel bütünleşme perspektifi üzerinden temsil etmektedir.

HABER 32: Türkiye ile Azerbaycan arasında imzalanan doğal gaz anlaşması, Türkiye’nin Resmî Gazetesi’nde yayımlandı

“Türkiye ile Azerbaycan arasında imzalanan doğal gaz anlaşması, Türkiye’nin Resmî Gazetesi’nde yayımlandı” başlıklı haber, Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerini enerji diplomasisi, stratejik ortaklık ve bölgesel enerji güvenliği çerçevesinde temsil etmektedir. Azerbaycan medyasında yer alan haberde, doğal gaz alanındaki iş birliği anlaşmasının Türkiye tarafından resmen onaylanması, iki ülke arasındaki enerji ortaklığının kurumsal ve hukuki temellerinin daha da güçlendirildiği söylemiyle sunulmaktadır. Haberde doğal gazın alım-satımı, tedariki, değişimi ve transit geçişine ilişkin iş birliğinin vurgulanması, enerji sektörünün Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerinin en önemli stratejik alanlarından biri olarak çerçevelendiğini göstermektedir. Ayrıca anlaşmanın yalnızca iki ülke arasındaki enerji akışını değil, üçüncü ülkelerden gelen doğal gazı da kapsamayı, iş birliğinin bölgesel ölçekte genişleyen bir enerji ağına dönüştüğüne işaret etmektedir. Haber, Türkiye ve Azerbaycan’ı bölgesel enerji güvenliğinin temel aktörleri olarak temsil etmektedir. Anlaşmanın Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan’ın imzasıyla yürürlüğe girdiğinin vurgulanması, enerji iş birliğinin en üst siyasi düzeyde desteklenen stratejik bir devlet politikası olduğunu açıklığa kavuşturmaktadır.

Azerbaycan medyasında bu tür enerji anlaşmalarının öne çıkarılması, ülkenin enerji kaynakları ve transit kapasitesi üzerinden bölgesel etkisini güçlendiren bir stratejik anlatı üretmektedir. Aynı zamanda Türkiye'nin enerji koridoru rolüyle birlikte değerlendirilmesi, iki ülkenin ortak hareket ederek Avrupa ve Avrasya enerji piyasalarında stratejik önem taşıyan bir ortaklık geliştirdiği söylemini güçlendirmektedir. Bu yönüyle haber, Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerini enerji güvenliği, ekonomik karşılıklı bağımlılık ve bölgesel entegrasyon ekseninde şekillenen güçlü bir stratejik ittifak olarak temsil etmektedir.

HABER 33: Azerbaycan-Türkiye tandemi daha geniş bir coğrafyada – Kaspi'nin analizi

“Azerbaycan-Türkiye tandemi daha geniş bir coğrafyada – Kaspi'nin analizi” başlıklı haber, Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerini bölgesel liderlik, stratejik ittifak ve Türk Dünyası entegrasyonu çerçevesinde temsil etmektedir. Azerbaycan merkezli bu haber içeriği, iki ülke arasındaki ilişkileri yalnızca ikili iş birliği düzeyinde değil; Güney Kafkasya'dan Orta Asya'ya, Orta Doğu'dan Doğu Avrupa'ya uzanan geniş bir jeopolitik coğrafyayı etkileyen stratejik ortaklık olarak konumlandırmaktadır. İğdır-Nahçıvan Doğal Gaz Boru Hattı'nın açılışı, enerji iş birliğinin somut bir göstergesi olarak çerçevelenirken; Bakü-Tiflis-Kars demiryolu, enerji koridorları ve doğal gaz ihracatı gibi unsurlar üzerinden Azerbaycan ve Türkiye'nin bölgesel bağlantısallık ve enerji güvenliği alanlarında belirleyici aktörler olduğu söylemi vurgulanmaktadır. Haberde Azerbaycan'ın Avrupa'nın enerji güvenliğine katkı sağlayan bir ülke söyleminin ön plana çıkarılması, ülkenin bölgesel ve uluslararası konumunu güçlendiren bir stratejik anlatı üretmektedir. Haber, Azerbaycan ile Türkiye ilişkilerini bölgesel istikrarın ve Türk Dünyası bütünleşmesinin temel aktörleri olarak çerçevelemektedir. Cumhurbaşkanı İlham Aliyev ve Recep Tayyip Erdoğan'ın açıklamaları aracılığıyla oluşturulan söylemde, iki ülkenin kendi ulusal çıkarlarının ötesinde bölgesel barış, refah ve iş birliğini de destekleyen ortak bir vizyon geliştirdiği vurgulanmaktadır. Haberde sıkça kullanılan “Azerbaycan-Türkiye tandemi”, “güç merkezi” ve “Türk Dünyası'nın birleşmesi” gibi ifadeler, iki ülkenin ortaklığını sıradan bir devletler arası ilişki olmaktan

çıkarak bölgesel ölçekte yön verici bir aktör olarak konumlandırılmaktadır. Bu yönüyle haber, Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerini enerji, ulaştırma ve diplomatik iş birliğiyle birlikte Türk Dünyası'nın siyasi, ekonomik ve stratejik entegrasyonunu destekleyen bölgesel liderlik modeli olarak temsil etmektedir.

HABER 34: 5 Mart'ta Ankara'da Iğdır-Nahçıvan doğal gaz boru hattının video bağlantı yöntemiyle açılış töreni gerçekleştirildi

“5 Mart'ta Ankara'da Iğdır-Nahçıvan doğal gaz boru hattının video bağlantı yöntemiyle açılış töreni gerçekleştirildi” başlıklı haber, Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerini stratejik ittifak, Türk Dünyası entegrasyonu, kurumsallaşmış iş birliği ve bölgesel bağlantısallık çerçevesinde temsil etmektedir. Iğdır-Nahçıvan Doğal Gaz Boru Hattı'nın açılışı, Azerbaycan medyasında yalnızca bir enerji projesi olarak değil, iki ülke arasındaki kardeşlik ilişkilerinin ve ortak stratejik vizyonun somut bir sonucu olarak sunulmaktadır. Cumhurbaşkanı İlham Aliyev'in konuşmasında Nahçıvan'ın tarihsel konumuna, Batı Zengezur'un Azerbaycan'dan ayrılmasıyla ortaya çıkan kopukluğa ve Türkiye'nin geçmişte Nahçıvan'a sağladığı desteğe geniş yer vermesi, enerji projelerini tarihsel hafıza ve ulusal kimlik söylemleriyle ilişkilendiren bir çerçevelemeyi yansıtmaktadır. Bunun yanında Bakü-Tiflis-Ceyhan, Bakü-Tiflis-Erzurum, TANAP ve Bakü-Tiflis-Kars gibi projelere yapılan göndermeler, Türkiye ile Azerbaycan'ı Avrasya enerji ve ulaştırma ağlarının merkezinde yer alan ve enerji diplomasisine yön veren stratejik aktörler olarak konumlandırmaktadır. Haber söyleminde enerji güvenliği, Nahçıvan'ın kalkınması ve Türk Dünyası'nın fiziksel olarak birbirine bağlanması iç içe geçen temalar olarak sergilenmektedir. Haber, Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerini bölgesel düzeyin ötesine taşıyan ve Türk Dünyası'nın bütünleşmesine liderlik eden bir ortaklık modeli olarak sunmaktadır. Hem İlham Aliyev'in hem de Recep Tayyip Erdoğan'ın konuşmalarında “kardeşlik”, “ortak kader”, “Türk Dünyası'nın birliği” ve “bölgesel barış” söylemlerinin öne çıkarılması, enerji projesine ekonomik bir girişim olmanın ötesinde stratejik anlatı işlevi yüklemektedir. Azerbaycan medyasında Aliyev'in, Türk Dünyası'nın birleşmesinde Erdoğan'ın rolünü vurgulaması ve Türkiye ile Azerbaycan birliğini tüm

Türk devletlerine katkı sağlayan bir güç olarak tanımlaması dikkat çekmektedir. Bu durum, Azerbaycan medyasında Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerinin ikili iş birliğinden ziyade Türk devletleri arasında entegrasyonu teşvik eden ve bölgesel süreçleri yönlendiren stratejik bir eksen olarak temsil edildiğini göstermektedir. Bu yönüyle haber, enerji diplomasisini tarihsel hafıza, ortak kimlik ve bölgesel liderlik söylemleriyle birleştirerek Türkiye ile Azerbaycan ittifakının jeopolitik önemini güçlendiren bir stratejik anlatı üretmektedir.

HABER 35: Turan Yolunda Şuşa Zirvesi – “Kaspi”nin Makalesi

“Turan Yolunda Şuşa Zirvesi – “Kaspi”nin Makalesi” başlıklı haber, Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerini Türk Dünyası entegrasyonu, ortak jeopolitik vizyon ve stratejik ittifakın kurumsallaşması çerçevesinde temsil etmektedir. Haber içeriğinde Şuşa, yalnızca Azerbaycan’ın kültürel başkenti veya Karabağ Zaferi’nin sembolü olarak değil; Türk Dünyası’nın yeni jeopolitik ve manevi merkezi söylemiyle konumlandırılmaktadır. Haberde Türk Devletleri Teşkilatı liderlerinin Şuşa’da bir araya gelecek olması, Azerbaycan’ın işgalden kurtardığı toprakların uluslararası meşruiyetinin ve Türk devletleri arasındaki dayanışmanın güçlü bir göstergesi olarak temsil edilmektedir. Karabağ’ın yeniden inşası, Zengezur, ulaştırma koridorları, ekonomik yatırımlar ve Türk devletlerinin bölgedeki faaliyetleri üzerinden Şuşa’nın bölgesel entegrasyonun merkezi hâline geldiği söylemi; Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerini, iki ülke arasındaki kardeşlik bağlarıyla sınırlı tutmayan ve Türk Dünyası’nın geleceğini şekillendiren stratejik bir eksen olarak çerçevelemektedir. Haber, Azerbaycan medyasında sıkça vurgulanan “Türk Dünyası’nın birliği” söyleminin en güçlü örneklerinden birini oluşturmaktadır. Metinde Şuşa Beyannamesi, Türkiye ile Azerbaycan arasındaki ikili bir anlaşmadan ziyade tüm Türk Dünyası’nın ortak jeopolitik vizyonunun hukuki temeli olarak yorumlanmaktadır. Ayrıca “ortak Turan coğrafyası”, “Türk Dünyası’nın manevi merkezi”, “Türk toprakları” ve “birleştirici Şuşa” gibi ifadeler, kültürel ve tarihsel aidiyet söylemlerini jeopolitik hedeflerle birleştiren güçlü bir stratejik anlatı üretmektedir. Türkiye’nin askerî ve siyasi gücüyle, Azerbaycan’ın ise Karabağ Zaferi sonrasında artan bölgesel etkisiyle entegrasyon süre-

cine liderlik ettiği söylemi vurgulanmaktadır. Bu yönüyle haber, Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerini stratejik müttefiklik düzeyinin ötesinde, Türk Dünyası'nın siyasi, ekonomik ve kültürel bütünleşmesini yönlendiren öncü bir ortaklık modeli olarak temsil etmektedir.

Kategori 3: Ekonomi

Bu kategori altında yer alan haberler incelendiğinde Türkiye ile Azerbaycan arasındaki ilişkilerin büyük ölçüde ekonomik entegrasyon, ticaret diplomasisi, yatırım ve girişimcilik faaliyetleri, enerji iş birliği, dijital dönüşüm ve bölgesel bağlantısallık çerçevesinde temsil edildiği görülmektedir. Söz konusu kategoriye ait örnek haber içerikleri; temsil, çerçeveleme, söylem ve stratejik anlatı açısından aşağıda analiz edilmektedir.

HABER 36: Çifte Vergilendirme Kaldırılıyor: Türkiye'den Azerbaycan'a Gelen Ürünler Ucuzlayacak mı?

“Çifte Vergilendirme Kaldırılıyor: Türkiye'den Azerbaycan'a Gelen Ürünler Ucuzlayacak mı?” başlıklı haber, Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerini ekonomik entegrasyon, ticaretin kolaylaştırılması ve karşılıklı ekonomik bağlantısallığın güçlendirilmesi çerçevesinde temsil etmektedir. Azerbaycan medyasında çifte vergilendirmenin kaldırılması, iki ülke arasındaki ekonomik iş birliğini derinleştirecek önemli bir adım olarak çerçevelenmektedir. Haberde Türkiye'den Azerbaycan'a yapılan ithalatın maliyetinin düşebileceği ve bu sayede ticari faaliyetlerin daha avantajlı hâle geleceği vurgulanmaktadır. Bunun yanında düzenlemenin yalnızca tüketici fiyatlarını etkileyecek bir ekonomik karar olmadığı, aynı zamanda iki ülke arasındaki ticaret hacmini artıracak ve ekonomik ilişkileri çeşitlendirecek yapısal bir reform niteliği taşıdığı söylemi dikkat çekmektedir. Türkiye'nin, Azerbaycan'ın en önemli ticaret ortaklarından biri olarak tanımlanması da ekonomik ilişkilerin stratejik önemini öne çıkaran belirgin bir söylem olarak yer almaktadır. Haber, Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerini ekonomik bütünleşme sürecinin doğal ve kaçınılmaz bir parçası olarak temsil etmektedir. Haberde ekonomi alanında uzman görüşüne yer verilmesi, söz konusu düzenlemenin kamuoyu nezdinde rasyonel ve fayda odaklı bir politika olarak meşrulaştırılmasına katkı sağlamaktadır. Ayrıca Türk ürünlerinin Azerbaycan pazarında daha

erişilebilir hâle gelmesi ve Azerbaycan ürünlerinin Türkiye’deki rekabet gücünün artacağına vurgulanması, ilişkilerin karşılıklı kazanç boyutunu vurgulayan bir stratejik anlatı üretmektedir. Bu yönüyle haber, Türkiye ile Azerbaycan ortaklığını siyasi ve kültürel yakınlığın yanı sıra, ekonomik entegrasyon ve ortak refah hedefleri doğrultusunda gelişen stratejik bir iş birliği modeli olarak temsil etmektedir.

HABER 37: KOBİA, Türkiye’nin KOSGEB Kurumu ve Diğer Ortaklarla Belgeler İmzaladı

“KOBİA, Türkiye’nin KOSGEB Kurumu ve Diğer Ortaklarla Belgeler İmzaladı” başlıklı haber, Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerini ekonomik iş birliği, KOBİ destek mekanizmaları ve kurumsal kapasite paylaşımı çerçevesinde temsil etmektedir. Haberde, Azerbaycan’ın Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme Ajansı (KOBİA) ile Türkiye’nin Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB) arasında imzalanan iyi niyet protokolü, iki ülke arasındaki ekonomik ortaklığın yalnızca büyük ölçekli yatırımlar ve enerji projeleriyle sınırlı olmadığını; mikro, küçük ve orta ölçekli işletmeler düzeyinde de derinleştiğini göstermektedir. Haberde işletmelerin finansal kaynaklara erişiminin kolaylaştırılması, girişimciliğin desteklenmesi ve kurumsal deneyim paylaşımı gibi söylemler ön plana çıkarılmaktadır. Bunun yanında sağlık sektörüne ilişkin imzalanan mutabakat zaptı, ekonomik iş birliğinin farklı sektörlere yayıldığı ve kamu-özel sektör ortaklıkları üzerinden yeni iş birliği alanlarının oluşturulduğu vurgusuyla çerçevelenmektedir. Haber, Türkiye’yi deneyim ve bilgi transferi sağlayan önemli bir kalkınma ortağı olarak temsil etmektedir. KOSGEB’in kurumsal tecrübesinin Azerbaycan’daki KOBİ ekosistemine aktarılması ve sağlık hizmetlerinde Türkiye’deki uygulamaların örnek gösterilmesi, Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerinin teknoloji, bilgi ve insan kaynağı paylaşımı temelinde geliştiği yönünde bir stratejik anlatı üretmektedir. Haberde ekonomik iş birliğinin, doğrudan vatandaşların yaşam kalitesini etkileyen sağlık ve girişimcilik gibi alanlara uzandığı söylemi ayrıca dikkat çekmektedir. Bu yönüyle haber, Türkiye ile Azerbaycan ortaklığını ticaret hacmi ve yatırımlarla ölçülen bir ilişkiden ziyade kurumsal gelişim, ekonomik kalkınma ve sürdürülebilir refah hedeflerini destekleyen çok boyutlu bir stratejik iş birliği süreci olarak temsil etmektedir.

HABER 38: Türkiye Cumhurbaşkanı Yardımcısı Bakü’de Hangi Mesajı Verdi?

“Türkiye Cumhurbaşkanı Yardımcısı Bakü’de Hangi Mesajı Verdi?” başlıklı haber, Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerini ekonomik entegrasyon, stratejik ortaklık ve Türk Dünyası’nın ortak kalkınma vizyonu çerçevesinde temsil etmektedir. Azerbaycan medyasında yer alan bu haber, Bakü’de gerçekleştirilen Türkiye-Azerbaycan Ekonomik İş Birliği Ortak Hükûmetlerarası Komisyonu toplantısını ekonomik iş birliği platformu olmanın ötesinde, iki ülke arasındaki stratejik ittifakın ekonomik boyutunu güçlendiren bir mekanizma olarak çerçevelenmektedir. Haberde Cevdet Yılmaz’ın Orta Koridor’un geleceğinin Bakü-Ankara hattındaki iş birliğiyle şekilleneceğine yönelik söylemi öne çıkarılarak Türkiye ile Azerbaycan’ın bölgesel ulaştırma ve ticaret ağlarının merkezindeki konumuna vurgu yapılmaktadır. Böylece ekonomik ilişkiler, yalnızca ikili ticaret hacmiyle sınırlandırılmamakta; Avrasya ölçeğinde lojistik ve ekonomik bağlantısalılığı yönlendiren stratejik anlatı üretmektedir. Haber, Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerini liderler düzeyindeki güçlü siyasi iradeye dayanan, kurumsallaşmış ve uzun vadeli bir ortaklık modeli olarak temsil etmektedir. Cevdet Yılmaz’ın, iki ülke ilişkilerinin gelişiminde Cumhurbaşkanı İlham Aliyev ve Recep Tayyip Erdoğan’ın rolünü vurgulayan söylemler, iki ülke arasındaki yakınlaşmanın liderlik diplomasisiyle ilişkilendirildiğini göstermektedir. Ayrıca Türkiye’nin, yalnızca Azerbaycan’ın değil; bütün Türk Dünyası’nın refahı için çalıştığı söylemi, ikili iş birliğini daha geniş bir perspektife taşımaktadır. Bu yönüyle haber, Türkiye ile Azerbaycan ekonomik ortaklığını bölgesel kalkınma, ulaştırma koridorları ve Türk devletleri arasındaki ekonomik bütünleşmenin temel taşı olarak temsil etmekte; böylece iki ülkeyi Türk Dünyası’nın ekonomik entegrasyon sürecine yön veren aktörler olarak konumlandırmaktadır.

HABER 39: Bakü’de, Azerbaycan-Türkiye Dijital Dönüşüm İş Forumu düzenlendi

“Bakü’de, Azerbaycan-Türkiye Dijital Dönüşüm İş Forumu düzenlendi” başlıklı haber, Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerini dijital dönüşüm, teknoloji diplomasisi, inovasyon ve bilgi ekonomisine da-

yalı stratejik ortaklık çerçevesinde temsil etmektedir. Azerbaycan medyasındaki bu haber, iki ülke arasındaki iş birliğinin geleneksel enerji, ulaştırma ve savunma alanlarının ötesine geçerek dijital teknolojiler ve inovatif girişimler ekseninde derinleştiğini göstermektedir. Elektronik imzaların karşılıklı tanınmasına ve dijital belge dolaşımının entegrasyonuna yönelik söylemler, Türkiye ile Azerbaycan arasındaki teknoloji diplomasisinin de kurumsal düzeyde ilerlediğini temsil etmektedir. Haberde dijital teknolojilerin ekonomik büyüme, kamu yönetiminde verimlilik ve rekabet gücüyle ilişkilendirilmesi, iki ülkenin dijital dönüşümü stratejik kalkınma politikalarının merkezine yerleştirdiği söylemini desteklemektedir. Böylece teknoloji alanındaki iş birliği, iki ülke arasındaki ekonomik ilişkilerin yeni ve yüksek katma değerli boyutu olarak sunulmaktadır. Haber, Türkiye ile Azerbaycan'ı Türk Dünyası'nda dijital dönüşümün öncü aktörleri olarak çerçevelemektedir. Şuşa Beyannamesi'nin ekonomik ve teknolojik iş birliklerini kolaylaştırmasına yapılan vurgu, dijital dönüşüm sürecinin de mevcut müttefiklik ilişkisinin doğal bir uzantısı olarak görüldüğü söylemini desteklemektedir. Ayrıca 110 maddelik Karma Ekonomik Komisyonu (KEK) Eylem Planı içerisinde yapay zekâ, bilişim ve finans teknolojileri alanlarına yer verilmesi, iki ülkenin geleceğin ekonomisine yönelik ortak bir vizyon geliştirdiğine yönelik stratejik anlatıyı güçlendirmektedir. Haberde, Türk devletleriyle birlikte 161 milyonluk bir nüfusa hitap eden teknoloji ekosistemine yapılan vurgu ise Türkiye ile Azerbaycan iş birliğinin yalnızca ikili düzeyde değil; Türk Dünyası'nın dijital entegrasyonuna katkı sağlayacak bölgesel bir model olarak sunulduğunu açıklığa kavuşturmaktadır. Bu yönüyle haber, Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerini teknoloji üretimi, dijital bağlantısallık ve inovasyon temelinde gelişen yeni nesil stratejik ortaklık vurgusuyla temsil etmektedir.

HABER 40: İhracatçılar Bakü'de 450'den Fazla İkili İş Görüşmesi Gerçekleştirdi

“İhracatçılar Bakü'de 450'den Fazla İkili İş Görüşmesi Gerçekleştirdi” başlıklı haberde, Türkiye ile Azerbaycan ilişkileri ekonomik entegrasyon ve karşılıklı kalkınma çerçevesinde sunulmaktadır. Haberin temel çerçevesi; iki ülke arasındaki ticaret hacminin artırılması, yatırım olanaklarının geliştirilmesi ve iş dünyasında kurumsal iş bir-

liklerinin güçlendirilmesi üzerine kuruludur. Haberde kullanılan söylemler, Türkiye ile Azerbaycan'ın ekonomik ilişkilerini "Tek Millet, İki Devlet" anlayışıyla ilişkilendirerek ticari faaliyetlere duygusal ve kültürel bir boyut kazandırmaktadır. Ticaret hacminin 15 milyar dolara çıkarılması hedefi, iki ülke arasındaki ekonomik potansiyelin somut göstergesi olarak sunulurken; tercihli ticaret anlaşması, ihracat rakamları ve yatırım fırsatları ekonomik başarının göstergeleri olarak temsil edilmektedir. Böylece ekonomik ilişkiler, yalnızca ticari veriler üzerinden değil; kardeşlik ve ortak gelecek vizyonu üzerinden de meşrulaştırılmaktadır. Haberde ayrıca Zengezur Koridoru'nun ekonomik-stratejik fırsat çerçevesi içerisinde temsil edildiği de dikkat çekmektedir. Söz konusu koridorun açılmasıyla Türkiye'nin, Türk Dünyası'na doğrudan bağlanacağı ve Azerbaycan'ın da küresel bir lojistik merkeze dönüşeceği söylemi vurgulanmaktadır. Bu yaklaşım, daha önce analiz edilen birçok haberde olduğu gibi ulaştırma projelerini yalnızca ekonomik değil; aynı zamanda jeostratejik ve entegrasyon odaklı bir çerçeve içerisinde sunmaktadır. Dolayısıyla haber, Türkiye ile Azerbaycan ekonomik iş birliğini Türk Dünyası'nın bütünleşmesine katkı sağlayan bir stratejik anlatı olarak konumlandırmaktadır. Bu haberin genel temsiline bakıldığında Türkiye ile Azerbaycan; ortak ekonomik hedefler doğrultusunda hareket eden, bölgesel kalkınmaya yön veren ve karşılıklı refahı artırmayı amaçlayan stratejik ortaklar olarak öne çıkarılmaktadır. Bu yönüyle haber, ekonomi kategorisinde karşılıklı kazanç, bölgesel entegrasyon, ticaret diplomasisi ve ortak kalkınma çerçevesinde olumlu bir temsil örneği oluşturmaktadır.

Kategori 4: Doğal Afet

Bu kategori altında yer alan haberler incelendiğinde Türkiye ile Azerbaycan arasındaki ilişkilerin büyük ölçüde afet diplomasisi, insani dayanışma, kardeşlik söylemi, kriz dönemlerinde karşılıklı destek ve afet yönetimi alanındaki iş birliği çerçevesinde temsil edildiği görülmektedir. Söz konusu kategoriye ait örnek haber içerikleri; temsil, çerçeveleme, söylem ve stratejik anlatı açısından aşağıda analiz edilmektedir.

HABER 41: Amfibi Uçak Türkiye’deki Orman Yangınlarıyla Mücadeleye Başladı

“Amfibi Uçak Türkiye’deki Orman Yangınlarıyla Mücadeleye Başladı” başlıklı haber, Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerini afet diplomasisi, insani dayanışma ve kriz dönemlerinde karşılıklı destek çerçevesinde temsil etmektedir. Azerbaycan medyasında yer alan haberde, Türkiye’de meydana gelen orman yangınlarına müdahale amacıyla Azerbaycan tarafından gönderilen “BE-200ÇS” amfibi uçağı, iki ülke arasındaki kardeşlik ilişkisinin somut bir göstergesi olarak temsil edilmektedir. Yardım kararının doğrudan Cumhurbaşkanı İlham Aliyev’in talimatıyla alınmış olduğu söylemi, desteğin teknik bir yardım faaliyetinden ziyade devlet düzeyinde verilen stratejik bir dayanışma mesajı olarak çerçevelendirildiğini göstermektedir. Haberde sıkça kullanılan “kardeş ülke” ifadesi ise afet dönemlerinde karşılıklı yardımlaşmanın Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerinin doğal bir unsuru olduğu yönündeki söylemi güçlendirmektedir. Haber, Türkiye ile Azerbaycan arasındaki ilişkilerin kriz dönemlerinde de kesintisiz devam eden afet diplomasisi temelinde şekillendiğini ortaya koyarken; afetlerle mücadelede ortak sorumluluk, güven, dayanışma ve kardeşlik ekseninde güçlü bir stratejik anlatı üretmektedir. Ayrıca Azerbaycan Olağanüstü Haller Bakanlığı ekiplerinin de göreve hazır tutulduğunun belirtilmesi, Azerbaycan’ın ihtiyaç duyulması hâlinde daha kapsamlı destek sunmaya hazır olduğu söylemini yansıtmaktadır. Bu yönüyle haber, Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerini afet yönetimi ve insani yardım alanlarında da kurumsallaşmış, güçlü ve sürdürülebilir bir stratejik ortaklık olarak temsil etmektedir.

HABER 42: Cumhurbaşkanının Talimatıyla Türkiye’ye Gönderilen Amfibi Uçak Kardeş Ülkeye Ulaştı

“Cumhurbaşkanının Talimatıyla Türkiye’ye Gönderilen Amfibi Uçak Kardeş Ülkeye Ulaştı” başlıklı haber, Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerini afet diplomasisi, kardeşlik, dayanışma ve insani yardım iş birliği çerçevesinde temsil etmektedir. Azerbaycan medyasında yer alan bu haberde, Cumhurbaşkanı İlham Aliyev’in talimatıyla gönderilen “BE-200ÇS” tipi amfibi uçağın Türkiye’ye ulaşması ve yangın söndürme çalışmalarına katılacak olması, iki ülke arasındaki dayanış-

manın afet diplomasisi düzeyinde de devam ettiğinin somut bir göstergesi olarak temsil edilmektedir. Haberde teknik detaylardan ziyade yardım kararının devlet başkanının talimatıyla gerçekleştiğinin vurgulanması, desteğin sembolik ve siyasi boyutunu güçlendirmektedir. Ayrıca “kardeş ülke” söyleminin sürekli tekrar edilmesi, Türkiye’de yaşanan afetin yalnızca bir dış yardım konusu olarak değil; Azerbaycan’ın sorumluluğu olarak görüldüğüne işaret etmektedir. Haber, Azerbaycan’ın Türkiye’nin ihtiyaç duyduğu dönemlerde hızlı ve etkin destek sağlayan güvenilir bir ortak olduğu yönünde bir stratejik anlatı oluşturmaktadır. Amfibi uçağın yanı sıra 10 kişilik uzman ekibin de görevlendirilmesi, desteğin kurumsal kapasite ve teknik yeterlilik boyutunu öne çıkarmaktadır. Haber söyleminde afet yardımı, diplomatik ilişkilerin ötesinde duygusal ve tarihsel kardeşlik bağlarının doğal bir sonucu olarak çerçevelendirilmektedir. Bu nedenle yangın söndürme operasyonu, kamuoyunda bir afet müdahalesi olmaktan ziyade “Tek Millet, İki Devlet” anlayışının kriz zamanlarında somutlaşan bir örneği olarak sunulmaktadır. Bu yönüyle haber, Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerini karşılıklı güvene dayalı, insani dayanışmayı önceleyen ve zor zamanlarda kurumsal iş birliğini hızla harekete geçirebilen güçlü bir stratejik ortaklık modeli olarak temsil etmektedir.

HABER 43: Türkiye’de Orman Yangınlarında Hayatını Kaybedenlere Şehit Statüsü Verilecek

“Türkiye’de Orman Yangınlarında Hayatını Kaybedenlere Şehit Statüsü Verilecek” başlıklı haber, Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerini doğrudan ekonomik ya da siyasi iş birliği üzerinden değil; afetler karşısında toplumsal dayanışma, fedakârlık, empati ve ortak insani değerler çerçevesinde temsil etmektedir. Azerbaycan medyasında Türkiye’deki orman yangınları sırasında yaşamını yitiren görevliler ve gönüllülere şehit statüsü verilmesinin teklif edilmesi, devletin afetle mücadelede görev alan bireylerin fedakârlığını resmî olarak tanınması ve onurlandırması şeklinde sunulmaktadır. Haberde orman çalışanları, AFAD ve Kızılay gönüllüleri ile sivil vatandaşların aynı bağlamda değerlendirilmesi, afet yönetimini yalnızca devlet kurumlarıyla sınırlı olmayan, toplumsal katılım ve ortak sorumluluk temelinde şekillenen bir süreç olarak çerçevelenmektedir. Bu yönüyle haber, Türkiye’nin afetlerle mücadelede toplumsal seferberlik söyle-

mini baskın hâle getirmektedir. Haber, Azerbaycan kamuoyuna Türkiye'nin orman yangınlarıyla mücadelesini ve bu süreçte hayatını kaybeden kişilere verilen değeri aktarmaktadır. Haberde “şehitlik” kavramının kullanılması, afetlerle mücadelede hayatını kaybedenlerin ulusal fedakârlık ve kamu hizmeti bağlamında değerlendirilmesini sağlayan güçlü bir stratejik anlatı üretmektedir. Doğal afetler kategorisindeki diğer haberlerle birlikte düşünüldüğünde bu içerik, Türkiye'nin yangınlarla mücadelesini görünür kılarken; Azerbaycan'ın daha önce sunduğu destek faaliyetlerinin de sembolik anlamını güçlendirmektedir. Bu yönüyle haber, afet yönetiminde afet diplomasisinin önemini vurgularken insan hayatına verilen değer yanı sıra toplumsal dayanışma kültürünü de sergilemekte ve Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerinin temelinde yer alan karşılıklı empati ve kardeşlik söylemini güçlü biçimde temsil etmektedir.

HABER 44: Türkiye’de Orman Yangınları: Azerbaycan Türkiye’ye Ek Personel ve Ekipman Gönderiyor

“Türkiye’de Orman Yangınları: Azerbaycan Türkiye’ye Ek Personel ve Ekipman Gönderiyor” başlıklı haber, Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerini afet diplomasisi, kriz yönetimi, toplumsal dayanışma ve karşılıklı destek çerçevesinde temsil etmektedir. Azerbaycan mediasındaki haberde, Türkiye’de meydana gelen büyük orman yangınlarına karşı Azerbaycan’ın kapsamlı bir destek operasyonu yürüttüğü söylemi ön plana çıkmaktadır. 500 kişilik personel, helikopterler, yangın söndürme araçları ve teknik ekipman gönderileceğinin belirtilmesi, Azerbaycan’ın desteğinin sembolik düzeyin ötesine geçtiğini ve kurumsal kapasitesini kardeş ülkenin hizmetine sunduğunu göstermektedir. Haberde Azerbaycan ekiplerinin Muğla’nın Marmaris ilçesinde yangının en kritik bölgelerinde görev aldığına dikkat çekilerek yardım faaliyetlerinin sahada aktif biçimde sürdürüldüğü söylemi aktarılmaktadır. Böylece afet yönetimi alanındaki iş birliği, iki ülke arasındaki kardeşlik ilişkilerinin ve afet diplomasisinin somut bir yansıması olarak çerçevelenmektedir. Haber; Azerbaycan’ın, Türkiye’nin zor zamanlarında yanında yer alan güvenilir ve sorumluluk sahibi kardeş ülke olduğu yönünde belirgin bir söylem üretmektedir. Azerbaycan’ın hızlı müdahale ve geniş çaplı destek kapasitesini öne çıkaran haber, iki ülke arasındaki ilişkilerin siyasi, ekonomik ve askerî alanlarla sınırlı

olmadığına; doğal afetler gibi insani krizlerde de güçlü bir dayanışma zemini üzerine kurulduğuna ilişkin stratejik anlatıları desteklemektedir. Bu yönüyle haber, Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerini karşılıklı güven, ortak sorumluluk ve afet dönemlerinde etkin iş birliği temelinde gelişen kardeşlik modeli ekseninde temsil etmektedir.

HABER 45: Orman Yangınları Türkiye Turizmine Darbe Vuruyor

“Orman Yangınları Türkiye Turizmine Darbe Vuruyor” başlıklı haber, Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerini ekonomik istikrar, turistik refah, afetlerin ekonomik etkileri ve kardeş ülkeye duyarlılık çerçevesinde temsil etmektedir. Azerbaycan medyasında yer alan bu haber içeriğinde Türkiye’de meydana gelen orman yangınları, insani ve çevresel bir felaket olmakla birlikte ekonomik sonuçlar doğuran bir kriz olarak da çerçevelenmektedir. Yangınların turizm bölgelerinde yoğunlaşmasının, Türkiye’nin turizm gelirleri ve turistik potansiyeli üzerindeki olası risklerine dikkat çekilmekte, turizm sektörünün pandemi sonrası toparlanma sürecinde olduğu söylemi vurgulanmaktadır. Böylece haber, Türkiye’nin ekonomisinde yaşanan gelişmeleri Azerbaycan’ın da yakından takip ettiği ve kardeş ülkenin ekonomik istikrarını önemseydiği yönünde bir çerçeve oluşturmaktadır. Afetlerin ekonomik boyutunu ön plana çıkaran haber, Türkiye ile Azerbaycan arasındaki kardeşlik söylemini de güçlendirmektedir. Metin boyunca sıklıkla tekrar eden “kardeş Türkiye” söylemi üzerinden yangınlardan duyulan üzüntünün vurgulanması, iki ülke ilişkisinin çok boyutluluğuna ve Azerbaycan kamuoyunda Türkiye ile duygudaşlığın kolektif hafızadaki sürdürülebilirliğine yönelik güçlü bir stratejik anlatı üretmektedir. Haberde yer verilen uzman görüşü aracılığıyla yangınların turizm geliri, istihdam ve makroekonomik göstergeler üzerindeki etkileri değerlendirilirken; Türkiye’nin ekonomik kayıplarının bölgesel ölçekte önem taşıdığı söylemi de aktarılmaktadır. Bu yönüyle haber, doğal afetleri yalnızca çevresel bir sorun yönüyle değil; ekonomik istikrarı ve toplumsal refahı olumsuz etkileyen bir risk unsuru olarak çerçevelenmekte; Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerini ise kolektif hafıza, aidiyet, empati, duyarlılık, toplumsal dayanışma ve ortak refah temelinde temsil etmektedir.

Kategori 5: Kültür/Sanat

Bu kategori altında yer alan haberler incelendiğinde Türkiye ile Azerbaycan arasındaki ilişkilerin büyük ölçüde kültürel diplomasi, popüler kültür, medya ve sanat faaliyetleri, ortak dil ve kültürel miras, toplumsal yakınlık ve kültürel etkileşim çerçevesinde temsil edildiği görülmektedir. Söz konusu kategoriye ait örnek haber içerikleri; temsil, çerçeveleme, söylem ve stratejik anlatı açısından aşağıda analiz edilmektedir.

HABER 46: Türk Filmlerinin Azerbaycan Türkçesine Dublajı Tepki Çekti

“Türk Filmlerinin Azerbaycan Türkçesine Dublajı Tepki Çekti” başlıklı haber, Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerini kültürel yakınlık, dil politikaları ve kültürel etkileşim tartışmaları çerçevesinde temsil etmektedir. Azerbaycan medyasında yer alan bu içerik, iki ülke arasındaki ortak dil ve kültürel mirasın medya alanındaki yansımalarını ele alırken; Türkiye Türkçesiyle üretilen film ve dizilerin Azerbaycan Türkçesine çevrilmesi konusundaki farklı görüşleri görünür kılmaktadır. Haberde, Türkiye Türkçesinin Azerbaycan toplumunda büyük ölçüde anlaşılabilir olmasına rağmen; devletin dil politikası doğrultusunda çeviri uygulamalarının sürdürülmesi dikkat çekmektedir. Haber, ortak dil ve ortak kimlik vurgusunu Türkiye ile Azerbaycan arasındaki kültürel yakınlığın somut bir göstergesi olarak çerçevelemekte; ancak ulusal dilin korunmasına yönelik hassasiyetleri de temsil etmektedir. Böylece haber, iki ülke ilişkilerinde toplumsal bağların gücüne ışık tutarken; kültürel diplomasinin medya ve dil politikaları bağlamında nasıl yönetilmesi gerektiğine ilişkin söylemleri de yansıtmaktadır. Haber, Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerinin kültürel boyutunda ortak dilin, ortak kimlik ve aidiyet üzerindeki etkisine dair önemli bir stratejik anlatı üretmektedir. Metinde yer alan görüşler, Türkiye’den gelen kültürel içeriklerin Azerbaycan toplumundaki etkisini kabul etmekle birlikte, kültürel kimliğin ve dilsel özgünlüğün korunması gerektiği yönündeki yaklaşımı da ortaya koymaktadır. Bu yönüyle haber, Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerini kültürel yakınlık ve ortak tarih temelinde gelişen güçlü bir bağ olarak temsil ederken; aynı zamanda Azerbaycan’ın kendi

dil ve kültür politikalarını koruma çabasını da temsil etmektedir. Dolayısıyla haber, kültürel diplomasının fırsatları ile ulusal kimliğin korunmasına yönelik hassasiyetlerin bir arada bulunduğu dengeli bir temsil örneği sunmaktadır.

HABER 47: Kurtlar Vadisi Yeniden Azerbaycan’da: Türk Dizilerine Yönelik Yasak Kalkıyor mu?

“Kurtlar Vadisi Yeniden Azerbaycan’da: Türk Dizilerine Yönelik Yasak Kalkıyor mu?” başlıklı haber, Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerini popüler kültür, medya tüketimi ve kültürel etkileşim çerçevesinde temsil etmektedir. Azerbaycan medyasında yer alan içerikte, Türkiye’nin en popüler televizyon yapımlarından biri olan *Kurtlar Vadisi Pusu* dizisinin Azerbaycan televizyonlarında yeniden yayınlanmaya başlaması önemli bir kültürel etkileşim olarak çerçevelenmektedir. Haberde, popüler kültürün önemli örneklerinden birini temsil eden diziye yönelik yoğun izleyici talebini vurgulayan söylemler, Türkiye merkezli medya içeriklerinin Azerbaycan’da geniş bir izleyici kitlesine sahip olduğunu göstermektedir. Aynı zamanda dizinin Azerbaycan Türkçesine dublajlanarak yayınlanması, daha önceki haberlerde görülen dil politikası tartışmalarının medya alanındaki yansımalarını da temsil etmektedir. Böylece haber, iki ülke arasındaki kültürel yakınlığın televizyon ve popüler kültür ürünleri aracılığıyla gündelik yaşamda görünür hâle geldiğini açıklığa kavuşturmaktadır. Haber, Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerinde kültürel diplomasi ve yumuşak güç kapasitesinin önemli bir örneğini oluşturmaktadır. Metinde, Türk dizilerine yönelik olası yasak tartışmaları ile izleyici talebi arasındaki gerilim, söyleme de yansımaktadır. Haber söyleminde, bir taraftan ulusal yayıncılık ve yerli yapımların korunmasına yönelik düzenlemeler vurgulanırken; diğer taraftan Türk dizilerine yönelik yoğun ilginin devam ettiği ön plana çıkarılmaktadır. Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerini kültürel diplomasi ve medya tüketimi bağlamında değerlendiren haber; ortak dil, kimlik ve tarihsel bağların oluşturduğu toplumsal bütünleşmenin kamuoyu düzeyinde oldukça güçlü olduğu yönündeki stratejik anlatıyı da desteklemektedir. Bu yönüyle haber, Türkiye’nin Azerbaycan’daki kültürel görünürlüğünü ve medya alanındaki etkisini yansıtan önemli bir temsil niteliği taşımaktadır.

HABER 48: Sıla Bakü’de Konser Verdi

“Sıla Bakü’de Konser Verdi” başlıklı haber, Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerini kültürel diplomasi, popüler kültür, sanat ve toplumsal yakınlık ekseninde temsil etmektedir. Haberin merkezinde yer alan Türk sanatçı Sıla’nın Bakü konseri, iki ülke arasındaki kültürel etkileşimin yalnızca devletler arası ilişkilerle sınırlı olmadığını, toplumsal düzeyde de belirgin biçimde sürdüğünü göstermektedir. Konserde, sanatçının Bakü’ye yönelik olumlu söylemlerine ve Azerbaycan halkına duyduğu yakınlığa yer verilmesi, Türkiye’den gelen kültürel aktörlerin Azerbaycan’da gördüğü kabul ve ilgiyi yansıtmaktadır. Böylece haber, sanat ve popüler kültür ürünleri üzerinden kurulan yakınlığın müzik aracılığıyla yeniden üretildiği ve kuşaktan kuşağa aktarılan bir kardeşlik söylemi yaratmaktadır. Haber, Türkiye ile Azerbaycan arasındaki kültürel ilişkilerde sanat etkinliklerinin ve popüler kültür ürünlerinin önemli bir rol üstlendiğine işaret etmektedir. Konser etkinliğine yönelik ilgi ve sanatçının Azerbaycan kamuoyuyla kurduğu etkileşim, iki ülke arasındaki kültürel dolaşımın ve toplumsal yakınlığın sürdürülebilirliğini destekleyen söylemleri görünür kılmaktadır. Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerini kültürel diplomasi ve popüler kültür bağlamında değerlendiren haber; ortak dil, kültürel aidiyet ve toplumsal yakınlık temelinde şekillenen kültürel bütünleşmenin kamuoyu düzeyinde güçlü biçimde devam ettiği yönündeki stratejik anlatıyı desteklemektedir. Haber, Türkiye’nin Azerbaycan’a yönelik kültürel diplomasi faaliyetlerinin yanı sıra yumuşak güç kapasitesini artırmakta ve genç nesillere hitap etmektedir. Bu yönüyle haber, herhangi bir siyasi vurgu taşımamakla birlikte kültürel etkinlikler aracılığıyla Türkiye ile Azerbaycan dostluğunu doğal ve samimi bir ilişki biçimi olarak değerlendirirken; Türkiye’nin Azerbaycan’daki kültürel görünürlüğünü ve sanat alanındaki etkisini yansıtan önemli bir temsil örneği oluşturmaktadır.

HABER 49: Özcan Deniz Bakü’yü Yeniden Coşturdu

“Özcan Deniz Bakü’yü Yeniden Coşturdu” başlıklı haber, Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerini kültürel diplomasi, kültürel miras, popüler kültür ve toplumsal etkileşim çerçevesinde temsil etmektedir. Özcan Deniz’in Bakü’de yoğun ilgi gören konseri, iki ülke arasındaki

kültürel dolaşımın sürekliliğini ve Türk sanatçıların Azerbaycan kamuoyundaki yüksek görünürlüğünü yansıtmaktadır. Haberde, konserin organizasyon boyutuna vurgu yapılması, kültürel etkinliklerin bireysel sanat faaliyetlerinin ötesinde kurumsal ve ekonomik iş birliği olarak çerçevelendiğini göstermektedir. Sanatçının daha önce de Bakü’de konser verdiği ve bu ziyaretin dördüncü olduğu söylemi, iki ülke ilişkilerinin sürdürülebilirliğine işaret etmekte ve Türkiye ile Azerbaycan arasındaki kültürel etkileşimin, karşılıklı talep üreten bir yapıya sahip olduğunu açıklığa kavuşturmaktadır. Medya söylemi açısından haber, kardeşlik ve yakınlık temasını doğrudan siyasi kavramlar kullanmadan kültürel aidiyet üzerinden inşa etmektedir. Özcan Deniz’in Bakü’de gördüğü ilgi, salonun tamamen dolması ve sanatçının Azerbaycan halkına teşekkür etmesi gibi unsurlar, iki toplum arasındaki duygusal ve kültürel bağların göstergesi olarak sunulmaktadır. Böylece haber, kültürel etkinlikler aracılığıyla Türkiye ile Azerbaycan arasındaki toplumsal yakınlığın ve karşılıklı kültürel etkileşimin sürdürülebilirliğine yönelik söylemleri görünür kılmaktadır. Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerini kültürel diplomasi ve sanat etkinlikleri bağlamında değerlendiren haber; iki ülke arasındaki kültürel ilişkilerin süreklilik gösteren, karşılıklı katılımı teşvik eden ve toplumsal düzeyde yeniden üretilen bir yapıya sahip olduğu yönündeki stratejik anlatıyı desteklemektedir. Bu yönüyle haber, Türkiye’nin Azerbaycan’daki medya görünürlüğünü ve sanat alanındaki etkisini yansıtmakla birlikte; iki ülke arasındaki kültürel diplomasiyi şekillendiren toplumsal ilişkilerin genç nesillere ilham veren, ortak kültürel mirası ve aidiyet duygusunu güçlendiren, kolektif hafızayı canlı tutan ve sanatsal etkileşimin sürdürülebilirliğini destekleyen yapısını temsil etmektedir.

HABER 50: Yasemin Sakallıoğlu Bakü’de Gösteri Yapacak

“Yasemin Sakallıoğlu Bakü’de Gösteri Yapacak” başlıklı haber, Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerini popüler kültür, kültürel etkileşim, kültürel miras ve toplumsal yakınlık çerçevesinde temsil etmektedir. Haberin merkezinde yer alan Yasemin Sakallıoğlu’nun Bakü’de sahne alacak olması, Türkiye’de geniş kitlelere ulaşan kültürel üretimlerin Azerbaycan’da da karşılık bulduğunu göstermektedir. Tek kişilik komedi gösterisinin Azerbaycan’ın önemli kültür mekânlarından biri

olan Haydar Aliyev Sarayı'nda düzenlenecek olması, Türk sanatçıların Azerbaycan kültür endüstrisinde talep ve kabul gören aktörler olduğunu yansıtmaktadır. Haberde etkinliğin içeriği, sahneleneceği mekân ve bilet satış sürecine ilişkin bilgilerin ön plana çıkarılması, gösteriyi Türkiye merkezli kültürel üretimlerin Azerbaycan'da karşılık bulduğu bir popüler kültür etkinliği olarak çerçevelemektedir. Böylece haber, iki ülke arasındaki kültürel alışverişin müzik ve televizyonun ötesine geçerek mizah ve sahne sanatlarını da kapsadığını ortaya koymaktadır. Haberde aile ilişkileri, kadın-erkek iletişimi ve gündelik yaşam deneyimlerini konu alan gösterinin vurgulanması, Türkiye ile Azerbaycan kamuoyunun benzer kültürel kodlar ve toplumsal deneyimler etrafında buluşabildiği yönündeki söylemi desteklemektedir. Bu çerçevede mizah, yalnızca popüler bir eğlence tarzı değil; ortak değerlerin, kolektif hafızanın ve toplumsal yakınlığın yeniden üretildiği kültürel miras unsuru olarak temsil edilmektedir. Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerini popüler kültür ve sahne sanatları bağlamında değerlendiren haber; iki toplum arasındaki kültürel etkileşimin ortak yaşam pratikleri, gündelik deneyimler ve paylaşılan toplumsal değerler üzerinden güçlendiğine ilişkin stratejik anlatıyı desteklemektedir. Bu yönüyle haber, Türkiye'nin Azerbaycan'daki kültürel görünürlüğünü yansıtmalarının yanı sıra mizahın kültürel diplomasiye katkı sunan, toplumsal yakınlığı pekiştiren ve nesiller arasında bağ kuran ortak kültürel aidiyetin yeniden üretilmesini sağlayan bir araç olarak temsil edildiğini açıklığa kavuşturmaktadır.

4.3. Türkiye-Azerbaycan İlişkilerine Yönelik Örnek Haber Analizlerinin Genel Değerlendirmesi

Türkiye ile Azerbaycan'ın haber portallarında yer alan dijital haberler incelendiğinde, iki ülke arasındaki ilişkilerin çoğunlukla stratejik ortaklık, kardeşlik, ortak tarih ve karşılıklı dayanışma çerçevesinde sunulduğu görülmektedir. İncelenen içeriklerde, Türkiye ile Azerbaycan arasındaki ilişkilerin sıradan devletlerarası ilişkilerin ötesine geçerek ortak kimlik ve ortak kader anlayışı temelinde temsil edilmesi en baskın haber çerçevesini oluşturmaktadır. Haber içeriklerinde iki ülkenin enerji, ulaşım ve diplomasi alanlarında hayata geçirdiği ortak projeler aracılığıyla bölgesel bağlantısallığın güçlendirildiği ve Türk devletleri arasındaki entegrasyonun desteklendiği vurgulanmaktadır. Sözü

edilen bu alanlardaki gelişmeler “Tek Millet, İki Devlet”, “kardeş ülke”, “stratejik müttefiklik”, “bölgesel güç”, “ekonomik entegrasyon” ve “Türk Dünyası’nın birliği” söylemleriyle aktarılmaktadır. Böylece haberler, bilgilendirme işlevinden ziyade ortak kimlik algısını ve aidiyet duygusunu güçlendiren bir temsil pratiği üretmektedir. Bu durum, medyanın kolektif hafızanın inşası ile ortak aidiyet bilincinin güçlendirilmesindeki rolünü ortaya koymaktadır.

Azerbaycan haber portallarındaki içerikler, söylem bakımından Türk haber portallarındakilerden farklılaşmakta ve aynı konularda farklı söylemler öne çıkarılmaktadır. Türk haberlerinde daha fazla kardeşlik, dayanışma ve ortak tarih söylemi vurgulanırken; Azerbaycan haberlerinde ise askeri iş birliğinin kurumsallaşması, savunma sanayisine bağlı ortak üretimle teknoloji transferinin artması ve Türk devletleri ölçeğinde güvenlik mimarisinin gelişmesine yönelik söylemlerin ağırlık kazandığı izlenmektedir. Haberlerin odağındaki bu farklılaşma, iki ülkenin aynı stratejik ortaklığı farklı iletişim öncelikleri üzerinden temsil ettiğini göstermektedir. Dolayısıyla iki ülke arasındaki ilişkiler, farklı çerçeveler üzerinden anlamlandırılmaktadır. Türkiye’de kültürel yakınlık ve toplumsal aidiyet duygusunu güçlendiren söylemler ön plana çıkarılırken; Azerbaycan’da, stratejik ortaklığın somut çıktıları ve bölgesel güvenlik kapasitesine yaptığı katkılar daha belirgin biçimde temsil edilmektedir. Böylece ortak olaylar, her iki ülkenin kamusal iletişim ihtiyaçları doğrultusunda farklı söylemsel çerçeveler içerisinde sunulmakta ve kültürel diplomasinin ortak değerler kadar ulusal öncelikler doğrultusunda yeniden üretilen stratejik anlatılar aracılığıyla da şekillendiğini ifade etmektedir.

Her iki ülkenin dijital haber portallarındaki içerikler incelendiğinde “Savaş/Güvenlik” kategorisinde ağırlıklı olarak tematik çerçevelemenin tercih edildiği göze çarpmaktadır. Türkiye ile Azerbaycan arasındaki askeri iş birliği, Şuşa Beyannamesi, ortak tatbikatlar, savunma sanayisi projeleri ve Türk Devletleri Teşkilatı (TDT) eksenindeki girişimler, bireysel olaylardan ziyade bölgesel güvenlik, jeopolitik dönüşüm ve Türk Dünyası’nın entegrasyonu bağlamında tarihsel arka plan çerçevesinde ele alınmaktadır. Haberlerde Türkiye ile Azerbaycan bölgesel güvenliği sağlayan, istikrarı koruyan ve bölgesel iş birliğinin öncüsü olan aktörler olarak temsil edilirken; askerî iş

birlikleri herhangi bir tehdide karşı değil, bölgesel barış ve güvenliğin korunmasına yönelik girişimler şeklinde çerçevelenmektedir. Böylece haber söylemlerinde meşruiyet, güvenlik ve ortak savunmaya ilişkin stratejik anlatılar baskın hâle getirilmekte ve söz konusu anlatılar, bölgesel güvenlik bağlamında yeniden üretilmektedir.

Analiz edilen örnek haber içeriklerindeki “Stratejik İttifak” kategorisinde her iki ülkede enerji koridorları, ulaştırma projeleri, Şuşa Beyannamesi ve Zengezur Koridoru söylemleri dikkat çekerken; “Ekonomi” kategorisinde ise dijital dönüşüm, altyapı yatırımları, ticaret anlaşmaları, KOBİ iş birlikleri ve bölgesel entegrasyon söylemleri ağırlık kazanmaktadır. “Stratejik İttifak” ile “Ekonomi” kategorisindeki haberlerde de tematik çerçevelemeden yararlanıldığı ve iki ülkenin tarihsel ve kültürel yakınlığının söz konusu haberlere yansıdığı izlenmektedir. Her iki kategoriyle ilişkili olan doğal gaz-petrol boru hatları, demiryolu bağlantıları ve Zengezur Koridoru’na yönelik haberlerde, Türkiye ile Azerbaycan yalnızca ekonomik ortaklar olarak değil; Türk Dünyası’nı birbirine bağlayan stratejik merkezler olarak temsil edilmektedir. Haberlerde kullanılan söylemler, iki ülkenin bölgesel ekonomik düzenin şekillenmesinde belirleyici rol üstlendiği yönündeki stratejik anlatıları güçlendirmektedir. Bu doğrultuda medya, kültürel diplomasi ve yumuşak güç üretiminde aktif rol üstlenmektedir.

Her iki ülkenin analiz edilen dijital haber içeriklerinde “Doğal Afet” ve “Kültür/Sanat” kategorilerinde, diğerlerinden farklı olarak tematik çerçevelemeyle birlikte epizodik çerçevelemenin de kullanıldığı ve bu kategorilere ait haberlerde daha yoğun biçimde duygusal ve sembolik söylemlerin ağırlık kazandığı görülmektedir. Özellikle Türkiye’deki orman yangınlarına Azerbaycan’ın verdiği destek haberlerinde “kardeş ülke”, “dayanışma”, “yardım eli” ve “ortak acı” söylemleri duygusal haber çerçeveleriyle sunulmaktadır. Benzer şekilde düzenlenen konserler, sergiler, kültürel etkinlikler ve sanat faaliyetlerine ilişkin haberler de iki ülkenin ortak kültürel mirasının, tarihsel bağlarının ve aidiyet duygusunun yeniden üretildiği alanlar olarak varlık göstermektedir. Söz konusu iki kategorideki haberlerde, Türkiye ile Azerbaycan arasındaki ilişkiler yalnızca siyasal ve ekonomik boyutlarıyla değil; bireysel, toplumsal ve duygusal söylem-

lerle temsil edilmektedir. Buna göre hem Türk hem de Azerbaycan dijital haber portallarında yer alan haber söylemleri, her iki kamuyunda olumlu algıları güçlendiren, ortak kimlik ve kolektif hafızayı şekillendiren stratejik anlatıları yeniden üreten ve kültürel diplomasinin çok aktörlü gelişimini destekleyen bir çerçeveleme pratiği sergilemektedir.

İncelenen örnek haber analizleri, araştırmanın kuramsal çerçevesinde ele alınan kavram ve yaklaşımların dijital haber içeriklerindeki güncel yansımalarına ışık tutmaktadır. Bununla birlikte söz konusu örnekler, araştırmanın bütününe ilişkin genel eğilimlerin sistematik biçimde değerlendirilmesine yönelik ön hazırlık niteliği taşımaktadır. Bu doğrultuda bir sonraki bölümde araştırmanın tasarımı ve metodolojik çerçevesi ayrıntılı olarak açıklanmaktadır.

5. KÜLTÜREL DİPLOMASİ EKSENİNDE TÜRKİYE VE AZERBAYCAN İLİŞKİLERİNİN DİJİTAL HABERLERDEKİ YANSIMALARINA YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA

Türkiye ile Azerbaycan arasındaki ilişkiler; ortak tarihsel geçmiş, kültürel bağlar, dil birliği ve karşılıklı ekonomik ve siyasal iş birliği temelinde şekillenen çok boyutlu bir yapıya sahiptir. İki ülke arasındaki bu çok boyutlu ilişkiler, stratejik iletişim süreçleri ve kültürel diplomasi aracılığıyla uluslararası kamuoyuna da yansımaktadır. Dijitalleşmenin etkisiyle birlikte haber medyası, devletler arasındaki ilişkilerin görünürlük kazandığı ve anlamlandırıldığı önemli iletişim alanlarından biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu doğrultuda dijital haberler, ülkeler arasındaki ilişkilerin hangi temalar, söylemler ve temsiller üzerinden aktarıldığını ortaya koyması bakımından önemli veriler sunmaktadır. Bu bölümde Türkiye ve Azerbaycan arasındaki ilişkilerin dijital haberlerdeki yansımaları kültürel diplomasi perspektifinden incelenerek elde edilen bulgular değerlendirilmektedir.

5.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Araştırma, Türkiye ile Azerbaycan arasındaki ilişkilerin siyasal, kültürel ve toplumsal düzeyde belirgin biçimde güçlendiği İkinci Karabağ Savaşı sonrasında iki ülkenin dayanışmasının medyada daha görünür hâle gelmesiyle birlikte 2020-2025 yılları arasındaki altı yıllık süreçte dijital platformlarda yer alan Türkiye ve Azerbaycan ilişkilerine yönelik haber içeriklerinin analiz edilmesine odaklanmaktadır. Bu odak çerçevesinde araştırmanın temel amacı, Türkiye ve Azerbaycan ilişkilerinin kültürel diplomasi ekseninde dijital haberlerdeki yansımalarını açıklığa kavuşturmak ve bu yansımalar üzerinden stratejik iletişim perspektifine dayalı bir model önerisi geliştirmektir. Dolayısıyla çalışma, dijital medya ortamlarında üretilen haber içeriklerinin bilgi aktarma işlevinin ötesine geçerek anlam üretimi, algı oluşturma ve kamuoyu yönlendirme süreçlerinde belirleyici bir rol üstlendiği varsayımına dayanmaktadır. Bu bağlamda araştırma, haber temsilleri ile kültürel diplomasi arasındaki ilişkiyi sistematik bir analiz çerçevesinde incelemeyi hedeflemektedir.

Araştırmanın amacı, üç temel boyut üzerinden yapılandırılmaktadır. İlk olarak çalışma, Türkiye ve Azerbaycan ilişkilerinin dijital haber içeriklerinde hangi tematik ve söylemsel çerçeveler üzerinden sunulduğunu belirlemeyi amaçlamaktadır. Bu çerçevede haber içeriklerinde öne çıkan konular, aktörler ve anlatı yapıları analiz edilerek ilişkilerin medya düzeyinde nasıl anlamlandırıldığı ortaya konulmaktadır. İkinci olarak araştırma, bu temsillerin kültürel diplomasi bağlamındaki işlevini incelemeyi hedeflemektedir. Bu doğrultuda haber içeriklerinin, iki ülke arasındaki ilişkilerin güçlendirilmesine, meşrulaştırılmasına veya yeniden tanımlanmasına nasıl katkı sağladığı değerlendirilmektedir. Üçüncü olarak ise çalışma, elde edilen bulgular doğrultusunda dijital haberler ekseninde kültürel diplomasiye yönelik stratejik bir iletişim modeli geliştirmeyi amaçlamaktadır.

Araştırma, günümüzde iletişim ve uluslararası ilişkiler literatüründe giderek daha fazla önem kazanan üç temel alanın kesişiminde yer alması nedeniyle önem taşımaktadır. Bu yönüyle kültürel diplomasi, dijital medya ve haber temsilleri arasındaki ilişkiye odaklanan çalışma, disiplinlerarası bir özellik sergilemektedir. Nitekim kültürel diplomasi, klasik diplomasi anlayışının ötesinde devletlerin uluslararası alanda algı yönetimi ve imaj inşası süreçlerinde başvurduğu önemli bir araç hâline gelmekte; dijitalleşme süreci, bu alanın kapsamını genişletmekte ve medyada yer bulan temsiller ise kültürel diplomasi süreçlerinin merkezine yerleşmektedir (Cull, 2019; Koçyiğit vd., 2024; Manor, 2019; Puta, 2024; Samadbayli & Hasanguliyev, 2026). Bu bağlamda medya, bilgi süreçlerinin aktarımıyla sınırlı kalmamakta; kültürel diplomasi çerçevesinde uluslararası ilişkilerin anlamlandırıldığı ve yeniden üretildiği bir alan olarak değerlendirilmektedir (Gümüş, 2022).

Araştırmanın önemini artıran bir diğer unsur, dijital haberciliğin yükselişiyle birlikte haber içeriklerinin kamuoyu üzerindeki etkisinin artmasıdır. Dijital medya ortamları, haber üretiminin hızlanmasına ve içeriklerin geniş kitlelere ulaşmasına olanak tanırken; aynı zamanda temsil biçimleri üzerinden algı oluşturma kapasitesine de olumlu etki etmektedir (Almitamy vd., 2026). Bu durum, dijital haberlerin kültürel diplomasi bağlamında stratejik bir araç olarak kullanılabildiğine

dikkat çekmektedir. Türkiye ve Azerbaycan ilişkileri özelinde değerlendirildiğinde araştırmanın önemi daha da belirgin hâle gelmektedir.

İki ülke arasındaki ilişkiler tarihsel, siyasal ve kültürel bağlar üzerinden şekillenen özgün bir yapı içermektedir. Ancak bu ilişkileri tarihsel, siyasal, kültürel ve ekonomik açıdan ele alan çalışma sayısının ulusal ve uluslararası literatürde oldukça fazla olduğu görülmektedir (Aktürk, 2026; Aras, 2004; Arynov & Abi, 2026; Babayev, 2025; Bakhshaliyeva, 2026; Bayrakdar & Temür, 2024; Bedford, 2016; Beilinson, 2019; Çevikel, 2023; Eldar, 2026; Emeklier & Ulu, 2026; Erarslan & Özdemir, 2021; Heyet, 2026; Ismayilov, 2025; Ismayilov, 2026; Karayel, 2024; Mahmud, 2026; Malikova & Kara, 2025; Sarı, 2026; Yusibova, 2024). Buna karşın söz konusu ilişkileri, medyadaki temsil biçimleri ve söylemler üzerinden bütüncül ve sistematik olarak analiz eden çalışmaların ise ulusal ve uluslararası literatürde son derece sınırlı olduğu dikkat çekmektedir (Afzal vd., 2026; Almitamy vd., 2026; Hovsepyan & Davtyan, 2026; İme, 2026; Kartal, 2022; Kırdemir, 2021; Matar, 2026; Polownikow, 2015; Samadbayli & Hasanguliyev, 2026). Üstelik hem ulusal hem de uluslararası literatürdeki haber temsilleri ve söylemlerini içeren az sayıdaki çalışmanın yalnızca birkaçında Türkiye ile Azerbaycan ilişkileri spesifik olarak konu edilse de bu çalışmaların hiçbirinde kültürel diplomasiye yer verilmediği anlaşılmaktadır. Bu bağlamda araştırma, mevcut literatürdeki boşluğu doldurmayı ve iki ülke arasındaki ilişkileri panoramik çerçevede inceleyerek kültürel diplomasiye yönelik çok boyutlu bir bakış açısı geliştirmeyi amaçlamaktadır.

Bununla birlikte araştırma, içerik analizi yöntemini kullanarak dijital haberleri sistematik bir biçimde incelemesi bakımından metodolojik bir katkı da sunmaktadır. İçerik analizi, medya metinlerinin nesnel ve sistematik bir şekilde incelenmesine olanak tanıyan güçlü bir yöntem olarak kabul edilmektedir (Krippendorff, 2018). Nicel, nitel ve yorumsayıcı bağlamda gerçekleştirilebilen içerik analizi yöntemi aracılığıyla elde edilen bulgular hem yeni kuramsal tartışmalara zemin hazırlamakta hem de uygulamaya yönelik güncel çıkarımlar üretmektedir (Drisko & Maschi, 2016). Bu çerçevede araştırma, kültürel diplomasi ekseninde geliştirilen ve stratejik iletişime dayalı model önerisiyle literatüre özgün bir katkı sağlamayı hedeflemektedir.

Söz konusu model, dijital haberlerin stratejik iletişim süreçlerinde nasıl kullanılabileceğine dair kuramsal ve uygulamalı bir çerçeve sunmaya ve böylece iki ülke arasındaki kültürel diplomasi çabalarını geliştirmeye odaklanmaktadır. Bu yönüyle çalışma, akademik bir analizin ötesine geçerek politika yapıcılar ve iletişim profesyonelleri için yol haritası niteliği taşıyan güncel bir çalışma olarak kültürel diplomasi çalışmalarına katkıda bulunma amacı gütmektedir.

5.2. Araştırmanın Kapsamı ve Sınırlılıkları

Bu araştırmanın kapsamı, Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerinin kültürel diplomasi çerçevesindeki yansımalarıyla ve iki ülke arasındaki ilişkilerin dijital haberlerde nasıl temsil edildiğinin incelenmesiyle sınırlandırılmaktadır. Bu doğrultuda çalışma, İkinci Karabağ Savaşı sonrasında 2020-2025 yılları arasında iki ülkenin en fazla ziyaret edilen dijital medya platformlarında yayımlanan ve belirli kategoriler altında sınıflandırılan haber içeriklerini kapsamaktadır. Krippendorff'a (2018) göre araştırmanın kapsamının açık ve sistematik bir şekilde tanımlanması, elde edilen bulguların geçerliği ve yorumlanabilirliği açısından büyük önem taşımaktadır.

Araştırmanın zaman aralığı, Ocak 2020 ile Aralık 2025 tarihleri arasında kapsamaktadır. Bu altı yıllık zaman aralığı, Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerinde önemli kırılmaların ve dönüşümlerin yaşandığı bir süreci ifade etmektedir. Özellikle İkinci Karabağ Savaşı sonrasında iki ülke arasındaki siyasal, ekonomik ve kültürel etkileşimlerin yoğunlaşması ve çok boyutlu iş birliklerinin gelişmesi, haber içeriklerinin hem niceliksel hem de niteliksel olarak artmasına neden olmuştur. Bu nedenle belirlenen zaman aralığı, araştırma konusunun kültürel diplomasiye dinamik ve zengin bir örnek sunması yönünden bilinçli olarak tercih edilmiştir.

Araştırmanın kapsamı, medya türü açısından yalnızca dijital haber platformlarıyla sınırlı tutulmuştur. Bu tercih, dijitalleşme süreciyle birlikte haber üretim ve tüketim pratiklerinin önemli ölçüde değişmiş olmasıyla ilişkilidir. Dijital medya, geleneksel medyaya kıyasla daha hızlı, daha erişilebilir ve daha etkileşimli bir yapı sunmakta ve bu nedenle kamuoyu oluşumunda giderek daha belirleyici bir rol oynamaktadır (Pavlik, 2013; Yusnaini vd., 2025). Bu bağ-

lamda yalnızca dijital haberleri içeren araştırma, analiz birimlerinin homojenliğini sağlamayı ve veri setini metodolojik olarak tutarlı bir çerçevede ele almayı amaçlamaktadır. Araştırmada incelenen içerikler, Türkiye ve Azerbaycan ilişkileriyle doğrudan bağlantılı olan dijital haberlerden oluşmaktadır. Bu kapsamda siyasal, ekonomik, kültürel ve diplomatik içerikli haberler veri setine dâhil edilmiş; konu ile doğrudan ilişkili olmayan veya dolaylı bağ kuran içerikler ise kapsam dışında bırakılmıştır. Söz konusu seçim, araştırmanın odak noktasını netleştirmek ve analiz sürecinde anlamlı sonuçlar elde etmek amacıyla yapılmıştır (Neuendorf, 2017).

Bununla birlikte araştırma, yalnızca dijital haber içeriklerine odaklandığından sosyal medya içerikleri, televizyon yayınları ve basılı medya gibi diğer iletişim kanallarını kapsam dışı bırakmaktadır. Bu nedenle çalışma, medya ekosisteminin yalnızca belirli bir bölümünü temsil etmektedir. Dolayısıyla araştırmanın bir diğer önemli sınırlılığı da yalnızca seçilen medya kuruluşlarını kapsamasıdır. Araştırmada iki ülkenin en fazla ziyaretçi sayısına sahip dijital haber platformları üzerinden yayımlanan içerikler incelenmiş ve tüm medya evreninin kapsanması mümkün olmamıştır. Neuman’a (2014) göre bu durum, araştırmanın doğası gereği belirli bir örneklem ile sınırlı tutulmasını zorunlu kılmakta ve medya çalışmalarında evrenin tamamına ulaşmanın pratik olarak mümkün olmaması, örneklem temelli çalışmaların yaygın olarak tercih edilmesine neden olmaktadır.

Öte yandan araştırma, nitel araştırmalarda sıklıkla kullanılan içerik analizi yönteminin doğasından kaynaklanan diğer önemli sınırlılıkları da bünyesinde barındırmaktadır. İçerik analizi, metinlerin sistematik ve nesnel bir şekilde incelenmesine olanak tanımakla birlikte metinlerin derin anlam katmanlarını ve bağlamsal farklarını tam olarak ortaya koyamamaktadır (Krippendorff, 2018; Neuendorf, 2017). Bu nedenle araştırma bulgularının, belirli bir analitik çerçeve içerisinde değerlendirilmesi gerekmektedir. Bunun yanı sıra araştırmada kullanılan örneklem seçimi belirli kriterlere dayandığı için, elde edilen sonuçların tüm medya içeriklerine genellenmesi sınırlıdır. Patton’a (2014) göre amaçlı veya ölçüt temelli örnekleme yöntemleri, derinlemesine analiz yapılmasına olanak tanımalarına rağmen; genellenebilirlik açısından bazı kısıtlar barındırmaktadır. Son olarak dijital medya ortam-

larında yer alan içeriklerin sürekli değişen ve güncellenen yapısı da araştırma açısından önemli bir sınırlılık oluşturmaktadır. Haber içerikleri zaman içerisinde güncellenebilmekte, silinebilmekte veya yeniden yapılandırılabilir. Bu durum, veri setinin sabitlenmesini ve analiz sürecinin belirli bir zaman dilimi içerisinde sınırlandırılmasını zorunlu kılmaktadır. Baltacı (2019), bir araştırmanın gerçekleştirildiği zamana göre değişmezlik ve süreklilik göstermesinin, araştırmanın güvenilirliğini doğrudan etkilediğini belirtmektedir.

Araştırmanın kapsamı ve sınırlılıkları, elde edilen bulguların yorumlanmasında dikkate alınması gereken önemli unsurlar olarak karşımıza çıkmakta ve araştırmanın odağını net olarak belirlemektedir. Bu çalışma, yalnızca 2020-2025 yıllarına ait belirli bir zaman diliminde yayımlanan haber içerikleri ile sınırlandığından farklı dönemlerde ortaya çıkan temsil biçimlerini kapsamamaktadır. Bu durum, bulguların her zaman diliminde aynı biçimde genellenemeyebileceği anlamına gelmekte ve araştırmanın aktarılabilirliğini sınırlamaktadır (Tutar, 2022). Her araştırma; araştırma yönteminden, amacından ve konusundan kaynaklanan belirli sınırlılıklarla yapılandırılmaktadır. Ancak her şeye rağmen sınırlılıkların çalışma bağlamında doğru biçimde aktararak tartışılması, bilimsel dürüstlük ve araştırmanın doğruluğuna katkı sağlamaktadır. Aynı zamanda araştırmadaki belirsizliklerin veya çelişkilerin göz önüne çıkarılmasına fırsat veren sınırlılıklar, çalışmanın bilimsel hatlarının oluşmasında önem taşımaktadır (Özkan & Kaya, 2015).

Yukarıda sıralanan tüm bu sınırlılıklara rağmen çalışma, belirli bir metodolojik çerçeve içerisinde yürütülerek sistematik ve tutarlı sonuçlar üretmeyi hedeflemektedir. Araştırmanın kapsamı ve sınırlılıklarının açık bir şekilde ortaya konulması, elde edilen bulguların doğru bir şekilde yorumlanmasını sağlamakta ve çalışmanın akademik şeffaflığını güçlendirmektedir. Nitekim sınırları nesnel ölçütlere göre belirlenen, her aşaması şeffaf ve titiz biçimde yapılandırılan ve ayrıntılı betimlemeler içeren araştırmalar, güvenilirliği artırmaktadır (Tutar, 2022). Bu doğrultuda araştırmanın her sürecinin detaylı şekilde açıklanmasıyla güvenirliliğin artırılması amaçlanmaktadır.

5.3. Araştırmanın Varsayımları ve Araştırma Soruları

Araştırma soruları, bilimsel bir çalışmanın yönünü belirleyen ve analiz sürecini sistematik hâle getiren temel unsurlar arasında yer almaktadır. Araştırma sorularının açık, ölçülebilir ve araştırmanın amacıyla uyumlu şekilde yapılandırılması, elde edilen bulguların anlamlı ve geçerli olmasını sağlamaktadır (Bryman, 2016; Creswell & Creswell, 2021). Bu bağlamda mevcut araştırma, Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerinin dijital haberlere nasıl yansıdığını ortaya koymaya yönelik belirli araştırma soruları çerçevesinde kurgulanmaktadır. Çelik (2024) araştırma sürecini başlatan ve araştırmanın odağını tanımlayan iyi kurgulanmış bir araştırma probleminin, araştırmanın amacını ve yönünü belirlemede önemli olduğunu dile getirmekte ve araştırma probleminin yapılandırılmasında literatür taramasından yola çıkılması gerektiğine dikkat çekmektedir. Buna göre literatür taramasında derlenen bilgiler göz önüne alındığında bu araştırmanın temel problemi, Türkiye ile Azerbaycan arasındaki ilişkilerin kültürel diplomasi bağlamında dijital haberlerde nasıl konu edildiğine, hangi söylemsel ve tematik çerçeveler içerisinde sunulduğuna, bu temsillerin hangi aktörler aracılığıyla ve hangi iletişimsel unsurlar üzerinden inşa edildiğine ilişkin bütüncül bir değerlendirmeye duyulan ihtiyaçtır.

Yıldırım ve Şimşek (2021), araştırma problemine göre kuramsal ve araştırma konusu ile ilgili literatürün detaylı taramasından sonra oluşturulan kavramsal çerçeveye göre araştırma sorularının hazırlanması gerektiğini ifade etmektedir. Araştırmanın temel probleminden hareketle hazırlanan bu çalışmada, araştırma soruları hem betimleyici hem de açıklayıcı bir nitelik taşımaktadır. Betimleyici sorular, haber içeriklerinde hangi temaların, aktörlerin ve söylemsel yapıların öne çıktığını belirlerken; açıklayıcı sorular ise bu temsillerin kültürel diplomasi bağlamında nasıl bir işlev gördüğünü analiz etmektedir. Söz konusu yaklaşım, haber içeriklerinin yüzeyde görünür özelliklerinin yanı sıra derin katmanlarındaki iletişimsel ve stratejik boyutlarının da açığa çıkarılmasına olanak tanımaktadır (Merriam, 2013). Bu çalışmanın araştırma soruları oluşturulurken, çalışmanın teorik çerçevesinde mevcut olan varsayımlardan hareket edilmiştir.

Alvesson ve Sandberg (2011), bir araştırmanın başarısı için araştırmacıların, mevcut literatürdeki varsayımları belirleyip sorgulaması ve bu sorgulamadan hareketle yeni ve özgün araştırma soruları geliştirmesi gerektiğine işaret etmektedir. Neuman'a (2014) göre varsayımlar, araştırmanın kuramsal çerçevesinden hareketle geliştirilen ve araştırma sürecine yön veren ön kabuller olarak tanımlanmaktadır. Bu bağlamda mevcut araştırmada geliştirilen varsayımlar; kültürel diplomasi, haber temsilleri ve stratejik iletişim literatürüne odaklanmakta ve araştırma sorularının kuramsal bir çerçeve kazanmasını desteklemektedir.

Araştırmanın varsayımları ve soruları arasındaki bu karşılıklı ilişki, çalışmanın analitik çerçevesini güçlendirmektedir. Literatürde, araştırma sorularının mevcut kuramsal tartışmalar ve varsayımlar temelinde yapılandırıldığı, bu sürecin araştırmanın teorik yönelimini ve üreteceği bilgiyi etkilediği vurgulanmaktadır (Alvesson ve Sandberg, 2011; Hällgren, 2012). Buna göre varsayımlar, araştırmanın kuramsal zeminini oluştururken; araştırma sorularının da literatürdeki tartışmalar doğrultusunda yapılandırılmasına olanak tanımaktadır. Bu bütünleşik yapı, araştırmanın hem sistematik hem de kuramsal açıdan tutarlı bir şekilde ilerlemesini sağlamaktadır. Araştırmanın literatüre dayalı temel varsayımları şu şekilde ifade edilmektedir:

İlk olarak, dijital haberlerde Türkiye ve Azerbaycan ilişkilerinin büyük ölçüde olumlu ve iş birliği odaklı bir çerçeve içerisinde sunulduğu varsayılmaktadır. Bu varsayım, literatürde sıklıkla vurgulandığı üzere iki ülke arasında var olan tarihsel ve kültürel yakınlığın, medyadaki temsil biçimlerini şekillendirdiğine yönelik çalışmalara dayanmaktadır (Bakhshaliyeva, 2016; Bedford, 2016). Medyanın, uluslararası ilişkilerde bilgi aktarmanın ötesinde ülkeler arasındaki ilişkilerin belirli bir perspektiften sunulmasına aracılık eden bir yapı olduğu göz önüne alındığında bu tür olumlu çerçevelmelerin yaygın olması beklenmektedir (Beilinson, 2019; Cull, 2019; Samadbayli & Hasanguliyev, 2026). Buna göre ilk araştırma sorusu (A.S₁) şöyle ifade edilmiştir:

A.S₁. Türk ve Azerbaycan medyasındaki dijital haberlerde Türkiye ve Azerbaycan ilişkileri hangi temalar ve çerçeveler ekseninde temsil edilmektedir?

İkinci olarak, dijital haber içeriklerinin kültürel diplomasi süreçlerini destekleyen söylemsel yapılar ürettiği varsayılmaktadır. Bu bağlamda haber içeriklerinin, iki ülke arasındaki ortak kimlik, tarih ve kültürel bağları vurgulayarak ilişkilerin meşrulaştırılmasına katkı sağladığı öngörülmektedir (Manor, 2019; Selvi & Şahin, 2022). Bu varsayım, medyadaki haber temsillerinin gerçekliği yansıtmakla kalmadığına, çoğu zaman gerçekliği yeniden inşa ettiği yönündeki kuramsal yaklaşımlarla da örtüşmektedir (İzzahurrohman vd., 2025; Reese & Lee, 2012). Bu doğrultuda ikinci araştırma sorusu (A.S₂) şu şekilde belirlenmiştir:

A.S₂. Türk ve Azerbaycan medyasındaki dijital haberlerde öne çıkan temalar hangi söylemler doğrultusunda inşa edilmektedir?

Üçüncü olarak, dijital medya ortamlarının hız, erişim ve etkileşim avantajı nedeniyle Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerine dair algının oluşmasında geleneksel medyaya kıyasla daha etkili olduğu varsayılmaktadır. Dijital platformlar, içeriklerin daha hızlı yayılmasına ve daha geniş kitlelere ulaşmasına olanak tanıyarak kamuoyu algısının oluşum sürecini hızlandırmaktadır (Pavlik, 2013; Sahana, 2025). Bu nedenle dijital haberlerin, uluslararası ilişkilerin algılanmasında daha belirleyici bir rol oynadığı düşünülmektedir. Bununla birlikte dijital haberlerde, belirli aktörlerin ve anlatıların, diğerlerine kıyasla daha fazla görünürlük kazandığı varsayılmaktadır (Bader & Loughlin, 2026; Emeklier & Ulu, 2026). Bu durum, haber içeriklerinin seçici doğasıyla ilişkilendirilmektedir. Uluslararası aktörlerin kendilerini nasıl tanımladıklarını ve bu tanımlamalara uygun hikâyeleri nasıl ürettiklerini ortaya koyan stratejik anlatılar, haber üretim süreçlerinde belirli anlatıların ön plana çıkarılmasına, diğerlerinin doğal olarak geri planda kalmasına neden olmaktadır (Arynov & Abi, 2026; Rizanaj, 2023). Bu bağlamda araştırmada hangi stratejik anlatıların baskın olduğunu ve bunların nasıl inşa edildiğini açıklamak amacıyla üçüncü araştırma sorusu (A.S₃) şu şekilde yapılandırılmıştır:

A.S₃. Türk ve Azerbaycan medyasındaki dijital haberlerde hangi stratejik anlatılar nasıl yeniden üretilmektedir?

Dördüncü ve son olarak dijital haber temsillerinin, günümüzde bilgi aktarmanın ötesinde stratejik iletişim süreçlerinin bir parçası ola-

rak işlev gördüğü varsayılmaktadır. Bu çerçevede medya, uluslararası ilişkilerde algı yönetimi ve kamuoyu oluşturma süreçlerinin önemli bir bileşeni olarak değerlendirilmektedir (Al-Kassimi vd., 2026; Derman, 2021). Bu varsayım, çalışmanın kültürel diplomasi ile ilişkisini de doğrudan desteklemektedir (Ang vd., 2015; Grinceva, 2023; Kimani, 2024; Papaioannou, 2022; Tibererwa, 2025). Haber içerikleri, Türkiye ile Azerbaycan arasındaki ilişkilerin hangi temalar ve söylemler çerçevesinde anlamlandırıldığına ışık tutarken iki ülkeye ilişkin kültürel diplomasi stratejilerinin şekillendirilmesine de katkı sağlamaktadır (Aktürk, 2026; Bayrakdar & Temür, 2024; Günaydın, 2019; Ismayilov, 2026; İme, 2026; Özdemir & Avcıoğlu, 2026). Aynı zamanda kültürel diplomasi süreçleri; medyanın yanı sıra çeşitli kurumlar, kanaat önderleri, sivil toplum kuruluşları ve toplumsal grupların katılımıyla çok aktörlü bir yapı içerisinde şekillenmektedir (Çiçek, 2022; Kurt, 2018). Bu nedenle kültürel diplomasiye ilişkin anlamların kimler tarafından görünür kılındığı ve dolaşıma sokulduğu da en az bu anlamların içeriği kadar önem taşımaktadır. Nitekim kültürel diplomasi uygulamalarının başarısı, yalnızca aktarılan mesajlara değil; bu mesajların hangi aktörler aracılığıyla üretildiği, temsil edildiği ve hedef kitlelere ulaştırıldığıyla da yakından ilişkili görülmektedir (Demirkaya & Çelik, 2021; Şahbaz & Şehitoğlu, 2025). Bu noktada dijital haberlerde üretilen anlamların ve bu anlamları dolaşıma sokan aktörlerin belirlenmesinin, kültürel diplomasi süreçlerinin görünürlüğünü artıran ve bu süreçlerin iletişimsel boyutunu destekleyen stratejik bir rol üstlendiği varsayılmaktadır. Dolayısıyla haber içeriklerinin kültürel diplomasi çerçevesinde hangi anlamlar üzerinden değerlendirildiğine ve bu anlamların üretilmesinde hangi aktörlerin rol oynadığına ışık tutmak amacıyla araştırmanın dördüncü ve son araştırma sorusu (A.S4) ise şu şekilde oluşturulmuştur:

A.S4. Türk ve Azerbaycan medyasındaki dijital haberlerde kültürel diplomasiye ilişkin hangi ortak anlamlar ve bu anlamların üretiminde hangi aktörler öne çıkmaktadır?

Araştırmanın varsayımları ile bu varsayımlardan hareketle geliştirilen araştırma soruları, çalışmanın analitik çerçevesinin oluşturulmasında yol gösterici bir işlev üstlenmektedir. Bu unsurlar, araştırmanın betimleyici bir analiz sunmasının yanı sıra açıklayıcı ve yo-

rumlayıcı bir çerçeve geliştirmesine de katkıda bulunmaktadır (Imbeau vd., 2021). Buna göre ilk araştırma sorusunda, dijital haberlerde ortaya çıkan tema ve çerçeveler üzerinden dijital haberlerdeki temsillere açıklık getirilmekte; ikinci araştırma sorusunda, belirginleşen temaların hangi söylemlerle kurulduğu saptanmakta; üçüncü araştırma sorusunda, dijital haberlerde hangi stratejik anlatıların yeniden üretildiği ve kamuoyu algısının şekillendirilmesine yönelik nasıl kurgulandığı tespit edilmekte ve son olarak dördüncü araştırma sorusunda, dijital haber içeriklerinin kültürel diplomasi açısından hangi ortak anlamlar ve aktörler etrafında şekillendiği ortaya konulmaktadır. Bu yönüyle araştırma, dijital haber içerikleri ile kültürel diplomasi arasındaki ilişkiyi çok katmanlı bir perspektifle ele alan bütüncül bir yaklaşım sergilemekte ve literatürdeki çalışmalara katkı sunma potansiyeli taşıyan özgün bir bakış açısı geliştirmektedir.

5.4. Araştırmanın Yöntemi

Bu araştırma, Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerinin dijital haberlerdeki yansımalarını ortaya koymayı amaçlayan ve yüzeyden derine inen çok katmanlı bir analiz çerçevesine dayanmaktadır. Bu doğrultuda çalışma, nitel araştırma yaklaşımından hareket etmektedir. Merriam (2013), nitel araştırmaları; toplumsal olgu ve süreçleri kendi bağlamları içerisinde incelemeye, anlamlandırmaya ve yorumlamaya olanak tanıyan bir araştırma yaklaşımı olarak değerlendirmektedir. Yorumlayıcı bir yaklaşım içeren ve belge (doküman) analizinin yanı sıra görüşme ve gözlem gibi bilimsel veri toplama yöntemlerine dayalı nitel araştırmalar; gerçeklikten kopmadan çeşitli durum, olay ve olguları doğal atmosferleri içerisinde bütüncül olarak ele almaktadır (Barrero ve Yalaz, 2019). Derin bilgi ve yorum odaklı nitel araştırmalarda; olaylar, durumlar ve olgular arasında ilişkileri tanımlama, bu ilişki örüntülerini açığa çıkarma ve betimleme amaçlandığından araştırma konusu hakkında nasıl, neden ve niçin gibi sorulara cevap aranmaktadır (Usta, 2012: 149). Araştırmada izlenen nitel araştırma yöntemiyle konuya ilişkin derinlemesine ve bağlamsal bilgi üretilmesi hedeflenmektedir.

Nitel araştırma yaklaşımı, medya ve iletişim çalışmalarında içeriklerin nasıl üretildiğini, hangi anlamlar çerçevesinde yapılandırıldı-

ğını ve toplumsal gerçekliğin hangi söylemsel süreçler aracılığıyla inşa edildiğini incelemeye olanak tanımaktadır (Patton, 2014). Bu doğrultuda araştırmada dijital haber içerikleri sistematik biçimde incelenmekte; haberlerde öne çıkan temaların, aktörlerin ve temsil biçimlerinin belirlenebilmesi amacıyla nicel ve nitel içerik analizi birlikte kullanılmaktadır. Araştırma verileri, içerik analizi aracılığıyla değerlendirilerek haber içeriklerinde yer alan söylemler, stratejik anlatılar ve kültürel diplomasiye ilişkin anlam örüntüleri açığa çıkarılıp yorumlanmaktadır. Nitel araştırma yaklaşımı çerçevesinde nicel ve nitel içerik analizinin birlikte kullanılması, içeriklerin sayısal dağılımlarını yansıtanın ötesinde hangi bağlamlarda üretildiğinin ve nasıl yorumlandığına katkıda bulunmaktadır (Krippendorff, 2018). Böylece dijital haberlerde Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerinin temsil edilme biçimleri, söylem yapıları ve kültürel diplomasi açısından taşıdığı anlamlar bütüncül bir bakış açısıyla değerlendirilmektedir. Bu yönüyle araştırma, nicel ve nitel içerik analizinden elde edilen bulguları geniş bir perspektiften inceleyerek dijital haber içeriklerinin çok katmanlı yapısını açıklamayı hedeflemektedir.

Araştırmanın yöntemsel yaklaşımı temelde üç aşamalı bir yapıya içermektedir. İlk aşamada dijital haber içerikleri sistematik biçimde toplanarak analiz edilebilir bir veri seti oluşturulmuştur. İkinci aşamada haber içerikleri, belirlenen kodlama kategorileri doğrultusunda nicel içerik analizi yöntemi kullanılarak incelenmiştir. Üçüncü aşamada ise haber metinleri nitel içerik analizi kapsamında değerlendirilmiş ve elde edilen bulgular araştırmanın amacı doğrultusunda yorumlanmıştır. Neuendorf (2017), nitel araştırmaları zenginleştiren bu çok aşamalı yapının, araştırmanın sistematik ve bütüncül bir çerçevede yürütülmesine katkıda bulunduğunu belirtmektedir. Yıldırım ve Şimşek (2021), nitel araştırmalarda verilerin çözümlenmesinde içerik analizi tekniğinin kullanılabileceğini dile getirerek daha önceden belirlenmemiş tema ve boyutların açığa çıkarılıp verilerin derinlemesine çözümlenmesinde bu tekniğin yararlı olacağına işaret etmektedir. Dolayısıyla bu araştırmanın konusu, dijital haber içeriklerini incelemeye ve bu metinlerde Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerinin kültürel diplomasi çerçevesinde nasıl sunulduğuna odaklandığından veri

analizi sürecinde derinlemesine bilgiye ulaşmayı mümkün kılan içerik analizinden yararlanılmaktadır.

Araştırmanın yöntemi, dijital haber içeriklerinin nicel ve nitel boyutlarının birlikte değerlendirilmesini esas alan bütüncül bir perspektife dayanmaktadır. Bu yaklaşım, dijital haber içeriklerinin sayısal dağılımları ile sınırlı kalmamakta ve anlam örüntülerinin, söylem yapılarının ve stratejik anlatıların da ortaya çıkarılmasına olanak tanımaktadır (Creswell & Creswell, 2021). Bu bağlamda çalışma hem nicel hem de nitel içerik analizi tekniklerini bir araya getirerek metodolojik açıdan sağlam bir yapı ortaya koymaktadır. Yöntemsel yaklaşımın bir diğer önemli boyutu, araştırmanın sistematiklik ve tekrarlanabilirlik ilkelerine uygun olarak yapılandırılmasıdır. Bilimsel araştırmalarda kullanılan yöntemlerin açık, anlaşılır ve yeniden uygulanabilir olması, elde edilen bulguların güvenilirliği açısından büyük önem taşımaktadır (Neuman, 2014). Bu nedenle çalışmada veri toplama, kodlama ve analiz süreçleri belirli kurallar çerçevesinde tanımlanmakta ve bu süreçlerin şeffaflığı sağlanmaktadır.

Bununla birlikte araştırma yöntemi, veri analiz sürecinde nesnelliğin ve sistematikliğin korunmasını gerektirmektedir. Krippendorff'a (2018) göre içerik analizi, belirli kodlama kurallarına dayanması nedeniyle araştırmacının öznel yorumlarının etkisini sınırlandırmaya yardımcı olmakta ve verilerin sistematik biçimde değerlendirilmesine olanak tanımaktadır. Bu doğrultuda içerik analizi, araştırmanın veriye dayalı ve sistematik bir şekilde gerçekleştirilmesini sağlayarak analiz sürecinin bilimsel niteliğini korumaktadır (Yıldırım & Şimşek, 2021). Dolayısıyla bu araştırmada dijital haber içeriklerinin sistematik şekilde analiz edilmesi ve elde edilen bulguların stratejik iletişim perspektifinden değerlendirilmesi, çalışmanın hem kuramsal hem de uygulamaya yönelik katkılar sunmasına olanak tanımaktadır. Bu bağlamda araştırma yöntemi, araştırmanın genel amacına uygun bütüncül ve tutarlı bir yaklaşım sağlamaktadır.

5.5. Araştırma Deseni

Araştırma deseni, bir araştırmanın nasıl yapılandırılacağını, verilerin nasıl toplanacağını ve analiz edileceğini belirleyen temel metodolojik çerçeveyi ifade etmektedir. Bu bağlamda araştırma deseni,

çalışmanın bilimsel tutarlılığını ve yöntemsel bütünlüğünü sağlayan en önemli unsurlardan biri olarak değerlendirilmektedir (Bryman, 2016; Creswell & Creswell, 2021). Söz konusu çalışmada, Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerinin dijital haberlerdeki görünümünün derinlemesine ortaya konulması amaçlandığından durum çalışması deseni izlenmektedir. Bununla birlikte araştırma, elde edilen bulguları temsil, söylem, stratejik anlatı ve kültürel diplomasi perspektiflerinden değerlendirerek yorumlayıcı bir analiz boyutu da içermektedir.

Neuman'a (2014) göre durum çalışması, mevcut durumun veya güncel bir olgunun olduğu gibi ortaya konulmasını amaçlayan, nasıl ve neden sorularına odaklanarak araştırma konusuna ilişkin detaylı ve sistematik bir tasvir sunan çalışmalar olarak tanımlanmaktadır. Sosyal bilimlerde içerik analizi ve betimsel analiz yöntemlerinde tercih edilen ve yaygın şekilde kullanılan durum çalışması deseni, incelenen olguya ilişkin genel eğilimlerin ortaya çıkarılıp yorumlanmasına olanak tanımaktadır (Özdemir & Tuti, 2023). Bu bağlamda araştırma, dijital haber içeriklerinde Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerinin nasıl temsil edildiğini belirli kategoriler ve temalar çerçevesinde analiz etmeyi hedeflemektedir. Creswell ve Creswell'e (2021) göre durum çalışmasında; tekil bir olay, olgu veya durum incelenebileceği gibi birden fazla durumun derinlemesine incelenmesi de mümkün olmaktadır. Buna göre durum çalışmaları tekli ve çoklu biçimde tasarlanabilmektedir. Tek bir örneğin tüm boyutlarıyla yoğun biçimde incelenmesi tekli örnek olay çalışması olarak adlandırılırken; birden fazla örneğin detaylı biçimde karşılaştırılarak incelenmesi ise çoklu örnek olay çalışmasını tanımlamaktadır (Yin, 2003). Bu çalışmada, Türkiye ve Azerbaycan'ın en fazla ziyaretçi sayısına sahip toplam 10 dijital haber platformu örnek olarak seçilip araştırmaya dâhil edildiğinden çoklu örnek olay çalışması izlenmektedir.

Bununla birlikte durum çalışmaları; betimleyici, yorumlayıcı ve değerlendirici olmak üzere kendi içerisinde üç yaklaşıma ayrılmaktadır. Bu çalışmada, durum çalışmasının betimleyici yaklaşımı benimsenmektedir. Nitekim betimleyici yaklaşım; ele alınan durum, konu veya olguya ilişkin önemli saptamalarda bulunulmasını, tümevarım yoluyla genel bilgilere ulaşılmasını ve analizlerde belirli bir dereceye kadar genelleme yapılmasını mümkün kılmaktadır (Subaşı

& Okumuş, 2017). Bu noktada Merriam (2013), durum çalışmasının öne çıkan belirleyici özelliklerinden birinin betimleme olduğunu ileri sürmekte ve betimlemeyi; araştırmada ele alınan konu, durum, bağlam, aktörler, etkileşimler, olguların gelişimi ve sonuçlar gibi unsurlar üzerinden az da olsa genellemeye izin verecek detaylı şekilde tasvir edilmesi olarak tanımlamaktadır.

Benzer şekilde Gobo (2004), nitel araştırmalarda; araştırmacıların belirli amaçlar çerçevesinde ele alınan olgu, durum, kavram ve olaylardan sistematik, tutarlı, analitik ve düzenli çıkarımlara ulaşmasını genelleme kavramıyla ifade etmekte ve genellemelerin, incelenen durumlarda tekrar eden temel örüntülerin belirlenmesine fırsat vererek toplumsal temsil edilebilirliğe uygun nitelik sergilediğini belirtmektedir. Dolayısıyla bu araştırma tasarımı, durum çalışmasından hareket etmekte ve elde edilen bulguların belirli bir ölçüde genellenmesini sağlayan betimleyici durum yaklaşımını içermektedir.

Öte yandan araştırma kapsamında incelenen dijital haber içeriklerinde 2020-2025 yılları arasında Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerinin hangi temalar üzerinden görünürlük kazandığını, bu temalarda hangi söylemlerin öne çıktığını, stratejik anlatıların nasıl kurulduğunu ve kültürel diplomasiye yönelik anlam örüntülerinin nasıl kurgulandığını saptamak amaçlanmaktadır. Bu nedenle araştırma deseni, 2020-2025 yılları arasında yayımlanan dijital haber içeriklerinin gözlemsel olarak incelenmesini gerektirmektedir. Bu yönüyle çalışma, belirli bir döneme ait haber içeriklerini bütüncül biçimde değerlendiren ve durum tespitine yönelik betimleyici nitelikler taşıyan durum çalışması görünümü sergilemektedir. Talari ve Goyal'a (2020) göre araştırma desenleri genel olarak gözlemsel veya müdahaleci olarak sınıflandırılmaktadır. Gözlemsel araştırmalarda araştırmacı, herhangi bir aktif müdahalede bulunmaksızın incelenen olguya ilişkin mevcut verileri gözlemleyip analiz etmektedir. Gözlemsel araştırmalar da kendi içerisinde betimleyici ve analitik araştırmalar olarak ikiye ayrılmaktadır. Betimleyici araştırmalar, yalnızca belirli bir analiz setine ilişkin verileri tanımlamakta ve bu verileri detaylı olarak açıklamaktadır.

Araştırma deseni, aynı zamanda 2020 ile 2025 yılları arasındaki dijital haber içeriklerinin geriye dönük incelenmesine dayanmaktadır.

Geriye dönük (retrospektif) araştırmalar; araştırma sorusunun bir süreçte, değişkende veya genel bir olguda zaman içerisinde meydana gelen uzun dönemli değişimlere odaklandığı durumlarda en uygun araştırma yaklaşımını oluşturmakta ve durum çalışmalarında sıklıkla kullanılan tasarımlar arasında yer almaktadır. Araştırmacıların, belirli bir zaman dilimindeki geçmiş kayıtları ve verileri inceleyerek günümüzdeki sonuçların geçmişteki olası nedenlerini, bu nedenlerle sonuçlar arasındaki ilişki örüntülerini, eğilimleri ve mevcut durumu saptamak amacıyla tasarlanan bu araştırmalar, tüm verilerin olaylar gerçekleşikten sonra toplandığı bir tür boylamsal vaka çalışmasını tanımlamaktadır. Bu tür çalışmalarda, belirlenen tarih aralığında gerçekleşen ve değişen olaylara ilişkin zaman çizelgesi yeniden oluşturulmaktadır (Street & Ward, 2010).

Geriye dönük araştırmalar, araştırmacılar tarafından belirli bir zaman dilimindeki analiz birimlerinin niteliklerini tanımlamak amacıyla kullanılan ampirik araştırma desenleridir. Bu desende araştırmacılar çeşitli bilgileri kaydetmekte, ancak araştırma değişkenleri üzerinde herhangi bir müdahalede bulunmamaktadır. Veriler, eş zamanlı olarak üretilmemekte ve araştırmacılar geçmişte mevcut veri kaynaklarına, arşiv kayıtlarına veya dokümanlara başvurarak inceleme gerçekleştirmektedir (Talari & Goyal, 2020). Bu araştırmada, veri seti İkinci Karabağ Savaşı sonrasında günümüze uzanan 2020-2025 yılları arasındaki periyodu kapsamakta ve ilgili tarih aralığındaki dijital haber içerikleri herhangi bir değişiklik yapılmadan analiz edilmektedir. Bu yaklaşım, araştırmada ele alınan döneme ilişkin genel niteliklerin, eğilimlerin ve ilişki örüntülerinin ortaya konulmasını amaçlamaktadır.

5.6. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Nitel araştırmalarda örneklem seçimi, araştırma bulgularının güvenilirliği ve inandırıcılığı açısından önemli bir rol oynamaktadır. Veri evreninin geniş ve heterojen yapısı nedeniyle nitel araştırmalarda örneklem seçiminin sistematik ve açık şekilde tanımlanması gerekmektedir (Merriam, 2013). Dijital medyada üretilen içeriklerin hacmi ve çeşitliliği göz önünde bulundurulduğunda evrenin tamamına ulaşmak ve tüm içerikleri analiz etmek gerçekçi görünmemektedir (Bryman, 2016). Bu

durumda araştırma evrenini temsil ettiği varsayılan alt küme, örneklem olarak adlandırılmaktadır. Örneklemen, araştırma evreninin temel özelliklerini yansıtması beklenmektedir (Baştürk & Taştepe, 2013).

Bu çerçevede araştırma evreni, 2020 ile 2025 yılları arasında Türk ve Azerbaycan dijital haber platformlarında yayımlanan Türkiye ile Azerbaycan ilişkileri konulu haber içeriklerinden oluşmaktadır. Ancak bu araştırmada evrenin tamamını inceleme kapsamına almak mümkün olmadığından araştırmanın amacı doğrultusunda belirlenen ölçütlere uygun veri birimleri örneklemeye dâhil edilmiştir. Bu kapsamda örneklem, araştırma sorularına en fazla katkıyı sağlayabilecek içeriklerin seçilmesine olanak tanıyan amaçlı örneklem yöntemi doğrultusunda oluşturulmuştur.

Amaçlı örneklemede araştırmacılar, inceledikleri durum veya olgu hakkında en fazla bilgi sağlayabilecek ve araştırma amacına en uygun veri birimlerine ulaşmayı hedeflemektedir. Bu nedenle durum çalışmalarında belirli bir olaya veya olguya en uygun örneklem seçimi için genellikle amaçlı örneklem tercih edilmektedir (Özdemir & Tuti, 2023). Amaçlı örnekleme, araştırma amacına en uygun veri birimlerinin bilinçli şekilde seçilmesini ifade eden bir yöntemdir (Patton, 2014). Bu yaklaşım, sınırlı sayıda vakaya odaklanan ve bir konunun derinlemesine incelenmesini hedefleyen araştırmalarda yaygın olarak kullanılmakta; belirli bir durum veya olguyla sınırlı olan, tanımlanmış bir örneklemi içeren ve çalışmaya ilişkin ön bilgiye sahip araştırmacılar için fayda sağlamaktadır (Barglowski, 2019). Araştırmada kullanılan amaçlı örnekleme yöntemi, aynı zamanda ölçüt örnekleme yaklaşımıyla desteklenmiştir. Yıldırım ve Şimşek'e (2021) göre ölçüt örnekleme, araştırma kapsamında önceden belirlenen kriterleri karşılayan veri birimlerinin seçilmesini ifade etmektedir. Bu bağlamda araştırmanın analizine dâhil edilen dijital haber içerikleri şu kriterlere göre belirlenmiştir:

- Türkiye ile Azerbaycan arasındaki çok boyutlu ilişkilere doğru-
dan yer veren dijital haber içerikleri araştırmaya dâhil edilmiştir.
- Araştırma kapsamında belirlenen dijital haber platformla-
rında yayımlanan haber içerikleri incelemeye dâhil edilmiştir.

- Araştırmanın kapsadığı tarih aralığı olan Ocak 2020 ile Aralık 2025 arasındaki zaman diliminde yayımlanmış dijital haber içerikleri konu edilmiştir.
- Analize elverişli ve yeterli metin uzunluğuna sahip dijital haber içerikleri incelemeye dâhil edilmiştir.
- Birbirini tekrar eden başlıklar veya dijital haber içerikleri kapsam dışında bırakılmıştır.

Belirlenen bu ölçütler, araştırmaya dâhil edilen veri setinin hem araştırma amacına uygun hem de analiz süreci açısından anlamlı bir yapıya sahip olmasını sağlamaktadır. Araştırmada amaçlı örnekleme yaklaşımı izlendiğinden kamuoyu üzerinde daha yüksek görünürlüğe ve etki potansiyeline sahip haber kaynaklarına ulaşılması hedeflenmiş ve araştırmada örnekleme dâhil edilecek haber platformlarının belirlenmesinde erişim düzeyi ve ziyaretçi yoğunluğu esas alınmıştır. Bu doğrultuda Türkiye’de en yüksek ziyaret oranlarına sahip haber platformlarının belirlenmesinde Similarweb¹ verilerinden hareket edilmiştir. Similarweb, internet sitelerine ilişkin ziyaretçi trafiği, kullanıcı etkileşimleri ve erişim verilerini farklı veri kaynaklarından elde ederek web sitelerinin performansına yönelik kapsamlı analizler sunan dijital veri ve trafik ölçüm platformudur (Similarweb, 2026). Bu nedenle Türkiye’de en yüksek erişime sahip haber platformlarının belirlenmesinde Similarweb verilerinden yararlanılmıştır.

Azerbaycan’daki haber platformlarının belirlenmesinde ise Sem2² verileri kullanılmıştır. Söz konusu platform, ülkeler bazında internet sitelerini ziyaretçi trafiği ve popülerlik düzeylerine göre sıralayan bir dijital analiz aracıdır (Sem2, 2026). Bu nedenle Azerbaycan’da en yüksek erişime sahip güncel haber platformlarının belirlenmesinde ise Sem2 verileri esas alınmıştır. Böylece araştırma kapsamında her iki ülkede geniş kitlelere ulaşan, kamuoyu oluşturma potansiyeli taşıyan, en fazla ziyaret edilen ve en yüksek görünürlüğe sahip dijital haber platformlarında yayımlanan haber içerikleri incelenmiştir.

¹ Bkz. <https://www.similarweb.com/tr/top-websites/turkey/news-and-media/>.

² Bkz. <https://sem2.almunjizun.com/trending-websites/az/newspapers>.

Sözü edilen haber platformlarına göre Türkiye’de en çok ziyaret edilen beş haber platformu ve Azerbaycan’da en fazla ziyaretçi sayısına sahip beş haber platformu olmak üzere toplam 10 dijital haber platformu belirlenmiştir. Bu haber platformlarında yayımlanan ve araştırmanın örneklemini oluşturan haber metinleri, içerik analizinde en yaygın kullanılan birimlerden biri olarak belirli bir olay, durum, olgu veya konuya ilişkin bütünlüklü bilgi sunmaları nedeniyle tercih edilmiştir (Neuendorf, 2017). Bu bağlamda her bir haber metni, bağımsız bir veri birimi olarak örnekleme alınmıştır. Örneklem büyüklüğü, veri doygunluğu ve analiz edilebilirlik kriterleri dikkate alınarak belirlenmiştir. İçerik analizlerinde örneklem büyüklüğünün belirlenmesi veri çeşitliliğini sağlamak ve analiz sürecinin yönetilebilirliğini korumak açısından önem taşımaktadır (Krippendorff, 2018). Bu çalışmada örneklem büyüklüğü, araştırma sorularına yanıt verebilecek yeterli veri çeşitliliğini sağlayacak şekilde belirlenmiş ve aşırı veri yoğunluğundan kaynaklanabilecek analiz zorluklarının önüne geçilmiştir. Buna göre araştırma kapsamında 2020-2025 yılları arasında yayımlanan ve belirlenen ölçütleri karşılayan Türk haber portallarından 581 haber, Azerbaycan haber portallarından ise 484 haber olmak üzere toplam 1.065 dijital haber incelenmiştir. Örneklem dağılımına yönelik ayrıntılı bilgi Tablo 1’de gösterilmektedir.

Tablo 1. Örneklem Dağılımı ve Detayları

Türkiye				Azerbaycan			
Sıra	Platform	Aylık Ziyaret	Kategori	Sıra	Platform	Aylık Ziyaret	Kategori
1	hurriyet.com.tr	~100 milyon	Karma	1	oxu.az	~251.820	Dijital
2	sozcu.com.tr	~70 milyon	Karma	2	modern.az	~93.090	Dijital
3	sabah.com.tr	~55 milyon	Karma	3	azertag.az	~78.430	Karma
4	mynet.com	~50 milyon	Dijital	4	report.az	~68.440	Dijital
5	ensonhaber.com	~35 milyon	Dijital	5	apa.az	~41.650	Karma

Kaynak: Sem2 (2026); Similarweb (2026).

Tablo 1’de Türkiye’de ve Azerbaycan’da en fazla ziyaret edilen ilk beş haber platformunun dağılımı ve aylık ziyaretçi sayıları görülmektedir. Ayrıca öne çıkan haber platformlarının bazılarının karma yayıncılık yapısı taşıdığı da dikkat çekmektedir. Buna göre Türkiye

örnekleminde yer alan beş haber platformundan üçünün karma yayıncılık, ikisinin ise dijital yayıncılık kategorisinde yer aldığı izlenmektedir. Azerbaycan örnekleminde ise iki platform karma yayıncılık, üç platform ise dijital yayıncılık kategorisinde yer almaktadır. Araştırma, dijital haber ortamlarında yayımlanan içeriklerin incelenmesine dayandığından platformların geleneksel medya kökenine sahip olup olmamasından bağımsız olarak dijital mecralarda yayımlanan haber içerikleri incelemeye dâhil edilmiştir.

5.7. Veri Toplama Aracı, Yöntemi ve Süreci

Bu araştırmada veri toplama süreci, sistematik, şeffaf ve tekrarlanabilir bir metodolojik çerçeve içerisinde yapılandırılmıştır. Haber içeriklerinin analizi gibi veri yoğun araştırmalarda, veri toplama sürecinin açık ve standartlaştırılmış olması, elde edilen bulguların geçerliliği ve güvenilirliği açısından önem taşımaktadır (Creswell & Creswell, 2021). Bu doğrultuda çalışmada kullanılan veri toplama süreci belirli aşamalar ve kriterler çerçevesinde planlanmış ve uygulanmıştır.

Araştırmada ikincil veri kaynaklarından yararlanılmış ve veri toplama yöntemi olarak belge (doküman) analizi kullanılmıştır. Söz konusu analiz, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı, basılı ve dijital materyallerin sistematik biçimde edinilmesini, derlenmesini ve incelenmesini ifade etmektedir (Yıldırım & Şimşek, 2021). Nitel araştırmalarda kişisel gözlemlere ek olarak yararlanılan yazılı ve dijital materyallerin birleştirilmesine dayalı veri kaynakları, durum çalışmalarına esas teşkil etmekte ve zengin veriler üzerinden araştırmanın yapılandırılmasını mümkün kılmaktadır (Aytaçlı, 2012). Bu doğrultuda araştırmada veri toplama yöntemi olarak belirlenen belge (doküman) incelemesi aracılığıyla dijital veri kaynaklarına ulaşılması, bu kaynakların araştırmada belirlenen ölçütler doğrultusunda derlenmesi ve çalışma amacı çerçevesinde sistematik olarak değerlendirilerek anlamlandırılması sağlanmıştır.

Neuendorf'a (2017) göre veri toplama sürecinin ilk aşamasını, araştırma kapsamında incelenecek veri evreni içerisinde örneklemi belirlenmesi oluşturmaktadır. Böylece veri setinin homojenliğini sağlamak ve analiz sürecini metodolojik açıdan daha tutarlı hâle getirmek mümkün olmaktadır. Buna göre araştırmanın verileri, Türkiye

ve Azerbaycan'ın en çok ziyaretçi sayısına sahip dijital haber platformlarında yayımlanan haber içeriklerinden elde edilmiştir. Bu doğrultuda yalnızca dijital haber platformlarında yayımlanan haber içerikleri araştırmaya dâhil edilmiş; sosyal medya paylaşımları, blog içerikleri, köşe yazıları ve kişisel yorumlar gibi diğer dijital içerik türleri kapsam dışında bırakılmıştır.

Araştırma, Türkiye ile Azerbaycan ilişkileri açısından stratejik öneme sahip İkinci Karabağ Savaşı'nın meydana geldiği 2020 yılı ile başlamış ve 2020 ile 2025 yılları arasındaki altı yıllık dönem araştırmaya dâhil edilmiştir. Türkiye ve Azerbaycan'da en yüksek ziyaret oranlarına sahip dijital haber platformlarında belirlenen tarihler arasında yayımlanan haber içeriklerine ulaşmak için geriye dönük tarama yapılmıştır. Bu altı yıllık süreçte iki ülkenin öne çıkan dijital haber platformlarında konu kapsamında ulaşılan toplam 1.065 dijital haber araştırmanın veri setini oluşturmuştur.

Dijital medya platformlarının arşivi üzerinden “Türkiye ve Azerbaycan”, “Türkiye-Azerbaycan ilişkileri”, “Türk-Azerbaycan iş birliği”, “Türkiye ve Azerbaycan ortak proje”, “Türkiye ve Azerbaycan arasında kültürel diplomasi” gibi araştırma konusunu doğrudan yansıtan anahtar kelimeler farklı kombinasyonlarla kullanılmıştır. Bu anahtar kelimeler, haberlerin seçimini belirleyen temel filtreleme araçları olarak işlev görmüştür. Neuendorf (2017), dijital ortamlardan elde edilen verilerin çoğu zaman tekrar eden, eksik veya araştırma konusuyla doğrudan ilişkili olmayan içeriklerden oluştuğuna dikkat çekerek veri setine dâhil edilecek içeriklerin belirli ölçütler doğrultusunda elenmesi ve filtrelenmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Bu çalışmada, aynı haberin farklı platformlarda yayımlanan tekrarları veri setinden çıkarılmış, içerik açısından yetersiz olan veya araştırma konusuyla doğrudan ilişkili olmayan haber metinleri analiz dışı bırakılmıştır.

Belirlenen anahtar kelimelerin farklı kombinasyonlarla kullanılarak dijital haber platformlarında sistematik bir tarama gerçekleştirilmiştir. Veri toplama sürecinin bu aşamasında, 2020-2025 yılları arasında yayımlanan haberler dikkate alınmıştır. İlgili zaman aralığı, İkinci Karabağ Savaşı ve sonrasındaki süreçte Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerinin yoğunlaştığı ve medyada farklı temsil biçimlerinin

belirginleştği bir dönemi kapsamı nedeniyle tercih edilmiştir. Belirlenen zaman aralığında incelenen dijital platformlarda yayımlanmış haberlerin analitik şekilde derlenebilmesi amacıyla araştırmacılar tarafından geliştirilen haber inceleme formu kullanılmıştır. Söz konusu form aracılığıyla dijital haber platformlarında yayımlanan haberler, kodlamaya ve analize izin verecek şekilde düzenli olarak kayıt altına alınmıştır.

Krippendorff'a (2018) göre bu tür sistematik veri kayıtları, analiz sürecinin daha düzenli yürütülmesini sağlamakta ve araştırmacının tekrarlanabilirliğini artırmaktadır. Bu nedenle araştırma kapsamında elde edilen tüm haber içerikleri, sistematik bir şekilde oluşturulan haber inceleme formuna kaydedilmiş ve sınıflandırılmıştır. Her bir haber metni için tarih, kaynak, başlık ve içerik gibi temel bilgiler kayıt altına alınmıştır. Araştırmada kullanılan veriler kamuya açık dijital haber içeriklerinden elde edildiği için formlarda herhangi bir veri ihlali meydana gelmemiştir. Form üzerine işlenen kaynaklar açık ve doğru bir şekilde gösterilerek akademik etik kurallara uygun hareket edilmiş ve böylece araştırmada etik ilkeler de gözetilmiştir. Sözü edilen aşamalar, veri toplama sürecinin hem kapsamlı hem de kontrollü bir şekilde yürütülmesine olanak vermiştir.

5.8. Verilerin Analizi ve Değerlendirme

İçerik analizi, araştırmaya değer görülen kayıtlı metinlerden elde edilen her tür yazılı ve dijital sözcük, anlam, sembol, simge, görsel gibi aktarılabilir unsurları sistematik olarak derlemeye ve incelemeye dayalı bilimsel bir yöntem olarak tanımlanmaktadır (Neuman, 2014). Araştırmaya konu olan herhangi bir metnin, sembolün veya görüntünün, öznel değerlendirmelere gerek kalmadan düzenli şekilde ortaya konulması amacıyla kullanılan içerik analizi, ele alınan analiz birimlerinden geçerli ve tekrarlanabilir çıkarım ve yorumlarda bulunmak için sıklıkla tercih edilen bilimsel bir yöntemi ifade etmektedir (Krippendorff, 2018).

Bu noktada Bilgin (2014), verilerin nesnel ölçütlere uygun çözümlenmesi için kullanılan içerik analizinin birkaç basamakta gerçekleştirildiğini dile getirmektedir. Buna göre öncelikle araştırma probleminin belirlenip araştırma sorularının hazırlanmasının ardın-

dan örneklem seçimiyle devam eden süreçte veri birimlerinin ve kodların kategorilendirilmesi, kategorilerden temalara ulaşılması ve bulguların değerlendirilip yorumlanması ile içerik analizi tamamlanmaktadır. Benzer şekilde Salı'ya (2013) göre içerik analizinin ilk aşamasında veriler kodlanarak kategorize edilmekte; ikinci aşamada, oluşturulan kategoriler arasındaki ilişkiler doğrultusunda temalar belirlenmekte ve son aşamada ise ortaya çıkan temalara göre elde edilen bulgular derlenip yorumlanmaktadır. Araştırmada izlenen içerik analizi yöntemi ile analiz edilen veriler doğrultusunda Türkiye ile Azerbaycan arasındaki ilişkilerin dijital haberlere nasıl yansıdığına ve iki ülke arasındaki kültürel diplomasinin nasıl geliştiğine ışık tutulması hedeflenmektedir.

Bu araştırmanın veri analizi süreci, belirlenen hedef doğrultusunda dijital haber içeriklerinin sistematik, nesnel ve çok boyutlu bir biçimde incelenmesini sağlamak amacıyla nicel ve nitel içerik analizi yöntemlerinin birlikte kullanılmasıyla yapılandırılmıştır. Günümüzde çoğunlukla birlikte kullanılan nicel ve nitel içerik analizi, metinlerin veya herhangi yazılı unsurların objektif biçimde incelenip yorumlanmasında bütüncül bir yaklaşım yakalamayı amaçlamaktadır. Bu iki yöntemin bir arada kullanılması hem verilerin ölçülebilir özelliklerinin ortaya konulmasına hem de bu verilerin anlamlandırılmasına olanak tanıyan bütüncül bir analiz çerçevesi sunmaktadır (Kochalski vd., 2026). Araştırmada, verilerin çözümlenmesinde içerik analizinden yararlanılmış ve araştırma kapsamında elde edilen veriler, nicel ve nitel içerik analizine tabi tutulmuştur.

Koçak ve Arun (2006), içerik analizinin sayıları ve niceliği zorunlu kıldığını belirtmekte; ancak ilk başlarda geçerli olan bu yaklaşımın, günümüzde yetersiz kaldığına ve saymaya odaklı niceliksel bulguların, niteliksel yorumlara ulaşmaya izin verdiği ölçüde anlamlı olduğuna vurgu yapmaktadır. Bu çerçevede nicel veriler ile açığa çıkan sayılar, konu eksenindeki bağlantılara ve ilişkilere ışık tutan nitel değerlendirmelere zemin hazırlamaktadır. Yaylagül ve Çiçek'e (2010) göre 1960'lı ve 1970'li yıllardan itibaren ağırlık kazanan eleştirel çalışmalar ve nitel araştırma yaklaşımları, incelenen analiz birimlerinin bütüncül olarak ele alınmasını gerektirmekte ve bu nedenle metinlerin yüzeyden derine uzanan açık ve örtük anlamlarının

açığa çıkarılması amacıyla nitel içerik analizini zorunlu kılmaktadır. Nicel içerik analizi, sayılar ve frekans yoğunluğuyla yüzeydeki açık anlamları tanımlarken; nitel içerik analizi ise bu sayıların ve yoğunluğun nedenlerini açıklamaya çalışarak metnin derin katmanlarında yatan örtük anlamları gün yüzüne çıkarmaktadır (Ackland, 2013; Çomu & Halaiqa, 2014). Buna benzer bir bakış açısı sunan Elo vd.'ye (2014) göre nitel içerik analizi tümevarım ya da tüm dengelim yöntemiyle örtük içeriklere ulaşılmasını mümkün kılmaktadır. Bu araştırmada nicel ve nitel içerik analizinin birlikte kullanılması ile çalışmanın panoramik bir perspektif kazanması ve derinlemesine elde edilen zengin verilere dayalı olarak daha gerçekçi saptamalara ve yorumlara ulaşılması amaçlanmaktadır.

Nicel içerik analizi, bu çalışmanın temel yöntemlerinden birini oluşturmaktadır. Bu yöntem, haber içeriklerini belirli kategoriler çerçevesinde sınıflandırmakta ve bu içeriklerdeki eğilimleri görünür kılmaktadır. Nicel içerik analizi sayesinde, haberlerde hangi temaların, aktörlerin ve anlatı yapılarının daha fazla yer aldığı gibi sorulara sistematik yanıtlar üretilebilmektedir (Bryman, 2016). Ancak araştırmada yalnızca nicel içerik analiziyle yetinmek, araştırmanın odaklandığı dijital haber içeriklerinin anlam boyutunu tam olarak açığa çıkarmak açısından yetersiz kalma riski taşımaktadır. Bu nedenle nicel içerik analizinin ortaya koyduğu sayısal dağılımların ötesine geçebilmek amacıyla araştırmada nitel içerik analizinden de yararlanılmaktadır. Nitel içerik analizi, metinlerde yer alan anlam örüntülerinin, söylemlerin ve tematik yapıların sistematik biçimde incelenmesine olanak tanımaktadır (Glesne, 2012; Mayring, 2011). Bu doğrultuda haber içeriklerinde öne çıkan temalar, söylemler ve stratejik anlatılar nitel içerik analizi ile değerlendirilmektedir. Bu yaklaşım, içerik analizinden elde edilen bulguların bütüncül bir perspektiften yorumlanmasına ve söz konusu bulguların kuramsal zemin içerisinde değerlendirilmesine katkı sağlamaktadır.

İyi tasarlanmış bir nitel veri analizi süreci ve bilgisayar destekli analiz yazılımlarının kullanımı, nitel araştırmalarda inandırıcılığı ve güvenilirliği artırmaktadır (Shava vd., 2021). Bu araştırmada 2020-2025 yılları arasında Türkiye'den beş dijital platform, Azerbaycan'dan beş dijital platform olmak üzere seçilen 10 dijital haber plat-

formu incelenmiş ve Türkiye’den 581 haber, Azerbaycan’dan 484 haber olmak üzere toplam 1.065 habere ulaşılmıştır. Veri kütesinin büyüklüğü nedeniyle veri analizi sürecinde araştırmacı kaynaklı hata riskini azaltmak için bilgisayar destekli programlardan biri olan MAXQDA nitel veri analiz programı tercih edilmiştir.

Araştırma verilerinin sistematik biçimde düzenlenip yorumlanmasına katkıda bulunan bilgisayar tabanlı güncel yazılım programlarından biri olan ve Alman Verbi Software firması tarafından geliştirilen MAXQDA, nitel ve karma araştırma verilerini çözümleyerek görselleştirmek amacıyla metin ve multimedya analizlerinde sıklıkla kullanılmaktadır (MAXQDA, 2022). Nitel araştırmalarda, araştırmacıların karşı karşıya kaldığı en temel problemlerden biri olan verinin manipüle edilmesi riskini minimuma indirgeyerek sözel verileri görselleştirmeye izin veren ve bu yönüyle araştırma verilerinin daha kolay anlaşılmasını sağlayan bir program olması, MAXQDA’yı nitel araştırmalarda giderek popülerleştirmektedir (Gülcan, 2025). Araştırma sürecini kolaylaştıran bu program aracılığıyla veriler arasındaki ilişki örüntülerinin görselleştirilerek açıklanması, gerçekleştirilen analizlerin daha sistematik ve anlaşılır biçimde sunulmasına olanak tanımaktadır.

Araştırma verilerinin MAXQDA programı aracılığıyla görselleştirilip analiz edilmesinin ardından Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerinin dijital haberlerdeki yansımaları ortaya konulmuş ve bu sonuçlar doğrultusunda iki ülke arasındaki kültürel diplomasiyi güçlendirmek amacıyla iletişim stratejilerine odaklanan çeşitli öneriler sunulmuştur. Bu önerilerin ardından araştırmada elde edilen bulgulardan hareketle özgün bir iletişim modeli geliştirilmiştir. Geliştirilen model ile Türkiye ve Azerbaycan arasındaki çok boyutlu iş birliğinin güçlendirilmesi, kültürel diplomasi faaliyetlerinin desteklenmesi, stratejik iletişim süreçlerine yön verilmesi ve iki ülke arasındaki diplomatik etkileşimin artırılması hedeflenmiştir.

5.9. Geçerlik ve Güvenirlik

Bilimsel araştırmalarda geçerlik ve güvenirlilik, elde edilen bulguların doğruluğunu, tutarlılığını ve bilimsel değerini belirleyen temel ölçütler arasında yer almaktadır. İçerik analizi gibi sistematik

veri inceleme yöntemlerinin kullanıldığı çalışmalarda, analiz sürecinin metodolojik açıdan sağlam bir çerçeveye oturtulması, araştırmanın güvenilirliğini doğrudan etkilemektedir (Krippendorff, 2018). Her ne kadar Krefting (1991), geçerlik ve güvenilirlik ifadelerinin nicel araştırmalar için söz konusu olduğunu belirtse de nitel araştırmalarda bu kavramların karşılığı olarak araştırmacının inandırıcılığı, araştırmacının yetkinliği ve doğru sonuçlara ulaşılması gerektiğini vurgulamaktadır. Bu doğrultuda nitel araştırmalarda inandırıcılığı artırmak amacıyla çeşitli stratejilerden yararlanılması önerilmektedir. Bu stratejiler arasında uzun süreli etkileşim, gözlem ve odaklanma, üçgenleme, akran değerlendirmesi, üye kontrolü, durum analizi, referans yeterliği, kapsamlı betimleme, amaçlı örnekleme, doğrulanabilirlik, tutarlılık, tekrarlanabilirlik, kodlayıcılar arası uyum, araştırma deneyimi gibi kavramlar yer almaktadır (Arslan, 2022).

Başkale (2016), nitel araştırmalarda özellikle uzman görüşü ve güvenilirlik çeşitlemesinin önemli olduğuna dikkat çekerek araştırma konusunda genel bilgiye sahip kişilerin uzman görüşüne başvurulmasını gerekli görmektedir. Güvenirlik için çeşitlemeyi üçgenleme olarak tanımlamakta ve üçgenleme tekniğinde; çeşitli veri kaynaklarından yararlanmayı veri üçgenleme, veri analizinin birden fazla araştırmacıyla yapılmasını araştırmacı üçgenleme, araştırmada literatürdeki kuramsal bilgilerden hareket edilmesini teori üçgenleme ve araştırmada birden fazla veri toplama tekniğinin kullanılmasını yöntem üçgenleme olarak ifade etmektedir. Nitel araştırmalarda üçgenleme, araştırma bulgularının doğruluğunu ve tutarlılığını artırmaya yönelik önemli stratejilerden biri olarak değerlendirilmektedir (Glesne, 2012). Buna göre ilk olarak araştırma sürecinde uzman görüşlerinden yararlanılmıştır. İkinci olarak ise farklı dijital haber platformlarından elde edilen verilerin birlikte değerlendirilmesi yoluyla veri üçgenlemeden, üç araştırmacının da veri analizine katılmasıyla araştırmacı üçgenlemeden ve son olarak dijital haber içeriklerinin literatürdeki farklı kuramsal yaklaşımlar çerçevesinde incelenmesiyle teori üçgenlemeden yararlanılmıştır.

Arastaman vd.'ye (2018) göre içinde yaşanan sosyal dünyanın deneyim ve anlam düzeyinde nasıl algılandığını açıklamak amacı güden nitel araştırmalar; doğası gereği öznellik taşıdığı, geçerlik ve güvenilirlik yönünden ise yeterince güçlü olmadığı gerekçeleriyle çoğu za-

man eleştirilere maruz kalmaktadır. Nitel araştırmaların doğasına atfedilen bu sorunları büyük oranda giderebilmek, araştırmacının inandırıcılığını ve tutarlılığını artırarak doğru sonuçlara ulaşabilmek amacıyla disiplinler arası bir çalışma yürütülmüştür. Bu doğrultuda Ege Üniversitesi İletişim Fakültesi akademisyenleri ile Yaşar Üniversitesi'nden bir akademisyen, uzmanlık alanları doğrultusunda bir araya gelmiştir. Ayrıca araştırmacının planlanma aşamasından itibaren Ege Üniversitesi Türk Dünyası Araştırmaları Enstitüsü, Türk Tarihi Anabilim Dalı'nda, Türk tarihi alanında çalışmalarını sürdüren deneyimli bir akademisyenden destek alınmış ve araştırmacının her aşamasında alan uzmanı akademisyenin görüşlerinden yararlanılmıştır.

Nitekim nitel araştırmalarda inandırıcılığı ve sonuçların doğruluğunu artıran en önemli yöntemlerden birinin uzman incelemesi olduğu belirtilmektedir. Araştırmalarda uzman görüşüne yer verilmesi; ilgili konuda tecrübesi, bilgisi ve yetkinliği olan kişilerin düşüncelerine başvurulması yoluyla araştırmacının her aşamasında daha doğru ve tutarlı sonuçlara ulaşılmasını ve araştırmacının inandırıcılığının artırılmasını sağlamaktadır (Şener vd., 2017). Bu süreçte alan uzmanı akademisyenlerin görüş ve değerlendirmelerinden yararlanılması, araştırmacının doğru şekilde yapılandırılmasına ve inandırıcılığının artırılmasına katkı sağlamıştır.

Araştırmacı üçgenleme kapsamında alan uzmanı araştırmacılar tarafından veriler öncelikle bağımsız olarak kodlanmış ve alt kodlarla birlikte toplam 62 koda ulaşılmıştır. Bağımsız kodlamanın ardından bir araya gelen araştırmacılar kodları yorumlamış ve üzerinde uzlaşa sağlanan kodlarla nihai kod formuna ulaşılmıştır. Uzlaşılan kod sayısının, toplam uzlaşılan ve uzlaşılamayan kod sayısına bölünmesiyle bulunan oran, nitel araştırmalarda araştırmacılar arasındaki güvenilirliğin formülü olarak bilinmektedir. Miles ve Huberman (1994) tarafından “Güvenirlilik = Görüş Birliği / (Görüş Birliği + Görüş Ayrılığı) x 100” olarak geliştirilen bu yaklaşımda; %80'e yakın, hatta veri setinin büyüklüğüne göre %90'dan yüksek bulunan oranlar, kodlamanın güvenilirliği açısından uygun değerlendirilmekte ve kodlama sürecinde bu oranlara ulaşılması önerilmektedir. Araştırmada toplam 62 koddan 56 kod üzerinde uzlaşılmış, altı koddan ise uzlaşa sağlanamamış ve ilgili formüle göre kodlamanın %90,3 oranında güvenilirliğe

sahip olduğu ortaya çıkmıştır. Ardından araştırmacılar yeniden bir araya gelerek uzlaşa sağlanamayan kodları tartışmış ve ortak görüşe ulaşınca kadar kodlama süreci sürdürülmüştür.

Araştırmada gerçekleştirilen bu uygulamaların yanı sıra nitel araştırmalarda önerilen geçerlik ve güvenilirlik ölçütleri de dikkate alınmıştır. Yıldırım ve Şimşek (2021), nitel araştırmalarda geçerlik ve güvenilirlik değerlendirmelerinin iç geçerlik (inandırıcılık), dış geçerlik (aktarılabirlik), iç güvenilirlik (tutarlılık) ve dış güvenilirlik (teyit edilebilirlik) ölçütleri üzerinden yapılabileceğini belirtmekte ve araştırmacının sistematik biçimde yürütülüp raporlanmasında bu ölçütlerin önemli rol oynadığına vurgu yapmaktadır. Bu doğrultuda araştırmacının iç geçerliği (inandırıcılık), uzman görüşlerinden yararlanılması, ön değerlendirme uygulamalarının gerçekleştirilmesi ve üçgenleme tekniklerinin kullanılması yoluyla desteklenmiştir. Araştırmacının dış geçerliği (aktarılabirlik), örneklem seçim süreci ile veri toplama ve analiz aşamalarının ayrıntılı biçimde açıklanmasıyla güçlendirilmiştir. İç güvenilirlik (tutarlılık), araştırmacı üçgenleme yaklaşımı doğrultusunda gerçekleştirilen bağımsız kodlamalar ve kodlayıcılar arası uyumun hesaplanmasıyla sağlanmıştır. Dış güvenilirlik (teyit edilebilirlik) ise araştırmacının yöntemsel sürecinin, veri toplama aşamalarının ve analiz işlemlerinin ayrıntılı biçimde raporlanmasıyla desteklenmiştir.

Bu ölçütlerin yanı sıra araştırmada yapı geçerliğinin sağlanmasına yönelik uygulamalar da gerçekleştirilmiştir. Yapı geçerliği, araştırmada kullanılan kavramların teorik çerçeve ile uyumlu olup olmadığını ifade etmektedir (Neuman, 2014). Bu çalışmada kültürel diplomasi ve dijital habercilik gibi temel kavramlar, literatürde kabul görmüş tanımlar ve yaklaşımlar doğrultusunda ele alınmış ve analiz süreci, bu kavramsal çerçeveye uygun olarak tamamlanmıştır. Ayrıca yapı geçerliğini desteklemek amacıyla araştırmaya geçmeden önce belirlenen dijital haber platformlarından 2025 yılında yayımlanmış 25 tanesi Türkiye'ye, 25 tanesi Azerbaycan'a ait olmak üzere toplam 50 dijital haber örnek olarak seçilmiş ve üçüncü bölümün literatüründe kuramsal zeminde tartışılan haber çerçeveleme, temsil, söylem ve stratejik anlatı açısından incelenmiştir. Buna göre kuramsal bölümde ele alınan kavramların haber içeriklerindeki yansımaları gözlemlenmiş, araştırmada kullanılan analiz kategorilerinin kavramsal

çerçeve ile uyumluluğu değerlendirilmiş ve örnek haber analizleriyle araştırmanın yapı geçerliği desteklenmiştir. Böylelikle araştırmanın kuramsal temelleri ile yöntemsal yaklaşımı arasında bütünlük sağlanmıştır. Bir sonraki bölümde araştırmadan elde edilen bulgular sistematik biçimde sunulmakta ve değerlendirilmektedir.

6. BULGULAR VE DEĞERLENDİRME

Nitel araştırma yöntemi izlenen bu araştırma, Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerinin dijital haberlerdeki temsil biçimlerinin, kültürel diplomasi bağlamında hangi anlamlar ve aktörler üzerinden inşa edildiğini açıklamayı amaçlayan betimsel bir çalışma olarak tasarlanmıştır. Araştırmada dijital haber içeriklerinin sistematik biçimde incelenebilmesi amacıyla nicel ve nitel içerik analizi tekniklerinden yararlanılmıştır. Nicel içerik analizi aracılığıyla dijital haberlerde öne çıkan temalar belirlenmiş ve elde edilen bulgular, nitel içerik analizi doğrultusunda yorumlanmıştır. Böylece haber içeriklerinin hem görünür nitelikleri hem de altında yatan derin anlam yapıları birlikte değerlendirilmiştir.

Ulusal ve uluslararası literatürde Türkiye ile Azerbaycan arasındaki tarihsel, siyasal ve kültürel ilişkilere odaklanarak özellikle ekonomik ve güvenlik temalı iş birliklerini mercek altına alan çalışma sayısının oldukça fazla olmasına karşın; söz konusu ilişkileri, dijital haberlerdeki yansımalar üzerinden konu eden çalışma sayısının az olduğu görülmüştür. Bununla birlikte ulusal ve uluslararası literatürde iki ülke arasındaki ilişkileri medya odağı üzerinden ele alan az sayıda çalışma olmasına rağmen; medyaya yansıyan dijital haberleri kültürel diplomasi açısından inceleyen herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Mevcut literatürün ortaya koyduğu bu eksiklik, araştırmanın çıkış noktasını oluşturmaktadır. Literatürde görülen bu boşluğu doldurmak ve iki ülke arasındaki ilişkileri medyaya yansıyan haberler üzerinden kültürel diplomasi bağlamında incelemek amacıyla gerçekleştirilen araştırma, iki ülkenin en fazla ziyaret edilen dijital haber platformlarında, iki ülke ilişkilerinin stratejik boyuta evrildiği İkinci Karabağ Savaşı'nın başlangıcından itibaren 2020-2025 yılları arasında yayımlanan haber içeriklerinin analizine dayanmaktadır.

Araştırma kapsamında Türkiye'de en yüksek erişime sahip beş haber platformunun yanı sıra Azerbaycan'da en çok ziyaretçi alan beş haber platformu olmak üzere 10 dijital haber platformu araştırmaya dâhil edilmiştir. Bu doğrultuda Türkiye'den 581 haber ve Azerbaycan'dan 484 haber olmak üzere ulaşılan toplam 1.065 dijital haber içe-

riği incelenmiştir. Araştırmadan elde edilen veri ve bulguların birbiriyle karşılaştırılıp sunulmasına izin veren yapıyı tanımlaması nedeniyle, çalışmada “Bulgular” başlığı tercih edilmiştir. Nitekim Çepni (2022), nitel araştırmalarda düzenlenen verilerin okuyucular tarafından kolayca anlaşılacak şekilde özetlenmesi gerektiğine dikkat çekmekte ve bulgular başlığının, verilerin karşılıklı olarak yorumlanabileceği tablo ve şekillere dönüştürülerek yazılmasının önemli olduğunu belirtmektedir. Buna göre araştırmadan elde edilen bulgular, Türkiye ile Azerbaycan arasındaki ilişkilerin dijital haberlerde nasıl temsil edildiğini gösteren tablo ve şekillere dökülüp görselleştirilerek özetlenmiş ve her bir bulgu, birbiriyle karşılaştırılarak sunulmuştur.

Bu bölümde Türk ve Azerbaycan dijital haber portallarından elde edilen nicel ve nitel bulgulara yer verilmiştir. İlk aşamada haber içeriklerinin yıllara ve temalara göre dağılımları incelenmiş; ardından söylem yapıları, aktör ilişkileri ve stratejik anlatılar çeşitli veri görselleştirme teknikleri aracılığıyla analiz edilmiştir. Elde edilen bulgular, Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerinin medyaya yansıyan haberlerde hangi tematik ve söylemsel çerçeveler içerisinde temsil edildiğini açığa çıkarmıştır. Tablo 2’de Türk haber portallarında ortaya çıkan temalar ve sayısal dağılımları yer almaktadır.

Tablo 2. Türk Haber Portalları ve Yıllara Göre Haber Dağılımı

Yıl	Savaş/Güvenlik	Stratejik İttifak	Ekonomi	Doğal Afet	Kültür/Sanat	Toplam
2020	71	44	8	9	6	138
2021	21	32	24	22	2	101
2022	6	27	33	7	0	73
2023	18	12	8	76	3	117
2024	4	26	33	2	1	66
2025	7	37	37	3	2	86
Toplam:						581

Tablo 2’de, 2020-2025 yılları arasında Türk haber portallarındaki tematik kategorilere ilişkin nicel frekans dağılımları sunulmakta ve tematik önceliklerin yıllara göre değişiklik gösterdiği anlaşılmaktadır. 2020 yılında 71 haber ile “Savaş/Güvenlik” teması en yüksek düzeye ulaşırken, ardından gelen 44 haber ile “Stratejik İttifak” teması da dijital haberlerde önemli bir yer tutmaktadır. Bu durum, Türk

medyasının İkinci Karabağ Savaşı'na yalnızca askerî boyutuyla değil; aynı zamanda diplomatik ve siyasi destek çerçevesinde müttefiklik bakış açısıyla yaklaştığını göstermektedir.

2021 yılında savaş temalarının azalmasıyla birlikte “Stratejik İttifak”, “Ekonomi” ve “Doğal Afet” temalarının daha dengeli bir dağılıma sahip olduğu görülmektedir. 2021 yaz aylarında Türkiye’de meydana gelen orman yangınlarına ilişkin haberlerin artışı, afet temelli dayanışma söyleminin medyada daha görünürlük kazandığına ışık tutmaktadır.

2022 yılı, Türk mediasında da ekonomik temaların baskın hâle geldiği bir dönüm noktasını temsil etmektedir. Bu yıl içerisinde 33 haber ile “Ekonomi” ve 27 haber ile “Stratejik İttifak” temalarının öne çıkması, ilişkilerin ekonomik iş birliği ekseninde yeniden yapılandığını göstermektedir. 2023 yılında ise 76 haber ile “Doğal Afet” teması açık ara en yüksek seviyeye ulaşmakta ve bu durum, Türkiye’de Kahramanmaraş merkezli meydana gelen depremlerin medya gündemini belirleyici biçimde etkilediğini açıklığa kavuşturmaktadır.

2024 ve 2025 yıllarında ise “Stratejik İttifak” ve “Ekonomi” temalarının birlikte yükseldiği, ancak İkinci Karabağ Savaşı kısa sürede bittikten sonra “Savaş/Güvenlik” temasının sınırlı düzeyde kaldığı görülmektedir. Altı yıllık süreçte “Kültür/Sanat” temalarına çok az yer verildiği, hatta 2022 yılında incelenen dijital haberlerde bu temaya ait hiçbir içeriğin yer almadığı saptanmıştır. Bu durum, Türk mediasının iki ülke arasındaki ilişkileri daha çok stratejik düzeyde ve ekonomik çerçevede ele alma eğiliminin devam ettiğini göstermektedir. Tablo 3’te ise Azerbaycan’ın dijital haber portallarında belirginleşen ana temalar ve bunların sayısal dağılımları yer almaktadır.

Tablo 3. Azerbaycan’daki Haber Portalları ve Yıllara Göre Haber Dağılımı

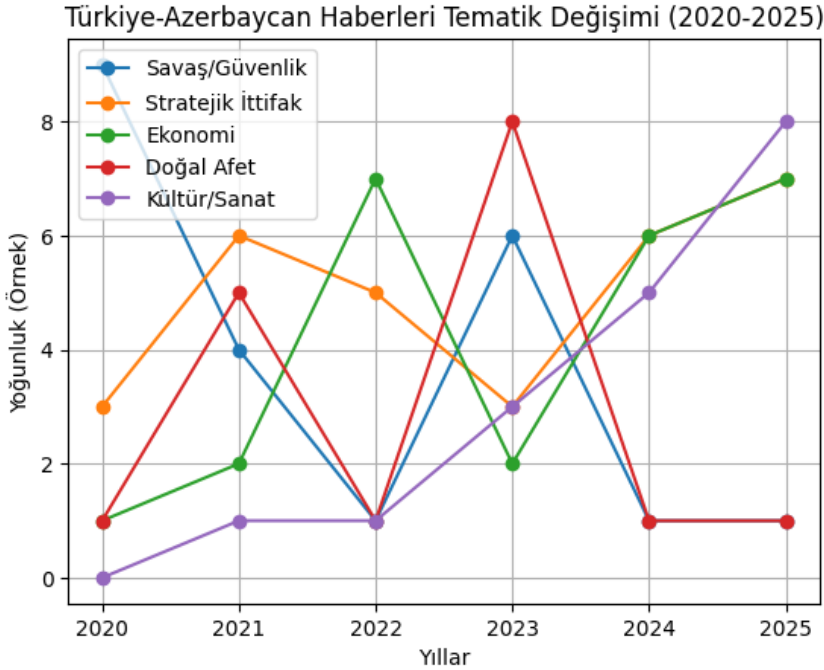
Yıl	Savaş/Güvenlik	Stratejik İttifak	Ekonomi	Doğal Afet	Kültür/Sanat	Toplam
2020	71	21	11	3	2	108
2021	19	24	18	21	1	83
2022	4	11	27	1	2	45
2023	24	6	4	44	9	87
2024	16	25	28	4	15	88
2025	5	16	21	2	29	73
Toplam: 484						

Tablo 3, Azerbaycan’ın araştırma kapsamında incelenen dijital haber portallarında ortaya çıkan temaların yıllara göre dağılımını sergilemekte ve bu tabloya göre temaların Türk medyasıyla benzer bir başlangıç eğilimi gösterdiği anlaşılmaktadır. Azerbaycan’daki haber platformlarına ilişkin bulgular incelendiğinde, 2020 yılında “Savaş/Güvenlik” temasının açık biçimde belirginleştiği görülmektedir. Bu durum, 27 Eylül 2020 tarihinde başlayan İkinci Karabağ Savaşı’nın medya gündemini belirleyici bir unsur hâline geldiğini göstermektedir. Savaşın 44 gün sürmesi nedeniyle 2021 yılı itibarıyla “Savaş/Güvenlik” temalı içeriklerde belirgin bir azalma yaşanırken; “Stratejik İttifak” ve “Doğal Afet” temalarının öne çıktığı dikkat çekmektedir. Savaşın ardından Şuşa Beyannamesi kapsamında gelişen savunma iş birlikleri ve Türkiye’de meydana gelen orman yangınlarına yönelik haberlerin artışı, bu dönemde ilişkilerin hem kurumsal hem de insani boyutunun medyada ilgili temalar üzerinden temsil edildiğini ortaya koymaktadır.

2022 yılında ise Azerbaycan medyasında belirgin bir tematik dönüşüm yaşanmakta ve “Ekonomi” temasının baskın hâle geldiği izlenmektedir. Savaş sonrasında enerji projeleri, ticari ilişkiler ve ekonomik iş birliklerine yönelik haberlerin artışı, ilişkilerin savaş ve güvenlik ekseninden ekonomik rasyonalizasyon sürecine kaydığını göstermektedir. 2023 yılı, çok boyutlu bir kriz dönemi olarak dikkat çekmekte; 44 haber ile “Doğal Afet” teması, 24 habere sahip “Savaş/Güvenlik” temasıyla birlikte yükselmektedir. Bu durum, hem Türkiye’de meydana gelen Kahramanmaraş merkezli iki büyük depremin yarattığı insani kriz hem de Karabağ’daki askerî gelişmelerin, medyadaki söylemleri eş zamanlı olarak şekillendirdiğini göstermektedir.

2024 ve 2025 yıllarında ise tematik çeşitlenmenin arttığı ve özellikle “Kültür/Sanat” temalarının belirgin biçimde yükseldiği gözlenmektedir. 2023 yılında Türkiye Cumhuriyeti’nin 100. Yılı sonrasında ‘İkinci Yüzyıl’ söylemiyle bu temanın ağırlık kazandığı anlaşılmaktadır. 2025 yılında “Kültür/Sanat” kategorisinin en yüksek seviyeye ulaşması, Azerbaycan medyasında Türkiye ile ilişkilerin kültürel diplomasi ve yumuşak güç unsurları ekseninde daha görünür ve baskın biçimde temsil edildiğini göstermektedir.

Her iki ülkenin dijital haber platformlarına yansıyan haber içerikleri karşılaştırmalı olarak değerlendirildiğinde Türk medyasının “Stratejik İttifak” ve “Ekonomi” temalarına ilişkin iş birliklerini daha dengeli biçimde ele aldığı görülürken; Azerbaycan medyasının “Savaş/Güvenlik” ile “Kültür/Sanat” temalarına daha fazla odaklandığı izlenmektedir. 2020 yılında başlayan ve 44 gün süren İkinci Karabağ Savaşı nedeniyle Azerbaycan’ın haber içeriklerinde 2020 yılı itibarıyla savaş ve güvenlik temasının belirginleştiği söylenebilmektedir. Savaşın ardından Azerbaycan’ın uluslararası kamuoyunda yeniden farklı alanlarda görünür olması ve ilerleyen yıllarda kültür ve sanat içerikli yayınların daha fazla göze çarpması, iki ülke arasındaki ilişkilerin kültürel ve toplumsal boyutunun önem kazandığını göstermektedir. Buna karşılık Türk medyasının aynı dönemlerde stratejik ittifak ve ekonomik iş birliği ile ilgili gelişmelere ağırlık vermesi, haber söylemlerinin iki ülke arasındaki ilişkiler bakımından farklı öncelikler içerdiğine işaret etmektedir. Grafik 1, iki ülkenin haber içeriklerindeki tematik değişimleri yansıtmaktadır.

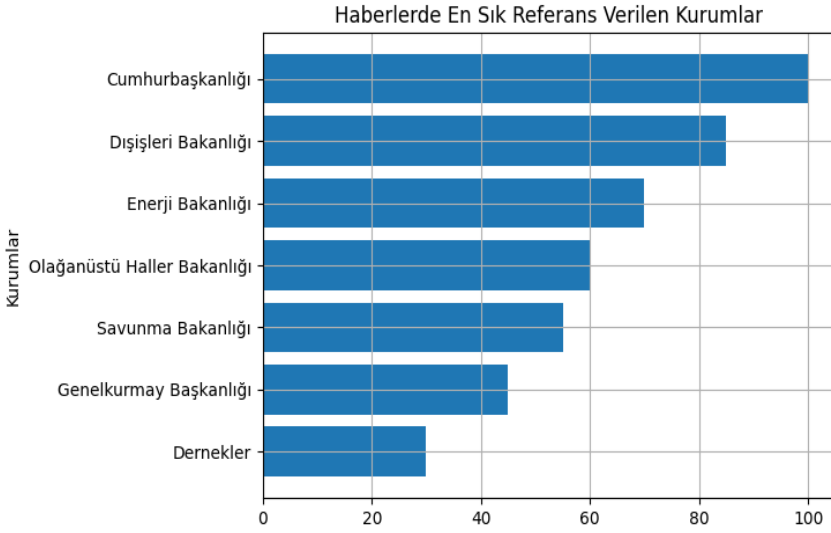
Grafik 1. Türkiye-Azerbaycan Haberlerinin Yıllara Göre Tematik Değişimi

Grafik 1 incelendiğinde 2020-2025 yılları arasında iki ülkenin dijital haber içeriklerinde dönemin özellikleri doğrultusunda “Savaş/Güvenlik”, “Stratejik İttifak”, “Ekonomi” ve “Doğal Afet” temaları ön plana çıkmaktadır. 27 Eylül 2020 tarihinde Ermenistan ile Azerbaycan arasında başlayan ve 44 gün süren İkinci Karabağ Savaşı hem Azerbaycan hem de Türk haber medyasında baskın gündemi oluşturmaktadır. Bu dönemde iki ülkeye ilişkin dijital haber içeriklerinin büyük ölçüde savaş, güvenlik, stratejik iş birlikleri ve siyasi liderlerin karşılıklı dayanışma mesajları etrafında şekillendiği anlaşılmaktadır. 2021 yılına gelindiğinde savaş temalı haberlerin göreceli olarak azaldığı; buna karşın 15 Haziran 2021 tarihinde imzalanan Şuşa Beyannamesi kapsamında savunma alanındaki stratejik iş birliğine ilişkin haberlerin, Türkiye’de meydana gelen geniş çaplı orman yangınlarına yönelik afet haberlerinin yanı sıra Zengezur ve Nahçıvan Koridoru ile ilgili haberlerin öne çıktığı saptanmıştır. Bu durum, savaşın sona ermesinin ardından medya gündeminin çatışma ekseninden uzaklaşarak iki ülkenin kurumsal iş birliği ve bölgesel bağlantısallık projelerine ağırlık verdiğine işaret etmektedir.

2022 yılında ise haber içeriklerinde belirgin bir tematik kayma gözlenmekte; Trans-Anadolu Doğal Gaz Boru Hattı (TANAP) başta olmak üzere enerji iş birlikleri, ekonomik ilişkiler ve iki ülke arasındaki ticaret hacmindeki artışa odaklanan haberler ağırlık kazanmaktadır. 2023 yılı, afet ve kriz odaklı bir dönem olarak dikkat çekmektedir. Bu kapsamda 2023 Kahramanmaraş merkezli iki yıkıcı depremin yol açtığı felaket, Azerbaycan’ın afet sonrası sağladığı çok boyutlu destek ve Karabağ’daki askerî operasyonlara ilişkin haberler, iki ülke ilişkileri bağlamında baskın temalar olarak yoğunlaşmaktadır.

2024 yılı, ilişkilerde görece normalleşme ve çeşitlenme sürecine işaret etmektedir. Bu dönemde haberlerde kültürel diplomasi girişimleri, yeşil enerji politikaları, uluslararası iş birlikleri ve sanatsal etkinliklere yönelik içeriklerin daha görünür hâle geldiği gözlemlenmektedir. 2025 yılında ise haber içeriklerinin ağırlıklı olarak ortak savunma sanayi projeleri, ekonomik entegrasyon süreçleri, bu entegrasyonun uzantısı olarak Zengezur ve Nahçıvan Koridoru’na ilişkin değerlendirmeler ile iki ülkenin bölgesel güç konumlanmasına yönelik söylemler etrafında şekillendiği görülmektedir. Bununla birlikte

Azerbaycan medyasına yansıyan haberlerde Türk sanatçıları ile Türk dizi ve filmlerine ilişkin içeriklerde belirgin bir artış olduğu saptanmıştır. Buna göre kültürel içeriklerin medya gündeminde daha görünür hâle geldiği ve kültürel diplomasi unsurlarının haber temsillerine daha fazla yansıdığı tespit edilmiştir. İncelenen haberlerde belirli kurumların adının geçtiği de izlenmiştir. Grafik 2, incelenen haberlerde sıklıkla adı geçen kurumları göstermektedir.

Grafik 2. Haberlerde Adı Geçen Kurum ve Kuruluşlar

Grafik 2’de görüldüğü üzere haber içeriklerinde en sık referans verilen kurumların Cumhurbaşkanlığı, Dışişleri Bakanlığı, Savunma Bakanlığı ve Enerji Bakanlığı gibi üst düzey devlet kurumlarından oluşması, Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerinin medyadaki söylemlerde büyük ölçüde devlet merkezli bir yapı üzerinden temsil edildiğini göstermektedir. Bu durum, ilişkilerin medyaya ağırlıklı olarak liderler ve resmî kurumlar aracılığıyla yansıdığına işaret etmektedir. Ayrıca enerji ve savunma alanlarında faaliyet gösteren kurumsal aktörlerin ön plana çıkması, iki ülke arasındaki ilişkilerin ekonomik, stratejik ve güvenlik boyutlarının medya gündeminde önemli yer tuttuğunu ortaya koymaktadır.

Öte yandan dernekler gibi ulusal ve uluslararası düzeyde faaliyet gösteren sivil toplum aktörlerinin haber içeriklerindeki sınırlı temsili, Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerinin sivil toplum boyutunun medyada daha düşük görünürlüğe sahip olduğunu göstermektedir. Bu bulgu, Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerine yönelik söylemlerin ağırlıklı olarak devlet kurumları ve resmî aktörler üzerinden temsil edildiğini açıklığa kavuşturmakta ve kültürel diplomasinin toplumsal ve sivil boyutlarının medyaya yansıyan haberlerde görece geri planda kaldığına işaret etmektedir. Bununla birlikte incelenen haberlerde sıklıkla vurgulanan belirli kelimeler de tespit edilmiştir. Her iki ülkenin dijital haber portallarında yer alan haber içeriklerinde yoğunlaşan sözcük ve ifadeler, Şekil 1’de sunulan kelime bulutu aracılığıyla görselleştirilmiştir.

Şekil 1. Türk ve Azerbaycan Haber Portallarında Öne Çıkan Sözcük ve İfadeler

Şekil 1’de sunulan karşılaştırmalı kelime bulutu görselleştirmesi, Türk ve Azerbaycan haber portallarında belirginleşen kavramların

söylemsel yoğunluklarını ve önceliklerini yansıtmaktadır. Kelime bütünlükleri, ilgili kavramların haber içeriklerinde tekrar edilme sıklığını ve söylem içerisindeki ağırlığını göstermektedir. Şekil 1, genel olarak değerlendirildiğinde her iki ülkenin haber içeriklerinde Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerinin “Kardeşlik”, “Tek Millet, İki Devlet”, “İş Birliği”, “Savunma Sanayi”, “Enerji” ve “Stratejik Ortaklık” gibi güçlü ve olumlu söylemler ekseninde temsil edildiği görülmektedir.

Türk haber portallarına ait kelime bulutu incelendiğinde “Kardeş”, “Savunma Sanayi” ve “Tek Millet, İki Devlet” ifadelerinin belirginlik kazandığı izlenmektedir. Bu durum, Türk medyasının ilişkileri daha çok duygusal kardeşlik, tarihsel yakınlık ve stratejik dayanışma ekseninde çerçevelediğini göstermektedir. Özellikle “Can Azerbaycan” ifadesinin yalnızca Türk haber portallarında sıklıkla vurgulanması dikkat çekmektedir. Söz konusu söylem, Azerbaycan’ın Türk kamuoyunda yalnızca diplomatik bir ortak değil; aynı zamanda duygusal ve kültürel paydaşlıkta kardeş ülke olarak temsil edildiğini göstermektedir. Aynı zamanda bu temsil biçimi, iki ülke arasındaki siyasal ve stratejik iş birliğinin toplumsal düzeyde meşrulaştırılmasına katkı sağlayan sembolik bir söylem işlevi de görmektedir. Bu bağlamda Türk medyasına yansıyan haber içeriklerindeki söylemler, daha yüksek düzeyde sembolik ve duygusal bir kültürel çerçeveleme eğilimi sergilemektedir.

Bununla birlikte Türk haber platformlarında “Askerî İttifak”, “Güvenlik”, “Şuşa”, “Zengezur” ve “İhracat” gibi kavramların da ön plana çıkması, savunma sanayi ve jeopolitik iş birliği söyleminin medya anlatısında önemli bir yer tuttuğunu göstermektedir. Söz konusu kavramlar, iki ülke arasındaki iş birliğini ortak tarih, kültür ve güvenlik söylemleri üzerinden anlamlandırmanın yanı sıra; bu iş birliğine kamuoyu nezdinde meşru bir zemin kazandıran söylemsel unsurlar olarak da dikkat çekmektedir. “Bayraktar TB2”, “Teknoloji Transferi” ve “Yerli-Millî Üretim” gibi kavramların görünürlüğü, Türk medyasında savunma teknolojilerinin ulusal güç ve stratejik başarı anlatısının bir parçası olarak sunulduğuna işaret etmektedir.

Azerbaycan’ın haber portallarına ait kelime bulutu incelendiğinde ise “Azerbaycan”, “Türkiye”, “İş Birliği” ve “Askerî İş Birliği” kav-

ramlarının daha merkezi bir konumda yer aldığı izlenmektedir. Azerbaycan medyasında belirginleşen kavramlar, ilişkilerin daha çok devletlerarası stratejik ortaklık, güvenlik koordinasyonu ve bölgesel iş birliği eksenindeki söylemler üzerinden temsil edildiğini göstermektedir. “Stratejik İş Birliği”, “Komuta Kontrol Koordinasyonu”, “Savunma Sanayi”, “Teknoloji Paylaşımı” ile “Bölgesel Barış ve Güvenlik” gibi kavramların yoğunluğu dikkat çekmektedir. Bu durum, Azerbaycan’ın haber söyleminde iki ülke arasındaki ilişkilerin güvenlik ve kurumsal iş birliği boyutunda öne çıktığını ve stratejik anlatıların da söz konusu boyutlar ekseninde üretildiğini ortaya koymaktadır.

Her iki ülkenin haber içeriklerine ait kelime bulutu içerisinde ortak olarak vurgulanan “Tek Millet, İki Devlet”, “Şuşa”, “Zengezur”, “Enerji” ve “Kardeş” kavramları ise iki ülkenin söylemleri arasında güçlü bir stratejik anlatı zemini bulunduğunu göstermektedir. Bu ortak söylem yapısı, Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerinin diplomatik veya ekonomik düzeyle sınırlı kalmadığına; ortak tarih, kültür, güvenlik ve bölgesel vizyon temelinde medya aracılığıyla yeniden üretildiğine ışık tutmaktadır. Şekil 1’de göze çarpan bir diğer unsur, Türk medyasında daha duygusal ve sembolik ifadelerin; Azerbaycan medyasında ise daha stratejik, güvenlik odaklı ve kurumsal kavramların nispeten daha görünür olmasıdır. Bu durum, iki ülkenin haberlerinde temsil, söylem ve çerçeveleme açısından belirli farklılıklar bulunduğunu göstermektedir. Buna göre Türk medyasında ilişkiler daha çok kardeşlik ve dayanışma ekseninde belirginlik kazanırken; Azerbaycan medyasında ise daha fazla stratejik iş birliği, güvenlik koordinasyonu ve bölgesel entegrasyon vurgusu yapılmaktadır.

Genel olarak değerlendirildiğinde Şekil 1’deki kelime bulutu analizi, Türk ve Azerbaycan medyasındaki söylemlerin büyük ölçüde ortak bir stratejik anlatı etrafında birleştiğini; ancak söylemin duygusal ve kurumsal boyutları açısından farklı yoğunluklar taşıdığını göstermektedir. Bu bulgu, iki ülke ilişkilerini içeren haber temsillerinde ortak kimlik, stratejik iş birliği ve kültürel yakınlık vurgularının önemli bir yer tuttuğuna, aynı zamanda bu ilişkilerin medyadaki söylemler aracılığıyla meşrulaştırılmasına katkı sağlayan bir anlatı zemini oluşturduğuna işaret etmektedir. Bu stratejik anlatının hangi

kavramlar ve söylemsel ilişkiler üzerinden kurulduğuna ışık tutmak amacıyla oluşturulan söylem ağ haritası ise Şekil 2’de sunulmaktadır.

Şekil 2. Türkiye-Azerbaycan ilişkilerine Yönelik Söylem Ağ Haritası

Şekil 2’de sunulan söylem ağ haritası, Türk ve Azerbaycan haber portallarında öne çıkan söylemlerin hangi tematik eksenler etrafında kümелendiğini ve bu söylemler arasındaki ilişkileri göstermektedir. Haritanın merkezinde yer alan “Kardeşlik ve Birlik” düğümü, diğer tüm söylem alanlarıyla doğrudan veya tematik bağlar kurmakta ve çalışmanın başat söylemini oluşturmaktadır. Bu durum, medyaya yansıyan haber içeriklerinde Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerinin diplomatik veya stratejik bir ortaklığın ötesine geçerek ortak kimlik, tarihsel yakınlık ve kültürel dayanışma üzerinden anlamlandırıldığını desteklemektedir.

Söz konusu haritada “Güvenlik ve Savunma” kümesinin oldukça güçlü bir söylem alanı oluşturduğu görülmektedir. Ortak tatbikatlar,

güvenlik ittifakı, sınır güvenliği, savunma stratejisi ve terörle mücadele gibi kavramların aynı kümede yer alması, iki ülke arasındaki ilişkilerin medyadaki söylemlerde büyük ölçüde bölgesel güvenlik ve askerî iş birliği ekseninde temsil edildiğini göstermektedir. “Bölgesel İstikrar” temasının, merkezde yer alan “Kardeşlik ve Birlik” söylemine bağlanması, güvenlik söyleminin yalnızca askerî boyutla sınırlı kalmadığını; siyasal meşruiyet ve stratejik dayanışma boyutuyla da sunulduğunu açığa çıkarmaktadır.

“Savunma Sanayi ve Teknoloji” kümesi ise haber içeriklerinde teknolojik kapasite ile yerli savunma üretiminin önemli bir sembolik değer taşıdığını ortaya koymaktadır. Bayraktar TB2, İHA/SİHA sistemleri, AR-GE, teknoloji transferi ve yerli-millî üretim gibi unsurların aynı ağ içinde konumlanması, savunma teknolojilerinin askerî araçlar olmakla birlikte aynı zamanda ulusal güç, modernleşme ve bağımsızlık göstergesi olarak temsil edildiğini de vurgulamaktadır. Bu bağlamda haber söylemleri, savunma sanayisini iki ülke arasındaki stratejik kardeşliğin somut çıktılarından biri olarak çerçevelemekte ve haberlerde güçlü şekilde temsil edilen bu söylemler, iki ülkenin iş birliğine hem ulusal hem de uluslararası arenada meşruiyet kazandırmaktadır.

“Jeopolitik ve Bölgesel Strateji” kümesi incelendiğinde ise Zengezur Koridoru, Nahçıvan bağlantısı, Orta Koridor ve Güney Kafkasya gibi kavramlar belirginleşmektedir. Bu durum, Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerinin ikili iş birliklerinin yanı sıra Avrasya ölçeğinde yeni ulaşım, enerji ve jeopolitik entegrasyon girişimleri üzerinden de anlamlandırıldığını göstermektedir. Özellikle Zengezur Koridoru söylemi, haber içeriklerinde hem stratejik bağlantı hattı hem de Türk Dünyası’nın entegrasyonunu güçlendiren jeopolitik bir unsur olarak konumlandırılmakta ve jeopolitik bütünleşmeye odaklanan stratejik anlatıları desteklemektedir.

“Enerji ve Ekonomik İş Birliği” kümesi; doğalgaz, petrol, enerji koridorları, ticaret hacmi ve ortak yatırımlar gibi kavramlar etrafında şekillenmektedir. Bu yapı, haber söylemlerinde ekonomik ilişkilerin ticari kazanımların ötesinde enerji güvenliği, bölgesel kalkınma ve millî dayanışma perspektifiyle ele alındığına işaret etmektedir. Enerji

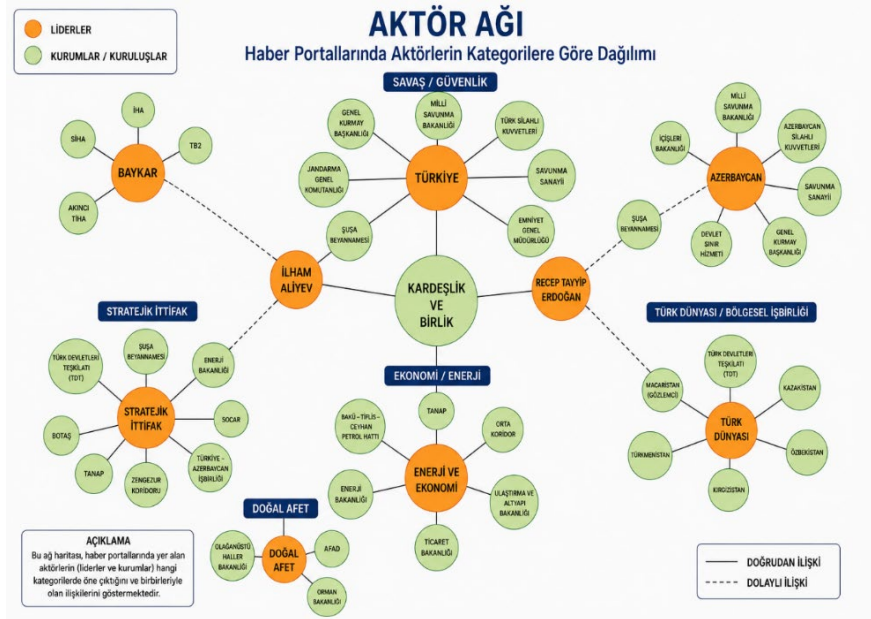
koridorlarının kardeşlik söylemiyle ilişkilendirilmesi, ekonomik iş birliklerinin stratejik ortaklığın tamamlayıcı bir unsuru olarak görül-
düğünü açıklığa kavuşturmaktadır.

Şekil 2’deki haritanın üst bölümünde yer alan “Türk Dünyası” kümesi ise ortak kimlik, Türk kültürü, Türk Devletleri Teşkilatı ve ortak gelecek gibi kavramlarla desteklenmektedir. Bu durum, haber söylemlerinde Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerinin daha geniş bir “Türk Dünyası” vizyonunun merkezinde konumlandırıldığını göstermektedir. Haber söylemi, bu bağlamda yalnızca iki ülke arasındaki ilişkilere değil; aynı zamanda kültürel birliktelik ve bölgesel bütünleşme fikrine de vurgu yapmaktadır.

Son olarak “Tarihsel Bağ ve Meşruiyet” kümesinde Şuşa Beyannamesi, ortak tarih, tarihsel kardeşlik, Karabağ Zaferi ve millî mücadele gibi kavramların yoğunlaşması dikkat çekmektedir. Bu yapı, haber söylemlerinde tarihsel hafıza ve ortak geçmişin hem güncel ilişkilere meşruiyet kazandırdığını hem de stratejik anlatıların inşasında temel referans noktası oluşturduğunu göstermektedir. Şuşa Beyannamesi’nin merkezi söylem alanlarından biri hâline gelmesi, söz konusu belgenin yalnızca diplomatik bir anlaşma olmanın ötesine geçerek tarihsel ve sembolik bir stratejik anlatı olarak temsil edildiğini açığa çıkarmaktadır.

Genel olarak değerlendirildiğinde söylem ağ haritası, Türk ve Azerbaycan medyasındaki söylemlerin çok boyutlu bir yapı sergilediğini yansıtmaktadır. Güvenlik, teknoloji, enerji, tarih, kültür ve jeopolitik strateji gibi farklı tematik alanların “Kardeşlik ve Birlik” ana söylemi etrafında birleşmesi, iki ülke arasındaki ilişkilerin medya aracılığıyla ortak kimlik, kolektif hafıza ve dayanışma temelinde yeniden üretildiğini göstermektedir. Bu durum, iki ülkeye ait haber söylemleri ve temsillerinin, kamuoyu algısını şekillendirerek stratejik anlatıların inşasına katkı sağlayan ve iki ülke arasındaki ilişkilerin meşruiyetini güçlendiren bir rol üstlendiğine ışık tutmaktadır. Söylem ağ haritasında ortaya çıkan tematik kümeler ve stratejik anlatılar, bu söylemlerin hangi aktörler aracılığıyla üretildiği ve yeniden dolaşıma sokulduğu sorusunu da gündeme getirmektedir. Bu nedenle haber içeriklerinde yer alan kurumsal ve bireysel aktörler arasındaki

ilişkileri incelemek amacıyla oluşturulan aktör ağı haritası Şekil 3'te sunulmaktadır.

Şekil 3. Aktör Ağı Haritası

Şekil 3’te sunulan aktör ağı haritası, Türk ve Azerbaycan haber platformlarında öne çıkan liderler, kurumlar ve tematik aktörler arasındaki ilişkileri görselleştirmektedir. Harita genel olarak değerlendirildiğinde haberlerin büyük ölçüde güvenlik, stratejik ittifak, enerji, iş birliği, Türk Dünyası vizyonu ve kardeşlik söylemi etrafında konumlandığı görülmektedir. Ağ yapısının merkezinde yer alan “Kardeşlik ve Birlik” düğümü, diğer tüm aktör kümeleriyle bağlantı kurarak çalışmanın temel söylemini oluşturmaktadır. Buna göre haber içeriklerinde Türkiye ile Azerbaycan ilişkileri, devletlerarası stratejik ortaklığa vurgu yapmasının yanı sıra ortak kimlik ve kültürel dayanışma üzerinden de yansıtılmaktadır. Aktör ağı haritası, medyada yer alan haberlerde Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerinin yalnızca liderler veya devlet kurumları ile sınırlı kalmadığını; savunma sanayi kuruluşları, enerji aktörleri, uluslararası kurumlar ve Türk Dünyası bağ-

lamındaki bölgesel iş birliği girişimleri aracılığıyla çok katmanlı bir yapı içerisinde sunulduğunu göstermektedir.

İlgili haritada, Recep Tayyip Erdoğan ve İlham Aliyev’in merkezî lider aktörler olarak konumlandırılması dikkat çekmektedir. Her iki liderin “Kardeşlik ve Birlik” eksenine doğrudan ilişkilendirilmesi, haber içeriklerinde lider diplomasisinin oldukça güçlü bir temsil alanına ve stratejik anlatıya sahip olduğunu göstermektedir. Bu durum, ön plana çıkan söylemlerde Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerinin büyük ölçüde liderler üzerinden kişiselleştirildiğini ve sembolik kardeşlik anlatısının lider figürleri aracılığıyla yeniden üretildiğini ortaya koymaktadır.

“Savaş/Güvenlik” kümesinde Türkiye ve Azerbaycan’ın kendi askerî ve güvenlik kurumlarıyla birlikte konumlandırılması, güvenlik söyleminin haber içeriklerinde önemli bir ağırlık taşıdığını ve stratejik anlatılara yön verdiğini göstermektedir. Türk haber platformlarındaki haberlerde Millî Savunma Bakanlığı, Türk Silahlı Kuvvetleri, Emniyet Genel Müdürlüğü ve Jandarma Genel Komutanlığı gibi kurumların; Azerbaycan haberlerinde ise Savunma Bakanlığı, Silahlı Kuvvetler ve Devlet Sınır Hizmeti gibi aktörlerin yer alması, iki ülke arasındaki ilişkilerin medyada güçlü bir güvenlik ve savunma iş birliği perspektifiyle sunulduğunu açığa çıkarmaktadır. Şuşa Beyannamesi’nin hem Türkiye hem de Azerbaycan güvenlik kümeleriyle bağlantılı biçimde vurgulanması, söz konusu belgenin stratejik müttefikliğin sembolik ve kurumsal çerçevesi olarak temsil edildiğini ve iki ülkenin güvenlik odaklı girişimlerine meşruiyet kazandırdığını göstermektedir.

“Stratejik İttifak” kümesinde Türk Devletleri Teşkilatı (TDT), SOCAR, TANAP, BOTAŞ ve Zengezur Koridoru gibi aktörlerin yoğunlaşması, haber söylemlerinde enerji güvenliği, bölgesel entegrasyon ve ulaştırma koridorlarının önemli bir stratejik iş birliği alanı olarak çerçevelendiğini göstermektedir. Zengezur Koridoru ve TANAP’ın aynı ağ yapısı içinde temsil edilmesi, enerji ve ulaşım projelerinin ekonomik kazanımın yanı sıra jeopolitik bütünleşme ve Türk Dünyası entegrasyonu açısından da anlamlandırıldığına dikkat çekmektedir.

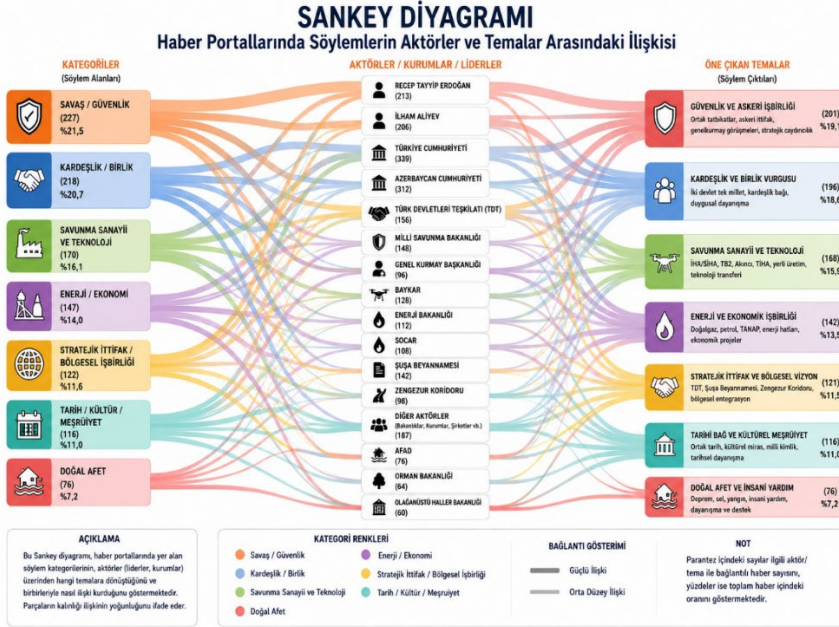
“Türk Dünyası ve Bölgesel İş Birliği” kümesi incelendiğinde ise TDT’nin merkezî bir rol oynadığı göze çarpmaktadır. Kazakistan, Özbekistan, Türkmenistan, Kırgızistan ve Macaristan gibi aktörlerin bu ağ yapısı içinde yer alması; Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerinin, giderek genişleyen bölgesel vizyonun bir parçası olarak anlam kazandığını açıklığa kavuşturmuştur. Söz konusu yapı, haber söylemlerinin yalnızca ikili ilişkileri değil; aynı zamanda Türk Dünyası ekseninde kültürel ve jeopolitik bütünleşme fikrini de yeniden ürettiğini göstermektedir. Bu söylemsel yapı, ortak kimlik ve kolektif hafızanın şekillenmesine katkı sağlayan meşru bir zemin oluşturmaktadır.

“Enerji ve Ekonomi” kümesinde Bakü-Tiflis-Ceyhan Petrol Hattı, TANAP, Orta Koridor ve ülkelerin enerji bakanlıklarının belirginleşmesi, ekonomik iş birliği söyleminin büyük ölçüde enerji güvenliği ve ulaştırma projeleri ekseninde şekillendiğini göstermektedir. Bu durum, her iki ülkenin haber söyleminde Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerinin, Avrasya enerji jeopolitiğinin önemli bir bileşeni olarak konumlandırıldığına ve stratejik anlatıların bu ekseninde meşruiyet kazanan söylemler aracılığıyla yeniden üretildiğine işaret etmektedir.

Haritaya eklenen “Doğal Afet” kümesi ise çalışmaya önemli bir insani dayanışma boyutu kazandırmaktadır. AFAD, Orman Bakanlığı ve Olağanüstü Haller Bakanlığı gibi kurumların aynı ağ içinde yer alması, afet söylemleri ve afet iletişiminin, medyada yer alan haberlerde sıklıkla kardeşlik, dayanışma ve karşılıklı destek çerçevelmeleriyle karşılık bulduğunu göstermektedir. Felaket boyutuna varan afetlerin, kriz ve güvenlik bağlamıyla sınırlı kalmayarak afet diplomasisi ekseninde insani yardım ve toplumsal dayanışma odağından ele alınması dikkat çekmektedir. Bu durum, medyaya yansıyan söylemlerde Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerinin duygusal ve insani bir boyutla temsil edildiğini açığa çıkarmaktadır.

Genel olarak değerlendirildiğinde aktör ağı haritası, her iki ülkenin haber söylemlerinin çok katmanlı bir stratejik anlatı yapısı oluşturduğuna ışık tutmaktadır. Liderler, devlet kurumları, enerji şirketleri, savunma sanayi aktörleri ve Türk Dünyası kurumlarının aynı ağ içinde konumlanması; ilişkilerin güvenlik, enerji, kültür, jeopolitik

strateji ve insani dayanışma gibi farklı alanlara meşruiyet üreten söylemler üzerinden temsil edildiğini göstermektedir. Bu bağlamda haber temsil biçimleri ve söylemleri, stratejik anlatıların yeniden üretilmesinde ve bu anlatılara meşruiyet kazandırılmasında önemli bir işlev üstlenmektedir. Aktör ağı haritası, haber içeriklerinde ön plana çıkan aktörlerin hangi tematik alanlar etrafında konumlandığını ve bu aktörler ile tematik kategoriler arasındaki ilişkilerin nasıl şekillendiğini ortaya koymaktadır. Bununla birlikte aktörler ve tematik kategoriler arasındaki bağlantı yoğunluğu ile ilişki yönelimlerini daha ayrıntılı biçimde incelemek amacıyla oluşturulan Sankey diyagramı Şekil 4'te gösterilmektedir.

Şekil 4. Sankey Diyagramı

Şekil 4'te sunulan Sankey diyagramı, Türk ve Azerbaycan haber portallarında öne çıkan söylem kategorilerinin hangi aktörler aracılığıyla hangi temalara dönüştüğünü görselleştirmektedir. İlgili görselleştirme incelendiğinde haber içeriklerinin en yoğun biçimde “Savaş/Güvenlik” ve “Kardeşlik/Birlik” kategorileri etrafında şekillen-

diği görülmektedir. Bu durum, Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerinin siyasal ve askerî boyutun ötesine geçerek tarihsel, kültürel ve duygusal bir kardeşlik söylemi üzerinden de inşa edildiğini göstermektedir. Medyaya yansıyan haberlerde “Tek Millet, İki Devlet” söyleminin hem siyasal liderler hem de kurumsal aktörler üzerinden sürekli yeniden üretildiği ve bu söylemin, iki ülke arasındaki stratejik anlatıların meşruiyetini destekleyen temel unsurlardan biri hâline geldiği dikkat çekmektedir.

Diyagramda merkezî aktörler olarak Türkiye Cumhuriyeti, Azerbaycan Cumhuriyeti, Recep Tayyip Erdoğan ve İlham Aliyev belirginleşmektedir. Bu durum, haber söylemlerinin büyük ölçüde lider odaklı ve devlet merkezli bir çerçevede kurgulandığına işaret etmektedir. Liderler arasındaki siyasal ilişkilerin ötesinde kişisel ilişkilerin de “Kardeşlik/Birlik”, “Dayanışma” ve “Stratejik İttifak” söylemleriyle sunulması, iki ülke ilişkilerinin kültürel diplomasi açısından kamuoyunda sembolik bir meşruiyet zemini üzerinde konumlandırıldığını ortaya koymaktadır. Diyagramdaki akış yoğunlukları, söz konusu aktörlerin de güvenlik, kardeşlik ve stratejik ittifak temalarına yöneldiğini göstermektedir.

Söz konusu diyagramda “Savunma Sanayi ve Teknoloji” kategorisinin önemli bir yoğunluğa sahip olması ise Baykar, TB2, Akıncı TİHA ve savunma sanayi kurumlarının haber söylemlerinde stratejik bir çerçevelemeye konumlandırıldığını ortaya çıkarmaktadır. Bu bulgu, Türk savunma sanayisinin yalnızca askerî kapasite unsuru olarak değil; aynı zamanda bölgesel güç projeksiyonu, teknolojik modernleşme ve stratejik ortaklık söylemlerinin de bir parçası olarak temsil edildiğine ışık tutmaktadır. Özellikle İHA/SİHA teknolojilerinin haber içeriklerinde sık biçimde vurgulanması, teknoloji temelli güvenlik söyleminin iki ülke arasındaki ilişkilere meşruiyet kazandıran stratejik anlatıya dair önemli bir sembolik unsur hâline geldiğini göstermektedir.

“Enerji ve Ekonomi” kategorisi incelendiğinde TANAP, SOCAR, iki ülkenin enerji bakanlıkları ve Zengezur Koridoru gibi unsurların ön plana çıktığı izlenmektedir. Bu durum, Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerinin siyasal ve askerî boyutun ötesinde enerji güven-

liği, lojistik entegrasyon ve bölgesel ekonomik iş birliği ekseninde yapılandırıldığına işaret etmektedir. Zengezur Koridoru ve enerji hatları söyleminin medyada belirgin biçimde yoğunlaşması, iki ülkenin Avrasya jeopolitiğinde stratejik geçiş ve bağlantı merkezi olarak konumlandırıldığını açıklığa kavuşturmaktadır.

Diyagrama eklenen “Doğal Afet” kategorisi ise dikkat çekici biçimde “İnsani Yardım”, “Dayanışma” ve “Destek” temalarıyla ilişkilendirilmektedir. Bu söylem alanında AFAD, Orman Bakanlığı ve Olağanüstü Haller Bakanlığı gibi kurumların öne çıkması, afet diplomasisinin yalnızca kriz yönetimi ile sınırlı kalmadığına; kardeşlik ve karşılıklı destek söylemi üzerinden kamuoyu algısını şekillendirdiğine işaret etmektedir. Deprem ve yangın gibi iki ülkeyi etkileyen yıkıcı afetlerin haber içeriklerinde “insani dayanışma” söylemi üzerinden çerçevelenerek sunulması, Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerinin kültürel diplomasinin duygusal ve toplumsal boyutunu güçlendiren önemli bir unsur olarak temsil edildiğini göstermektedir.

Şekil 4’te resmedilen Sankey diyagramı, Türk ve Azerbaycan medyasında çerçevelenen söylemlerin çok katmanlı yapısına dikkat çekmektedir. Haber içeriklerinde güvenlik, enerji, stratejik ittifak, kardeşlik ve insani dayanışma temalarının birbirini tamamlayan bir iletişim ağı oluşturduğu görülmektedir. Bu bütünleşik yapı, Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerinin klasik diplomatik ilişkilerin ötesine geçerek stratejik iletişim, kültürel diplomasi, bölgesel güç inşası ve Türk Dünyası bağlamında medya aracılığıyla yeniden üretildiğini ortaya koymaktadır. Bununla birlikte haber söylemlerinin, kamuoyu algısının yönlendirilmesinde ve iki ülke arasındaki ilişkilerin meşruiyetinin güçlendirilmesinde önemli bir işlev üstlendiği anlaşılmaktadır. Bu nokta, araştırmanın kültürel diplomasi ile kesişim noktasına işaret etmekte ve dijital haberler aracılığıyla yayılan söylemler ve temsil biçimlerinin, iki ülke arasındaki ilişkilerin geliştirilmesindeki aktif rolünü desteklemektedir. Bu kapsamda bir sonraki bölümde araştırma sonuçları literatür ışığında tartışılmakta; ardından stratejik iletişim önerileri sunulurken kültürel diplomasi ekseninde geliştirilen özgün modele yer verilmektedir.

7. SONUÇ VE ÖNERİLER: KÜLTÜREL DİPLOMASİ EKSENİNDE ÖZGÜN BİR MODEL ÖNERİSİ

Çalışmanın bu bölümünde, araştırma bulguları bütüncül bir bakış açısıyla değerlendirilerek Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerinin dijital haberlerdeki görünümüne ilişkin temel sonuçlar ortaya konulmuştur. İlk olarak araştırma sonuçlarından hareketle uygulamaya ve gelecekte gerçekleştirilecek çalışmalara yönelik stratejik iletişim önerilerine yer verilmiştir. Ardından elde edilen bulgular ve sunulan öneriler doğrultusunda kültürel diplomasi, haber temsili, söylem üretimi ve stratejik iletişim unsurlarını bir araya getiren özgün bir model önerisi geliştirilmiştir. Söz konusu model, iki ülke arasındaki ilişkilerin dijital medya ortamlarında nasıl yeniden üretildiğini açıklamayı ve kültürel diplomasi faaliyetlerinin stratejik iletişim süreçleriyle daha etkin biçimde bütünleştirilmesine katkıda bulunmayı amaçlamaktadır.

7.1. Tartışma ve Sonuç

Türkiye ile Azerbaycan arasındaki köklü ilişkiler; ortak tarih, dil, kültür ve kolektif hafızadan beslenen çok boyutlu bir nitelik sergilemektedir. Tarihsel perspektifte iki ülke arasında süregelen bu ilişkilerin; başta siyasal, askerî ve ekonomik iş birliği temelinde geliştiği görülmektedir (Cornell, 2015; Veliyev, 2020; Yeşilot vd., 2024). Günümüzde ise bu ilişkiler kültürel diplomasi, dijital habercilik pratikleri ve stratejik iletişim süreçleri aracılığıyla sürekli olarak yeniden üretilmektedir. Özellikle dijitalleşmenin etkisiyle haber üretim ve dolaşım pratiklerinin hız kazanması, ulusal ve uluslararası kamuoyu oluşturma gücüyle birlikte medya içeriklerinin toplumsal algıları şekillendirme potansiyelini belirgin biçimde artırmaktadır. Dolayısıyla böyle bir süreçte iki ülke arasındaki ilişkilerin dijital medya ortamlarındaki yansımalarının panoramik bakış açısıyla incelenmesi ve kültürel diplomasi-nin işlevine ışık tutulması daha da önemli hâle gelmektedir.

Çalışmanın literatüre sunduğu en önemli katkı, Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerini dijital haberlerde öne çıkan temsil biçimleri üzerinden kültürel diplomasi perspektifiyle incelemesidir. Nitekim bu konudaki literatüre bakıldığında iki ülke arasındaki ilişkileri farklı boyutlardan ele alan ulusal ve uluslararası nitelikli çok sayıda çalışma göze çarpmaktadır (Aktürk, 2026; Arynov & Abi, 2026; Babayev, 2025; Bakhshaliyeva, 2026; Bedford, 2016; Beilinson, 2019; Eldar, 2026; Emeklier & Ulu, 2026; Erarslan & Özdemir, 2021; Heyet, 2026; Ismayilov, 2026; Karayel, 2024; Mahmud, 2026; Malikova & Kara, 2025; Sarı, 2026; Yusibova, 2024).

Ancak ulusal ve uluslararası literatürde, bu iki ülke arasındaki ilişkileri dijital haberler üzerinden inceleyen az sayıda çalışma olmasına rağmen (Afzal vd., 2026; Almitamy vd., 2026; Hovsepyan & Davtyan, 2026; İme, 2026; Kartal, 2022; Kırdemir, 2021; Matar, 2026; Polownikow, 2015; Samadbayli & Hasanguliyev, 2026), iki ülke ilişkilerinin dijital haberlerdeki yansımalarını kültürel diplomasi açısından ele alan bir çalışmayla karşılaşılmamıştır. Dolayısıyla araştırmanın temel çıkış noktası, literatürde tespit edilen bu boşluğu doldurmaya dayanmaktadır. Bu kapsamda hazırlanan çalışma, Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerini odak noktasına alarak söz konusu ilişkilerin dijital haberlerdeki yansımalarını kültürel diplomasi perspektifinden açıklamayı ve bu ilişkileri biçimlendiren temsillerin hangi söylemler, aktörler, tematik çerçeveler ve stratejik anlatılar etrafında şekillendiğini belirleyerek ilgili literatürde mevcut bir eksikliği gidermeyi amaçlamaktadır.

Araştırmanın temel amacı doğrultusunda Türkiye ile Azerbaycan'a ait dijital haber platformlarında yayımlanan haberler içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir. Bu kapsamda her iki ülkenin en fazla ziyaret edilen ilk beş haber platformu olmak üzere toplam 10 dijital haber platformu belirlenmiştir. Araştırmanın tarihsel aralığı, iki ülke arasındaki ilişkileri stratejik yönden güçlendiren önemli gelişmelerin yaşandığı İkinci Karabağ Savaşı'nın başlangıcı olan 2020 yılı ile 2025 yılı arasındaki altı yıllık periyodu kapsamaktadır. Bu çerçevede 2020-2025 yılları arasında belirlenen dijital haber platformlarında yayımlanmış ve iki ülke arasındaki ilişkileri konu alan Türkiye'den 581, Azerbaycan'dan 484 haber olmak üzere toplam 1.065 haber in-

celenerek içerik analizine tabi tutulmuştur. Elde edilen bulgular, iki ülke arasındaki ilişkilerin dijital haberlerde hangi çerçeveler aracılığıyla sunulduğunu, hangi aktörler üzerinden görünür kılındığını, kültürel diplomasi açısından hangi anlamların vurgulandığını ve hangi stratejik anlatıları yeniden ürettiğini ortaya koymuştur. Bu doğrultuda araştırma sonuçlarının, Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerinin medyadaki haber temsilleri bağlamında değerlendirilmesine olanak vermesinin yanı sıra kültürel diplomasi ve stratejik iletişim konularında gerçekleştirilecek gelecekteki çalışmalara da kuramsal ve uygulamalı düzeyde katkı sunması hedeflenmiştir.

Araştırmadan elde edilen bulgular, Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerinin dijital haberlerde dönemsel gelişmelere bağlı olarak farklı temalar üzerinden temsil edildiğini göstermektedir. Araştırma kapsamında incelenen dijital haberlerde Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerine dair içeriklerin “Savaş/Güvenlik”, “Stratejik İttifak”, “Ekonomi”, “Doğal Afet” ve “Kültür/Sanat” olmak üzere beş temada ortaya çıktığı tespit edilmiştir. Araştırma döneminin başlangıcında savaş ve güvenlik vurgulu haberlerin yoğunlaşması, İkinci Karabağ Savaşı’nın medya gündemindeki belirleyici etkisini açıklarken; sonraki yıllarda ekonomi, enerji, bölgesel iş birliği ve ittifaklar, insani yardımlaşma ve kültürel etkileşim temalarının daha görünür hâle gelmesi, ilişkilerin çok boyutlu bir yapıya kavuştuğunu göstermektedir.

Buna göre medya gündemi, yalnızca kriz dönemlerine odaklanmakla kalmamakta; iki ülke arasındaki kurumsallaşan iş birliklerini ve uzun vadeli ortaklık alanlarını da görünür kılmaktadır. Özellikle İkinci Karabağ Savaşı’nın ardından son yıllarda ön plana çıkan enerji projeleri, ulaştırma koridorları ve ekonomik entegrasyon girişimlerine ilişkin haberlerin yoğunluğu, iki ülke arasındaki ilişkilerin uzun vadeli stratejik ortaklık anlayışı temelinde değerlendirildiğine işaret etmektedir.

Bununla birlikte iki ülke medyasının aynı ilişkiyi farklı vurgular üzerinden çerçevelediği dikkat çekmektedir. Türk haber portallarında stratejik ittifak ve ekonomik iş birliği temaları daha dengeli ve sürekli bir görünürlük kazanırken; Azerbaycan medyasında, savaş ve güvenlik temaları ile son yıllarda yükselen kültür ve sanat içerikleri daha

belirgin bir yer tutmaktadır. İkinci Karabağ Savaşı, Şuşa Beyannamesi, enerji projeleri, Kahramanmaraş depremleri ve kültürel etkinlikler gibi gelişmelerin haber gündemini şekillendirdiği; ilişkilerin yalnızca diplomatik ve askerî boyutlarıyla değil; dayanışma, insani yardım, ekonomik entegrasyon ve kültürel yakınlık boyutlarıyla da görünürlük kazandığı anlaşılmaktadır. Bu durumun temel nedenlerinden biri, iki ülke arasındaki ilişkilerin tarihsel olarak güçlü kültürel ve toplumsal bağlara dayanmasıdır. Araştırmanın ortaya koyduğu bu sonuç, Kartal'ın (2022), Türkiye ile Azerbaycan'ın medyaya yansıyan ilişkilerinde ortak tarihsel deneyimler, dil ve kültür yakınlığı ile yıllar içerisinde kurumsallaşan siyasal iş birliklerinin, haber söylemlerinde yeniden üretilen ideolojik anlatıların temel dayanağı olduğu çıkarımıyla benzeşmekte ve iki ülke arasındaki ilişkilerin ortak kimlik ekseninde sunulduğunu açığa çıkarmaktadır.

Haber içeriklerinde belirginleşen çerçeveler, belirli olayları aktarmakla birlikte iki ülke arasındaki ilişkilerin doğal, güçlü ve sürdürülebilir bir ortaklık olarak algılanmasını desteklemektedir. İki ülkenin haberlerini çerçeveleyen bu yapı, ilişkilerin kamuoyu nezdinde meşrulaştırılmasını kolaylaştıran ve kültürel diplomasiyi güçlendiren sembolik bir iletişim zemini oluşturmaktadır. Bu doğrultuda Türk ve Azerbaycan mediasındaki dijital haberlerde Türkiye ve Azerbaycan ilişkilerinin hangi temalar ve çerçeveler ekseninde temsil edildiğini içeren ilk araştırma sorusuna ilişkin bulgular; iki ülke ilişkilerinin dijital haberlerde güvenlikten ekonomiye, insani dayanışmadan kültürel yakınlığa ve stratejik iş birliğine uzanan çok boyutlu tematik çerçeveler aracılığıyla yer aldığını göstermekte ve araştırmanın ilk sorusuna (A.S1) açıklık getirmektedir.

Bu sonuç, literatürde Türkiye ile Azerbaycan arasındaki ilişkileri ağırlıklı olarak stratejik ortaklık, güvenlik, iş birliği, ortak kimlik unsurları ve ekonomik entegrasyon çerçevesinde ele alan çalışmaları desteklemektedir. Nitekim konu dâhilinde gerçekleştirilen birçok çalışmada, iki ülke arasındaki ilişkilerin özellikle siyasal, askerî ve ekonomik iş birlikleri temelinde geliştiği aktarılmaktadır (Bakhshaliyeva, 2026; Bayrakdar & Temür, 2024; Cornell, 2015; Malikova & Kara, 2025; Veliyev, 2020). Araştırmadan elde edilen bulgular da dijital haberlerde stratejik ittifak, ekonomi ile savaş ve güvenlik tema-

larını vurgulaması nedeniyle söz konusu çalışmalarla uyumlu bir yapı sergilemektedir. İkinci Karabağ Savaşı, Şuşa Beyannamesi ve enerji projelerine ilişkin haberlerin yoğun biçimde çerçevelenmesi, literatürde sıklıkla vurgulanan stratejik ortaklık ve bölgesel iş birliği yaklaşımının dijital haber içeriklerine de yansıdığını göstermektedir.

Bununla birlikte araştırma bulguları, mevcut literatürde daha sınırlı biçimde tartışılan bazı haber çerçevelerini de görünür kılmıştır. Doğal afetler ve sonrasında gelişen insani yardım ile kültür/sanat temalarına dair haber çerçevelerinin dijital içeriklerde önemli bir yer tutması, Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerinin yalnızca devletler arası ilişkiler üzerinden değil; toplumsal dayanışma boyutlarıyla da çerçevelenerek kamuoyuna aktarıldığını ortaya koymuştur. Bu bulgu, Aktürk'ün (2026) iki ülke ilişkilerinde ortak kimlik ve aidiyet vurgusu ile Ismayilov'un (2026) dil, kültür ve ortak tarihsel hafıza temelinde şekillenen yakınlığa ilişkin değerlendirmelerini desteklemektedir. Araştırmada kültür/sanat içeriklerindeki birlik vurgusunun yanı sıra doğal afet dönemlerinde yoğunlaşan dayanışma haberleri de iki ülke arasındaki ilişkilerin yalnızca stratejik ittifak temelinde değil; kültürel aidiyet ve karşılıklı destek çerçevesinde temsil edildiğini göstermektedir.

Araştırmada incelenen dijital haberlerde öne çıkan temalar büyük ölçüde kardeşlik, dayanışma, ortak kader, stratejik ortaklık ve birlik söylemleri aracılığıyla anlamlandırılmaktadır. Türk medyasında “kardeş ülke”, “Can Azerbaycan” ve “Tek Millet, İki Devlet” gibi ifadeler, ilişkileri daha sembolik ve duygusal bir çerçevede sunarken; Azerbaycan medyasında “stratejik iş birliği”, “askerî iş birliği”, “komuta-kontrol koordinasyonu” ve “bölgesel güvenlik” gibi kavramlar daha kurumsal ve güvenlik merkezli bir söylem üretmektedir. Türk ve Azerbaycan medyasında aynı ilişkiye yönelik farklı söylemlerin yer alması, iki ülke arasındaki ilişkilerde farklı anlamların vurgulandığına işaret etmektedir. Bu farklılaşmanın temel nedenlerinden biri, iki ülkenin aynı ilişkiyi farklı tarihsel deneyimler ve güncel öncelikler doğrultusunda değerlendirmesidir. Hovsepyan ve Davtyan'a (2026) göre Türkiye açısından Azerbaycan ortak tarih, kültür ve kimlik unsurlarıyla güçlü bağlar kurulan kardeş bir ülke olarak konumlandırılırken; Azerbaycan açısından Türkiye aynı zamanda bölgesel güvenlik, uluslararası destek ve stratejik iş birliği bakımın-

dan önemli bir ortak olarak görülmektedir. İkinci Karabağ Savaşı sonrasında ortaya çıkan yeni jeopolitik ortam, Azerbaycan medyasında güvenlik, savunma ve bölgesel koordinasyon temalarının daha görünür hâle gelmesine zemin hazırlamaktadır (Erarslan & Özdemir, 2021). Buna karşılık Türk medyasında ilişkilerin duygusal ve sembolik boyutunu sergileyen kardeşlik ve dayanışma söylemlerinin daha baskın olması, iki ülke arasındaki tarihsel ve kültürel yakınlığın kamuoyu hafızasındaki güçlü karşılığını yansıtmaktadır.

Ancak bu farklılıklara rağmen her iki medya sisteminde de ilişkilerin ortak bir anlam evreni içerisinde sunulması, Selvi ve Şahin'in (2022) haber temsillerinin kamuoyu algısının oluşumunda etkili olduğu yönündeki değerlendirmelerini desteklemektedir. Her iki medya sisteminde ilişkiler, çatışma veya rekabet dili yerine karşılıklı güven, ortak çıkar ve dayanışma temelinde kurgulanmakta; haber söylemleri iki ülke arasındaki iş birliğini meşrulaştıran ortak bir anlam evreni oluşturmaktadır. İki ülkenin medya sistemi de Türkiye ile Azerbaycan arasındaki ilişkileri olumlu, destekleyici ve iş birliğine açık bir çerçevede sunmaktadır.

Bu durum, medyaya yansıyan haber temsillerinin iki ülke arasındaki ortak stratejik anlatıyı koruduğunu ve yeniden ürettiğini göstermektedir. Başka bir ifadeyle farklı haber öncelikleri ve farklı çerçeveleme tercihleri bulunsun da haber içeriklerinin genel yönelimi, ilişkilerin kamuoyu nezdinde güçlü, kalıcı ve meşru bir ortaklık olarak algılanmasına katkı sağlamaktadır. Böylece Türk ve Azerbaycan medyasındaki dijital haberlerde belirginleşen temaların hangi söylemler doğrultusunda inşa edildiğine yönelik hazırlanan ikinci araştırma sorusu (A.S2), haberlerin iki ülke arasındaki ilişkileri ortak kimlik, dayanışma, kardeşlik, birlik ve beraberlik, karşılıklı güven ve stratejik iş birliği temelinde anlamlandıran ve bu ilişkilere meşruiyet kazandıran bütüncül bir söylemsel çerçeve ürettiği şeklinde yanıtlanmaktadır.

Araştırmanın yansıttığı bu bulgular, Türkiye ile Azerbaycan arasındaki ilişkilerin haberlerde yalnızca güncel siyasal gelişmeler üzerinden değil; kolektif aidiyet hissi oluşturan söylemler aracılığıyla anlamlandırıldığını ortaya koyan çalışmaları desteklemektedir. Amirbek vd. (2017) ile Özdemir ve Avcıoğlu (2026), iki ülke arasın-

daki ortak tarihsel anlatıların ve aidiyet duygusunun medya aracılığıyla yeniden üretildiğini belirtmektedir. Benzer şekilde Emeklier ve Ulu (2026) ise iki ülke arasındaki ortaklık, aidiyet ve “biz” söyleminin kolektif duyguları güçlendirdiğini ileri sürmektedir. Araştırmada ortaya çıkan “Tek Millet, İki Devlet” ve “Can Azerbaycan” söylemleri de iki ülke ilişkilerinin, söz konusu değerlendirmelerle uyumlu olarak tarihsel süreçte pekişen kardeşlik, birlik, dayanışma ve aidiyet temelinde anlamlandırıldığını göstermektedir.

Haberlerde yoğunlaşan “Can Azerbaycan” ve “Tek Millet, İki Devlet” söylemleri, ortak kimlik anlatısının en güçlü sembolik göstergeleri arasında yer almaktadır. Bu bulgu, Kartal’ın (2022) özellikle “Can Azerbaycan” söyleminin, Türkiye ile Azerbaycan arasındaki ilişkilere yalnızca diplomatik veya stratejik ortaklık düzeyinde değil; kültürel yakınlık ve duygusal aidiyet temelinde anlam yüklediği çıkarımını desteklemektedir. “Tek Millet, İki Devlet” vurgusu da İme’nin (2026) çalışmasında belirtildiği gibi Azerbaycan’ın Türk kamuoyu nezdinde “öteki” olarak görülen yabancı bir devlet olmadığı; tam aksine kültürel ve tarihsel bağlarla yakınlık kurulan bir devlet olarak algılanmasına katkı sağlayan bir söylem olduğu sonucuyla örtüşmektedir. Araştırmanın bulguları, dijital haberlerde dolaşıma giren söylemlerin iki ülke arasındaki ilişkileri klasik devletlerarası ilişkilerin ötesine taşıyarak ortak kimlik, ortak kader ve ortak gelecek anlayışı üzerinden şekillendiren bir algının inşa edilip sürdürülmesinde etkili olduğunu göstermektedir.

Bununla birlikte araştırma bulguları, haber içeriklerinin iki ülke arasındaki ilişkileri yalnızca tanımlamakla kalmadığını ve bu ilişkilere meşruiyet kazandıran bir işlev üstlendiğini de açıklığa kavuşturmaktadır. Bu sonuç, medyanın toplumsal gerçekliği belirli anlamlar ve güç ilişkileri doğrultusunda yeniden üreten stratejik bir alan olduğunu vurgulayan değerlendirmelerle örtüşmektedir (Afzal vd., 2026; Bader & Loughlin, 2026; Entman, 2007; Nwadinihu, 2025). Araştırmadan elde edilen bulgular, iki ülkedeki haber söylemlerinin kamuoyunda olumlu bir ilişki algısı yarattığını ve Türkiye ile Azerbaycan arasındaki ilişkilerin söylemsel düzeyde meşru, doğal ve güçlü bir ortaklık olarak yeniden üretildiğini göstermektedir.

Araştırma kapsamında incelenen dijital haberlerde kardeşlik ve birlik vurgusunun, stratejik anlatının merkezinde yer aldığı ve medyaya yansıyan haber içeriklerinde bu anlatının dönemsel koşullara göre yeniden üretildiği izlenmektedir. Söz konusu temel anlatının; güvenlik ve savunma iş birliği, savunma sanayi ve teknoloji, enerji ve ekonomik bütünleşme, Türk Dünyası vizyonu, tarihsel bağlar ve bölgesel güç etrafında şekillendiği dikkat çekmektedir. Haber içeriklerinde sıklıkla “Karabağ Zaferi”, “Şuşa Beyannamesi”, “Zengezur Koridoru”, “TANAP”, “Türk Devletleri Teşkilatı”, “Stratejik Ortaklık” ve “Müttefiklik” gibi vurgular, sürekli olarak ortak tarih, ortak gelecek, Türk Dünyası vizyonu ve bölgesel güç anlatıları ile ilişkilendirilmektedir. Bu durum, Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerinin güncel gelişmelerin yanı sıra tarihsel perspektifte geçmişten günümüze süreklilik taşıyan stratejik anlatılar aracılığıyla yeniden üretildiğini göstermektedir.

Miskimmon vd.’ye göre (2013) stratejik anlatılar, devletlerin uluslararası alandaki amaçlarını, kimliklerini ve gelecek tasavvurlarını anlamlandırmakta ve bunları uluslararası kamulara aktarmaktadır. Dijital haberlere yansıyan stratejik anlatıların, iki ülke arasındaki ilişkileri çok boyutlu bakış açısıyla destekleyen geniş bir anlam çerçevesi oluşturduğu görülmektedir. Bu eksenle Türk ve Azerbaycan medyasındaki dijital haberlerde hangi stratejik anlatıların nasıl yeniden üretildiğine odaklanan üçüncü araştırma sorusu (A.S₃), Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerinin ortaklık, bölgesel entegrasyon ve Türk Dünyası etrafında şekillenen kardeşlik merkezli stratejik anlatılar aracılığıyla yeniden üretildiği şeklinde yanıt bulmaktadır. Söz konusu stratejik anlatılar, kamuoyu algısını şekillendirerek iki ülke arasındaki çok boyutlu ilişkilerin meşruiyetini güçlendirmektedir.

Ortaya çıkan bu sonuç, Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerinin yalnızca güncel gelişmeler üzerinden değil; geçmiş, bugün ve gelecek arasında süreklilik kuran stratejik anlatılar aracılığıyla anlamlandırıldığını açıklayan çalışmaları desteklemektedir. Lopez vd. (2025), anlatıların kolektif hafızanın oluşumunda ve sürdürülmesinde etkili olduğunu, geçmişe ilişkin anlamların yeniden üretilmesinin de bugünkü kimlikleri ve geleceğe yönelik beklentileri şekillendirdiğini belirtmektedir. Araştırmada ön plana çıkan güvenlik, Türk Dünyası,

ortak gelecek ve bölgesel güç anlatılarının haber içeriklerinde sürekli yeniden üretildiği tespiti de bu değerlendirmeye uyumlu görünmektedir. Böylece haber içerikleri, iki ülke arasındaki ilişkileri aktarmanın ötesine geçerek ortak geçmiş ve ortak gelecek tasavvuru etrafında yeniden anlamlandıran bir işlev üstlenmektedir.

Aynı zamanda bu sonuç, uluslararası aktörlerin kendilerini stratejik anlatılara göre konumlandığına işaret etmekte ve Rızanaj'ın (2023) çalışmasındaki vurgularla benzeşmektedir. Nitekim elde edilen bulgular, Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerine yön veren stratejik anlatıların yalnızca mevcut iş birlikleri ile sınırlı kalmadığına ve ortak hedefler ile ortak vizyon etrafında tanımlandığına dikkat çekmektedir. Bununla birlikte araştırmanın bu sonucu, Arynov ve Abi'nin (2026) Türkiye ile Azerbaycan arasındaki ilişkilerin tarihsel ve kültürel yakınlığın ötesinde bölgesel güvenlik, jeopolitik iş birliği ve ortak dış politika anlatıları doğrultusunda çok boyutlu biçimde inşa edildiğine yönelik çıkarımıyla da örtüşmektedir. Araştırma bulgularının yoğunlaştığı ulaştırma koridorları, bölgesel güç, ortaklık ve Türk Dünyası vizyonu gibi vurgular, güncel gelişmeler olarak aktarılmakla birlikte iki ülkenin ortak bölgesel hedeflerini temsil eden stratejik anlatılar şeklinde sunulmakta ve bu anlatılar, medyada dolaşıma giren haberler aracılığıyla yeniden üretilmektedir.

Araştırmadan elde edilen bulgular kültürel diplomasi açısından değerlendirildiğinde haber içeriklerinde en belirgin anlamların ortak kimlik, ortak tarih, kültürel yakınlık, kolektif hafıza ve karşılıklı dayanışma etrafında şekillendiği görülmektedir. Medyada sıklıkla kullanılan kardeşlik vurguları, tarihsel referanslar, Türk Dünyası söylemleri ve afet dönemlerinde belirginleşen insani yardım temsilleri; iki ülke arasındaki ilişkilerin, devletlerarası iş birliğinin ötesine geçerek kültürel ortaklık ve aidiyet duyguları temelinde anlamlandırıldığına işaret etmektedir. Bununla birlikte kültürel diplomasiye ilişkin anlamların çoğunlukla devlet merkezli aktörler ve liderler aracılığıyla dolaşıma sokulduğu, sivil toplum ve toplumsal aktörlerin ise görece daha sınırlı görünürlük kazandığı anlaşılmaktadır. Araştırmada saptanan bu bulgu, kültürel diplomasinin yalnızca devletler tarafından yürütülen bir süreç olmadığını; özellikle sivil toplum kuruluşları, kültürel kurumlar ve toplumsal aktörlerin de bu sürecin

önemli bileşenleri olduğunu vurgulayan çalışmalarla kısmen ayrılmaktadır (Çiçek, 2022; Demirkaya & Çelik, 2021; Grinceva, 2023; Şahbaz & Şehitoğlu, 2025; Tibererwa, 2025; Vickery, 2025).

Öte yandan araştırmada kültürel diplomasiye ilişkin ortak anlamların güçlü biçimde temsil edilmesine rağmen; bu anlamların büyük ölçüde devlet aktörleri ve siyasi liderler aracılığıyla dolaşıma sokulması, Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerinde kültürel diplomasi söyleminin daha çok resmî ve kurumsal bir görünüm sergilediğinin bir göstergesi olarak değerlendirilmekte; kültürel diplomasi çalışmalarında sivil toplum ve toplumsal aktörlerin görünürlüğüne sınırlı kaldığına işaret etmektedir. Böylece Türk ve Azerbaycan medyasındaki dijital haberlerde kültürel diplomasiye ilişkin hangi ortak anlamların hangi aktörler aracılığıyla dolaşıma çıktığına yer veren dördüncü ve son araştırma sorusu (A.S4) ise ortak kimlik, kültürel yakınlık, kolektif hafıza ve karşılıklı dayanışma bağlamında öne çıkan anlamların ağırlıklı olarak devlet kurumları ve siyasi aktörler aracılığıyla dolaşıma sokulduğu şeklinde yanıt bulmaktadır.

Araştırmada bulgularan bu sonuç, kültürel diplomasiyi toplumlar arasında ortak değer, aidiyet ve karşılıklı anlayış geliştirilmesine katkı sağlayan bir işleyiş olarak ele alan çalışmaları desteklemektedir (Ang vd., 2015; Bıyıklı, 2019; Goff, 2020; Grinceva, 2023; Gümüş, 2022; Kimani, 2024; Yağmurlu, 2019; Yıldırım, 2016; Zhu, 2026). Buna göre haberlerde saptanan ortak kimlik, kültürel yakınlık, kolektif hafıza ve dayanışma temaları, Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerinin siyasal ve ekonomik boyutların ötesine geçerek ortak değerler ve aidiyet duyguları temelinde anlamlandırıldığını göstermektedir. Bu noktada Rzayeva-Oktay'ın (2026), Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerinde ortak kültürün bir sembolik sermaye kaynağı olarak işlev gördüğüne yönelik değerlendirmesi, araştırmadan elde edilen bulgularla uyumlu bir yapı sergilemektedir. Dijital haberlerde belirginlik kazanan kardeşlik söylemi, Türk Dünyası vurguları ve afet dönemlerinde görünür hâle gelen dayanışma temsilleri, kültürel diplomasinin aidiyet duygularını güçlendiren işlevini açıklamaktadır.

Bununla birlikte araştırma bulguları, kültürel diplomasiye ilişkin anlamların dolaşıma sokulmasında devlet aktörleri ve siyasi liderle-

rin belirgin biçimde ön plana çıktığını göstermektedir. Söz konusu bulgu, Türkiye ile Azerbaycan arasındaki ilişkilerde kültürel diplomasi süreçlerinin çoğunlukla resmî kanallar üzerinden yürütüldüğüne işaret etmektedir. Dolayısıyla kültürel diplomasi süreçlerinde farklı aktörler arasında daha dengeli bir temsilin önemini vurgulayan bu bulgu, iki ülke ilişkilerini güçlendirmek için toplumsal aktörleri, kültürel kurumları ve sivil girişimleri birleştirecek çok aktörlü bir kültürel diplomasi sürecine duyulan ihtiyacı da açığa çıkarmaktadır.

Araştırma bulguları genel olarak değerlendirildiğinde Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerinin dijital haberlerde güncel gelişmelerin ötesinde haber temsilleri, söylemler ve stratejik anlatılar aracılığıyla kültürel diplomasiye yön veren çok katmanlı bir anlam çerçevesi içerisinde yeniden üretildiği görülmektedir. Bu süreçte dijital haberlerin, iki ülke arasındaki ilişkilere kamuoyu nezdinde meşruiyet kazandıran önemli iletişimsel araçlar olarak işlev gördüğü anlaşılmaktadır. Elde edilen bulgular, haber içeriklerinin Türkiye ile Azerbaycan arasındaki ilişkilerin görünürlüğünü artırmada önemli bir rol üstlendiğine dikkat çekmektedir. Bunun yanı sıra bulgular, söz konusu ilişkilerin nasıl anlamlandırıldığını, yorumlandığını ve aktarıldığını şekillendirmede ve kültürel diplomasi süreçlerini yönlendirmede haber içeriklerinin dikkate alınması gereken stratejik bir unsur olduğuna vurgu yapmaktadır.

Öte yandan haber temsilleri çerçeveleme kuramı açısından değerlendirildiğinde, incelenen dijital haber içeriklerinde hem epizodik hem de tematik çerçevelerin kullanıldığı görülmüştür. İkinci Karabağ Savaşı, Kahramanmaraş depremleri, orman yangınları, lider ziyaretleri ve ortak askerî tatbikatlar gibi belirli olaylara odaklanan haberlerin tematik çerçevelemenin yanı sıra epizodik çerçevelemeyle de sunulduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte araştırmadan elde edilen bulgular, haber içeriklerinde tek bir olaya bağlı olmayan ve yapısal anlatılar içeren tematik çerçevelemenin daha baskın bir görünüm sergilediğini ortaya koymuştur. Özellikle kardeşlik, stratejik ortaklık, Türk Dünyası, enerji güvenliği, bölgesel iş birliği, Şuşa Beyannamesi, Zengezur Koridoru, bölgesel güvenlik ve ortak gelecek vizyonu gibi temalar, tekil olayların ötesine geçerek Türkiye ile Azer-

baycan ilişkilerini daha geniş bir tarihsel ve yapısal bağlam içerisinde anlamlandırarak tematik çerçeveye uyum göstermiştir.

Araştırma kapsamında analiz edilen haberlerde tematik çerçevelemenin baskın olması, Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerinin medya tarafından yalnızca güncel gelişmeler veya kısa süreli olaylar üzerinden değerlendirilmediğine işaret etmektedir. Bunun temel nedenlerinden biri, iki ülke arasındaki ilişkilerin belirli dönemsel gelişmelere dayanmaktan ziyade tarihsel süreklilik gösteren ortak kimlik, ortak kültür ve stratejik iş birliği zeminine sahip olmasıdır. Nitekim literatürdeki birçok çalışma, Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerinde öne çıkan benzer vurguları içermektedir (Abilov, 2015; Bedford, 2016; Beilinson, 2019; İme, 2026; İsmayilov, 2016; Karayel, 2024; Kartal, 2022; Özdemir & Avcıoğlu, 2026).

Bu nedenle haber içeriklerinde İkinci Karabağ Savaşı, enerji projeleri veya diplomatik temaslar gibi olayların tek başına haber konusu hâline gelmediği ve daha geniş bir kardeşlik, ortak gelecek ve bölgesel ortaklık anlatısının parçaları olarak sunulduğu göze çarpmaktadır. Başka bir ifadeyle olaylar, kendi başlarına değil, temsil ettikleri daha büyük anlam dünyası içerisinde çerçevelenmektedir. Aynı zamanda bu durum, haber içeriklerinin anlam üretme işleviyle de ilişkilidir. Türk Dünyası, ortak tarih, stratejik ortaklık ve bölgesel güvenlik gibi kavramların sürekli olarak aynı tematik çerçeve içerisinde kullanılması, kamuoyunun Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerini geçici çıkar birliktelikleri olarak değil; uzun vadeli, doğal ve sürdürülebilir bir ortaklık biçiminde algılamasını kolaylaştırmaktadır. Saptanan bulgu, Yang ve Li'nin (2025) tematik çerçevelenmiş haberlerin, topluma ne olduğunu aktarmaktan ziyade yaşanan gelişmelerin nasıl yorumlanması gerektiğine ilişkin bir perspektif sunduğuna yönelik çıkarımını desteklemektedir.

İncelenen haberlerde tematik çerçevelemenin baskınlığı, Türkiye ile Azerbaycan medyasında dolaşıma giren haberlere yansıyan ilişkilerin meşruiyeti açısından da önem taşımaktadır. Şuşa Beyannamesi, Zengezur Koridoru, enerji projeleri veya savunma alanındaki iş birlikleri ve tatbikatlar gibi somut girişimlerin ortak tarih, kardeşlik ve ortak gelecek anlatısıyla ilişkilendirilmesi, bu girişimlerin kamuoyu nezdinde daha

kabul edilebilir ve desteklenebilir hâle gelmesine katkı sağlamaktadır. Araştırmada dikkat çeken bu sonuç, Afzal vd.'nin (2026) çalışmasında medyanın, yalnızca olayları çerçeveleyen bir aktör olarak değil; aynı zamanda aktörler arasındaki ilişkileri anlamlandıran ve bunlara toplumsal meşruiyet kazandıran bir iletişim alanı olarak işlev gördüğü çıkarımıyla örtüşmektedir.

Araştırmanın kelime bulutu ve söylem ağ haritası analizlerinden elde edilen bulgular, haber içeriklerinde tekrar eden kavramların belirli bir anlam evreni oluşturduğunu göstermektedir. Kardeşlik, iş birliği, stratejik ortaklık, enerji, güvenlik ve Türk Dünyası gibi kavramların haberlerde yoğun biçimde kullanılması, iki ülke arasındaki ilişkilerin ortak değerler ve ortak hedefler söylemi etrafında anlamlandırıldığına ışık tutmaktadır. Bu kavramların haber içeriklerinde yoğun biçimde tekrar edilmesinin temel nedenlerinden biri, Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerinin yalnızca devletlerarası diplomatik ilişkilerden ibaret olmamasıdır. Söylem ağ haritasında ortaya çıkan kavramsal kümelenmeler, medya tarafından inşa edilen stratejik anlatıların temel bileşenlerini oluşturmakta ve bu anlatılara meşruiyet kazandırmaktadır. Abdelaziz'e (2025) göre haber içeriklerinde sıklıkla tekrar eden kavramlar, zamanla belirli ilişkilerin ve politikaların doğal, gerekli ve kaçınılmaz olduğuna yönelik anlam üretimiyle birlikte siyasal ilişkilerin meşru bir zeminde sürdürülmesini sağlamaktadır. Kelime bulutu ve söylem ağ haritasından elde edilen bulgular da haber içeriklerinde dolaşıma giren kavramların, Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerine meşruiyet üreten söylemsel bir çerçevenin oluşumuna zemin hazırladığını açığa çıkarmaktadır.

Aktör ağı haritası ve Sankey diyagramından elde edilen bulgular, Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerinin haber temsillerinde liderlerin ve devlet kurumlarının belirleyici bir konuma sahip olduğunu göstermektedir. Cumhurbaşkanı, bakanlıklar, güvenlik kurumları ve stratejik sektörlerde faaliyet gösteren kuruluşların haber içeriklerinde yoğun biçimde yer alması, ilişkilerin büyük ölçüde devlet merkezli bir çerçeve içerisinde sunulduğunu ortaya koymaktadır. İki ülke arasındaki ilişkiler kurumsal düzeyde güçlü bir zemine sahip olmasına rağmen; sivil toplum kuruluşları, kültürel aktörler ve toplumsal girişimler görece daha sınırlı görünürlük sergilemektedir. Bu sonuç, kül-

türel diplomasinin sürdürülebilirliği açısından mevcut kurumsal yapının toplumsal ve sivil aktörlerle desteklenmesinin gerekliliğine vurgu yapan değerlendirmelerle örtüşmektedir (Çiçek, 2022; Zhu, 2025). Ancak devlet dışı aktörlerin kültürel diplomasi alanındaki çalışmalarının dijital haberlere istenen ölçüde yansımaması, bu süreçlerde dijital platformların daha kapsayıcı ve çok aktörlü biçimde kullanılmasının gerekliliğini de açıklığa kavuşturmakta ve araştırmanın dikkat çekici sonuçlarından birine işaret etmektedir.

Kültürel diplomasi açısından Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerinin dijital haberlerdeki yansımalarına odaklanan bu çalışmada incelenen haber içerikleri, söz konusu ilişkilerin geçmişten günümüze tarihsel süreçte gelişen stratejik ve çok boyutlu iş birliklerini güçlendiren temalar, çerçeveler ve söylemler üzerinden temsil edildiğini ortaya çıkarmaktadır. İncelenen haberlerde öne çıkan temsillerin, devlet kanalı ve siyasi aktörler aracılığıyla medyada dolaşıma sokulurken ilişkilerin ortak kimlik, kolektif hafıza ve kültürel yakınlık temelinde yeniden üretildiği de görülmektedir. Bu yönüyle araştırma, dijital haberlerin kültürel diplomasi süreçlerindeki rolüne ışık tutmakta ve Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerinin, haber içerikleri üzerinden nasıl anlamlandırıldığını açıklayarak literatürdeki önemli bir boşluğu doldurulmasına katkı sağlamaktadır. Araştırmadan elde edilen bulgular, dijital haberlerdeki anlamları açığa çıkarmakla birlikte kültürel diplomasi açısından geliştirilmesi gereken bazı alanlara da işaret etmektedir. Bu doğrultuda bir sonraki başlıkta araştırma sonuçlarından hareketle kültürel diplomasi yönünden eksik ya da sınırlı olduğu değerlendirilen hususlara yönelik önerilere yer verilmektedir.

7.2. Kültürel Diplomasi Ekseninde Stratejik İletişim Önerileri

Çalışma kapsamında gerçekleştirilen çalışmada, Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerinin dijital haberlerde kültürel diplomasi açısından güçlü bir görünürlüğe sahip olduğu dikkat çekmektedir. İncelenen dijital haberlerde iki ülke arasındaki ilişkiler, ortak tarih ve kolektif hafızadan beslenen çok katmanlı bir anlam evreni içerisinde şekillenmekte ve yeniden üretilmektedir. Bu durum, ulusal ve uluslararası kamuoyunda kültürel diplomasi faaliyetlerinin toplumsal meşruiyetinin güçlenmesine katkıda bulunmaktadır.

Öte yandan araştırma sonuçları, kültürel diplomasi açısından önemli bir potansiyelin varlığını göstermekle birlikte geliştirilmeye açık bazı alanlara da işaret etmektedir. Kültürel diplomasi faaliyetlerinin daha geniş toplumsal kesimlere ulaştırılması, dijital iletişim olanaklarından daha etkin biçimde yararlanılması, genç kuşakların süreçlere daha aktif katılımının sağlanması, sivil aktörlerin görünürlüğünün artırılması ve Türk Dünyası ekseninde geliştirilen iletişim ağlarının güçlendirilmesi bu alanlar arasında yer almaktadır (Grinceva, 2023; Kulenbekova & Boran, 2026; Manor, 2023; Rzayeva-Oktay, 2026; Tibererwa, 2025). Bununla birlikte dijital iletişim ortamlarının sunduğu yeni fırsatlar dikkate alındığında kültürel diplomasi faaliyetlerinin yalnızca mevcut iş birliklerinin sürdürülmesine değil; aynı zamanda çok aktörlü iletişim yapıları, ortak içerik üretim süreçleri, medya ve dijital platformlar aracılığıyla desteklenen etkileşim ağları ile daha geniş ölçekli iletişim ekosistemleri içerisinde değerlendirilmesine ihtiyaç duyulduğu anlaşılmaktadır (Adesina, 2017; Frey, 2024; Ong vd., 2025; Putra, 2024). Literatürde yer alan bu yaklaşımlar, yerel ve toplumsal düzeyden başlayarak uluslararası arenadan Türk Dünyası ölçeğine kadar uzanan çok katmanlı ve panoramik bir kültürel diplomasi perspektifini gerekli kılmaktadır. Bu doğrultuda araştırma bulgularından ve ilgili literatürden hareketle geliştirilen stratejik iletişim önerileri aşağıda sunulmaktadır:

- **Kültürel Diplomaside Çok Aktörlü İletişim Yapısının Güçlendirilmesi:** Araştırma bulguları, Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerinin dijital haberlerde büyük ölçüde devlet kurumları, siyasi liderler ve resmî aktörler üzerinden temsil edildiğini göstermektedir. Aktör ağı haritasında Cumhurbaşkanı gibi üst düzey siyasi liderlerin yanı sıra bakanlıklar, güvenlik kurumları ve stratejik sektörlerde faaliyet gösteren aktörlerin merkezî konumda yer alması, ilişkilerin güçlü bir kurumsal zemine sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Bununla birlikte sivil toplum kuruluşları, üniversiteler, kültürel kurumlar, sanatçılar, akademisyenler ve gençlik oluşumları gibi toplumsal aktörlerin haber içeriklerindeki temsili sınırlı kalmaktadır. Bu durum kültürel diplomasi süreçlerinin, dijital haber temsillerinde ağırlıklı olarak devlet merkezli bir görünüm sergilediğine işaret etmektedir.

Kültürel diplomasi literatürü ise kültürel etkileşim süreçlerinin yalnızca devletlerarası ilişkilerle sınırlı olmadığını vurgulamaktadır.

Cull (2009), Melissen (2005) ve Zaharna'nın (2024) çalışmaları, günümüzde kamu diplomasisi ve kültürel diplomasi faaliyetlerinin çok aktörlü iletişim ağları aracılığıyla yürütüldüğünü açıklamaktadır. Benzer şekilde kültürel diplomasi alanında gerçekleştirilen güncel çalışmalar, sürdürülebilir etkileşimin yalnızca siyasal kurumlar tarafından değil; üniversiteler, kültür kuruluşları, medya kurumları, sivil toplum örgütleri ve bireyler tarafından da desteklenmesi gerektiğini göstermektedir (Çiçek, 2022; Şahbaz & Şehitoğlu, 2025; Tibererwa, 2025; Vickery, 2025). Bu bağlamda araştırma bulgularında ortaya çıkan devlet merkezli görünüm, Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerinin kurumsal açıdan güçlü bir zemine sahip olduğunu göstermekle birlikte kültürel diplomasi süreçlerinin toplumsal boyutunun eksik kaldığına ve daha görünür hâle getirilebileceğine işaret etmektedir. Nitekim son yıllarda faaliyet gösteren kültürel dernekler ve sivil toplum kuruluşları, ortak tarih, kültür ve kimlik unsurlarının toplumsal düzeyde görünür kılınmasına yardımcı olmaktadır. Bu bağlamda özellikle İzmir Azerbaycan Derneği (İZAZDER) tarafından yürütülen kültürel ve akademik faaliyetler ile medya projeleri, kültürel diplomasinin yerel ölçekte nasıl somutlaştırılabileceğine ilişkin dikkat çekici örnekler arasında yer almaktadır (İHA, 2026; İZAZDER, 2026). Bu tür girişimlerin görünürlüğünün artması, benzer iş birliklerinin kurulmasını ve kültürel diplomasi faaliyetlerinin toplumsal tabana yayılmasını kolaylaştırmaktadır.

Bu doğrultuda Türkiye ile Azerbaycan arasında yürütülen kültürel diplomasi faaliyetlerinde üniversiteler, sivil toplum kuruluşları, kültür kurumları, medya kuruluşları ve gençlik organizasyonları gibi çok sayıda aktörün daha aktif biçimde sürece dâhil edilmesi ve bu aktörler tarafından gerçekleştirilen ortak projelerin dijital medya platformlarında daha görünür hâle getirilmesi önerilmektedir. Bu çok aktörlü yapının, kültürel diplomasi faaliyetlerine kurumsal düzeyin ötesinde toplumsal etkileşim temelinde de sürdürülebilirlik kazandıracağı düşünülmektedir. Ortak kimlik anlatılarının farklı aktörler tarafından aktarılmasıyla bu anlatıların gündelik yaşam içerisinde yeniden üretilmesi ve kültürel diplomasi faaliyetlerinin ülkeler arası düzeyde yaygınlaşması mümkündür.

• **Genç Kuşaklara Yönelik Dijital Kültürel Diplomasi Stratejilerinin Geliştirilmesi:** Araştırma bulguları, Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerine yönelik dijital haber içeriklerinde kardeşlik, birlik, ortak tarih, ortak kimlik ve Türk Dünyası söylemlerinin güçlü biçimde yeniden üretildiğini göstermektedir. “Tek Millet, İki Devlet” ve “Can Azerbaycan” söylemlerinin farklı tema ve aktörlerle ilişkilendirilerek haber içeriklerinde sürekli olarak yeniden dolaşıma sokulması, ortak aidiyet duygusunun medya aracılığıyla desteklendiğini ortaya koymaktadır (İme, 2026; Kartal, 2022). Bununla birlikte söz konusu söylemler, büyük ölçüde tarihsel olaylar, siyasal gelişmeler ve lider söylemleri ekseninde temsil edilmektedir. Bu durum ortak kimlik anlatılarının güçlü bir sembolik sermaye oluşturduğunu yansıtmakla birlikte, bu anlatıların farklı toplumsal gruplar ve özellikle genç kuşaklar tarafından nasıl yeniden üretileceği sorusunu da gündeme getirmektedir. Ortak geçmiş anlatılarının yeni kuşaklar tarafından güncel iletişim pratikleri içerisinde yeniden anlamlandırılması, kolektif hafızanın sürekliliği ve ortak kimliğin yeniden üretilmesi açısından önemli görülmektedir (İsmayilov, 2026; Rzayeva-Oktay, 2026). Kültürel diplomasi literatürü, ortak kimlik ve kolektif hafızanın sürdürülebilirliğinin yalnızca geçmişe yapılan göndermelerle değil; yeni kuşakların bu anlatılarla kurduğu ilişki biçimleriyle de bağlantılı olduğunu vurgulamaktadır. Bu durum, kültürel diplomasi faaliyetlerinin kalıcılığının toplumlar arası etkileşim süreçlerine bağlı olduğunu açıklamaktadır (Cull, 2009; Melissen, 2005; Zaharna, 2022).

Araştırmada elde edilen bulgular, kardeşlik ve birlik söylemlerinin kamuoyu algısında güçlü bir karşılık bulduğunu ve iki ülke arasındaki ilişkilerin meşruiyetini destekleyen sembolik bir iletişim zemini oluşturduğunu göstermektedir. Ancak dijital iletişim ekosisteminin hızla dönüşmesi, kültürel diplomasi söylemlerinin yalnızca tarihsel referanslarla sürdürülmesini yeterli kılmamaktadır. Genç kuşakların medya tüketim alışkanlıkları, içerik üretim pratikleri ve dijital platform kullanım biçimleri dikkate alındığında ortak kimlik anlatılarının, çağın iletişim dinamiklerine uygun biçimde yeniden üretilmesi önem taşımaktadır (Gautam & Nainwal, 2025; Kimani, 2024; Kulenbekova & Boran, 2026; Manor, 2023). Bu durum, kültürel diplomasi süreçlerinin uzun vadeli sürdürülebilirliği açısından da bir gereklilik olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bu doğrultuda Türkiye ile Azerbaycan arasında yürütülecek kültürel diplomasi faaliyetlerinde genç kuşakların aktif katılımını teşvik eden dijital iletişim stratejilerinin geliştirilmesi önerilmektedir. Ortak dijital içerik üretim platformları, gençlik değişim programları, sosyal medya kampanyaları, dijital hikâye anlatıcılığı uygulamaları ve ortak kültürel mirası görünür kılan etkileşim temelli projelerin, genç nesiller tarafından kardeşlik ve ortak kimlik söylemlerinin yeniden üretilmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu sayede iki ülke ilişkilerini güçlendiren söylemlerin dijital iletişim ortamlarında süreklilik kazanması ve kültürel diplomasi faaliyetleri aracılığıyla nesiller boyu aktarılması mümkündür.

• **Ortak Kültürel İçerik ve Stratejik Anlatı Üretiminin Desteklenmesi:** Araştırma bulguları, Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerinin dijital haberlerde belirli söylemler, temalar, haber çerçeveleri ve stratejik anlatılar etrafında temsil edildiğini göstermektedir. Özellikle kardeşlik, stratejik ortaklık, Türk Dünyası, ortak gelecek vizyonu, enerji güvenliği ve bölgesel iş birliği gibi temalar haber içeriklerinde yoğun biçimde tekrarlanmaktadır. Söylem ve kelime ağı analizlerinden elde edilen bulgular da bu kavramların haber anlatılarının merkezinde yer aldığını ortaya koymaktadır. Bu durum, dijital haberlere yansıyan stratejik anlatıların Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerine ilişkin belirli anlamların, değerlerin ve ilişki biçimlerinin yeniden üretildiği bir iletişim alanı oluşturduğunu göstermektedir.

Haber çerçeveleme ile ilgili literatür, haberlerin gerçekliği olduğu gibi yansıtan nötr içerikler olmadığı; belirli anlamları görünür kılan ve belirli yorumlama biçimlerini teşvik eden temsil sistemlerini içerdiği noktasında uzlaşmaktadır. Hall'a (1997) göre haber temsilleri, toplumsal gerçekliğin anlamlandırılmasında aktif rol üstlenmektedir. Benzer şekilde Entman (2007), haber çerçevelerinin olayların hangi yönlerinin öne çıkarılacağını belirleyerek kamuoyu algısını etkilediğini vurgulamaktadır. Stratejik anlatı literatürü ise devletlerin ve toplulukların belirli kimlikleri, değerleri ve gelecek tasavvurlarını iletişim süreçleri aracılığıyla inşa ettiklerini açıklamaktadır (Miskimmon vd., 2013; Roselle vd., 2014). Bu perspektiften yaklaşıldığında araştırmada ortaya çıkan söylem yapılarını, iki ülke arasındaki ilişkilerin ortak gelecek vizyonunu görünür kılan stratejik anlatılar olarak

değerlendirmek mümkündür. Benzer şekilde araştırmada tematik çerçevelemenin epizodik çerçevelemeye kıyasla daha baskın olması da bu değerlendirmeyi desteklemektedir. Haber içeriklerinde olayların yalnızca anlık gelişmeler çerçevesinde sunulmadığı; kardeşlik, Türk Dünyası, bölgesel iş birliği ve ortak gelecek gibi daha geniş tarihsel ve yapısal bağlamlar içerisinde anlamlandırıldığı görülmektedir. Bu durum, Sahana'ya (2025) göre medya içeriklerinin kamuoyu algısını şekillendirme ve ülkeler arasındaki ilişkilerin meşruiyetini güçlendirme işlevi üstlendiğine işaret etmektedir.

Bu doğrultuda Türkiye ile Azerbaycan arasında yürütülecek kültürel diplomasi faaliyetlerinde ortak kültürel içerik üretiminin ve stratejik anlatı geliştirme süreçlerinin desteklenmesi önerilmektedir. Ortak tarih, kültür, sanat, edebiyat, kolektif hafıza ve Türk Dünyası mirasını konu alan dijital içerikler, belgeseller, podcast yayınları, sosyal medya kampanyaları ve ortak medya projelerinin, mevcut söylemleri ve stratejik anlatıları güçlendireceği düşünülmektedir. Bu sayede ortak kültürel değerlerin, dijital iletişim ortamlarında daha görünür hâle gelmesi ve stratejik anlatıların kültürel diplomasi süreçlerinde daha geniş bir etki alanı kazanarak topluma yayılması mümkündür.

• ***Türkiye ile Azerbaycan Arasında Medya İş Birliklerinin Güçlendirilmesi:*** Araştırma bulguları, Türk ve Azerbaycan dijital haber platformlarında benzer söylem yapılarının, tematik çerçevelerin ve stratejik anlatıların vurgulandığını göstermekte ve iki ülke medyasının stratejik ortaklık, tarihsel yakınlık ve bölgesel güç gibi belirli konularda ortak bir anlam üretimi oluşturduğunu açıklamaktadır. Haber temsillerine ilişkin bulgular da ilişkilerin büyük ölçüde iş birliği ve dayanışma ekseninde çerçvelendiğini ve sıklıkla tematik çerçevelemeden yararlandığını göstermektedir. Bu durum, kültürel diplomasi süreçlerinde medyanın kamuoyu algısını şekillendiren, ortak kimlik anlatılarını yeniden üreten ve ilişkilerin toplumsal meşruiyetini destekleyen önemli bir aktör niteliği taşıdığına işaret etmektedir.

Medya ve iletişim literatürü, medya kuruluşlarının gündem oluşturma ve anlam üretme süreçlerinde belirleyici rol üstlendiğini ortaya koymaktadır. McCombs ve Shaw'ın (1972) gündem belirleme yaklaşımı ile Lang ve Lang'ın (1981) gündem kurma modeli; gündemin,

medya ile siyasetin etkileşiminde şekillendirildiğini ve medyada yoğun olarak öne çıkarılan konuların önemli olduğu algısını yaratarak kamuoyunun dikkatinin istenen konulara yönlendirildiğini ileri sürmektedir (Valenzuela & McCombs, 2019; Vu, 2020). Benzer şekilde Chadwick'in (2017) hibrit medya sistemi yaklaşımı, günümüzde geleneksel medya ile dijital medya arasındaki etkileşimlerin kamuoyu oluşumu süreçlerinde belirleyici hâle geldiğine dikkat çekmektedir. Araştırmada tespit edilen ortak söylem ve tematik çerçeveler, iki ülke arasındaki ilişkilerin medya aracılığıyla belirli stratejik anlatılar ekseninde yeniden üretildiğini göstermektedir. Bununla birlikte araştırma bulguları, ortak söylem alanlarının daha görünür hâle getirilmesi ve kültürel diplomasi içeriklerinin çeşitlendirilmesi açısından önemli fırsatların bulunduğu da işaret etmektedir. Nitekim Selvi ve Şahin'e (2022) göre 10 Aralık 2020 tarihinde imzalanan medya alanında stratejik iş birliğine ilişkin mutabakat kapsamında hayata geçirilen Türkiye-Azerbaycan Ortak Medya Platformu; ortak gündem oluşturma, dezenformasyonla mücadele etme ve uluslararası kamuoyuna yönelik ortak iletişim stratejileri geliştirme potansiyeli açısından iki ülke arasında medya temelli koordinasyonun güçlendirilmesinde önemli bir girişim olarak değerlendirilmektedir.

Bu doğrultuda Türkiye ile Azerbaycan arasında medya iş birliklerinin güçlendirilmesi ve mevcut medya iş birliği mekanizmalarının dijital habercilik, kültürel diplomasi ve stratejik iletişim boyutlarında daha da geliştirilmesi önerilmektedir. Ortak haber üretim projeleri, dijital yayın platformları, kültürel diplomasi odaklı medya kampanyaları, ortak belgesel ve program yapımları ile Türk Dünyası eksenli medya girişimlerinin iki ülke ilişkilerine yön veren stratejik anlatıları zenginleştireceği düşünülmektedir. Dijital medya ortamlarında gerçekleştirilecek koordineli iletişim faaliyetleri aracılığıyla kültürel diplomasi mesajlarının görünürlüğünün artırılması, ortak kamuoyu oluşumunun desteklenmesi ve iki ülke arasındaki ilişkilerin toplumsal meşruiyetinin güçlendirilmesi mümkündür.

• ***Dijital Kültürel Diplomasi Platformlarının Oluşturulması:***

Araştırma bulguları, Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerinin dijital haberlerde kültürel diplomasi açısından güçlü bir görünürlüğe sahip olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte söz konusu görünürlüğün büyük

ölçüde siyasi liderlerin iş birliklerini yansıtan haber içerikleri aracılığıyla üretildiği; farklı kamular arasındaki doğrudan etkileşimi destekleyen dijital iletişim alanlarının ise sınırlı kaldığı görülmektedir. Dijital haberler, kültürel diplomasi faaliyetlerinin görünürlüğünü artırmakta ve kamuoyu algısını şekillendirmektedir. Ancak dijital iletişim ortamlarının sunduğu etkileşim, katılım ve içerik üretim olanakları dikkate alındığında kültürel diplomasi faaliyetlerinin günümüzde yalnızca haber temsilleri aracılığıyla yürütülmesi yeterli olmamaktadır.

Dijital diplomasi ve siyasal ilişkiler üzerine yapılan çalışmalar, iletişim süreçlerinin giderek daha fazla ağ temelli yapılara dönüştüğünü ve farklı aktörlerin dijital platformlar aracılığıyla doğrudan etkileşim kurabildiğini ortaya koymaktadır. Özellikle dijital iletişim ortamları, kültürel diplomasi faaliyetlerinin yalnızca devlet kurumları tarafından yürütülen süreçler olmaktan çıkarak toplumlar arası etkileşimi destekleyen katılımcı yapılara dönüşmesine olanak sağlamaktadır (Adesina, 2017; Bjola vd., 2019; Cull, 2019; Demircioğlu, 2024; Frey, 2024; Gümüş, 2022; Ong vd., 2025; Sevin & Ingenhoff, 2018). Bu durum, kültürel diplomasi süreçlerinde görünürlüğün artırılması kadar sürdürülebilir iletişim ağlarının oluşturulmasını da önemli hâle getirmektedir. Araştırma sonuçlarında iki ülke arasındaki ortak söylemlerin güçlü biçimde yeniden üretildiği ve bu söylemlerin büyük ölçüde dijital haber içerikleri üzerinden dolaşıma girdiği dikkat çekmektedir. Ancak ortak anlatıların sürdürülebilirliği, haber içeriklerinin yanı sıra bu anlatıların farklı aktörler tarafından yeniden üretilmesine ve etkileşimli iletişim ortamlarında dolaşıma sokulmasına bağlıdır (Bukina & Perminova, 2021; Rachmawati vd., 2024). Dolayısıyla kültürel diplomasi süreçlerinin uzun vadeli etkisinin artırılabilmesi için her iki ülkedeki kamuların yalnızca mesajların alıcısı değil, aynı zamanda içerik üreticisi ve aktif katılımcısı olması gerekmektedir.

Bu doğrultuda Türkiye ile Azerbaycan arasında ortak dijital kültürel diplomasi platformlarının oluşturulması önerilmektedir. Ortak kültürel mirasın tanıtılmasına yönelik dijital portallar, çevrim içi kültür ve sanat platformları, dijital arşivler, gençlik odaklı etkileşim ağları, ortak sosyal medya girişimleri ve kullanıcı katılımına dayalı içerik üretim mekanizmalarının kültürel diplomasi uygulamalarının görünürlüğüne katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Böylece ortak kim-

lik ve kardeşlik söylemlerinin, haber temsillerinin ötesine geçerek iki ülke arasında doğrudan etkileşimi destekleyen sürdürülebilir dijital iletişim ağları aracılığıyla güçlendirilmesi mümkündür.

• **Türk Dünyası Eksenli Dijital İletişim Ağlarının Geliştirilmesi:** Araştırma bulguları, Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerinin dijital haberlerde ikili ilişkilerden ziyade daha geniş bir Türk Dünyası perspektifi içerisinde anlamlandırıldığını göstermektedir. Söylemler, haber çerçeveleri, kelime bulutları ve tematik bulgular; Türk Dünyası, ortak tarih, ortak kültür, ortak gelecek ve bölgesel iş birliği kavramlarının haber içeriklerinde önemli bir temsile sahip olduğunu açıklığa kavuşturmuştur. Haberlerde Türkiye ile Azerbaycan arasındaki ilişkiler sıklıkla Türk Devletleri Teşkilatı (TDT), ortak kültürel miras, bölgesel dayanışma ve Türk Dünyası vizyonu gibi daha geniş temalarla ilişkilendirilmektedir. Bu durum, iki ülke ilişkilerinin devletlerarası iş birliğinin ötesine geçerek ortak kimlik ve aidiyet duygusu ekseninde yeniden üretildiğini göstermektedir.

Kültürel diplomasiye ilişkin güncel literatür, ortak kimlik ve ortak değerler etrafında kurulan iletişim ağlarının uluslararası ilişkilerde önemli bir yumuşak güç kaynağı oluşturduğunu vurgulamaktadır. Bu alandaki birçok çalışma, kültürel yakınlık ve ortak değerlerin uluslararası etkileşim süreçlerinde önemli bir çekim gücü yarattığını belirtmektedir (Altymyshova & Omurova, 2025; Arioğlu, 2025; Çelik & Akgün, 2023; Çiçek vd., 2018; Egeresi, 2023; Emeklier & Ulu, 2026; Putra, 2024; Rahman, 2025; Şahin, 2025). Bu bağlamda Türk Dünyası söylemi yalnızca kültürel bir referans alanı oluşturmamakta; aynı zamanda farklı toplumlar arasında iletişimsel bağların kurulmasını kolaylaştıran stratejik bir anlatı işlevi de görmektedir. Araştırmada tematik çerçevelemeyle sunulan Türk Dünyası vurgusu, haber içeriklerinde ortak kimlik ve ortak gelecek tasavvurunu destekleyen önemli bir stratejik anlatı olarak öne çıkmaktadır. Böylece Türk Dünyası söylemi, kültürel diplomasi faaliyetlerinin toplumsal karşılık bulmasına ve kamuoyu nezdinde desteklenmesine katkıda bulunan sembolik bir iletişim kaynağı hâline gelmektedir (Ayparçası, 2022; Rzayeva-Oktay, 2026). Bununla birlikte araştırma bulguları, Türk Dünyası eksenli iletişim ve kültürel etkileşim potansiyelinin mevcut görünürlüğünün geliştirilebileceğine dikkat çekmektedir. Dijital iletişim ortamlarının sun-

duğu olanaklar, ortak kültürel anlatıların daha geniş kitlelere ulaştırılması ve farklı toplumlar arasında etkileşim ağlarının güçlendirilmesi açısından önemli fırsatlar getirmektedir.

Bu doğrultuda Türkiye ile Azerbaycan arasında yürütülen kültürel diplomasi faaliyetlerinin Türk Dünyası perspektifiyle daha güçlü biçimde ilişkilendirilmesi ve dijital iletişim ağlarının bu doğrultuda geliştirilmesi önerilmektedir. Türk Devletleri Teşkilatı, TÜRKSOY ve Yunus Emre Enstitüsü gibi kurumların dijital görünürlüğünü artırmaya yönelik iletişim stratejileri ile ortak dijital platformlar, medya projeleri, kültürel miras kampanyaları ve gençlere yönelik çevrim içi etkinliklerin; Türk Dünyası ekseninde geliştirilen kültürel diplomasi faaliyetlerinin etki alanını artıracakı düşünülmektedir. Bu sayede Türkiye ile Azerbaycan arasındaki kültürel diplomasi faaliyetlerinin daha geniş bir Türk Dünyası vizyonu içerisinde konumlandırılması, kamuoyu desteğinin güçlendirilmesi ve kültürel etkileşimin sürdürülebilirliğinin desteklenmesi mümkündür.

• ***Kamuoyu Algısını Destekleyen Sürdürülebilir İletişim Mechanizmalarının Kurulması:*** Araştırma bulguları, Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerinin dijital haberlerde olumlu temsiller ve geçmişten gelen güçlü ilişkiler aracılığıyla sunulduğunu göstermektedir. Özellikle ortak kimlik, stratejik ortaklık, bölgesel güç ve Türk Dünyası birliği etrafında şekillenen söylemler, haber içeriklerinde güçlü biçimde vurgulanmakta ve iki ülke arasındaki ilişkilere yönelik meşruiyet zeminini destekleyecek şekilde yeniden üretilmektedir. Bu durum, kültürel diplomasi faaliyetlerinin kamuoyu nezdinde güçlü bir karşılık bulmasına katkı sağlamaktadır. Aynı zamanda araştırma sonuçları, Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerine yönelik olumlu kamuoyu algısının güçlü bir sembolik sermayeye dönüştüğünü de göstermektedir. Ancak Rzayeva-Oktay (2026), dijital iletişim ortamlarının hızla değişen yapısına dikkat çekmekte ve bu sembolik sermayenin sürekli olarak yeniden üretilip desteklenmesinin önem taşıdığını dile getirmektedir. Benzer şekilde Arynov ve Abi'ye (2026) göre iki ülke ilişkilerine yön veren stratejik anlatıların, yalnızca belirli dönemlerde kısıtlanmaksızın sürdürülebilir iletişim faaliyetleri aracılığıyla düzenli biçimde dolaşıma sokulması gerekmektedir. Aksi durumda kültürel diplomasi süreçlerinin görünürlüğünün belirli olaylarla sınırlı

kalmaması, iki ülke ilişkilerine yönelik kamuoyu desteğinin zaman içerisinde zayıflaması riskini beraberinde getirmektedir.

Günümüzde kültürel diplomasi süreci, uluslararası ilişkilerde kamuoyu desteğinin ve toplumsal meşruiyetin sürdürülebilirliğinin yalnızca belirli dönemlerde yürütülen iletişim faaliyetleriyle sağlanamayacağını vurgulamaktadır (Bakhshaliyeva, 2026; Grinceva, 2023; Eren & Özdemir, 2023; Sancar, 2012; Yağmurlu, 2019; Yıldırım, 2016). Bu noktada Nye (2004), yumuşak gücün kalıcılığının toplumlar arasında uzun vadeli güven ve çekim ilişkileri kurulmasına bağlı olduğunu belirtmektedir. Benzer çıkarımları vurgulayan güncel çalışmalar, kültürel diplomasinin süreklilik gösteren iletişim ağları ve karşılıklı etkileşim mekanizmalarıyla güçlendirilebileceğini ortaya koymaktadır (Gümüş, 2022; Hadi & Faqir, 2026; Hassan & Batool, 2024; Istad, 2020; Zhu, 2026). Söz konusu yaklaşım, kültürel diplomasi faaliyetlerinin yalnızca belirli olaylar veya kriz dönemlerinde görünür hâle gelmesinin ötesine geçilmesi gerektiğine işaret etmektedir.

Bu doğrultuda Türkiye ile Azerbaycan arasında kültürel diplomasi faaliyetlerini destekleyen sürdürülebilir iletişim mekanizmalarının oluşturulması önerilmektedir. Düzenli kamuoyu iletişimi programları, ortak kültürel diplomasi kampanyaları, dijital katılım projeleri, her yılın belirli dönemlerinde düzenlenecek geleneksel medya etkinlikleri ve toplumlar arası etkileşimi teşvik eden iletişim faaliyetlerinin mevcut kamuoyu desteğini pekiştireceği düşünülmektedir. Böylece kültürel diplomasi süreçlerinin görünürlüğünün artırılması, ortak kimlik algısının desteklenmesi ve iki ülke arasındaki ilişkilerin toplumsal meşruiyetinin uzun vadede sürdürülebilmesi mümkündür.

Araştırmadan elde edilen bulgular doğrultusunda geliştirilen öneriler, Türkiye ile Azerbaycan arasındaki ilişkilerin kültürel diplomasi ekseninde daha kapsayıcı ve sürdürülebilir bir yapıya kavuşturulmasına yönelik stratejik bir çerçeve sunmaktadır. Bununla birlikte söz konusu önerilerin uygulamaya geçirilmesi için bütünleşik bir yaklaşım geliştirilmesi önemli görülmektedir. Bu doğrultuda araştırma bulgularını, literatürde yer alan kuramsal yaklaşımların yanı sıra stratejik iletişim önerileriyle harmanlayan ve kültürel diplomasi süreçlerinin sürdürülebilirliğini desteklemeyi amaçlayan özgün bir model geliştiril-

miştir. Bir sonraki başlıkta sunulan model, Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerinde kültürel diplomasi, haber temsilleri ve stratejik iletişim arasındaki etkileşimi bütüncül perspektiften ortaya koymaktadır.

7.3. Kültürel Diplomasinin Sürdürülebilirliğine Yönelik Özgün Bir Model Önerisi

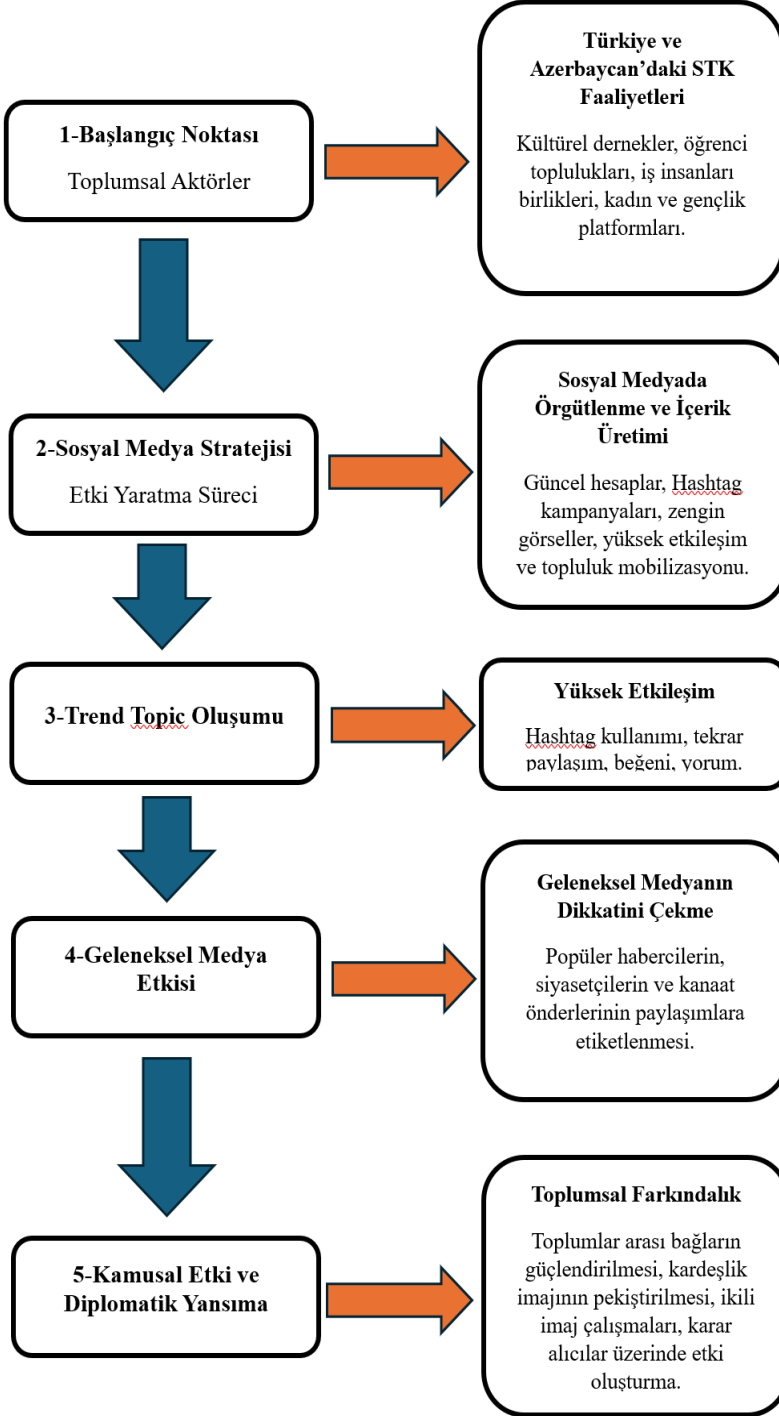
Kültürel diplomasi çerçevesinde Türkiye ile Azerbaycan arasındaki ilişkilerin medyadaki yansımalarına odaklanan araştırma sonuçları, her iki ülkedeki dijital haberlerin yalnızca bilgi paylaşan bir yapıyla sınırlı kalmadığını ve söz konusu ilişkilerin anlamlandırılıp yeniden üretildiğini açıklığa kavuşturmuştur. Özellikle haber içeriklerinde tekrar eden söylemler, belirli aktörlerin sürekli görünür kılması ve stratejik anlatıların farklı temalar üzerinden dolaşıma sokulması, medya içeriklerinin kamuoyu algısının şekillenmesinde önemli bir rol oynadığına işaret etmektedir. Bu durum, kültürel diplomasi ile stratejik iletişim arasındaki ilişkinin dijital medya ortamlarında daha görünür hâle geldiğini göstermektedir. Dolayısıyla güncel bakış açısından hareketle iki ülke arasındaki ilişkileri kültürel diplomasi ekseninde güçlendirmeyi amaçlayan ve dijital medyayı da içeren *Türkiye-Azerbaycan İlişkileri Medya Etkileşimi Modeli* başlıklı özgün bir model önerisi geliştirilmiştir.

Türkiye-Azerbaycan İlişkileri Medya Etkileşimi Modeli, dijital iletişim teknolojilerinin yaygınlaşmasıyla birlikte gündem oluşturma süreçlerinin yalnızca geleneksel medya kuruluşları tarafından yönlendirilmediği, sosyal medya platformlarının da gündem oluşumunda önemli bir aktör hâline geldiği varsayımına dayanmaktadır. Model, sosyal medya ortamlarında üretilen içeriklerin ve oluşturulan gündemlerin geleneksel medya tarafından haberleştirilerek daha geniş kitlelere ulaştırıldığı karşılıklı etkileşim sürecini açıklamayı amaçlamaktadır. Bu kapsamda modelin kuramsal temeli, medyalar arası gündem belirleme yaklaşımı ile hibrit medya sistemi yaklaşımını içermektedir (Chadwick, 2017; Harder vd., 2017). Türkiye ile Azerbaycan arasındaki ilişkiler göz önüne alındığında sosyal medya kullanıcıları, çeşitli topluluklar ve sivil toplum kuruluşları tarafından oluşturulan dijital gündemlerin geleneksel medya içeriklerine yansıdığı ve böylece iki ülke arasındaki ortak kimlik, kardeşlik ve stratejik iş birliği söylemlerinin yeniden üretildiği görülmektedir.

Medyalar arası gündem belirleme yaklaşımı, farklı medya platformlarının birbirlerinin gündemlerini etkileyebildiğini savunmaktadır. Klasik gündem belirleme kuramının genişletilmiş bir versiyonu olan bu yaklaşım; dijitalleşme süreciyle birlikte sosyal medya platformlarının, geleneksel haber medyasının konu seçimleri üzerinde belirleyici bir rol üstlendiğine dikkat çekmektedir (McCombs vd., 2014; Valenzuela & McCombs, 2019). Sosyal medya kullanıcıları tarafından yoğun biçimde tartışılan popüler gündem konularının (trend topic), sosyal medyadaki etiket (hashtag) kampanyalarının ve çevrim içi toplumsal hareketlerin zamanla geleneksel medya kuruluşlarının haber gündemine taşınması, medyalar arası gündem transferinin somut örnekleri arasında yer almaktadır (Vargo & Guo, 2017).

Hibrit medya sistemi yaklaşımı ise geleneksel medya ile dijital medya arasında tek yönlü bir etkileşim yerine karşılıklı ve sürekli bir ilişki bulunduğunu ileri sürmektedir. Bu yaklaşıma göre sosyal medya, haber siteleri, televizyon kanalları ve diğer iletişim araçları birbirinden bağımsız olmayan ve birbirini etkileyen bütünleşik bir medya ekosistemini içermektedir (Chadwick, 2017). Sosyal medya üzerinden yükselen gündemlerin geleneksel medya tarafından haberleştirilmesi ve ardından yeniden dijital platformlarda yayılması, hibrit medya sisteminin temel işleyiş mekanizmasını oluşturmaktadır. Böylece kamuoyu, sosyal medya aktörleri ve geleneksel medya kuruluşları arasında çok yönlü bir gündem dolaşımı gerçekleşmektedir (Chadwick vd., 2016).

Söz konusu yaklaşımlardan yola çıkarak önerilen bu model, Türkiye ile Azerbaycan ilişkileri bağlamında kültürel diplomasiyi güçlendirme potansiyeli taşımaktadır. Günümüzde geleneksel ve sosyal medyadan yayılan haberler, her iki medyanın da gündemini belirleyebilmektedir. Sosyal medyada gündem konusu (trend topic) olarak ön plana çıkan ve anlık tartışmalara dayalı popüler eğilimleri yansıtan başlıklar, geleneksel haber medyasında da yer bulabilmektedir. Bu model aracılığıyla stratejik söylemlerin öne çıkarılması, sivil toplum desteğinin görünür hâle gelmesi ve sosyal medya tabanlı gündem belirleme süreçlerine kavramsal katkı sunulması amaçlanmaktadır. Söz konusu model, Şekil 5'te özetlenmektedir.

Şekil 5. Türkiye-Azerbaycan İlişkileri Medya Etkileşimi Modeli

Şekil 5’te sunulan Türkiye-Azerbaycan İlişkileri Medya Etkileşimi Modeli, sosyal medya temelli dijital gündem üretiminin geleneksel haber medyası üzerindeki etkisini kavramsal bir çerçeveye dayandırmaktadır. Model, klasik gündem belirleme yaklaşımından farklı olarak gündemin yalnızca geleneksel medyadan topluma aktarılan tek yönlü bir süreç olmadığını ve sosyal medya üzerinden örgütlenen dijital toplulukların da geleneksel haber medyasının gündemini etkileyebildiğini ortaya koymaktadır.

Bu kapsamda modelin başlangıç noktasını Türkiye ve Azerbaycan’da faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşları ve dijital topluluklar oluşturmaktadır. Bu aktörlerin sosyal medya platformları üzerinden yürüttükleri koordineli paylaşım stratejileri, etiket (hashtag) kampanyaları ve dijital mobilizasyon süreçleri, kamuoyu görünürlüğünü artırarak sosyal medya gündeminin oluşmasına katkı sağlamaktadır. Özellikle “#TekMilletİkiDevlet”, “#CanAzerbaycan” ve benzeri etiketlerin (hashtag) yoğun biçimde dolaşıma sokulması, dijital etkileşim düzeyini yükselterek belirli haberlerin gündem konusu (trend topic) hâline gelmesini kolaylaştırmaktadır.

Modelde ikinci aşama olarak gösterilen sosyal medya stratejisi süreci; içerik üretimi, paylaşım yoğunluğu, etkileşim ağları ve topluluk mobilizasyonu gibi unsurlar üzerinden işlemektedir. Bu aşamada sosyal medya, yalnızca bireysel paylaşım alanı olmaktan çıkarak kolektif dijital gündem üretim mekanizmasına dönüşmektedir. Nitekim eş zamanlı paylaşımlar, dijital kanaat önderlerinin (influencer) desteği ve haberlerin farklı dijital platformlar arasında yeniden dolaşıma girmesi sayesinde bu içerikler, algoritmalar tarafından daha fazla desteklenmekte ve daha geniş kitlelere ulaştırılmaktadır. Böylece dijital gündem, geleneksel haber medyasının gündemini etkilemektedir.

Modelin üçüncü aşamasında sosyal medya gündeminin, popüler gündem konusu (trend topic) düzeyine ulaşmasıyla birlikte geleneksel haber medyasının dikkatinin ilgili konuya yöneldiği görülmektedir. Bu durum, sosyal medya kaynaklı gündemlerin televizyon yayınları, haber portalları ve dijital gazetecilik pratikleri tarafından haberleştirilmesine yol açmaktadır. Böylece model, sosyal medya gündeminin geleneksel medya gündemine transfer olduğu ters yönlü gündem belirleme

sürecini açıklamaktadır. Başka bir ifadeyle model, geleneksel medyanın yalnızca gündem belirleyen bir aktör olmadığını ve sosyal medya tarafından oluşturulan dijital gündemi takip ederek yeniden dolaşıma sokan bir yapıya dönüştüğünü ileri sürmektedir.

Modelin son aşamasında ise geleneksel medyada görünür hâle gelen söylemlerin kamuoyu algısını, toplumsal farkındalığı ve kültürel diplomasi süreçlerini etkilediği izlenmektedir. Türkiye ile Azerbaycan ilişkileri söz konusu olduğunda kardeşlik, dayanışma, iş birliği, stratejik ortaklık ve Türk Dünyası söylemlerinin sosyal medya aracılığıyla yaygınlaşması; iki ülke arasındaki kültürel ve diplomatik yakınlığı güçlendirmektedir. Bu bağlamda model, dijital iletişim süreçleri ile kültürel diplomasi arasındaki etkileşim mekanizmasını açıklamakta ve kültürel diplomasi uygulamalarının sürdürülebilirliği üzerinde aktif rol oynamaktadır.

Türkiye-Azerbaycan İlişkileri Medya Etkileşimi Modeli ekseninde sosyal medyada başlayan gündemlerin geleneksel medyada da yer alması, sosyal medya dolaşımını yeniden artırmakta ve söylemlerin temsilini daha da güçlendirmektedir. Böylece dijital medya ile geleneksel medya arasında çift yönlü ve sürekli etkileşim üreten hibrit iletişim yapısı oluşmaktadır. Söz konusu model, Türkiye ile Azerbaycan ilişkileri çerçevesinde değerlendirildiğinde sosyal medyanın günümüzde alternatif bir iletişim ortamı olmanın ötesine geçerek geleneksel haber medyasını etkileyen stratejik bir dijital kültürel diplomasi aracı hâline geldiğini göstermektedir. Bu yönüyle model; sosyal medya tabanlı gündem transferi, dijital haber temsili, stratejik iletişim ve kültürel diplomasi konulu çalışmalara kavramsal katkı sunabilecek özgün bir yaklaşım niteliği taşımaktadır.

Araştırma kapsamında geliştirilen model, Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerinin dijital iletişim ortamlarında nasıl görünürlük kazandığını açıklamanın yanı sıra, kültürel diplomasi süreçlerinde hangi aktörlerin ve iletişim mekanizmalarının daha etkili rol oynayabileceğine ilişkin bütüncül bir bakış açısı da sunmaktadır. Modelde yer alan toplumsal aktörler, dijital topluluklar, medya kuruluşları ve kamuoyu arasındaki etkileşimler birlikte değerlendirildiğinde kültürel diplomasi faaliyetlerinin çok katmanlı bir iletişim ekosistemi içerisinde

şekillendiği anlaşılmaktadır. Bu durum, kültürel diplomasi uygulamalarının kurumsal düzeyde yürütülen faaliyetlerle sınırlı kalmayarak farklı aktörlerin katılımıyla süreklilik sergileyecek biçimde yeniden üretilen dinamik süreçler olarak ele alınması gerektiğini göstermektedir.

Söz konusu model, aynı zamanda araştırma kapsamında geliştirilen stratejik iletişim önerileri için aktif bir uygulama zemini de oluşturmaktadır. Nitekim çok aktörlü iletişim yapılarının geliştirilmesi, genç kuşakların dijital iletişim süreçlerine daha aktif katılımının sağlanması, stratejik anlatılara yön verilmesi, medya iş birliklerinin desteklenmesi, dijital kültürel diplomasi platformlarının kurulması, sivil toplum kuruluşlarının görünürlüğünün artırılması ve Türk Dünyası ekseninde oluşturulacak iletişim ağlarının güçlendirilmesi gibi öneriler; modelde tanımlanan etkileşim alanlarının desteklenmesine yönelik tamamlayıcı unsurlar olarak öne çıkmakta ve önem kazanmaktadır. Bu yönüyle model, mevcut iletişim süreçlerini açıklayan betimleyici bir çerçeve olmanın ötesinde gelecekte geliştirilebilecek kültürel diplomasi uygulamalarına yönelik yol gösterici panoramik bir perspektif de içermektedir.

Araştırmadan elde edilen bulgular, Türkiye ile Azerbaycan ilişkilerinin dijital haberlerde güçlü bir temsil alanına sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Bununla birlikte literatüre göre kültürel diplomasi faaliyetlerinin sürdürülebilirliği, dijital çağın değişen iletişim dinamikleriyle uyumlu stratejik iletişim mekanizmalarının geliştirilmesini gerekli kılmaktadır (Cull, 2019; Gümüş, 2022; Kurt, 2018; Rahman, 2025; Zhu, 2025). Dijital platformların gelişimi, kullanıcı davranışlarının değişimi, habercilik pratiklerinin dönüşümü ve ağ temelli iletişim biçimlerinin yaygınlaşması; kültürel diplomasi uygulamalarının da daha esnek, katılımcı ve etkileşim odaklı bir yapı içerisinde değerlendirilmesini zorunlu hâle getirmektedir (Manor, 2019; Ong vd., 2025; Rachmawati vd., 2024; Zhu, 2026). Bu açıdan model, gelecekte farklı medya ortamlarında ortaya çıkabilecek yeni iletişim pratiklerini değerlendirmeye olanak tanıyan açık ve geliştirilebilir bir çerçeve sunmakta ve özgün bir değer taşımaktadır.

Araştırma kapsamında geliştirilen Türkiye-Azerbaycan İlişkileri Medya Etkileşimi Modeli genel hatlarıyla kültürel diplomasi, stratejik iletişim ve medya çalışmaları ile ilgili çalışma alanlarının kesişim noktasında konumlanmaktadır. Söz konusu model; dijital iletişim süreçlerinin kamuoyu algısı, ortak kimlik anlatıları ve kültürel etkileşim üzerindeki rolünü görünür kılarken; Türkiye ile Azerbaycan arasındaki ilişkilerin iletişimsel boyutuna yönelik bütüncül bir değerlendirme olanağı da sağlamaktadır. Bu yönüyle modelin, ilerleyen dönemlerde gerçekleştirilecek araştırmalar için kavramsal bir tartışma zemini oluşturması ve Türk Dünyası ekseninde yürütülecek kültürel diplomasi çalışmalarına katkıda bulunması beklenmektedir.

KAYNAKÇA

- Aarøe, L. (2011). Investigating frame strength: The case of episodic and thematic frames. *Political Communication*, 28(2), 207-226.
- Abdelaziz, T. (2025). Political media in shaping public opinion and managing international conflicts: An analytical study of the coverage of the aggression on Gaza. *Science, Education and Innovations in the Context of Modern Problems*, 8(3), 775-789.
- Abilov, S. (2015). The discourse “One Nation Two State”: The position of Turkey in the Nagorno-Karabakh conflict. *Journal of Caspian Affairs*, 1(2), 29-58.
- Abubakar, I.Y., Adekeye, J.E., Udende, P., Adisa, R.M., Omoloshio, A.I. & Kareem, R.A. (2021). Impact of smartphones on news gathering and reporting by journalists in Kwara State. *Social & Digital Media Discourse*, 2(1), 55-67.
- Ackland, R. (2013). *Web social science: Concepts, data and tools for social scientists in the digital age*. SAGE Publications.
- Adesina, O.S. (2017). Foreign policy in an era of digital diplomacy. *Cogent Social Sciences*, 3(1), 1-13.
- Afzal, A., Latif, A. & Khuram, M. (2026). Critical discourse analysis of media discourse: Power, ideology, and representation. *Al-Aasar*, 3(1), 32-38.
- Aghayeva, N. (2023). Interrelations between the Azerbaijani and Ottoman intelligentsia in the 19th century. *Uluslararası Türk Dünyası Bilimsel Araştırmalar Dergisi*, 4(2), 79-88.
- Aktaş, A. (2024). Kamu diplomasisine halkla ilişkiler ve uluslararası ilişkiler ekseninde multidisipliner bir yaklaşım. *Journal of Academic Value Studies*, 10(3), 185-193.
- Aktürk, Ş. (2026). Azerbaijani and Turkish nationalism and religion in comparative perspective: Constitutive conflicts, ecumenical muslim identity and secularism. In Ş. Aktürk & A. Balcı (Eds.). *Azerbaijan and Türkiye in world politics* (pp. 15-26). TÜBA.
- Alimoğlu, K.E. (2014). XX. yüzyılın 60-80’li yıllarında Azerbaycan SSR’in uluslararası kültürel ilişkileri. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(2/2), 265-269.
- Al-Kassimi, K., Fahim, M., Işık, T. & Gezmen, B. (2026). Preface. In K. Al-Kassimi et al. (Eds.). *Media representation and public perception of war* (pp. xv-xxiii). IGI Global.
- Almitamy, M.S., Ben Amor, A.B.M. & Abu-Ayyash, S. (2026). The war of algorithms: Artificial intelligence and the shaping of conflict narratives in the Russia-Ukraine war. In K. Al-Kassimi et al. (Eds.). *Media representation and public perception of war* (pp. 201-230). IGI Global.
- Al-Qatarneh, A. (2024). The role of culture in international relations beyond political boundaries. *Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi (International Journal of Social Sciences)*, 8(34), 474-497.

- Altstadt, A.L. (1992). *The Azerbaijani Turks: Power and identity under Russian rule*. Hoover Institution Press.
- Altstadt, A.L. (2017). *Frustrated democracy in post-Soviet Azerbaijan*. Columbia University Press.
- Altmyshova, Z. & Omurova, J. (2025). Türk Devletleri Teşkilatı'nın tarihi gelişimi ve gelecek vizyonu. *MUTAD, Türk Devletleri Teşkilatı (Dünü, Bugünü, Yarını) Özel Sayısı*, 41-64.
- Alvesson, M. & Sandberg, J. (2011). Generating research questions through problematization. *Academy of Management Review*, 36(2), 247-271.
- Amirbek, A., Anuarbekuly, A. & Makhanov, K. (2017). Türk dili konuşan ülkeler entegrasyonu: Tarihsel geçmişi ve kurumsallaşması. *ANKASAM Bölgesel Araştırmalar Dergisi*, 1(3), 164-204.
- Andriyanov, V. & Mirelemov, H. (2008). *Haydar Aliyev* (Çev: A. Ağaoğlu). Yıldız Yayıncılık.
- Ang, I., Isar, Y.R. & Mar, P. (2015). Cultural diplomacy: Beyond the national interest? *International Journal of Cultural Policy*, 21(4), 365-381.
- Aras, O.N. (2004). Türkiye-Azerbaycan ilişkileri. In H. Selçuk (Ed.). *Yeni yüzyılda Azerbaycan'ın sosyo-ekonomik yapısı* (pp. 173-206). TASAM Yayınları.
- Arastaman, G., Fidan, İ.Ö. & Fidan, T. (2018). Nitel araştırmada geçerlik ve güvenirlik: Kuramsal bir inceleme. *YYÜ Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 37-75.
- Arioğlu, İ.E. (2025). Türk Dünyası kültürel entegrasyonu çalışmaları: Türk Dünyası kültür başkenti uygulaması örneği. *Genel Türk Tarihi Araştırmaları Dergisi*, 7(14), 593-606.
- Armitage, R.L. & Nye, J.S. (2007). *A smarter, more secure America*. Center for Strategic and International Studies.
- Arndt, R.T. (2005). *The first resort of kings: American cultural diplomacy in the twentieth century*. Potomac Books.
- Arslan, E. (2022). Nitel araştırmalarda geçerlilik ve güvenirlik. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (51), 395-407.
- Arslan, S. (2025). A perspective on hard power and hard power instruments in foreign policy. *ISAR Journal of Science and Technology*, 3(10), 1-18.
- Arynov, Z. & Abi, A. (2026). Constructing the 'Turkic world': Strategic narratives of Azerbaijan, Kazakhstan, and Türkiye amid geopolitical turbulence. *Turkish Studies*, (1), 1-27.
- Ayeni, J.K. & Halidu, A. (2026). Smart power and the transformation of contemporary international relations: Connecting coercion and persuasion in global politics. *Academic Journal of Interdisciplinary Studies*, 15(2), 103-112.
- Aykan, E., Turan, E.Z. & Çataltepe, O. (2022). Türkiye ve Azerbaycan işletmelerinin stratejik yönetim açısından karşılaştırılması. *Çukurova 8th international scientific researches conference full text book-II* içinde (ss. 88-96). İKSAD Yayınları.

- Ayparçası, M. (2022). Soğuk Savaş sonrası dönemde (1991-2021) Türkiye'nin Türk Dünyası politikası. *Şehir ve Medeniyet Dergisi*, 8(16), 67-98.
- Aytaçlı, B. (2012). Durum çalışmasına ayrıntılı bir bakış. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(1), 1-9.
- Babayev, V. (2025). Türkiye-Azerbaycan ekonomik ilişkilerinde enerji yatırımlarının stratejik rolü. *Uluslararası Ekonomi ve Siyaset Araştırmaları Dergisi*, 9(2), 145-162.
- Bader, J. & Loughlin, N. (2026). Soft power beyond liberal democracy. Authoritarian attraction, legitimacy and diffusion. *Contemporary Politics*, 1-16.
- Bakhshaliyeva, G. (2026). Azerbaijan-Türkiye relations: A transition from shared historical heritage to strategic partnership and alliance. In Ş. Aktürk & A. Balcı (Eds.). *Azerbaijan and Türkiye in world politics* (pp. 127-134). Turkish Academy of Sciences Publications.
- Baltacı, A. (2019). Nitel araştırma süreci: Nitel bir araştırma nasıl yapılır? *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 368-388.
- Barglowski, K. (2019). Nerede, neyi ve kimi çalışmalı? Göç araştırmalarında vaka seçimi ve örneklemeye dair ilkeler, kurallar ve ampirik örnekler. A. Ay (Çev.). *Avrupa göç çalışmalarında nitel araştırmalar* içinde (ss. 178-198). Göç Araştırmaları Derneği.
- Barnett, M. & Duvall, R. (2005). Power in international politics. *International Organization*, 59(1), 39-75.
- Barrero, R.Z. & Yalaz, E. (2019). Göç çalışmalarında nitel araştırmalara giden yolu açmak. In R.Z. Barrero & E. Yalaz (Ed.). *Avrupa göç çalışmalarında nitel araştırmalar* içinde (ss. 1-9). Göç Araştırmaları Derneği.
- Başkale, H. (2016). Nitel araştırmalarda geçerlik, güvenilirlik ve örneklem büyüklüğünün belirlenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 9(1), 23-28.
- Baştürk, S. & Taştepe, M. (2013). Evren ve örneklem. S. Baştürk (Ed.). *Bilimsel araştırma yöntemleri* içinde (ss. 129-159). Vize Yayıncılık.
- Bayrakdar, O.K. & Temür, B. (2024). Türkiye çok taraflı ilişkilerine yön veren dinamikler: TDT-TÜRKSOY-TÜRKPA. *Anasay*, 8(30), 1-26.
- Bedford, S. (2016). Turkey and Azerbaijan: One religion – two states? In M. İsmayilov & N.A. Graham (Eds.). *Turkish-Azerbaijani relations: One nation—two states?* (pp. 127-149). Routledge.
- Beilinson, O. (2019). Turkish-Azerbaijani Relations: One nation – two states? *Comparative Southeast European Studies*, 67(1), 137-139.
- Bennett, W.L. & Livingston, S. (2018). The disinformation order: Disruptive communication and the decline of democratic institutions. *European Journal of Communication*, 33(2), 122-139.
- Berridge, G.R. (2015). *Diplomacy: Theory and practice* (5th ed.). Palgrave Macmillan.

- Bhatia, C. (2025). From headlines to hashtags: How social media rewrites the news narrative. *Journal of Informatics Education and Research*, 5(3), 484-494.
- Bıyıklı, M. (2019). Türk dili konuşan ülkeler arasında siyasal kültür ve ortak stratejilerin kurumsallaşması. In S. Elik & U. Sezikli (Eds.). *Bir kültür inşası: Yerlilik ve millilik Türk stratejik kültür havzaları* (ss. 77-100). Küresel Araştırma Düşünce Merkezi Derneği.
- Bilgin, N. (2014). *Sosyal bilimlerde içerik analizi: Teknikler ve örnek çalışmalar*. (3. bs). Siyasal Kitabevi.
- Bjola, C., Cassidy, J. & Manor, I. (2019). Public diplomacy in the digital age. *The Hague Journal of Diplomacy*, 14(1-2), 83-101.
- Bloor, K. (2022). *Understanding global politics*. E-International Relations.
- Bossio, D. (2017). *Journalism and social media: Practitioners, organisations and institutions*. Palgrave Macmillan.
- Boukes, M. (2022). Episodic and thematic framing effects on the attribution of responsibility: The effects of personalized and contextualized news on perceptions of individual and political responsibility for causing the economic crisis. *The International Journal of Press/Politics*, 27(2), 374-395.
- Boyadjieva, N. & Grozev, K. (2004). Diplomacy, international intervention and postwar reconstruction: Interactions between states, international organisations and local authorities in the implementation of the Dayton Accords for Bosnia and Herzegovina. In H. Slavik (Ed.). *Intercultural communication and diplomacy* (pp. 331-352). DiploFoundation.
- Bölükbaşı, Y.Z., Bilici, İ. & Yücel, G. (2025). The organisation of Turkic states: An emerging actor in the context of geopolitical opportunities and limitations? *E-Journal of International Relations*, 16(2), 389-410.
- Bryman, A. (2016). *Social research methods* (5th ed.). Oxford University Press.
- Bukina, T. & Perminova, L. (2021). Cultural diplomacy: Institutional contexts. *Three Seas Economic Journal*, 2(4), 24-30.
- Bull, H. (2002). *The anarchical society: A study of order in world politics* (3rd ed.). Palgrave Macmillan.
- Castells, M. (2013). *Ağ toplumunun yükselişi*. E. Kılıç (Çev.). (3. bs). İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Chadwick, A. (2017). *The hybrid media system: Politics and power* (2nd ed.). Oxford University Press.
- Chadwick, A., Dennis, J. & Smith, A. P. (2016). Politics in the age of hybrid media: Power, systems, and media logics. In A. Bruns et al. (Eds.). *The Routledge companion to social media and politics* (pp. 7-22). Routledge.
- Chilton, P. (2004). *Analysing political discourse: Theory and practice*. Routledge.
- Clarke, D. (2014). Theorising the role of cultural products in cultural diplomacy from a cultural studies perspective. *International Journal of Cultural Policy*, 22(2), 147-163.

- Coleman, S. & Ross, K. (2010). *The media and the public: "Them" and "us" in media discourse*. Wiley-Blackwell.
- Collins, L. (2021). A qualitative investigation of media framing regarding Christopher Jefferies in the case of Joanna Yeates' murder. *The Plymouth Student Scientist*, 14(1), 503-528.
- Cornell, S.E. (2015). *Azerbaijan since independence*. (2nd ed.). Routledge.
- Cornell, S.E. (2022). The Shusha Declaration and the future of Turkish-Azerbaijani relations. Central Asia-Caucasus Institute, Silk Road Paper.
- Costa López, J. (2021). International relations in/and the middle ages. In B.D. Carvalho, J.C. Lopez & H. Leira (Eds.). *The Routledge handbook of historical international relations* (pp. 408-418). Routledge.
- Cottle, S. (2009). Global crises in the news: Staging new wars, disasters, and climate change. *International Journal of Communication*, (3), 494-516.
- Couldry, N. (2012). *Media, society, world: Social theory and digital media practice*. Polity.
- Creswell, J.W. & Creswell, J.D. (2021). *Araştırma tasarımı: Nitel, nicel ve karma yöntem yaklaşımları*. E. Karadağ (Çev.). (5. bs.). Nobel Yayıncılık.
- Cull, N.J. (2008). Public diplomacy: Taxonomies and histories. *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science*, 616(1), 31-54.
- Cull, N.J. (2009). *Public diplomacy: Lessons from the past*. Figueroa Press.
- Cull, N.J. (2019). *Public diplomacy: Foundations for global engagement in the digital age*. Polity Press.
- Cummings, M.C. (2003). *Cultural diplomacy and the United States government: A survey*. Center for Arts and Culture.
- Çelik, A. (2024). Sosyal bilimlerde bilimsel araştırma kavramı ve aşamaları: Araştırma problemi ve sorusu oluşturma. G. Cerev vd. (Ed.). *Sosyal bilimlerde sürdürülebilir bilimsel araştırma içinde* (ss. 22-49). TÜBİTAK.
- Çelik, M. & Akgün, B. (2023). Etkili bir yumuşak güç unsuru olarak uluslararası eğitimin Türk dış politikasındaki yeri. *Liberal Düşünce*, (111), 121-150.
- Çelik, M. & Aslanlı, K. (2024). Geopolitical analysis of the Shusha Declaration: Constructing theoretical framework in the regional order context. *Bilig*, (111), 55-78.
- Çetin, N. (2010). Bahtiyar Vahapzade'ye göre Türk birliğinin kültürel zemini. *Erdem*, (57), 35-50.
- Çevikel, Ş. (2023). Resulzade'den İlham Aliyev'e Azerbaycan-Türkiye siyasi ilişkileri üzerine bir değerlendirme. *Anasay* (26), 156-171.
- Çiçek, A. (2022). Soft power, public diplomacy and public diplomacy techniques: A conceptual evaluation. *Turkish Business Journal*, 3(6), 103-119.
- Çiçek, A., Baykal, Ö.N. & Arslan, E. (2018). Türkiye'nin Türk Dünyası vizyonu: TİKA faaliyetleri üzerinden bir inceleme. *Uluslararası Orta Asya Sempozyumu Bildiriler Kitabı* içinde (ss. 385-398). Bishkek, Kırgızistan.

- Çiftçi, D. (2019). *Collective memory and media*. Pegem Akademi.
- Çomu, T. & Halaiqa, İ. (2014). Web içeriklerinin metin temelli çözümlemesi. M. Binark (Der.). *Yeni medya çalışmalarında araştırma yöntem ve teknikleri* içinde (ss. 26-87). Ayrıntı Yayınları.
- De Swert, K. & Kuypers, I. (2020). Ordinary people regularly reported? Looking for patterns in the presence of ordinary citizens in television news in 20 European countries. *Journalism Studies*, (21), 1037-1054.
- Demircioğlu, F. (2024). Digital diplomacy and its impacts on Uzbekistan's international relations. *İmgelem (Özbekistan Özel Sayısı)*, 171-190.
- Demirkaya, Y. & Çelik, F. (2021). Kamu destekli sivil örgütlenme gücü: Yunus Emre Enstitüsü (YEE). *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (10), 137-156.
- Derman, G.S. (2021). Perception management in the media. *International Journal of Social and Economic Sciences*, 11(1), 64-78.
- Deuze, M. & Witschge, T. (2018). Beyond journalism: Theorizing the transformation of journalism. *Journalism*, 19(2), 165-181.
- Drisko, J. & Maschi, T. (2016). *Content analysis*. Oxford University Press.
- Dumčiuvienė, A. (2016). Twiplomacy: The meaning of social media to public diplomacy and foreign policy of Lithuania. *Lithuanian Foreign Policy Review*, 35(1), 91-115.
- Egeresi, Z. (2023). Azerbaijan and the Turkic World. In L. Vasa (Ed.). *Azerbaijan in the era of change* (pp. 53-70). Hungarian Institute of International Affairs.
- Ekşi, S.T. (2018). *Dünyada ve Türkiye'de kardeş şehircilik*. Türk Dünyası Belediyeler Birliği (TDBB) Yayınları.
- Eldar, N.M. (2026). The role of Azerbaijan in ensuring Türkiye's energy security. In Ş. Aktürk & A. Balci (Eds.). *Azerbaijan and Türkiye in world politics* (pp. 152-162). Turkish Academy of Sciences Publications.
- Elo, S., Kääriäinen, M., Kanste, O., Pölkki, T., Utriainen, K. & Kyngäs, H. (2014). Qualitative content analysis: A focus on Trustworthiness, *SAGE Open*, 4(1), 1-10.
- Emeklier, N. & Ulu, C. (2026). Türkiye-Azerbaycan ortak güvenlik inşasında biz duygusu ve gururun rolü. *Avrasya Etüdleri*, 32(65), 289-324.
- Entman, R.M. (1993). Framing: Toward clarification of a fractured paradigm. *Journal of Communication*, 43(4), 51-58.
- Entman, R.M. (2007). Framing bias: Media in the distribution of power. *Journal of Communications*, 57(1), 163-173.
- Erarslan, F. & Özdemir, F.N. (2021). Azerbaijan-Türkiye ilişkilerinde önemli bir kavşak: İkinci Karabağ Savaşı. *Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi*, 129(255), 315-334.
- Erdil, B. (2022). Use of smart power as an instrument of public diplomacy. *Uluslararası Kriz ve Siyaset Araştırmaları Dergisi*, 6(1), 247-270.

- Erdoğan, Z. & Gürbüz, E. (2025). Algorithmic manipulation: Influencing consumer behavior. In K. Özkaynar & Ş. Abbasoğlu (Eds.). *Consumer, marketing, AI: Dark sides and ethics* (pp. 7-28). Özgür Press.
- Eren, H. & Özdemir, M. (2023). The contribution of the new media to the public opinion formation process in the Turkish republics and its place in education. *TOJET: The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 22(4), 194-200.
- Fairclough, N. (1995). *Media discourse*. Edward Arnold.
- Fitzpatrick, K.R. (2017). Public diplomacy in the public interest. *Journal of Public Interest Communications*, 1(1), 78-93.
- Frey, C. (2024). Digital diplomacy: The impact of technology on modern diplomacy and foreign policy. Current realities and future prospects. *Romanian Journal of European Affairs*, 24(1), 107-126.
- Fuchs, C. (2017). *Social media: A critical introduction*. (2nd ed.). SAGE Publications.
- Fulton, H. (2005). Analysing the discourse of news. In H. Fulton, R. Huisman, J. Murphet & A. Dunn (Eds.). *Narrative and media* (pp. 245-268). Cambridge University Press.
- Gautam, A. & Nainwal, R. (2025). Framing the self: Media's role in shaping individual and collective identity. *International Journal of Advanced Mass Communication and Journalism*, 6(2), 113-120.
- Geise, S. & Maubach, K. (2024). Catch me if you can: How episodic and thematic multimodal news frames shape policy support by stimulating visual attention and responsibility attributions. *Frontiers in Communication*, (9), 1-13.
- Gienow-Hecht, J.C.E. (2010). What are we searching for? Culture, diplomacy, agents, and the state. In J.C.E Gienow-Hecht & M.C. Donfried (Eds.) *Searching for a cultural diplomacy* (pp. 3-12). Berghahn Books.
- Gilboa, E. (2002). Global communication and foreign policy. *Journal of Communication*, 52(4), 731-748.
- Glesne, C. (2012). *Nitel araştırmaya giriş*. A. Ersoy & P. Yalçınoglu (Çev.). Anı Yayıncılık.
- Gobo, G. (2004). Sampling, representativeness and generalizability. In C. Seale et al. (Ed.). In *Qualitative research practice* (pp. 405-426). SAGE Publications.
- Goff, P.M. (2020). Cultural diplomacy. In N. Snow & N.J. Cull (Eds.). *Routledge handbook of public diplomacy* (2nd ed.) (pp. 30-37). Routledge.
- Grincheva, N. (2023). The past and future of cultural diplomacy. *International Journal of Cultural Policy*, 30(2), 172-191.
- Gross, K. (2008). Framing persuasive appeals: Episodic and thematic framing, emotional response, and policy opinion. *Political Psychology*, 29(2), 169-192.

- Grunig, J.E. (2001). Two-way symmetrical public relations: Past, present, and future. In R.L. Heath (Ed.). *Handbook of public relations* (pp. 11-30). Sage Publications.
- Gülcan, C. (2025). MAXQDA programının nitel araştırma analizlerinde kullanımı: Temsili bir çalışma. *Topkapı Journal of Social Science*, 4(1), 47-59.
- Gümüş, İ. (2022). *Dijital kültür diplomasisi*. LiteraTürk Academia.
- Günaydın, M. (2019). Bağımsızlık sonrası Azerbaycan'da kimlik politikaları. *Avrasya İncelemeleri Dergisi*, 8(1), 54-94.
- Güran, M.S. & Özarslan, H. (2022). Framing theory in the age of social media. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (48), 446-457.
- Hadi, I.M. & Faqir, S.K. (2026). The concept of power and its sources in international relations in light of recent developments. *International Journal of Sociology and Humanities*, 8(1), 29-38.
- Hall, S. (1997). *Representation: Cultural representations and signifying practices*. SAGE Publications.
- Hallahan, K., Holtzhausen, D., Van Ruler, B., Verčič, D. & Sriramesh, K. (2007). Defining strategic communication. *International Journal of Strategic Communication*, 1(1), 3-35.
- Hällgren, M. (2012). The construction of research questions in project management. *International Journal of Project Management*, 30(7), 804-816.
- Hamzayeva, N.Q. & Ibrahimova, C.Y. (2024). About the history of Azerbaijani national holidays. *Colloquium-Journal*, 1(194), 7-9.
- Harder, R.A., Sevenans, J. & Van Aelst, P. (2017). Intermedia agenda setting in the social media age: How traditional players dominate the news agenda in election times. *The International Journal of Press/Politics*, 22(3), 275-293.
- Hart, S.P. (2011). One or many? The influence of episodic and thematic climate change frames on policy preferences and individual behavior change. *Science Communication*, 33(1), 28-51.
- Hassan, K. & Batool, S. (2024). Evolving trends of digital diplomacy and its role in the achievement of foreign policy goals. *Journal of Policy Research*, 10(3), 1-9.
- Heyet, R.M. (2026). Türkiye-Azerbaijan relations in the post-independence period. In Ş. Aktürk & A. Balcı (Eds.). *Azerbaijan and Türkiye in world politics* (pp. 400-414). Turkish Academy of Sciences Publications.
- Hocking, B. & Melissen, J. (2015). *Diplomacy in the digital age*. Clingendael.
- Holden, J. (2013). *Influence and attraction: Culture and the race for soft power in the 21st century*. British Council.
- Holmes, M. (2015). Digital diplomacy and international change management. In C. Bjola & M. Holmes (Eds.). *Digital diplomacy: Theory and practice* (pp. 13-32). Routledge.

- Hovsepyan, L. & Davtyan, E. (2026). Beyond the ‘big brother – little brother’ paradigm: Revisiting the nature of the Turkish-Azerbaijani relationship. *Third World Quarterly*, (1), 1-21.
- Imbeau, L.M., Tomkinson, S. & Malki, Y. (2021). Descriptive, explanatory, and interpretive approaches. In J.F. Morin, C. Olsson & E.Ö. Atıkcı (Eds.). *Research methods in the social sciences: An A–Z of key concepts* (pp. 81-85). Oxford University Press.
- Ismayilov, S. (2025). Azerbaijan-Turkey diplomatic relations in the modern geopolitical conditions. *Universidad y Sociedad*, 17(1), 1-8.
- Ismayilov, S. (2026). Historical and cultural roots of Azerbaijan–Turkey relations: Shared language, religion, ethnic and cultural identities. *Islamic History and Literature*, 4(1), 73-84.
- Istad, F. (2020). Two-way engagement in public diplomacy: The case of Talk Talk Korea. *Asian Communication Research*, 17(3), 115-141.
- Iyengar, S. (1991). *Is anyone responsible? How television frames political issues*. University of Chicago Press.
- Izzahurrohman, H., Darmayanti, N. & Lukman, F. (2025). Critical discourse analysis of Al Riyad media’s representation of social actors and ideology regarding the coverage of normalization of Saudi Arabia-Israel relations. *International Journal of Research and Review*, 12(7), 341-355.
- İhlas Haber Ajansı-İHA (2026). İzmir-Bakü kardeşliğinin 40. yılı kutlandı. <https://www.ihb.com.tr/izmir-haberleri/izmir-baku-kardesliginin-40-yili-kutlandi-422022805> adresinden edinilmiştir (Erişim Tarihi: 12.05.2026).
- İme, G. (2026). *Kardeşlikten stratejik ittifaka: Karabağ sonrası Güney Kafkasya’da Türkiye-Azerbaycan ilişkileri ve bölgesel düzen*. İKSAD Yayınları.
- İsfendiyaroğlu, Y. & Akkaya, Ö. (2020). Kamu diplomasisinin bir aracı olarak kültürel diplomasi: Küba Kültür Derneği örneği. *Global Media Journal TR Edition*, 10(20), 302-323.
- İsmayilov, M. (2016). Together but apart for twenty years: Azerbaijan and Turkey in pursuit of identity and survival. In M. Ismayilov & N.A. Graham (Eds.). *Turkish-Azerbaijani relations: One nation - two states?* (pp. 1-20). Routledge.
- İZAZDER (2026). İzmir Azerbaycan Derneği (İZAZDER) kuruluş öykümüz. <https://www.izazder.org.tr/kurulus-oykumuz/> adresinden edinilmiştir (Erişim Tarihi: 17 Şubat 2026).
- İzmir Büyükşehir Belediyesi (2026). İzmir-Bakü kardeşliği 40 yaşında. <https://www.izmir.bel.tr/tr/Haberler/izmir%E2%80%93baku-kardesligi-40-yasinda/57620/156> adresinden edinilmiştir (Erişim Tarihi: 20 Mart 2026).
- Jiang, H. (2015). Ethical visions for public diplomacy as international public relations. In G.J. Golan, S. Yang & D.F. Kinsey (Eds.). *International public relations and public diplomacy* (pp. 167-188). Peter Lang.
- Jora, L. (2013). New practices and trends in cultural diplomacy. *Romanian Review of Political Sciences and International Relations*, 10(1), 43-52.

- Karagöz, S. (2024). Stratejik iletişim yöntemi olarak yeni kamu diplomasisinin imaj mühendisliği ile ilişkisi. *International Social Sciences Studies Journal*, 10(1), 151-158.
- Karayel, Z. (2024). Azerbaijan-Türkiye relations in the context of security community: One nation, two states. *Güvenlik Stratejileri Dergisi*, 20(49), 379-396.
- Kartal, N. (2022). Medya içeriklerinde ideolojinin etkisi: Türk basınında Azerbaycan söylemi. *Türk Dünyası Araştırmaları*, 131(259), 461-478.
- Kartın, C. (2018). Birinci Dünya Savaşı sonrasında İngiliz belgelerinde Azerbaycan (1918-1919). In *Proceedings of the I. Dünya Savaşı Sırasında Osmanlı Devleti-Azerbaycan İlişkileri ve Kafkas İslam Ordusu Uluslararası Sempozyumu* (ss. 173-194). Baku, Azerbaijan.
- Kato-Nabirye, H. (2025). The future of journalism: Ethics in the digital landscape. *Research Invention Journal of Law, Communication and Languages*, 5(1), 1-7.
- Keller, R. (2019). The discursive construction of realities. In M. Pfadenhauer & H. Knoblauch (Eds.). *Social constructivism as paradigm? The legacy of the social construction of reality* (pp. 310-324). Routledge.
- Keohane, R.O. & Nye, J.S. (2012). *Power and interdependence* (4th ed.). Longman.
- Kırdemir, B. (2021). *Çevrimiçi haberlerde ve sosyal medyada Karabağ Savaşı: Temsil, çatışma ve enformasyon manevraları*. Ekonomi ve Dış Politika Araştırmalar Merkezi (EDAM).
- Ki, E.J. (2015). Application of relationship management to public diplomacy. In G.J. Golan, S. Yang & D.F. Kinsey (Eds.). *International public relations and public diplomacy* (pp. 93-108). Peter Lang.
- Kim, H. (2017). Bridging the theoretical gap between public diplomacy and cultural diplomacy. *The Korean Journal of International Studies*, 15(2), 293-326.
- Kimani, T. (2024). The impact of cultural diplomacy on perceptions of foreign policy. *Global Journal of International Relations*, 1(1), 1-12.
- Kitsa, M. & Mudra, I. (2019). Smartphones in journalism. *Media Literacy and Academic Research*, 2(2), 94-108.
- Kocatepe, Ö.F. (2022). Türkiye-Azerbaycan ilişkilerinin güvenlik ve savunma iş birliği boyutu. In *Proceedings of the Uluslararası Geçmişten Geleceğe İpek-yolu Sempozyumu* (ss. 385-393). Ankara: Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi.
- Kochalski, S., Barz, F., Pita, P. & Harrison, H. L. (2026). Quantitative and qualitative content analysis of text and images. In K.L. Pope et al. (Eds.). *Understanding recreational fishers* (pp. 507-532). Springer.
- Koçak, A. & Arun, Ö. (2006). İçerik analizi çalışmalarında örneklem sorunu. *Selçuk İletişim*, 4(3), 21-28.
- Koçyiğit, A., Kutlu, M. & Darı, A.B. (2024). Yeni medya çağında kültürel diplomasi: Etkileşim, imaj ve algı yönetimi. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (AEÜSBED)*, 10(3), 708-727.

- Kramp, L., Carpentier, N. & Hepp, A. (2015). Introduction: Researching the transformation of societal self-understanding. In L. Kramp et al. (Eds.). *Journalism, representation and the public sphere* (pp. 7-22). Edition Lumière.
- Krefting, L. (1991). Rigor in qualitative research: The assessment of trustworthiness. *The American Journal of Occupational Therapy*, 45(3), 214-222.
- Krippendorff, K. (2018). *Content analysis: An introduction to its methodology* (3rd ed.). SAGE Publications.
- Kulenbekova, Z. & Boran, T. (2026). Türksöy's digital public diplomacy practices from the perspective of cultural communication models. *Communicata*, (31), 41-53.
- Kurt, G. (2018). *Dijital diplomasi*. Akademisyen Kitabevi.
- Linström, M. & Marais, W. (2012). Qualitative news frame analysis: A methodology. *Communitas*, (17), 21-38.
- Livingston, S. (1997). *Clarifying the CNN Effect: An examination of media effects according to type of military intervention*. The Joan Shorenstein Center Press.
- Lopez, C., Van Alphen, F. & Carmona, L. (2025). Narratives and collective memory. *Current Opinion in Psychology*, (65), 1-6.
- Loveth, R.O. & Igwenagu, E. (2025). Information verification and source credibility in user-generated crisis content: A comparative analysis of citizen journalism during natural disasters vs. human-made emergencies. *Journal of Media Journalism & Mass Communication*, 1(1), 30-45.
- Macnamara, J. (2012). Corporate and organizational diplomacy: An alternative paradigm to PR. *Journal of Communication Management*, 16(3), 312-325.
- Mahmud, A. (2026). Bakhtiyar Vahabzadeh in the literary relations between Azerbaijan and Türkiye. In Ş. Aktürk & A. Balcı (Eds.). *Azerbaijan and Türkiye in world politics* (pp. 41-58). Turkish Academy of Sciences Publications.
- Malikova, S. & Kara, B. (2025). Developing Azerbaijan and Türkiye relations. *ASES International Journal of Economy*, 3(2), 380-390.
- Manor, I. (2019). *The digitalization of public diplomacy*. Palgrave Macmillan.
- Manor, I. (2023). Digital public diplomacy. In E. Gilboa (Ed.). *A research agenda for public diplomacy* (pp. 267-280). Edward Elgar Publishing.
- Mansoor, H.M.H. (2024). Media and information literacy as a model of societal balance: A grounded meta-synthesis. *Heliyon*, (10), 1-16.
- Mark, S.L. (2010). Rethinking cultural diplomacy: The cultural diplomacy of New Zealand, the Canadian Federation and Quebec. *Political Science*, 62(1), 62-83.
- Matar, S. (2026). Beyond borders: Transnational media networks in conflict reporting. In K. Al-Kassimi et al. (Eds.). *Media representation and public perception of war* (pp. 101-136). IGI Global.
- Matibaeva, R., Rysbekova, L. & Saifunov, B. (2025). Life cycle rituals: Integration of Islamic values with national traditions. *New Era International Journal of Interdisciplinary Social Researches*, 10(28), 44-51.

- Mattern, J.B. (2005). Why “soft power” isn’t so soft: Representational force and the sociolinguistic construction of attraction in world politics. *Millennium: Journal of International Studies*, 33(3), 583-612.
- MAXQDA (2022). Online manuel – MAXQDA 2022. <https://www.maxqda.com/help-mx22/welcome> adresinden edinilmiştir (Erişim Tarihi: 09.05.2026).
- Mayring, P. (2011). *Nitel sosyal araştırmaya giriş*. A. Gümüş & M.S. Durgun (Çev.). Bilgesu Yayıncılık.
- McCombs, M.E., Shaw, D.L. & Weaver, D.H. (2014). New directions in agenda-setting theory and research. *Mass Communication and Society*, 17(6), 781-802.
- McIntyre, L. (2018). *Post-truth*. MIT Press.
- Melissen, J. (2005). The new public diplomacy: Between theory and practice. In J. Melissen (Ed.). *The new public diplomacy: Soft power in international relations* (pp. 3-27). Palgrave Macmillan.
- Merriam, S.B. (2013). *Nitel araştırma: Desen ve uygulama için bir rehber*. S. Turan (Çev.). Nobel Yayıncılık.
- Mete, M. (2023). Sosyal kimlik teorisi ve göçmen kimliğinin ötekileştirilmesi süreci: Stereotipleştirmeye yönelik psikopolitik bir analiz. *Akademik İncelemeler Dergisi*, 18(2), 469-488.
- Mevlütöğlu, A. (2019). Atatürk ve Azerbaycan. *Üç Çizgi Dergisi*, (12), 6-9.
- Mikail, E.H. (2011). Türkiye Azerbaycan ilişkileri. 38. ICANAS-Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi Bildiri Kitabı içinde (ss. 1063-1080). Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Başkanlığı.
- Mikail, E.H. (2021). Turkish Grand National Assembly and Azerbaijani relations in the national struggle period (1920-1923). In *Proceedings of the E3S Web of Conferences* (pp. 1-21). EDP Sciences.
- Miles, M.B. & Huberman, A.M. (1994). *An expanded sourcebook: Qualitative data analysis*. (2nd ed.). SAGE Publications.
- Miskimmon, A., O’Loughlin, B. & Roselle, L. (2013). *Strategic narratives: Communication power and the new world order*. Routledge.
- Murinson, A. (2010). *Turkey’s entente with Israel and Azerbaijan: State identity and security in the Middle East and Caucasus*. Routledge.
- Neudert, L.M. & Marchal, N. (2019). *Polarisation and the use of technology in political campaigns and communication*. European Parliamentary Research Service (EPRS).
- Neuendorf, K.A. (2017). *The content analysis guidebook* (2nd ed.). SAGE Publications.
- Neuman, W.L. (2014). *Social research methods: Qualitative and quantitative approaches* (7th ed.). Pearson.

- Newman, N., Arguedas, A.R., Robertson, C.T., Nielsen, R.K. & Fletcher, R. (2025). *Digital news report 2025*. Reuters Institute for the Study of Journalism.
- Nieborg, D.B. & Poell, T. (2018). The platformization of cultural production: Theorizing the contingent cultural commodity. *New Media & Society*, 20(11), 4275-4292.
- Nuzuli, A.K. (2024). 24/7 news network: A paradigm shift in the media industry. *Informasi*, 54(1), 11-18.
- Nwadinihu, C. (2025). Foucault on discourse and power/knowledge: Questioning traditional epistemology. *Concrescence: Journal of Multi-Disciplinary Research*, 2(1), 74-81.
- Nye, J.S., Jr. (1990). *Bound to lead: The changing nature of American power*. Basic Books.
- Nye, J.S., Jr. (2004). *Soft power: The means to success in world politics*. PublicAffairs.
- Nye, J.S., Jr. (2011). *The future of power*. PublicAffairs.
- O'Reilly, T. (2007). What is Web 2.0? Design patterns and business models for the next generation of software. *Communications & Strategies*, 1(65), 17-37.
- Okandeji, A.A. & Sanusi, B. (2024). Implications of new media technologies and the interplay of citizen journalism on traditional journalism practice. *CRU-TECH Journal of Communication*, 5(1), 24-31.
- Ong, J.H.L., Singh, I., Saayah, A., Kwong, F.W., Novaria, R. & Ibrahim, N. (2025). Social media in digital diplomacy. *International Journal of Law, Government and Communication*, 10(39), 199-211.
- Özalp, M. (2026). Türkiye'nin bölgesel ve küresel gücünün yükselişinde: Zengezur Koridoru ve Kalkınma Yolu. *Uluslararası Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi*, 9(1), 185-208.
- Özdemir, D.M. & Kantar, G. (2023). Şuşa Beyannamesi'nin önemi ve olası etkileri. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 12(2), 733-744.
- Özdemir, M. & Tuti, G. (2023). Nitel araştırma desenleri: Metodolojik bir temellendirme. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Karatekin Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 11(2), 217-235.
- Özdemir, N. & Avcıoğlu, G.Ş. (2026). Türk Cumhuriyetleri'ndeki araştırmacıların milli kimlik üzerine yazdıkları makalelerin bibliyometrik bir çalışması. *Selçuk Türkiyat*, (67), 199-222.
- Özkan, Ö. & Kaya, Ş.Ş. (2015). Bilimsel makalede "sınırlılıklar" neden ve nasıl yazılır? *TAF Preventive Medicine Bulletin*, 14(6), 495-505.
- Pajtinka, E. (2014). Cultural diplomacy in the theory and practice of contemporary international relations. *Political Sciences*, 17(4), 95-108.
- Palanimurugan, P. & Shanthi, V. (2025). The rise of AI in journalism: Automation, ethics, and personalization in news media. *Global Media Journal-Indian Edition*, 7(1), 1-21.

- Palloshi, S.P. (2016). The influence of the CNN Effect and the Al Jazeera Effect on American foreign policy. *Maltepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 2(2), 43-67.
- Pamment, J. (2020). Public diplomacy and development communication: Two sides of the same coin? In N. Snow & N.J. Cull (Eds.). *Routledge handbook of public diplomacy* (2nd ed.) (pp. 430-437). Routledge.
- Papadopoulos, E. (2009). Mass media and international relations: The “CNN Effect” and the role of the mass media in foreign policy formulation. *POLITIKON: The IAPSS Journal of Political Science*, 15(1), 44-55.
- Papaioannou, K. (2018). Cultural policy, cultural diplomacy, culture: Pillars of “soft power.” In *Proceedings of the 5th International Conference on Education, Social Sciences and Humanities* (pp. 448-451). International Organization Center of Academic Research.
- Papaioannou, K. (2022). Cultural diplomacy and nation branding in modern competitive international environment. *European Journal of Humanities and Social Sciences*, 2(5), 45-49.
- Parim, A. & Çetin, C. (2021). Bir kamu diplomasisi aracı olarak TRT Avaz ve milliyetçilik. *İletişim ve Diplomasi*, (5), 25-55.
- Pariser, E. (2011). *The filter bubble: What the Internet is hiding from you*. Penguin Press.
- Parratt-Fernández, S., Rodríguez-Pallares, M. & Pérez-Serrano M.J. (2024). Artificial intelligence in journalism: An automated news provider. *Index.comunicación*, 14(1), 183-205.
- Paschalidis, G. (2009). Exporting national culture: Histories of cultural institutes abroad. *International Journal of Cultural Policy*, 15(3), 275-289.
- Patton, M.Q. (2014). Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri. M. Bütün & S.B. Demir (Çev.). Pegem Akademi.
- Pavlik, J.V. (2013). Innovation and the future of journalism. *Digital Journalism*, 1(2), 181-193.
- Pedro-Carañana, J., Alvarado-Vivas, S. & López-López, J.S. (2020). Agenda-setting and power relations during the 2018 Colombian election campaign on Twitter. *The Journal of International Communication*, 26(2), 260-280.
- Petersone, B. (2013). The role of public relations in foreign policy planning and execution. *Journal of Communication Management*, 17(4), 308-323.
- Polownikow, A. (2015). Bringing qualities back in: Towards a new analytical approach for examining the transnationalization of public spheres. In L. Kramp et al. (Eds.). *Journalism, representation and the public sphere* (pp. 119-130). Edition Lumière.
- Putra, P.M. (2024). Digital diplomacy: The influence of social media in forming a country's image in the era of globalization. *Synergisia*, 1(2), 1-10.
- Rachmawati, I., Kuncoro, H.R., Sari, D.L. & Tahalea, S.P. (2024). Digital diplomacy in the 21st century: The transformative role of social media platforms in public engagement. In B. Sobirov et al. (Eds.). *Proceedings of the 2nd Inter-*

- national Conference on Advanced Research in Social and Economic Science (ICARSE 2023)*, (pp. 567-576). Advances in Social Science, Education and Humanities Research, (842), Atlantis Press.
- Rahman, A. (2025). Digital cultural diplomacy: Strategic communication and soft power in a networked world. *Social Studies and Humanities Journal (SOS-HUM)*, 2(4), 552-564.
- Reese, S.D. & Lee, J.K. (2012). Understanding the content of news media. In H. Semetko & M. Scammell (Eds.). *The SAGE handbook of political communication* (pp. 253-263). SAGE Publications.
- Richter, F. & Safra, L. (2026). Public perceptions of defence policy in times of crisis: Evidence from France during the Ukraine war. *Journal of European Public Policy*, 33(1), 238-257.
- Rizanaj, F. (2023). *Uluslararası yayıncılık bağlamında kamu diplomasisinde stratejik anlattı*. Nobel Bilimsel Eserler.
- Robinson, P. (2002). *The CNN effect: The myth of news, foreign policy and intervention*. Routledge.
- Roselle, L., Miskimmon, A. & O'Loughlin, B. (2014). Strategic narrative: A new means to understand soft power. *Media, War & Conflict*, 7(1), 70-84.
- Rzayeva-Oktay, R. (2026). Digital diplomacy and the symbolic capital of culture: Azerbaijan and Türkiye. In Ş. Aktürk & A. Balcı (Eds.). *Azerbaijan and Türkiye in world politics* (pp. 78-93). Turkish Academy of Sciences Publications.
- Sadirova, K., Agymedullayeva, N., Yessenova, K., Ismailova, F. & Imangazina, A. (2025). Political media discourse in the post-truth era: A cross-linguistic analysis of rhetorical strategies in Kazakh and English. *International Journal of Society, Culture & Language*, 13(1), 289-307.
- Sahana, B. (2025). Role of media in shaping public opinion. *International Journal of Arts, Humanities & Social Sciences*, (1), 37-46.
- Salamon, E. (2022). The political economy of news media and journalism. In M. Powers (Ed.). *Oxford research encyclopedia of communication* (pp. 1-41). Oxford University Press.
- Salehi, M. & Neysani, A. (2017). Receptive intelligibility of Turkish to Iranian-Azerbaijani speakers. *Cogent Education*, 4(1), 1-15.
- Salı, J.B. (2013). İletişim araştırmalarında nitel yöntemler. N.S. Sever & N.B. İspir (Eds.). *İletişim araştırmaları içinde* (ss. 136-152). Eskişehir Anadolu Üniversitesi AÖF Yayınları.
- Saliu, H. (2020). Public diplomacy and related concepts from the perspective of Lasswell's communication model. *JAHR – European Journal of Bioethics*, 11(2), 357-376.
- Samadbayli, T.G. & Hasanguliyev, A. (2026). Representation of international crises in the media: A comparative analysis of news discourses across different countries. *ASSAM International Refereed Journal* (29), 114-142.
- Sancar, G.A. (2012). *Kamu Diplomasisi ve Uluslararası Halkla İlişkiler*. Beta Yayınları.

- Sarı, Y. (2026). Heydar Aliyev's legacy on Azerbaijan-Türkiye relations: A comprehensive analysis. In Ş. Aktürk & A. Balcı (Eds.). *Azerbaijan and Türkiye in world politics* (pp. 135-150). Turkish Academy of Sciences Publications.
- Schneider, C.P. (2006). Cultural diplomacy: Hard to define, but you'd know it if you saw it. *Brown Journal of World Affairs*, 13(1), 191-203.
- Scott, M., Bunce, M. & Wright, K. (2022). The Influence of News Coverage on Humanitarian Aid: The Bureaucrats' Perspective. *Journalism Studies*, 23(2), 167-186.
- Selvi, Y.E. & Şahin, Ç. (2022). Türkiye'nin Azerbaycan'a yönelik kamu diplomasisi ve etkileri. *Avrasya Etüdleri*, 28(61), 245-280.
- Sem2 (2026). <https://sem2.almunjizun.com/trending-websites/az/newspapers> adresinden edinilmiştir (Erişim Tarihi: 09.04.2026).
- Sevin, E. & Ingenhoff, D. (2018). Public diplomacy on social media: Analyzing networks and content. *International Journal of Communication*, (12), 3663-3685.
- Shava, G.N., Hleza, S., Tlou, F., Shonhiwa, S. & Mathonsi, E. (2021). Qualitative content analysis: Utility, usability and processes in educational research. *International Journal of Research and Innovation in Social Science (IJRISS)*, 5(7), 553-558.
- Shehata, A. & Strömbäck, J. (2022). Media use and societal perceptions: The dual role of media trust. *Media and Communication*, 10(3), 146-157.
- Similarweb (2026). <https://www.similarweb.com/tr/top-websites/turkey/news-and-media/> adresinden edinilmiştir (Erişim Tarihi: 09.04.2026).
- Şimunjak, M. (2022). Twiplomacy. In A. Ceron (Ed.). *Elgar Encyclopedia of technology and politics* (pp. 327-331). Edward Elgar Publishing.
- Sitanggang, N.A.R., Putri, K.Y.S. & Romli, N.A. (2025). Robert N. Entman's framing analysis of the final presidential debate on social welfare in Cnnindonesia.com and Tempo.co (February 4-5, 2024). *Journal of Digital Marketing and Communication*, 5(1), 1-14.
- Sjøvaag, H. (2024). The business of news in the AI economy. *AI Magazine* (45), 246-255.
- Snow, N. (2015). Public diplomacy and public relations: Will the twain ever meet? In G.J. Golan, S. Yang & D.F. Kinsey (Eds.). *International public relations and public diplomacy* (pp. 73-92). Peter Lang.
- Street, C. & Ward, K. (2010). Retrospective case study. In A.J. Mills, G. Durepos & E. Wiebe (Eds.). *Encyclopedia of case study research* (pp. 824-827). SAGE Publications.
- Subaşı, M. & Okumuş, K. (2017). Bir araştırma yöntemi olarak durum çalışması. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21(2), 419-426.
- Sürmeli, S. (2001) *Türk-Gürcü ilişkileri (1918-1921)*. Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları.

- Swaroop, T.S. (2024). The challenges and role of modern journalism in digital media enterprises. *ShodhKosh: Journal of Visual and Performing Arts*, 5(7), 68-76.
- Swietochowski, T. (1995). *Russia and Azerbaijan: A borderland in transition*. Columbia University Press.
- Şahbaz, Y. & Şehitoğlu, R. (2025). The role of non-governmental organizations in Türkiye's public diplomacy activities in the context of new public diplomacy and political communication discussions. *bilig*, (115), 1-28.
- Şahin, Ç. (2025). Türk Dünyası 2040 Vizyonu öncesi ve sonrasında TDT enerji iş birliği. *XIII. Uluslararası Türk Dünyası araştırmaları sempozyumu bildiriler kitabı-cilt 2* içinde (ss. 815-826). Çizgi Kitabevi.
- Şener, S., Bahçeci, V., Doğru, H., Sel, Z.G., Ertaş, M., Songür, S. & Tütüncü, Ö. (2017). Turizm alanındaki nitel araştırmaların güvenilirlik ve geçerlik ölçütleri kapsamında değerlendirilmesi. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 28(1), 7-26.
- T.C. Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı (2026). Başkanlığımız ile Azerbaycan Medya Kalkınma Ajansı arasında mutabakat zaptı imzalandı. <https://www.iletisim.gov.tr/turkce/duyurular/detay/baskanligimiz-ile-azerbaycan-medya-kalkinma-ajansi-arasinda-mutabakat-zapti-imzalandi> adresinden edinilmiştir (Erişim Tarihi: 29 Mart 2026).
- Talari, K. & Goyal, M. (2020). Retrospective studies: Utility and caveats. *Journal of the Royal College of Physicians of Edinburgh*, 50(4), 398-402.
- Tevdovski, L. (2009). *Cultural diplomacy: An essential and creative component in the toolkit of contemporary diplomacy*. Macedonian Information Centre.
- Tibererwa, E. (2025). Cultural diplomacy: Art as a tool for international relations. *Eurasian Experiment Journal of Humanities and Social Sciences*, 7(1), 92-99.
- Tomja, A. (2023). The “CNN Effect” and its influence on US foreign policy decision-making. *Interdisciplinary Journal of Research and Development*, 10(1 S1), 19-25.
- Toprak, N.G. (2020). Orta Koridor Girişimi bağlamında Türkiye'nin değişen Orta Asya politikası. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(1), 19-32.
- Tunç, A. & Atılgan, A. (2017). Algı üzerine kurulu yönetsel bir anlayış: Algı'nın yönetimi. *International Journal of Disciplines Economics & Administrative Sciences*, 3(3), 228-238.
- Turan, R. (2016). Türkiye’de bir Azerbaycanşinaslık ocağı: Azerbaycan Kültür Derneği. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 5(3), 1182-1203.
- Tutar, H. (2022). Nitel araştırmalarda geçerlilik ve güvenilirlik: Bir model önerisi. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(Özel Sayı 2), 117-140.

- Ulu, M. (2025). Bibliometric analysis of perception management and future trends. *Researches on Multidisciplinary Approaches (Romaya Journal)*, 5(1), 217-226.
- Valenzuela, S. & McCombs, M. (2019). The agenda-setting role of the news media. In K. Eichorn & D. Stacks (Eds.). *An integrated approach to communication theory and research* (3rd ed.) (pp. 99-112). Routledge.
- van Dalen, A. (2012). The algorithms behind the headlines. *Journalism Practice*, 6(5-6), 648-658.
- van Dijk, T.A. (1995). Power and the news media. In D. Paletz (Ed.). *Political communication and action* (pp. 9-36). Hampton Press.
- van Dijk, T.A. (2013). *News as discourse*. Routledge.
- van Ruler, B. (2016). Public relations: Too little emphasis on communication. *Communication Management Review*, 1(1), 6-27.
- Vargo, C.J. & Guo, L. (2017). Networks, big data, and intermedia agenda setting: An analysis of traditional, partisan, and emerging online U.S. news. *Journalism & Mass Communication Quarterly*, 94(4), 1031-1055.
- Veliyev, C. (2020). *Azerbaycan-Türkiye stratejik ortaklığı: Tarihi ve güncel boyutlar*. Ötüken Neşriyat.
- Vickery, J. (2025). UNESCO's international cultural relations. In J. Vickery, S. MacDonald & N.J. Cull (Eds.). *Understanding cultural diplomacy and international cultural relations* (pp. 95-98). Edward Elgar Publishing.
- Vu, H.T. (2020). Agenda building. In J. van den Bulck, et al. (Eds.). *The international encyclopedia of media psychology* (pp. 1-6). John Wiley & Sons, Inc.
- Widodo, S., Kristiyono, J., Aji, G.G. & Zulaikha, Z. (2026). Digital capitalism and platform dependency in Indonesia: Media, power, and political economy. *The Journal of Society and Media*, 10(1), 36-57.
- Winrow, G.M. (2005). Energy security in the Black Sea-Caspian region. *Perceptions: Journal of International Affairs*, 10(3), 85-98.
- Wodak, R. (2015). *The politics of fear: What right-wing populist discourses mean*. SAGE Publications.
- Woolley, S. (2023). *Manufacturing consensus: Understanding propaganda in the era of automation and anonymity*. Yale University Press.
- Xie, Q. (2018). Critical discourse analysis of news discourse. *Theory and Practice in Language Studies*, 8(4), 399-403.
- Yağmurlu, A. (2019). Kültürel diplomasi: Kuram ve pratikteki çerçevesi. *Selçuk İletişim*, 12(2), 1210-1238.
- Yang, J. & Li, P. (2025). Dynamic and function of framing in journalism: A model based on 9/11 news reports. *SAGE Open*, 15(4), 1-17.
- Yawar, E. & Uçkaç, M. (2025). The role of cultural diplomacy and friendship associations in international relations. *GRS Journal of Arts and Educational Sciences*, 1(2), 34-43.

- Yaylagül, L. & Çiçek, C. (2010). 29 Mart seçimlerinde siyasal partilerin Antalya ölçeğindeki seçim kampanyaları ve seçim sonuçlarına etkileri. *Uluslararası Halkla İlişkiler Sempozyumu Bildiri Kitabı* içinde (ss. 197-209). Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi ve Akdeniz Üniversitesi.
- Yeste-Piquer, E., Martínez, J.S., Olivella, S.M. & Comas, X.E. (2025). What if i prefer robot journalists? Trust and objectivity in the AI news ecosystem. *Journalism and Media*, 6(2), 1-13.
- Yeşilot, O., Akarslan, Z. & İnalçık, G. (2024). *Dünden bugüne Zengezur*. Nobel Yayıncılık.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2021). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (12. bs.). Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, G. (2016). Kültürel diplomasi ve uluslararası halkla ilişkiler çerçevesinde Cumhuriyetin ilk yıllarında (1923-1938) Türk kültürü ve sanatının uluslararası alanda tanıtımı. *Aydın İnsan ve Toplum Dergisi*, 2(4), 221-256.
- Yıldız, M. & Kakışım, C. (2025), Tarihsel perspektifle Türkiye-Azerbaycan enerji iş birliği: Karşılıklı bağımlılık ekseninde denge arayışı, fırsatlar ve riskler. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, (72), 147-158.
- Yıldızgörü, M.R. (2021). New media and new journalism: Discussions on digital journalism. In E. Esiyok (Ed.). *Handbook of research on new media applications in public relations and advertising* (pp. 451-471). IGI Global.
- Yin, R.K. (2003). *Case study research: Design and methods, applied social research methods*. (3rd ed.). SAGE Publications.
- Yolcu, T., Söker, H. & Akpınar, Ç. (2025). Uluslararası kuruluşların İkinci Karabağ Savaşına yönelik söylemleri: NATO, BM, AGİT. *Küllüye*, 6(1), 61-83.
- Yusibova, G. (2024). The first steps towards strategic alliance in Azerbaijani-Turkish relations before the Second Karabakh War. *Public Administration and Regional Development*, (23), 140-156.
- Yusnaini, Y., Nufus, H., Saleh, R. & Wibowo, W. A. S. (2025). The digital era and the evolution of media paradigms: A critical review of the adaptation of old media in new media ecosystems. *Society*, 13(1), 573-599.
- Zaharna, R.S. (2022). *Boundary spanners of humanity: Three logics of communications and public diplomacy for global collaboration*. Oxford University Press.
- Zaharna, R.S. (2024). A generational tale of two public diplomacy paths: Fierce competition, global collaboration. *Place Branding and Public Diplomacy*, 20(1), 29-32.
- Zaklama, S. (2025). Exploring the foundations of media framing theory. *European Modern Studies Journal*, 9(1), 75-89.
- Zamorano, M.M. (2016). Reframing cultural diplomacy: The instrumentalization of culture under the soft power theory. *Culture Unbound*, 8(2), 166-186.
- Zanella, C.K., Neves, J.E.J. & da Silva, L.R. (2024). Cultural diplomacy and soft power: Critical analysis and methodological application. *Revista Brasileira de Política Internacional*, 67(1), 1-18.

- Zedan, R. (2025). Religious identity, ethnic identity, and personality characteristics as predictors of educational identity among Arabs in Israel. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 56(6), 751-774.
- Zervaki, A. (2025). Cultural diplomacy. In P.N. Perraki (Ed.). *Contemporary diplomatic and consular relations: Selected aspects* (pp. 181-200). Springer.
- Zhu, B. (2025). Cultural diplomacy and international cultural relations: Definitions and the research context. In J. Vickery, S. MacDonald & N.J. Cull (Eds.). *Understanding cultural diplomacy and international cultural relations* (pp. 14-26). Edward Elgar Publishing.
- Zhu, B. (2026). An introduction on cultural diplomacy special issue: New challenges and perspectives. *The Journal of Arts Management, Law, and Society*, (1), 1-5.

